THE YAMAKA

Pali Text Society

THE YAMAKA

BEING

THE SIXTH BOOK OF THE ABHIDHAMMA-PIṬAKA

EDITED BY

CAROLINE RHYS DAVIDS, M.A.

ASSISTED BY

CECILIA DIBBEN, MARY C. FOLEY, B.Sc.,
MABEL HUNT, AND MAY SMITH

VOL. II

Published by
THE PALI TEXT SOCIETY, LONDON

Distributed by
ROUTLEDGE & KEGAN PAUL
LONDON AND NEW YORK

CONTENTS

INTRODUCTORY NOTE

In presenting the second and concluding instalment of this strange old manual in its first European edition, it is with gratification and with gratitude that we here record, and both in this Note and in an Appendix embody, the response made to the appeal thrown out in our Introductory Note to the former volume. We there, in view of the repelling method of the work, cited the words of the Commentary attributed to Buddhaghosa, in which the baffled student is advised to wait on teachers (p. xv). And we suggested that for ourselves, at this time of day, it was conceivable that help might come from the Vihāras of Burma.

I wrote to Mr. Shwe Zan Aung, whose translation of the Abhidhammattha-Sangaha has found a steadily growing number of readers, but whose opportunities of increasing the indebtedness of Pali students to him are now so curtailed by his professional duties. I stated what seemed to me some of the perplexities concerning the object and method of the book most likely to be felt by a European conversant with the main objects and methods of Pali Buddhist doctrine, and capable of appreciating the same. I gave expression to these perplexities in some half-dozen questions, very informally and roughly drawn up, I fear, concerning the Yamaka, more or less after the fashion of the Angelic Doctor's questions when starting on his *Summa Theologiæ: Utrum sit scientia? utrum sit speculativa vel practica? utrum sit sapientia? . . . argumentativa? quid sit subjectum eius? . . .* And I inquired if he (Mr. Aung) could favour me with any traditional or original views on the object, scope, and method of the Yamaka held and taught at the present day in his country.

In the course of last year I received in reply, not only a

few notes quoting sub-commentaries on the Yamaka, from the pen of Mr. Aung himself, but also detailed answers from two distinguished Burmese teachers: Ingan Sadaw (Dr. Ingan) of Visuddhārāma, the head of the Shwegyin School (or sect), and Ledi Sadaw of Mandalay, the well-known author, a list of whose twenty and more works is given in Mrs. Bode's 'Pali Literature in Burma,' p. 97 *f.*

Mr. Aung's notes are, of course, written in English, but in the replies of the two Theras my questions have been converted and modified into an approximate Pali, the answers being also in that language. The former scholar and Mr. Aung have replied with the degree of conciseness which was the utmost I had expected to be favoured with, but Ledi Sadaw has been so good as to write more than mere replies, taking some of the points raised as his themes. His disquisitions, couched in nervous, lucid Pali, are not citations from Ṭīkā literature, but quote only from the Piṭakas, and embody much that is instructive and illuminating on several points of doctrine—*e.g.*, on Suttanta and Abhidhamma methods, on Buddhist phenomenalism, on Nibbāna, and on Paṭiccasamuppāda as Conditioned Genesis. So instructive, in fact, that we were glad to give effect to the learned doctor's hope that his remarks might be published, in Pali and in English, by appending at least the Pali text of them to this volume. And a translation of the bulk at least of his notes will, we hope, appear in the Journal. His MS., written in Burmese characters, was transcribed by Miss C. Dibben.

I did not retain a copy of the questions submitted to these kind teachers; and inquiries, better calculated to elicit light on the strange, and to us often useless and tiresome, nature of the text-queries, will doubtless suggest themselves to critical readers. It had long seemed to me that the work, in common with some other numbers of Abhidhamma-Piṭaka books, was more suggestive of a manual of logical exercises—or, at most, of applied logic—than of a compilation having the one aim of building up bhikkhus in solid and purified doctrine. There seemed to

be, for aims so lofty, too great a chasm between much of this baffling and apparently sterile catechizing and the fruitful, edifying trend of Suttanta discourse. That the Yamaka was and is held, *not* as such a course in method only, but to be intended to elucidate sound and purified doctrine is clear from all three sets of replies.

Those replies may very possibly not clear away our doubts as to the use and profit of the mazy Yamaka, or justify its existence in our judgment. I say this with some diffidence, in view of Aletawya Sadaw's remark, that 'the intelligent, once versed in Yamaka *method*, can recite the text without any difficulty; but the stupid would make no head or tail out of it, even if it were committed to memory!'[1] But whatever may be thought of a 'London Pali-devī's' questions or of the replies, readers will share with us in the vivid appreciation of the ready and unstinted and most kindly courtesy with which these distinguished representatives of the Burmese traditions of Buddhist culture—now so venerable and so continuous in its procession—have received and responded to our inquiries. I have been profoundly touched thereby, and rejoice to do all in my power to record and establish so auspicious an advance in intellectual intercourse between East and West. It may be a long day yet ere we derive much light from the Yamaka, but this gracious response to our questions, borne hither from the groves of Maramma, gilds the venerable catechism with a living luminance of human fraternity, even as, in great Moggallāna's judgment, the beauty of the moonlit grove of Gosinga Hall was enhanced when 'two talking Abhidhamma, asking each other questions and answering unfalteringly, their righteous discourse holds on its way.'[2]

The gist of the Notes supplied by Mr. Aung, and of those sent shortly after by Ingan Sadaw, is as follows:

---

[1] J.P.T.S., 1912, p. 118: 'Abhidhamma Literature *in* Burma,' by S. Z. Aung.

[2] *Majjhima*, i., 214.

Object of the Yamaka.—Standing where it does as sixth book in the Abhidhamma-Piṭaka, after the first four books of expository matter, and the fifth book which corrects perverted views on various points therein, the Yamaka aims at expurgating doubt by affirmations concerning a number of matters wherein doubts may arise. Hereon Ānand' Ācariya's *Mūlaṭīkā* is quoted.[1]

The subject-matter or argument of the Yamaka? The replies simply analyze briefly the contents of the ten books without attempting any more general summarization.

The choice of the ten categories out of others, and of their order. The first half was perhaps scarcely a legitimate inquiry. *Desanā-vilāsena c'eva puggalajjhāsayavasena ca, Paṭicca-samuppādādike dhamme abhājetvā* . . . is the Thera's reply. The fundamental nature of the *Mūlas* naturally places them first (N.B., prior to *Sankhāra* or *Citta*). The second, third, and fourth Yamakas follow the classical order; and that these should become profitable by being considered under a causal and dynamic aspect, the Sacca-Yamaka comes next . . . and so on.

How can it profit students to learn affirmations concerning the psychology of beings in the 'unconscious sphere' or the 'Pure Abodes'? (See Yamaka i., pp. 19, 21, 25, etc.) It is interesting, if disappointing, to note that the Thera, in a brief reply, does not understand the question as at all sceptically put, but answers, so to speak, by the book, quoting from the *Pañcappakaraṇatthakathā* and the *Mūla-ṭīkā*. Mr. Aung replies: 'I think that the inquiry into the psychology of gods and Brahmās is intended to complete Buddhist philosophy. For example, there is no mind in the Asaññasatta plane, and the interval of 500 kalpas[2] is

---

[1] Ingan Sadaw opens his reply in the style of the old Commentators with a gāthā (and even with a pun):

Yamassa visayātīto nānā-nayesu kovido
Nānā-naya-kosallatthaŋ desesi Yamakaŋ Muni.

[2] See 'Compendium of Philosophy,' p. 142 (*Abhidh.-sang.*, v., § 6).

simply bridged over by the *Anantara-paccaya-satti* of mind;[1] as when a man, who loses his sense of personal identity for three years, resumes it at the point where he left it.'

The reason for the great prolixity and redundancy in the Yamaka method. Ingan Sadaw makes here no reply. Mr. Aung reminds me that such is the rule in Buddhist books, and that the reasons for it are well known to us.

It will be seen, in the Appendix, that whereas the penultimate question has failed either to reach Ledi Sadaw, or, anyway, to elicit a response, he also repudiates, for the Yamaka, any unreasonable amount of 'vain repetitions.' It is Abhidhamma, and not Suttanta. In the latter, instruction is adapted to individuals and special needs. In Abhidhamma exhaustive analysis, to be valid for anyone at all times, is the rule (p. 232 *f*.).

C. A. F. RHYS DAVIDS.

June, 1918.

---

[1] That is, by the potential force of the flow of consciousness, broken off just prior to rebirth as an *asaññasatta*, actualizing, taking effect, not immediately (*samanantara*), but only when, after 500 kalpas, the life-continuum re-forms once more in a matrix. See S. Z. Aung, *Compendium of Philosophy*, p. 42.

ABHIDHAMMAPIṬAKE YAMAKAŊ

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa!

VIII.

[CITTAYAMAKAŊ.

Uddesavāro.]

Yassa[1] cittaŋ uppajjati na nirujjhati, tassa cittaŋ nirujjhissati na uppajjissati? Yassa vā pana cittaŋ nirujjhissati na uppajjissati, tassa cittaŋ uppajjati na nirujjhati?

Yassa cittaŋ na uppajjati nirujjhati, tassa cittaŋ na nirujjhissati uppajjissati? Yassa vā pana cittaŋ na nirujjhissati uppajjissati, tassa cittaŋ na uppajjati nirujjhati?

Y. c.[2] uppajjati, t. c. uppannaŋ? Y. v. p. c. uppannaŋ, t. c. uppajjati?

Y. c. na uppajjati, t. c. na uppannaŋ? Y. v. p. c. na uppannaŋ, t. c. na uppaj.?[3]

Y. c. niruj., t. c. uppannaŋ? Y. v. p. c. uppannaŋ, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na uppannaŋ? Y. v. p. c. na uppannaŋ, t. c. na niruj.?

Y. c. uppaj., t. c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppajjittha, t. c. uppaj.?

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha, t. c. na uppaj.?

---

[1] *Here begins the* Puggalavāro. (Cy.)

[2] *For* y., c., t., v. p., *read* yassa, cittaŋ, tassa, vā pana *respectively*.

[3] Uppaj., niruj.: *read always* uppajjati, nirujjhati.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppaj.?

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, t. c. na uppaj.?

Y. c. uppajjittha, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppajjittha?

Y. c. na uppajjittha, t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, t. c. ca uppajjittha?

Y. c. niruj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha, t. c. na niruj.?

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati, t. c. na niruj.?

Y. c. nirujjhittha, t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati, t. c. nirujjhittha?

Y. c. na nirujjhittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha . . .

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppajjittha, t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppajjittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. na niruj.? Y. v. p. c. na niruj. . . .

Y. c. na[1] uppaj., t. c. niruj.? Y. v. p. c. niruj. . . .

Y. c. uppajjamānaŋ, t. c. uppannaŋ? Y. v. p. c. uppannaŋ . . .

---

[1] S. *omits*.

Y. c. na uppajjamānaŋ, t. c. na uppannaŋ? Y. v. p. c. na uppannaŋ . . .

Y. c. nirujjhamānaŋ, t. c. uppannaŋ? Y. v. p. c. uppannaŋ . . .

Y. c. na nirujjhamānaŋ, t. c. na uppannaŋ? Y. v. p. c. na uppannaŋ . . .

Y. c. uppannaŋ, t. c. uppajjittha? Y. v. p. cittaŋ uppajjittha . . .

Y. c. uppannaŋ, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppannaŋ?

Y. c. na uppannaŋ, t. c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha . . .

Y. c. na uppannaŋ, t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati . . .

Y. c. uppajjittha, no ca t. c. uppannaŋ, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, no ca t. c. uppannaŋ, t. c. uppajjittha?

Y. c. na uppajjittha, no ca t. c. na uppannaŋ, t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca t. c. na uppannaŋ, t. c. na uppajjittha?

Uppannaŋ uppajjamānaŋ, uppajjamānaŋ[1] uppannaŋ? Niruddhaŋ nirujjhamānaŋ, nirujjhamānaŋ niruddhaŋ?[2] Na uppannaŋ na uppajjamānaŋ na uppajjamānaŋ na uppannaŋ?[2] Na niruddhaŋ na nirujjhamānaŋ, na nirujjhamānaŋ na niruddhaŋ?

Yassa cittaŋ uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ tassa cittaŋ? Y. v. p. c. nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ,[3] uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ t. c.?

Y. c. na uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, na nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ t. c.? Y. v. p. c. na nirujjhamānaŋ

---

[1] S. *omits.*

[2] Br. *inverts order of these.*

[3] S. *inserts* t. c. y. c.

khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, na uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ t. c.?

Yaŋ[1] c. uppajjati na nirujjhati, taŋ c. nirujjhissati na uppajjissati? Yaŋ v. p. c. nirujjhissati na upp. . . .

Yaŋ c. na uppaj. niruj., taŋ c. na nirujjhissati uppajjissati? Yaŋ v. p. c. na nirujjhissati uppajjissati . . .

Y.[2] c. uppaj., taŋ c. uppannaŋ? Y. v. p. c. uppannaŋ . . .

Y. c. na uppaj., taŋ c. na uppannaŋ? Y. v. p. c. na uppannaŋ . . .

Y. c. niruj., taŋ c. uppannaŋ? Y. v. p. c. uppannaŋ . . .

Y. c. na niruj., taŋ c. na uppannaŋ? Y. v. p. c. na uppannaŋ . . .

Y. c. uppaj., taŋ c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppajjittha . . .

Y. c. na uppaj., taŋ c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha . . .

Y. c. uppaj., taŋ c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati . . .

Y. c. na uppaj., taŋ c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati . . .

Y. c. uppajjittha, tan c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati . . .

Y. c. na uppajjittha, taŋ c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati . . .

Y. c. niruj., taŋ c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha . . .

Y. c. na niruj., taŋ c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha . . .

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na niruj. taŋ c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

---

[1] *Here begins the* Dhammavāra. (Cy.)

[2] *For* Y. *and* t, *now read* yaŋ *and* taŋ.

Y. c. nirujjhittha, taŋ c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na nirujjhittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha . . .

Y. c. na uppaj., taŋ c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppaj., taŋ c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppajjittha, taŋ c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppajjittha, taŋ c., na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., taŋ c. na niruj.? Y. v. p. c. na niruj . . .

Y. c. na uppaj., taŋ c. niruj.? Y. v. p. c. niruj . . .

Y. c. uppajjamānaŋ, taŋ c. uppannaŋ? Y. v. p. c. uppannaŋ . . .

Y. c. na uppajjamānaŋ, taŋ c. na uppannaŋ? Y. v. p. c. na uppannaŋ . . .

Y. c. nirujjhamānaŋ, t. c. uppannaŋ? Y. v. p. c. uppannaŋ . . .

Y. c. na nirujjhamānaŋ, t. c. na uppannaŋ? Y. v. p. c. na uppannaŋ . . .

Y. c. uppannaŋ, taŋ c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppajjittha . . .

Y. c. uppannaŋ, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati . . .

Y. c. na uppannaŋ, taŋ c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha . . .

Y. c. na uppannaŋ taŋ c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati . . .

Y. c. uppajjittha, no ca taŋ c. uppannaŋ, taŋ c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, no ca taŋ c. uppannaŋ . . .

Y. c. na uppajjittha, no ca taŋ c. na uppannaŋ, taŋ c. na

uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca taŋ na uppannaŋ, t. c. na uppajjittha?

Uppannaŋ uppajjamānaŋ, uppajjamānaŋ uppannaŋ? Niruddhaŋ nirujjhamānaŋ, nirujjhamānaŋ niruddhaŋ?[1] Na uppannaŋ na uppajjamānaŋ, na uppajjamānaŋ na uppannaŋ?[1] Na niruddhaŋ na nirujjhamānaŋ, na nirujjhamānaŋ na niruddhaŋ?

Y. c. uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantan atikkantakālaŋ taŋ c.? Y. v. p. c. nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ t. c.?

Y. c. na uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, na nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ taŋ c.? Y. v. p. c. na nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, na uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ taŋ c.?

Yassa yaŋ[2] c. uppaj., na niruj., t. taŋ c. nirujjhissati na uppajjissati? Yassa v. p. y. c. nirujjhissati na uppajjissati, t. taŋ c. uppaj. na niruj.?

Yassa yaŋ c. na uppaj. niruj., t. taŋ c. na nirujjhissati uppajjissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati uppajjissati . . .

Y. y. c.[3] uppaj., t. taŋ c. uppannaŋ? Y. v. p. y. c. uppannaŋ . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taŋ c. na uppannaŋ? Y. v. p. y. c. na uppannaŋ . . .

Y. y. c. niruj., t. tan. c. uppannaŋ? Y. v. p. y. c. uppannaŋ . . .

Y. y. c. na niruj., t. taŋ c. na uppannaŋ? Y. v. p. y. c. na uppannaŋ . . .

Y. y. c. uppaj., t. taŋ c. uppajjittha? Y. v. p. y. c. uppajjittha . . .

---

[1] Br. *inverts order of these phrases.*

[2] *Here begins the* Puggala-dhammavāra. (Cy.)

[3] Y. y. c. = yassa yaŋ cittaŋ.

Y. y. c. na uppaj., t. taŋ c. na uppajjittha? Y. v. p. y. c. na uppajjittha . . .

Y. y. c. uppaj., t. taŋ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taŋ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .

Y. y. c. uppajjittha, t. taŋ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .

Y. y. ca na uppajjittha, t. taŋ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .

Y. y. c. niruj., t. taŋ c. nirujjhittha? Y. v. p. y. c. nirujjhittha . . .

Y. y. c. na niruj., t. taŋ c. na nirujjhittha? Y. v. p. y. c. na nirujjhittha, t. taŋ c. na niruj.?

Y. y. c. niruj., t. taŋ c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .

Y. y. c. na niruj., t. taŋ c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. nirujjhittha, t. taŋ c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .

Y. y. c. na nirujjhittha, t. taŋ c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. uppaj., t. taŋ c. nirujjhittha? Y. v. p. y. c. nirujjhittha . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taŋ c. na nirujjhittha? Y. v. p. y. c. na nirujjhittha . . .

Y. y. c. uppaj., t. taŋ c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taŋ c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. uppajjittha, t. taŋ c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .

Y. y. c. na uppajjittha, t. taŋ c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. uppaj., t. taŋ c. na niruj.? Y. v. p. y. c. na niruj . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taŋ c. niruj.? Y. v. p. y. c. niruj . . .

Y. y. c. uppajjamānaŋ, t. taŋ c. uppannaŋ? Y. v. p. y. c. uppannaŋ . . .

Y. y. c. na uppajjamānaŋ, t. taŋ ca na uppannaŋ? Y. v. p. y. c. na uppannaŋ . . .

Y. y. c. nirujjhamānaŋ, t. taŋ c. uppannaŋ? Y. v. p. y. c. uppannaŋ . . .

Y. y. c. na nirujjhamānaŋ, t. taŋ c. na uppannaŋ? Y. v. p. y. c. na uppannaŋ . . .

Y. y. c. uppannaŋ, t. taŋ c. uppajjittha? Y. v. p. y. c. uppajjittha . . .

Y. y. c. uppannaŋ, t. taŋ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .

Y. y. c. na uppannaŋ, t. taŋ c. na uppajjittha? Y. v. p. y. c. na uppajjittha . . .

Y. y. c. na uppannaŋ, t. taŋ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .

Y. y. c. uppajjittha, no ca t. taŋ c. uppannaŋ, t. taŋ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati, no ca t. taŋ c. uppannaŋ . . .

Y. y. c. na uppajjittha, no ca t. taŋ c. na uppannaŋ, t. taŋ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati, no ca t. taŋ c. na uppannaŋ . . .

Uppannaŋ uppajjamānaŋ, uppajjamānaŋ uppannaŋ? Niruddhaŋ nirujjhamānaŋ, nirujjhamānaŋ niruddhaŋ?[1]

Na uppannaŋ na uppajjamānaŋ, na uppajjamānaŋ na uppannaŋ? Na niruddhaŋ na nirujjhamānaŋ, na nirujjhamānaŋ na niruddhaŋ?

Y. y. c. uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ t. taŋ c.? Y. v. p. y. c. nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ t. taŋ c.?

Y. y. c. na uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, na nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ t. taŋ c.? Y. v. p. y. c. na nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, na

[1] Br. *inverts orders of these phrases.*

uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ t. taŋ c.?

Y. sarāgaŋ c. uppaj., y. vītarāgaŋ c. uppaj.; y. sadosaŋ c. uppaj., y. vītadosaŋ c. uppaj., y. samohaŋ c. uppaj., y. vītamohaŋ c. uppaj., y. sankhittaŋ c. uppaj., y. vikkhittaŋ c. uppaj., y. mahaggataŋ c. uppaj., y. amahaggataŋ c. uppaj., y. sa-uttaraŋ c. uppaj., y. anuttaraŋ c. uppaj., y. samāhitaŋ c. uppaj., y. asamāhitaŋ c. uppaj., y. vimuttaŋ c. uppaj., y. avimuttaŋ c. uppaj., y. kusalaŋ c. uppaj., y. akusalaŋ c. uppaj., y. abyākataŋ c. uppaj., y. sukhāya vedanāya sampayuttaŋ c. uppaj., . . . *pe* . . . y. saraṇaŋ c. uppaj.,[1] y. araṇaŋ c. uppaj. na niruj., t. araṇaŋ c. nirujjhissati na uppajjissati? Y. v. p. araṇaŋ c. nirujjhissati na uppajjissati, t. araṇaŋ c. uppaj. na nirujjhati?

UDDESAVĀRAŊ NIṬṬHITAŊ.

[*Niddesavāro*].

Yassa[2] cittaŋ uppajjati na nirujjhati, tassa cittaŋ nirujjhissati na uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ cittan uppajjati na nirujjhati, nirujjhissati na uppajjissati; itaresaŋ cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ cittaŋ uppajjati na nirujjhati, nirujjhissati ceva uppajjissati ca. Yassa va pana cittassa nirujjhissati na uppajjissati, tassa cittaŋ uppajjati na nirujjhatīti? Āmantā.

Y. c. na uppaj., niruj., t. c. na nirujjhissati uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. uppannan ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaŋ, t. c. uppajjatīti? Cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. uppannaŋ, no ca tesaŋ c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. uppannañ ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. ca na uppannan ti? Cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. na uppaj., no ca tesaŋ c. na uppannaŋ;

---

[1] K. *and* B. *omit this phrase but insert note:* (etena upāyena [Br. yāva] saraṇa-araṇā uddharitabbā.)

[2] Puggalavāra.

nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. na ceva uppaj. na ca uppannaŋ. Y. v. p. c. na uppannaŋ . . . Āmantā.

Y. c. niruj., t. c. uppannan ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaŋ, t. c. nirujjhatīti? Cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. uppannaŋ, no ca tesaŋ c. niruj.; cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. uppannañ ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj. t. c. na uppannan ti? Cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. na niruj., no ca tesaŋ c. na uppannaŋ; nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. na ceva niruj. na ca uppannaŋ. Y. v. p. c. na uppannaŋ . . . Āmantā.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. c. uppajjittha . . . Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. uppajjittha, no ca tesaŋ c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. uppajjittha ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. uppaj., no ca tesaŋ c. uppajjissati; itaresaŋ cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. uppaj. ceva uppajjissati ca. Y. v. p. c. uppajjissati . . . Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. uppajjissati, no ca tesaŋ c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. uppajjissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjissatīti? Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. na uppaj., no ca tesaŋ c. na uppajjissati; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. na ceva uppaj. na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. na uppajjissati, no ca tesaŋ c. na uppaj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. c. uppajjittha, t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe[1] tesaŋ c. uppajjittha, no ca tesaŋ c. uppaj-

[1] Br. *substitutes* samangīnaŋ.

jissati; itaresan[1] c. uppajjittha ceva uppajjissati ca. Y. v. p. c. uppajjissati . . . Āmantā.

Y. c. na uppajjittha, t. c. na uppajjissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Uppajjittha.

Y. c. niruj., t. c. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. c. nirujjhittha . . . Cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. nirujjhittha, no ca tesaŋ c. niruj.; cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. nirujjhittha ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhitthāti? Nirujjhittha. Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Natthi.

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. niruj., no ca tesaŋ c. nirujjhissati; itaresaŋ cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. niruj. ceva nirujjhissati ca. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. nirujjhissati, no ca tesaŋ c. niruj., cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. nirujjhissati ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhissatīti? Nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Niruj.

Y. c. nirujjhittha, t. c. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. nirujjhittha, no ca tesan c. nirujjhissati; itaresaŋ[2] c. nirujjhittha ceva nirujjhissati ca. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. na nirujjhittha, t. c. na nirujjhissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Nirujjhittha.

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. c. nirujjhittha . . . Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. nirujjhittha, no ca tesaŋ c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. nirujjhittha ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhitthāti? No.[3] Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissatīti? Āmantā. Y. v. p. c.

---

[1] Br. *inserts* tesaŋ.
[2] Br. *inserts* tesaŋ.
[3] Br. *substitutes* nirujjhittha.

nirujjhissati . . . Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ assaññasattānaŋ tesaŋ c. nirujjhissati, no ca tesaŋ c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. nirujjhissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhissatīti? Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesan c. na uppaj., no ca tesaŋ c. na nirujjhissati; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. na ceva uppaj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. uppajjittha, t. c. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. uppajjittha, no ca tesaŋ c. nirujjhissati; itaresaŋ[1] c. uppajjittha ceva nirujjhissati ca. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. na uppajjittha, t. c. na nirujjhissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Uppajjittha.

Y. c. uppaj., t. c. na nirujjhatīti? Āmantā. Y. v. p. c. na niruj. . . . Nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. na niruj., no ca tesaŋ c. uppaj.; cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. na niruj. ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. nirujjhatīti? Nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. na uppaj., no ca tesaŋ c. niruj.; cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ ca na uppaj. ceva niruj. ca. Y. v. p. c. niruj. . . . Āmantā.

Y. c. uppajjamānaŋ, t. c. uppannan ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaŋ . . . Cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. uppannaŋ, no ca tesaŋ c. uppajjamānaŋ; cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. uppannaŋ ceva uppajjamānaŋ ca.

Y. c. na uppajjamānaŋ, t. c. na uppannan ti? Cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. na uppajjamānaŋ, no ca tesaŋ c. na uppannaŋ; nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. na ceva uppajjamānaŋ na ca uppannaŋ. Y. v. p. c. na uppannaŋ . . . Āmantā.

Y. c. nirujjhamānaŋ, t. c. uppannan ti? Amantā. Y. v. p. c. uppannaŋ . . . Cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. uppannaŋ, no ca tesaŋ c. nirujjhamānaŋ; cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ c. uppannaŋ ceva nirujjhamānaŋ ca.

---

[1] Br. *inserts* tesaŋ.

Y. c. na nirujjhamānaŋ, t. c. na uppannan ti? Cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ c. na nirujjhamānaŋ, no ca tesaŋ c. na uppannaŋ; nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. na ceva nirujjhamānaŋ na ca uppannaŋ. Y. v. p. c. na uppannaŋ . . . Āmantā.

Y. c. uppannaŋ, t. c. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. c. uppajjittha . . . Nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. uppajjittha, no ca tesaŋ c. uppannaŋ; cittasamangīnaŋ tesaŋ c. uppajjittha ceva uppannañ ca.

Y. c. uppannaŋ t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ c. uppannaŋ, no ca tesaŋ c. uppajjissati; itaresaŋ cittasamangīnaŋ tesaŋ c. uppannañ ceva uppajjissati ca. Y. v. p. c. uppajjissati . . . Nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ c. uppajjissati, no ca tesaŋ c. uppannaŋ; cittasamangīnaŋ tesaŋ c. uppajjissati ceva uppannañ ca.

Y. c. na uppannaŋ, t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Natthi.

Y. c. na uppannaŋ, t. c. na uppajjissatīti? Uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Natthi.[1]

Y. c. uppajjittha, no ca t. c. uppannaŋ, t. c. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. uppajjissati, no ca t. c. uppannaŋ, t. c. uppajjitthāti? Āmantā.

Y. c. na uppajjittha, no ca t. c. na uppannaŋ, t. c. na uppajjissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca t. c. na uppannaŋ, t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha.

Uppannaŋ uppajjamānan ti? Bhangakkhaṇe uppannaŋ, no ca uppajjamānaŋ; uppādakkhaṇe uppajjamānañ ceva uppannañ ca. Uppajjamānaŋ uppannan ti? Āmantā.

Niruddhaŋ nirujjhamānan ti? No. Nirujjhamānaŋ niruddhan ti? No.[2]

Na uppannaŋ na uppajjamānan ti? Āmantā. Na uppajjamānaŋ na uppannan ti? Bhangakkhaṇe na uppajjamānaŋ, no ca na uppannaŋ; atītānāgataŋ cittaŋ na ceva uppajjamānañ na ca uppannaŋ.

---

[1] Br. *substitutes* Uppannaŋ.

[2] Br. *places this pair after the next pair.*

Na niruddhaŋ na nirujjhamānan ti? Bhangakkhaṇe na niruddhaŋ, no ca na nirujjhamānaŋ; uppādakkhaṇe anāgatañ ca c. na ceva niruddhaŋ na ca nirujjhamānaŋ. Na nirujjhamānaŋ na niruddhan ti? Atītaŋ c. na nirujjhamānaŋ, no ca na niruddhaŋ; uppādakkhaṇe anāgatañ ca c. na ceva nirujjhamānaŋ na ca niruddhaŋ.

Y. c. uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ t. cittan ti? Bhangakkhaṇe cittaŋ uppādakkhaṇe vitikkantaŋ bhangakkhaṇaŋ avitikkantaŋ, atītaŋ c. uppādakkhaṇañ ca vitikkantaŋ bhangakkhaṇañ ca vitikkantaŋ. Y. v. p. c. nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ t. cittan ti? Atītaŋ cittaŋ.

Y. c. na uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, na nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ t. cittan ti? Uppādakkhaṇe c. anāgatañ ca cittaŋ.[1] Y. v. p. c. na nirujjhamānaŋ khaṇaŋ . . . atikkantakālaŋ na uppajjamānaŋ khaṇaŋ . . . atikkantakālaŋ t. cittan ti? Atītānāgataŋ cittaŋ.[2]

Yaŋ[3] c. uppaj. na niruj., taŋ c. nirujjhissati na uppajjissatīti? Āmantā. Yaŋ v. p. c. nirujjhissati na uppajjissati . . . Āmantā.

Y. c. na uppaj. niruj., t. c. na nirujjhissati uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. na nirujjhissati uppajjissati . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. uppannan ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaŋ . . . Bhangakkhaṇe c. uppannaŋ, no ca taŋ c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. uppannañ ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., taŋ c. na uppannan ti? Bhangakkhaṇe

---

[1] Br. uppādakkhaṇe anāgataŋ c.

[2] Br. *omits and inserts* Bhangakkhaṇe c. bhangakkhaṇaŋ avitikkantaŋ no ca uppādakkhaṇaŋ avitikkantaŋ; uppādakkhaṇe anāgatañ ca c. bhangakkhaṇañ ca avitikkantaŋ uppādakkhaṇañ ca avitikkantaŋ.

[3] Dhammavāra. *For* Y. t. *now read* yaŋ, taŋ.

c. na uppaj., no ca taŋ c. na uppannaŋ; atītānāgataŋ c. na ceva uppaj. na ca uppannaŋ. Y. v. p. c. na uppannaŋ . . . Āmantā.

Y. c. niruj., taŋ c. uppannan ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaŋ . . . Uppādakkhaṇe c. uppannaŋ, no ca taŋ c. niruj.; bhangakkhaṇe c. uppannañ ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj., taŋ c. na uppannan ti? Uppādakkhaṇe c. na niruj., no ca taŋ c. na uppannaŋ; atītānāgataŋ c. na ceva niruj. na ca uppannaŋ. Y. v. p. c. na uppannaŋ . . . Āmantā.

Y. c. uppaj., taŋ c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. c. uppajjittha . . . No.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjitthāti? Atītaŋ c. na uppaj. no ca taŋ c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe anāgataŋ ca c. na ceva uppaj. na ca uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjittha, no ca taŋ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgataŋ ca c. na ceva uppajjittha na ca uppaj.

Y. c. uppaj. taŋ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati . . . No.

Y. c. na uppaj., taŋ c. na uppajjissatīti? Anāgatañ c. na uppaj., no ca taŋ c. na uppajjissati; bhangakkhaṇe atītaŋ ca c. na ceva uppaj., na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjissati, no ca taŋ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe atītaŋ ca c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. c. uppajjittha, taŋ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c uppajjissati . . . No.

Y. c. na uppajjittha, taŋ c. na uppajjissatīti? Anāgatañ c. na uppajjittha, no ca taŋ c. na uppajjissati; uppādakkhaṇe[1] c. na ceva uppajjittha na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Atītaŋ c. na uppajjissati, no ca taŋ c. na uppajjittha; uppādakkhaṇe[1] c. na ceva uppajjissati na ca uppajjittha.

Y. c. niruj., taŋ c. nirujjhitthāti? No. Y. v. p. c. nirujjhittha . . . No.

---

[1] Br. *substitutes* paccuppannaŋ.

Y. c. na niruj., taŋ c. na nirujjhitthāti? Atītaŋ c. na niruj., no ca taŋ c. na nirujjhittha; uppādakkhaṇe anāgataŋ ca c. na ceva niruj. na ca nirujjhittha. Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Bhangakkhaṇe c. na nirujjhittha, no ca taŋ c. na niruj.; uppādakkhaṇe anāgataŋ ca c. na ceva nirujjhittha na ca niruj.

Y. c. niruj., taŋ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . No.

Y. c. na niruj., taŋ c. na nirujjhissatīti? Uppādakkhaṇe anāgatañ ca c. na niruj., no ca taŋ c. na nirujjhissati; atītaŋ c. na ceva niruj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Bhangakkhaṇe c. na nirujjhissati, no ca taŋ c. na niruj., atītaŋ c. na ceva nirujjhissati na ca niruj.

Y. c. nirujjhittha, taŋ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . No.

Y. c. na nirujjhittha, taŋ c. na nirujjhissatīti? Uppādakkhaṇe anāgataŋ ca c. na nirujjhittha, no ca taŋ c. na nirujjhissati; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhittha, na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Atītaŋ c. na nirujjhissati, no ca taŋ c. na nirujjhittha; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhissati na ca nirujjhittha.

Y. c. uppaj., taŋ c. nirujjhitthāti? No. Y. v. p. c. nirujjhittha . . . No.

Y. c. na uppaj., taŋ c. na nirujjhitthāti? Atītaŋ c. na uppaj., no ca taŋ c. na nirujjhittha; bhangakkhaṇe anāgataŋ ca c. na ceva uppaj. na ca nirujjhittha. Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Uppādakkhaṇe c. na nirujjhittha, no ca taŋ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgataŋ ca c. na ceva nirujjhittha na ca uppaj.

Y. c. uppaj., taŋ c. nirujjhissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Anāgataŋ c. nirujjhissati, no ca taŋ c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. nirujjhissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., taŋ c. na nirujjhissatīti? Anāgataŋ c. na uppaj., no ca taŋ c. na nirujjhissati; bhangakkhaṇe atītaŋ ca c. na ceva uppaj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. uppajjittha, taŋ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . No.

Y. c. na uppajjittha, taŋ c. na nirujjhissatīti? Uppādakkhaṇe anāgataŋ ca c. na uppajjittha, no ca taŋ c. na nirujjhissati; bhangakkhaṇe c. na ceva uppajjittha na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Atītaŋ c. na nirujjhissati, no ca taŋ c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhissati na ca uppajjittha.

Y. c. uppajjati, taŋ c. na nirujjhatīti? Āmantā. Y. v. p. c. na niruj. . . . Āmantā.[1]

Y. c. na uppaj., taŋ c. nirujjhatīti? No.[2] Y. v. p. c. niruj. . . . Āmantā.

Y. c. uppajjamānaŋ, taŋ c. uppannan ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaŋ, taŋ c. uppajjamānan ti? Bhangakkhaṇe c. uppannaŋ, no ca taŋ c. uppajjamānaŋ; uppādakkhaṇe c. uppannaŋ ceva uppajjamānañ ca.

Y. c. na uppajjamānaŋ, taŋ c. na uppannan ti? Bhangakkhaṇe c. na uppajjamānaŋ, no ca taŋ c. na uppannaŋ; atītānāgataŋ c. na ceva uppajjamānaŋ na ca uppannaŋ. Y. v. p. c. na uppannaŋ . . . Āmantā.

Y. c. nirujjhamānaŋ, taŋ c. uppannan ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaŋ. . . . Uppādakkhaṇe c. uppannaŋ, no ca taŋ c. nirujjhamānaŋ; bhangakkhaṇe c. uppannañ ceva nirujjhamānañ ca.

Y. c. na nirujjhamānaŋ, taŋ c. na uppannan ti? Uppādakkhaṇe c. na nirujjhamānaŋ, no ca taŋ c. na uppannaŋ; atītānāgataŋ c. na ceva nirujjhamānaŋ na ca uppannaŋ. Y. v. p. c. na uppannaŋ . . . Āmantā.

Y. c. uppannaŋ, taŋ c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. c. uppajjittha . . . No.

Y. c. uppannaŋ, t. c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati . . . No.

Y. c. na uppannaŋ, t. c. na uppajjitthāti? Atītaŋ c. na

[1] Br. *omits and inserts* atītānāgataŋ c. na niruj., no ca taŋ c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. na niruj. ceva uppaj. ca.

[2] Br. *omits and inserts* atītānāgataŋ c. na uppaj., no ca taŋ c. niruj.; bhangakkhaṇe c. na uppaj. ceva, niruj. ca.

uppannaŋ, no ca taŋ c. na uppajjittha; anāgataŋ c. na ceva uppannaŋ na ca uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha, t. c. na uppannan ti? Paccuppannaŋ c. na uppajjittha, no ca taŋ c. na uppannaŋ; anāgataŋ c. na ceva uppajjittha na ca uppannaŋ.

Y. c. na uppannaŋ, t. c. na uppajjissatīti? Anāgataŋ c. na uppannaŋ, no ca taŋ c. na uppajjissati; atītaŋ c. na ceva uppannaŋ na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Paccuppannaŋ c. na uppajjissati, no ca taŋ c. na uppannaŋ; atītaŋ c. na ceva uppajjissati na ca uppannaŋ.

Y. c. uppajjittha, no ca taŋ c. uppannaŋ, taŋ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati, no ca t. c. uppannaŋ, t. c. uppajjitthāti? No.

Y. c. na uppajjittha, no ca taŋ c. na uppannaŋ, taŋ c. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca taŋ c. na uppannaŋ, t. c. na uppajjhitthāti? Āmantā.

Uppannaŋ uppajjamānan ti? Bhangakkhaṇe uppannaŋ, no ca uppajjamānaŋ; uppādakkhaṇe uppannañ ceva uppajjamānañ ca. Uppajjamānaŋ uppannan ti? Āmantā.

Niruddhaŋ nirujjhamānan ti? No. Nirujjhamānaŋ niruddhan ti? No.[1]

Na uppannaŋ na uppajjamānan ti? Āmantā. Na uppajjamānaŋ na uppannan ti? Bhangakkhaṇe na uppajjamānaŋ, no ca na uppannaŋ; atītānāgataŋ c. na ceva uppajjamānaŋ na ca uppannaŋ.

Na niruddhaŋ na nirujjhamānan ti? Bhangakkhaṇe na niruddhaŋ, no ca na nirujjhamānaŋ; uppādakkhaṇe anāgataŋ ca c. na ceva niruddhaŋ na ca nirujjhamānaŋ. Na nirujjhamānaŋ na niruddhan ti? Atītaŋ c. na nirujjhamānaŋ, no ca na niruddhaŋ; uppādakkhaṇe anāgataŋ ca c. na ceva nirujjhamānaŋ na ca niruddhaŋ.

Y. c. uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ taŋ cittan ti? Bhangakkhaṇe c. uppādakkhaṇaŋ vitikkantaŋ bhangakkhaṇaŋ avitikkantaŋ, atītaŋ c.

[1] Br. *places this pair after the next pair.*

uppādakkhaṇaŋ ca vitikkantaŋ bhangakkhaṇaŋ ca vitikkantaŋ. Y. v. p. c. nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ taŋ cittan ti? Atītaŋ cittaŋ.

Y. c. na uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ, na nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ taŋ cittan ti? Uppādakkhaṇe anāgataŋ c. Y. v. p. c. na nirujjhamānaŋ khaṇaŋ . . . atikkantakālaŋ, na uppajjamānaŋ khaṇaŋ . . . atikkantakālaŋ taŋ cittan ti? Atītānāgataŋ cittaŋ.[1]

Yassa[2] yaŋ c. uppaj. na niruj., t. taŋ c. nirujjhissati na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. yaŋ c. nirujjhissati na uppajjissati, t. t. c. uppaj., na niruj. ti? Āmantā.

Y. yaŋ c. na uppaj. niruj., t. taŋ c. na nirujjhissati, uppajjissatīti? No. Y. v. p. yaŋ c. na nirujjhissati uppajjissati . . . Natthi.

Y. yaŋ c. uppaj., t. taŋ c. uppannan ti? Āmantā. Y. v. p. yaŋ c. uppannaŋ. . . . Bhangakkhaṇe c. uppannaŋ no ca t. taŋ c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. uppannaŋ ceva uppaj. ca.

Y. yaŋ c. na uppaj., t. taŋ c. na uppannan ti? Bhangakkhaṇe c. na uppaj., no ca t. taŋ c. na uppannaŋ; atītānāgataŋ c. na ceva uppaj. na ca uppannaŋ. Y. v. p. yaŋ c. na uppannaŋ . . . Āmanta.

Y. yaŋ c. niruj., t. taŋ c. uppannan ti? Āmantā. Y. v. p. yaŋ c. uppannaŋ . . . Uppādakkhaṇe c. uppannaŋ, no ca t. taŋ c. niruj.; bhangakkhaṇe c. uppannaŋ ceva niruj. ca.

Y. yaŋ c. na niruj., t. taŋ c. na uppannan ti? Uppādakkhaṇe c. na niruj., no ca t. taŋ c. na uppannaŋ; atītā-

---

[1] Br. *omits and inserts* bhangakkhaṇe c. bhangakkhaṇaŋ avitikkantaŋ; no ca uppādakkhaṇaŋ avitikkantaŋ, uppādakkhaṇe anāgatañ ca c. bhangakkhaṇañ ca avitikkantaŋ uppādakkhaṇañ ca avitikkantaŋ.

[2] Puggala-dhammavāra; t. = tassa.

nāgataŋ c. na ceva niruj. na ca uppannaŋ. Y. v. p. yaŋ c. na uppannaŋ . . . Āmantā.

Y. yaŋ c. uppaj., t. taŋ c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. y. c. uppajjittha . . . No.

Y. y. c. na uppaj., t. taŋ c. na uppajjitthāti? Atītaŋ c. na uppaj., no ca t. taŋ c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe anāgataŋ ca c. na ceva uppaj. na ca uppajjittha. Y. v. p. yaŋ c. na uppajjittha . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjittha, no ca t. taŋ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgataŋ ca c. na ceva uppajjittha, na ca uppaj.

Y. yaŋ c. uppaj., t. taŋ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. yaŋ c. uppajjissati . . . No.

Y. y. c. na uppaj., t. taŋ c. na uppajjissatīti? Anāgataŋ c. na uppaj., no ca t. taŋ c. na uppajjissati; bhangakkhaṇe atītaŋ ca c. na ceva uppaj., na ca uppajjissati. Y. v. p. yaŋ c. na uppajjissati . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjissati, no ca t. taŋ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe atītaŋ ca c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. yaŋ c. uppajjittha, t. taŋ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. yaŋ c. uppajjissati . . . No.

Y. yaŋ c. na uppajjittha, t. taŋ c. na uppajjissatīti? Anāgataŋ c. na uppajjittha, no ca t. taŋ c. na uppajjissati; bhangakkhaṇe[1] c. na ceva uppajjittha na ca uppajjissati. Y. v. p. yaŋ c. na uppajjissati . . . Atītaŋ c. na uppajjissati, no ca t. taŋ c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe[2] c. na ceva uppajjissati na ca uppajjittha.

Y. yaŋ c. niruj. t. taŋ c. nirujjhitthāti? No. Y. v. p. y. c. nirujjhittha . . . No.

Y. yaŋ c. na niruj., t. taŋ c. na nirujjhitthāti? Atītaŋ c. na niruj., no ca t. taŋ c. na nirujjhittha; uppādakkhaṇe anāgataŋ ca c. na ceva niruj. na ca nirujjhittha. Y. v. p. yaŋ c. na nirujjhittha, t. taŋ c. na nirujjhatīti? Bhangakkhaṇe c. na nirujjhittha, no ca t. taŋ c. na niruj.; uppādakkhaṇe anāgataŋ ca c. na ceva nirujjhittha na ca niruj.

---

[1] Br. *substitutes* paccuppannaŋ.
[2] S. Br. *substitute* paccuppannaŋ.

Y. yaŋ c. niruj., t. taŋ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. yaŋ c. nirujjhissati . . . No.

Y. yaŋ c. na niruj., t. taŋ c. na nirujjhissatīti? [1]Anāgataŋ c. na niruj., no ca t. taŋ c. na nirujjhissati; uppādakkhaṇe[2] atītaŋ ca c. na ceva niruj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. nirujjhissati, t. taŋ c. na nirujjhatīti? Bhangakkhaṇe c. na nirujjhissati, no ca t. taŋ c. na niruj.; atītaŋ c. na ceva nirujjhissati na ca niruj.

Y. yaŋ c. nirujjhittha, t. taŋ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. yaŋ c. nirujjhissati . . . No.

Y. y. c. na nirujjhittha, t. taŋ c. na nirujjhissatīti? [1]Anāgataŋ c. na nirujjhittha, no ca t. taŋ c. na nirujjhissati; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhittha na ca nirujjhissati. Y. v. p. yaŋ c. na nirujjhissati, t. taŋ c. na nirujjhitthāti? Atītaŋ c. na nirujjhissati, no ca t. taŋ c. na nirujjhittha; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhissati na ca nirujjhittha.

(*Yassa-cittake sakabhāgena*[3] *niddiṭṭho,*[4] *yaŋ-cittake ca yassa-yaŋ-cittake ca ekatthena niddiṭṭho.*[4] *Yassa sarāgaŋ cittaŋ . . . pe . . . kusalā dhammā, akusalā dhammā, abyākatā dhammā, sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā, dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā dhammā . . . pe . . . sanidassana-sappaṭighā dhammā, anidassana-sappaṭighā dhammā, anidassana-appaṭighā*[5] *dhammā, hetū dhammā, nahetū dhammā . . . pe . . . saraṇā dhammā, araṇā dhammā. Mūlayamakaŋ Cittayamakaŋ Dhammayamakan ti tīṇi Yamakāni yāva saraṇā araṇā gacchanti.*)

CITTAYAMAKAŊ[6] NIṬṬHITAŊ.

---

[1] Br. *inserts* Uppādakkhaṇe.
[2] Br. *omits* .
[3] Br. °bhāvena.
[4] Br. niddiṭṭhe.
[5] K. anidassanāppaṭighā.
[6] S. *inserts* aṭṭhamaŋ.

IX.

[DHAMMAYAMAKAṂ.

Paṇṇattivāro.

Uddesavāro.]

Kusalā kusalā dhammā, kusalā dhammā kusalā? Akusalā akusalā dhammā, akusalā dhammā akusalā? Abyākatā abyākatā dhammā, abyakatā dhammā abyākatā?

Na kusalā na kusalā dhammā na kusalā dhammā na kusalā? Na akusalā na akusalā dhammā, na akusalā dhammā na akusalā? Na abyākatā na abyākatā dhammā, na abyakatā dhammā na abyākatā?

Kusalā kusalā dhammā, dhammā akusalā dhammā? Kusalā kusalā dhammā, dhammā abyākatā dhammā? Akusalā akusalā dhammā, dhammā kusalā dhammā? Akusalā akusalā dhammā, dhammā abyākatā dhammā? Abyākatā abyākatā dhammā, dhammā kusalā dhammā? Abyākatā abyākatā dhammā, dhammā akusalā dhammā?

Na kus. na kus. dh.,[1] na dh. na akus. dh.? na kus. na kus. dh., na. dh. na abyākatā dh.?

Na akus. na akus. dh., na dh. na kus. dh.? Na akus. na akus. dh., na dh. na abyākatā dh.? Na abyākatā na abyākatā dh., na dh. na kus. dh.? Na abyākatā na abyakātā dh., na dh. na akus. dh.?

Kus. dh., dh. kus.? akus. dh., dh. akus.? abyākatā dh., dh. abyā.?[2]

---

[1] Kus., akus., dh. = kusalā, akusalā, dhammā *respectively*.
[2] Abyā = abyākatā.

Na kus. na dh., na dh. na kus.? Na akus. na dh., na dh. na akus.? Na abyā. na dh., na dh. na abyā.?

Kus. dh., dh. akus.? Kus. dh., dh. abyā.? Akus. dh., dh. kus.? Akus. dh., dh. abyā.? Abyā. dh., dh. kus.? Abyā. dh. dh. akus.?

Na kus. na dh., na dh. na akus.? Na kus. na dh., na dh. na abyā.? Na akus. na dh., na dh. na kus.? Na akus. na dh., na dh. na abyā.? Na abyā. na dh. na dh. na akus.? Na abyā. na dh. na dh. na akus.?

Uddesavāraŋ [niṭṭhitaŋ].[1]

[*Niddesavāro.*]

Kusalā kusalā dhammā ti? Āmantā. Kus. dh. kusalā ti? Āmantā. (*So for* akusalā *and* abyākatā dhammā.)

Na kus. na kus. dhammā ti? Āmantā. Na kus. dh. na kusalā ti? Āmantā. Na akus. na akus. dh. ti? Āmantā. Na akus. dh. na akusalā ti? Āmantā. (*So for* abyākatā.)

Kus. kus. dh. ti? Āmantā. Dh. akus. dh. ti? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca; avasesā dh., na akus. dh. Kus. kus. dh. ti? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca; avasesā dh., na abyā. dh. Akus. akus. dh. ti? Āmantā. Dh. kus. dh. ti? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca; avasesā dh., na kus. dh. Akus. akus. dh. ti? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca; avasesā dh., na abyā. dh. Abyā. abyā. dh. ti? Āmantā. Dh. kus. dh. ti? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca; avasesā dh., na kus. dh. Abyā. abyā. dh. ti? Āmantā. Dh. akus. dh. ti? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca; avasesā dh., na akus. dh.

Na kus. na kus. dh. ti? Āmantā. Na dh. na akus. dh. ti? Amantā. Na kus. na kus. dh. ti? Āmantā. Na dh. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na akus. na akus. dh. ti? Āmantā. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā. Na akus. na akus. dh. ti? Āmantā. Na dh. na abyā. dh. ti?

---

[1] K. *omits second word.*

Āmantā. Na abyā. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā. Na abyā. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na dh. na akus. dh. ti? Āmantā.

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. kus. dh. ti? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca; avasesā dh,[1] na kus. dh. (*So for* akusalā *and* abyakatā dhammā.)

Na kus. na dh. ti? Kusalaŋ ṭhapetvā avasesā dh., na kus. dh.; kusalañ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā.

Na akus. na dh. ti? Akusalaŋ ṭhapetvā . . . (*continue sa for* kusalā. *So for* abyākatā).

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. akus. dh. ti? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca; avasesā dh., na akus. dh. Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca; avasesā dh., na abyā. dh. Akus. dh. ti? Āmantā. Dh. kus. dh. ti? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca; avasesā dh. na kus. Akus. dh. ti? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca; avasesā dh., na abyā. dh. (*So for* abyākatā).

Na kus. na dh. ti? Kusalaŋ ṭhapetvā avasesā dh., na kus. dh., kusalañ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na akus. dh. ti? Āmantā. Na kus. na dh. ti? Kusalaŋ ṭhapetvā avasesā dh. na kus. dh., kusalañ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na akus. na dh. ti? Akusalaŋ ṭhapetvā avasesā dh., na akus. dh.; akusalañ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva akus.[2] na ca dh. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā. Na akus. na dh. ti? Akusalaŋ ṭhapetvā avasesā dh., na akus. dh.; akusalañ ca dh. ca ṭhapetvā avasesā na ceva akus. na ca dh. Na dh. na abyā. dh. ti? Āmantā. (*So for* abyākatā.)

Niddesavāraŋ[3] [niṭṭhitaŋ].[4]

PAṆṆATTIVĀRAṂ NIṬṬHITAṂ.

---

[1] S. *omits.* [2] K. kusalaŋ, *doubtless a misprint.*
[3] S. *and* Br. *omit.* [4] K. S. *and* Br. *omit.*

[PAVATTIVĀRO.

(*a*) *Uppādavāro.*]

1.

i. Yassa kusalā dhammā uppajjanti, tassa akusalā dhammā uppajjantīti? No. Yassa vā pana akus. dh. uppajjanti, tassa kus. dh. uppajjantīti? No.
Yassa kus. dh. uppajjanti, t. abyākatā dh. uppajjantīti? Arūpe kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ kus. dh. uppajjanti, no ca tesaŋ abyā. dh. uppajjanti; pañcavokāre kusalānaŋ[1] uppādakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. uppajjanti, abyā. ca dh. uppajjanti. Y. v. p. abyā. dh. uppajjanti, tassa kus. dh. uppajjantīti? Sabbesaŋ uppajjantānaŋ[2] pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ*[3] tesaŋ abyā. dh. uppajjanti, no ca tesaŋ kus. dh. uppaj.;[4] *pañcavokāre kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj.*[5]
Y. akus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjantīti? Arūpe akusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ akus. dh. uppaj., no ca tesaŋ abya. dh. uppaj., pañcavokāre akusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ akus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppaj. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ*[6] tesaŋ abyā. dh. uppaj., no ca tesaŋ akus. dh. uppaj.; pañcavokāre akusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ abyā. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj., tattha akus. dh. uppajjantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā.
Yattha kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjantīti? Āmantā. Y.[7] v. p. abyā. dh. uppaj. . . .

---

[1] S. *substitutes* akusa°.
[2] Br. upapajj.° *always*. [3] Br. *omits* * *to* *.
[4] Uppaj. = uppajjanti *throughout this* Yamaka.
[5] S. *omits* * *to* *. [6] Br. *omits* * *to* *.
[7] Y. = yattha.

Asaññasatte t. abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. uppajjantīti? No. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppaj. . . . No. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjantīti? Arūpe kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. uppaj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. uppaj.; pañcavokāre kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppaj. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ[1] tesaŋ t. abyā. dh. uppaj., no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj., pañcavokāre kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* akus. abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na uppajjantīti? Akusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ akus. dh. na uppaj.; sabbesaŋ cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayutta-akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ akus. dh. . . . (*as in preceding reply*). Yassa kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjantīti? Sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ* tesaŋ kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ abyā. dh. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe arūpe akusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. abyā. dh. na uppaj., t. kus. dh. na uppajjantīti? Arūpe kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ abyā dh. na uppaj., no ca tesaŋ kus. dh. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ . . . (*as in preceding reply*).

---

[1] Br. *omits*. * * Br. *omits*.

Yassa akus. dh. na uppaj., t. abyā dh. na uppajjantīti? Sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ* tesaŋ akus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ abyā. dh. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ . . . (*as in preceding reply*). Y. v. p. abyā. dh. na uppaj., . . . Arūpe akusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ abyā. dh. na uppaj., no ca tesaŋ akus. dh. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ . . . (*as in preceding reply*).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na uppajjantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. na uppaj., . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjantīti? Uppaj. Yattha v. p. abyā. dh. na uppaj., t. kus. dh. na uppajjantīti? Natthi . . . (*so for* akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjantīti? Akusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na uppaj.; sabbesaŋ cittassa bhangakkhaṇe kusala-vippayutta-akusalavippayutta-cittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. yattha akus. dh. na uppaj. . . . Kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. akus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaŋ cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayutta[2]-akusalavippayutta[2]-cittassa . . . (*as in preceding reply*). Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjantīti? Sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ[3] tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe arūpe akusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. y. abyā. dh. na uppaj. . . . Arūpe kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. abyā. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ . . . (*as in preceding reply. So also for* akus. abyā.).

---

* * Br. *omits*. [2] Br. *inverts order*.
[3] Br. *omits*.

3.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akusalā[1] dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. akus. dh. uppajjittha . . . Āmantā . . . (*so for* kus. abyā., *and* akus. abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppaj.,[2] tattha akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā. Yattha kus. dh. uppaj., tattha abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Asaññasatte tattha abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaŋ dutiye akus. citte vattamāne tesaŋ tattha akus. dh. uppaj., no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne asaññasattānaŋ tesaŋ tattha abyā. dh. uppaj., no ca tesaŋ tattha kus. dh. uppaj.; itaresaŋ . . . (*as in preceding pair*). Y. y. akus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaŋ dutiye . . . (*as in preceding pair, substituting* akus.).

4.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Natthi. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Natthi . . . (*so for* kus. abyā., akus. abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.

[1] K.: abyākatā, *doubtless a misprint.*

[2] Uppaj. *now* = uppajjittha.

uppajjitthāti? Uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . . Natthi . . . (*so for* akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānaŋ dutiye akusale citte vattamāne tesaŋ tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na uppaj.; suddhāvāsaŋ[1] uppajjantānaŋ[2] asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj. Y. v. p. y. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na uppaj.; suddhāvāsānaŋ *uppatticittassa uppādakkhaṇe* tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjittha.[4] Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjittha, t. t. kus. dh. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. y. akus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne . . . (*as in preceding pair*).

5.

i. Yassa kus. dh. uppajjissanti, t. akus. dh. uppajjissantīti? Yassa cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ kus. dh. uppajjissanti, no ca tesaŋ akus. dh. uppajjissanti; itaresaŋ[5] kus. ca dh. uppajjissanti, akus. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,[6] t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ tesaŋ abyā. dh. uppaj., no ca tesaŋ kus. dh. uppaj.; itaresaŋ[5] abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. Y. akus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . .

---

[1] S. Br. *insert* dutiye citte vattamāne. Br. *has* suddhāvāsānaŋ.

[2] Br. *omits*. * * Br. *omits*.

[4] K. *omits following sentence*.

[5] Br. *inserts* tesaŋ.

[6] Uppaj. *now* = uppajjissanti.

Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti tesaŋ abyā. dh. uppaj., no ca tesaŋ akus. dh. uppaj.; itaresaŋ[1] abyā. ca . . . akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj. t. akus. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā. Yattha kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. uppajjissantīti? Catuvokāre pañcavokāre y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti tesaŋ t. kus. dh. uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. uppaj.; itaresaŋ[1] catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppaj. Y. v. p. y. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ t. abyā. dh. uppaj., no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. Y. y. akus. dh. uppaj. t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti asaññasattānaŋ tesaŋ t. abyā . . . (*as for* abyā. akus.).

6.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na uppajjissantīti? Āmantā. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ akus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ kus. dh. na uppaj.; aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ tésaŋ akus. ca dh. na uppaj., kus. ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na

[1] Br. *inserts* tesaŋ. [2] Br. *omits*.

uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ tesaŋ kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ abyā. dh. na uppaj.; pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. akus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ yassa cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ akus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ abyā. dh. na uppaj.; pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ akus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā.

ii. Yattha kus. dh. na uppaj.. tattha akus. dh. na uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Uppaj. Y. v. p.. abyā. dh. na uppaj. . . . Natthi . . . (*so for* akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. na uppaj. . . . Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti tesaŋ tattha akus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ asaññasattānaŋ t. t. akus. ca dh. na uppaj., kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca t. t. abyā. dh. na uppaj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] pacchimacittasamangīnaŋ t. t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. y. akus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. dh. na uppaj., no ca . . . (*as for* kus. abyā.).

---

[1] Br. *omits*.

7.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, tassa akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. uppajjittha . . . Sabbesaŋ cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ akus. dh. uppajjittha, no ca tesaŋ kus. dh. uppajjanti; kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ akus. ca dh. uppaj.[1] kus. ca dh. uppajjanti . . . (*so also for* kus., abyā.; akus. abyā.).

ii. Yattha kus. dh.[2] . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. uppajjittha . . . Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. akus. dh. uppajjittha, no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre[3] pañcavokāre[3] kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. akus. ca dh. uppajjittha, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjittha . . . Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] cittassa[4] bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. abyā. dh. uppajjittha, no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre[3] pañcavokāre kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. abyā. ca dh. uppajjittha, kus. ca dh. uppaj. . . . (*as for* akus. abyā.).

8.

i. Y. kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. akus. dh. na uppajjittha . . . Natthi . . . (*so also for* kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh.[2] . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjitthāti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] cittassa[4] bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ

---

[1] Uppaj. *now* = uppajjanti.
[2] Br. Yattha . . . *pe* . . .
[3] Br. *omits.*
[4] Br. *inserts* sabbesaŋ.

t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na uppajjittha; suddhāvāsānaŋ uppatticittassa[1] bhangakkhaṇe[1] asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppajjittha. Y. v. p. y. akus. dh. na uppajjittha . . . Āmantā. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti? Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] [3] cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayutta-cittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na uppajjittha; suddhāvāsānaŋ uppatticittassa[4] bhangakkhaṇe[2] tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj. abyā. ca dh. na uppajjittha. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjittha . . . Āmantā . . . (*so also for* akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. uppaj., t. akus. dh. uppajjissantīti? Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ kus. dh. uppaj., no ca tesaŋ akus. dh. uppajjissanti; itaresaŋ kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . [3]Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhāsamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ akus. dh. uppajjissanti, no ca tesaŋ kus. dh. uppaj.; kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ akus. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. kus. dh. uppaj. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppajjissanti . . . [3]Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesaŋ kus. dh. uppaj.; kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

---

[1] Br. *omits, inserting* dutiye citte vattamāne.
[2] Br. *omits.*
[3] Br. *inserts* sabbesaŋ.
[4] Br. *substitutes* upapajjantānaŋ.

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj. tassa tattha akus. dh. uppajjissantīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. uppajjissanti; itaresaŋ catuvokāre[1] pañcavokāre[2] kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppajjissanti. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppajjissanti . . . Catuvokāre[1] pañcavokāre[1,3] cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. akus. dh. uppajjissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. akus. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjissanti . . . Catuvokāre[1] pañcavokāre[1,3] cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

10.

i. Yassa kus. dh. na uppaj.. t. akus. dh. na uppajjissantīti?[3] Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ akus. dh. na uppajjissanti; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. akus. dh. na uppajjissanti . . . Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesaŋ kus. dh. na uppaj.; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ

[1] Br. *omits.*

[2] S. *and* Br. *omit.*

[3] Br. *inserts* sabbesaŋ.

y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj. . Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti?[1] Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ abyā. dh. na uppajjissanti; pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. abyā. dh na uppajjissanti . . . Āmantā . . . (*so for* akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjissantīti?[1] Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na uppajjissanti; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na uppajjanti, akus. ca dh. na uppajjissanti. Yassa v. p. yattha akus. dh. na uppajjissanti . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] [1] cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na uppajjissanti; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjissanti . . . Āmantā . . . (*so for* akus., abyā.).

---

[1] Br. *inserts* sabbesaŋ. [2] Br. *omits*.

11.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, t. akus. dh. uppajjissantīti? Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ kus. dh. uppajjittha, no ca tesaŋ akus. dh. uppajjissanti; itaresaŋ[1] kus. ca dh. uppajjittha, akus. ca dh. uppajjissanti. Yassa v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,[2] t. abyā. dh. uppajjissantīti? Pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ kus. dh. uppaj., no ca tesaŋ abyā. dh. uppajjissanti; itaresaŋ[1] kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. abyā. dh. uppajjissanti . . . Āmantā . . . (*so for* akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. uppajjissantīti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ yassa cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ tattha kus. dh. uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. uppajjissanti; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. y. akus. dh. uppajjissanti . . . Suddhāvāsaŋ[4] uppajjantānaŋ[5] tesaŋ t. akus. dh. uppajjissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ t. kus. dh. uppaj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. uppajjissanti; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjissanti . . . Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ[6] asaññasattānaŋ tesaŋ t. abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesaŋ t. kus.

---

[1] Br. *inserts* tesaŋ. [2] Uppaj. *now* = uppajjittha.
[3] Br. *omits*. [4] Br. Suddhāvāsānaŋ.
[5] Br. *omits, and inserts* dutiye citte vattamāne.
[6] Br. suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne.

dh. uppaj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

12.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na uppajjissanti . . . Uppaj. . . . (*so also for* kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjissantīti? Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ[1] tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na uppajjissanti; asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na uppajjissanti . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ t. akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. na uppaj.; asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjissanti . . . Uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

Uppādavāraŋ niṭṭhitaŋ.

[*Nirodhavāro.*]

1.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. akus. dh. nirujjhanti . . . No.

Y. kus. dh. nirujjhanti, t. abyā. dh. nirujjhantīti? Arūpe kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ kus. dh. nirujjhanti, no ca tesaŋ abyā. dh. niruj.;[3] pañcavokāre kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. niruj., abyā. ca dh. niruj. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe

[1] Br. suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne.
[2] Br. *omits.* [3] Niruj. = nirujjhanti.

nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ abyā. dh. niruj., no ca tesaŋ kus. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (*so for* akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. niruj., tattha akus. dh. nirujjhantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. niruj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (*so for* akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., t. t. akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . No. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhantīti? Arūpe kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. niruj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. ca dh. niruj., abyā. ca dh. niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ[1] tesaŋ t. abyā. dh. niruj., no ca tesaŋ t. kus. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (*so for* akus., abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na niruj., tassa akus. dh. na nirujjhantīti? Akusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ akus. dh. na niruj.; sabbesaŋ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayutta-akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ akus. dh. na niruj., no ca tesaŋ kus. dh. na niruj.; sabbesaŋ cittassa uppādakkhaṇe kusala [2]vippayutta-akusala[2]vippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asañña-

* * Br. *omits.*

[1] Br. *omits.*

[2] Br. *inverts order.*

sattānaŋ tesaŋ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh.. na niruj.
Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe* nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ* tesaŋ kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ abyā. dh. na niruj.; sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe akusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Arūpe kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ abyā. dh. na niruj., no ca tesaŋ kus. dh. na niruj.; sabbesaŋ uppajjantānaŋ . . . (*as in preceding reply. So also for* akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na nirujjhantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Nirujjhanti. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (*so for* akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na nirujjhantīti? Akusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na niruj.; sabbesaŋ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayutta-akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ t. akus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. kus. dh. na niruj.; sabbesaŋ cittassa uppādakkhaṇe kusala-[1]vippayutta-akusala-[1]vippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj.
Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ[2] tesaŋ t. kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na niruj.; sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe akusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na

* * Br. *omits.*
[1] Br. *inverts order.*
[2] Br. *omits*

niruj. . . . Arūpe kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ t. abyā. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. kus. dh. na niruj.; sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādhakkhaṇe arūpe akusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ t. abyā. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. y. akus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte akusala[1]-vippayutta-cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ[2] tesaŋ t. akus. dh. na niruj. . . . (*as for* kus., abyā.).

3.

i. Yassa kus. dh. nirujjhittha tassa akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittha . . . Āmantā . . . (*so also for* kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. niruj.,[3] t. akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj., t. kus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. niruj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (*so for* akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaŋ dutiye akus. citte vattamāne tesaŋ t. akus. dh. niruj., no ca tesaŋ t. kus. dh. niruj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne asaññasattānaŋ tesaŋ t. abyā. dh. niruj., no ca . . . (*as in preceding reply*). Y. y. akus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. . . . (*as for* kus., abyā.).

4.

i. Yassa kus. dh. na niruj., tassa akus. dh. na nirujjhitthāti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (*so also for* kus., abyā.; akus., abyā.).

---

[1] Br. kusala°. [2] Br. *omits*.
[3] Niruj. *now* = nirujjhittha.

ii. Yattha kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Nirujjhittha. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (*so for* akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaŋ dutiye akus. citte vattamāne tesaŋ t. kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na niruj.; suddhāvāsānaŋ *uppatticittassa uppādakkhaṇe*[1] asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na niruj.; *suddhāvāsānaŋ uppatticittassa uppādakkhaṇe*[2] tesaŋ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā . . . (*so for* akus., abyā.).

5.

i. Yassa kus. dh. nirujjhissanti, t. akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ kus. dh. nirujjhissanti, no ca tesaŋ akus. dh. nirujjhissanti, itaresaŋ[3] kus. ca dh. nirujjhissanti, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā. Y. kus. dh. nirujjhissanti, t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ tesaŋ abyā. dh. nirujjhissanti, no ca tesaŋ kus. dh. niruj.;[4] itaresaŋ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. akus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ

---

[1] * *to* * Br. *substitutes* dutiye citte vattamāne.
[2] * *to* * Br.: suddhāvāsaŋ upapajjantānaŋ.
[3] Br. *omits* tesaŋ. [4] Niruj. *now* = nirujjhissanti.

y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti tesaŋ abyā. dh. niruj., no ca tesaŋ akus. dh. niruj.; itaresaŋ[1] abyā. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj.

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ tattha kus. dh. niruj., no ca tesaŋ t. akus. dh. niruj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj. Y. v. p. abyā. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ t. abyā. dh. niruj., no ca tesaŋ t. kus. dh. niruj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. y. akus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti asaññasattānaŋ tesaŋ t. abyā. dh. niruj. no ca tesaŋ t. akus. dh. niruj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. abyā. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj.

6.

i. Yassa kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ akus. dh. na niruj., no ca tesaŋ kus. dh. na niruj.; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ tesaŋ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ tesaŋ kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ kus. ca

[1] Br. *inserts* tesaŋ. [2] Br. *omits*.

dh. na niruj.; abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. akus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti tesaŋ akus. dh. na niruj., no ca tesaŋ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ akus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā.

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ t. akus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. kus. dh. na niruj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na niruj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. akus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na niruj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. akus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā.

7.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittha . . . [2]Cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangak-

---

[1] Br. *omits.* [2] Br. *inserts* sabbesaŋ.

khaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ akus. dh. nirujjhittha, no ca tesaŋ kus. dh. nirujjhanti; kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. nirujjhanti. Y. kus. dh. niruj.,[1] t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhittha. . . . [2]Cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesaŋ kus. dh. niruj.; kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ abyā. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. niruj. . . . (*so for* akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., t. t. akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhittha . . . Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] [2] cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. akus. dh. nirujjhittha, no ca tesaŋ t. kus. dh. niruj.; catuvokāre[3] pañcavokāre[3] kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ t. akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. niruj. . . . (kus., abyā., *as in preceding pair, inserting* asaññasattānaŋ *after* bhangakkhaṇe, *first occurrence. So also for* akus., abyā., K. *and* S. *omitting* asaññasattānaŋ).

8.

i. Yassa kus. dh. na nirujjhanti, t. akus. dh. na nirujjhitthāti? Nirujjhittha. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhittha . . . Natthi . . . (*so also for* kus., abyā.; akus., abyā.).[4]

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na nirujjhitthāti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] [2] cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na nirujjhittha;

---

[1] Niruj. *now* = nirujjhanti.

[2] Br. *inserts* sabbesaŋ.

[3] Br. *omits*.

[4] *The last pair is repeated in* K.; *doubtless a misprint.*

suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ[1] asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na nirujjhittha. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhittha . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] [3] cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na nirujjhittha; suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na nirujjhittha. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhittha . . . Āmantā . . . (*so for* akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggassa bhangakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti tassa cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ kus. dh. niruj., no ca tesaŋ akus. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . [3]Cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesaŋ kus. dh. niruj.; kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. niruj. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . [3]Cittassa uppādakkhaṇe . . . (*as for* abyā., kus. Akus., abyā., *as for preceding pair*).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggassa bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti tassa cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ tattha kus. dh. niruj., no ca tesaŋ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ catuvokāre[2] pañcavokāre[2] kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y.

---

[1] Br. Suddhāvasānaŋ dutiye citte vattamāne.
[2] Br. *omits*. [3] Br. *inserts* sabbesaŋ.

akus. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre[1] pañcavokāre[1 2] cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. niruj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. niruj. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre[1] . . . (*as for* akus., kus., *inserting* asaññasattānaŋ *after* bhangakkhaṇe, *first occurrence.* Akus., abyā., *as for preceding pair*).

10.

i. Y. kus. dh. na niruj., t. akus., dh. na nirujjhissantīti?[2] Cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ akus. dh. na nirujjhissanti; aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti. . . . Aggamaggassa bhangakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesaŋ kus. dh. na niruj.; aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na niruj. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? [2]Cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ abyā. dh. na nirujjhissanti; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (*so for* akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., tassa tattha akus.

---

[1] Br. *omits.* [2] Br. *inserts* sabbesaŋ.

dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1 2] cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na nirujjhissanti; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaŋ yassa cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggassa bhangakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. na niruj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na niruj. Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre [1]pañcavokāre[1 2] cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na nirujjhissanti; catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (*so for* akus., abyā.).

11.

i. Yassa kus. dh. nirujjhittha, t. akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti tesaŋ kus. dh. nirujjhittha, no ca tesaŋ akus. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ kus. ca dh. nirujjhittha, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā.
Y. kus. dh. nirujjhittha, t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ kus. dh. nirujjhittha, no ca tesaŋ abyā. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ[2]

---

[1] Br. *omits*. [2] Br. *inserts* sabbesaŋ.

kus. ca dh. nirujjhittha, abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (*so for* akus., abyā.).

ii. *Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .*

iii. Yassa yattha kus. dh. nirujjhittha, tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ yassa cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ tattha kus. dh. nirujjhittha, no ca tesaŋ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. nirujjhittha, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti . . . Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ[2] tesaŋ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. nirujjhittha; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. kus.[3] ca dh. nirujjhissanti, akus.[3] ca dh. nirujjhittha.

Y. y. kus. dh. nirujjhittha, t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. nirujjhittha, no ca tesaŋ t. abyā. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. nirujjhittha, abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ[2] asaññasattānaŋ tesaŋ . . . (*as for* akus., kus. Akus., abyā., *as for preceding pair*).

12.

i. Yassa kus. dh. na nirujjhittha, t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti. . . . Nirujjhittha . . . (*so also for* kus. abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na nirujjhittha, t. t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ[2] tesaŋ t. kus. dh. na nirujjhittha, no ca tesaŋ t. akus. dh. na

---

* * Br. *omits*. [1] Br. *omits*.

[2] Br. Suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne.

[3] Br. *inverts order*.

nirujjhissanti; asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na nirujjhittha, akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. na nirujjhittha; asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na nirujjhittha. Y. y. kus. dh. na nirujjhittha, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Nirujjhittha . . . (*so for* akus., abyā.).

Nirodhavāraŋ niṭṭhitaŋ.

[*Uppāda-nirodha-vāro.*]

1.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, tassa akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. akus. dh. nirujjhanti . . . No . . . (*same reply for* kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppaj., t. akus. dh. niruj.? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhanti . . . No. . . . (*same reply for* kus., abyā.; akus., abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na nirujjhantīti? Akusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ akus. dh. na niruj.; kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ

[1] Br. *omits.*

kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ akus. dh. na niruj., no ca tesaŋ kus. dh. na uppaj.; *kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe* *akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe*[1] nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na uppajjanti, t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe *nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ*[2] tesaŋ kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ abyā. dh. na niruj.; sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ abyā. dh. na niruj., no ca tesaŋ kus. dh. na uppaj.; sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ abyā. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na nirujjhantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Nirujjhanti. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi. . . . (*so for* akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhantīti? Akusalānaŋ bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na niruj.; kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. akus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. kus. dh. na uppaj.;[3] *kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe* *akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe*[1] asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. ca

---

* * [1] Br. *inverts order of these two phrases.*

* * [2] Br. *omits.*

[3] S. *inserts* sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte

dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ[1] tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na niruj.; sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānaŋ[2] bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. abyā. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānaŋ[2] bhangakkhaṇe tesaŋ t. abyā. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

8.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittha . . . Āmantā . . . (*so also for* kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppajjittha, tattha akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj.[3] . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhittha . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaŋ dutiye akusale citte vattamāne tesaŋ t. akus. dh. niruj., no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne asaññasattānāŋ tesaŋ t. abyā. dh. niruj., no ca . . . (*as for* kus., akus. Akus., abyā., *as for* kus., abyā.).

---

[1] Br. *omits*. [2] Br. kusalākusalānaŋ.
[3] Uppaj., niruj. *now* = uppajjittha, nirujjhittha.

4.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na nirujjhitthāti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhittha . . . Natthi . . . (*so also for* kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj. tattha akus. dh. na nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Amantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (*so for* akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaŋ dutiye akusale citte vattamāne tesaŋ tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na niruj.; suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. kus. dh. na uppajjittha, t. t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na niruj.; suddhāvāsānaŋ uppatticittassa uppādakkhaṇe[1] tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā . . . (*so for* akus., abyā.).

5.

i. Yassa kus. dh. uppajjissanti, tassa akus. dh. nirujjhissantīti? Yassa cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ kus. dh. uppajjissanti, no ca tesaŋ akus. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ kus. ca dh. uppajjissanti, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj.,[2] t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ tesaŋ abyā. dh. niruj., no ca tesaŋ kus. dh. uppaj.; itaresaŋ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. Y.

---

1 Br. Suddhāvāsaŋ upapajjantānaŋ.

2 Uppaj., niruj. *now* = uppajjissanti, nirujjhissanti.

akus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ abyā. dh. niruj., no ca tesaŋ akus. dh. uppaj.; itaresaŋ abyā. ca . . . akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj., t. akus. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ t. kus. dh. uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. niruj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. niruj. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ t. abyā. dh. niruj., no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj.

Y. y. akus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ patilabhissanti asaññasattānaŋ tesaŋ t. abyā. dh. niruj., no ca tesaŋ t. akus. dh. uppaj.; itaresaŋ . . *pe* . . .

6.

i. Yassa kus. dh. na uppajjissanti, tassa akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Yassa cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti,

[1] Br. *omits*.

tesaŋ akus. dh. na niruj., no ca tesaŋ kus. dh. na uppaj.; aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ tesaŋ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ tesaŋ kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. akus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti tesaŋ akus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa . . . *pe* . . .

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (*so for* akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] yassa cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ tattha akus. dh. na niruj., no ca tesaŋ t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca. dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na niruj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. akus. dh. na uppajjissanti, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t.

---

[1] Br. *omits.*

abyā. dh. na niruj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] pacchimacittassa . . . *pe* . . .

7.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, tassa akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittha . . .[2] Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ akus. dh. nirujjhittha, no ca tesaŋ kus. dh. uppajjanti; kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. uppajjanti. Y. kus. dh. uppaj.;[3] t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhittha . . . [2]Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayutta-cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesaŋ kus. dh. uppaj.; kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ abyā. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. uppaj. Y. akus. dh. uppajjanti, t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhittha . . . [2]Cittassa bhangakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesaŋ akus. dh. uppaj.; akusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ abyā. ca dh. nirujjhittha, akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhittha . . . Catuvokāre[1] pañcavokāre[1][2] cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. akus. dh. nirujjhittha, no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. uppaj.
Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhittha, t. t. kus. dh. uppajjantīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1][2] cittassa bhan-

---

[1] Br. *omits*.
[2] Br. *inserts* Sabbesaŋ.
[3] Uppaj. *now* = uppajjanti.

gakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. abyā. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

8.

i. Yassa kus. dh. na uppajjanti, tassa akus. dh. na nirujjhitthāti? Nirujjhittha. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhittha . . . Natthi . . . (*so for* kus., abyā.; akus, abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhitthāti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1 2] cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na nirujjhittha; suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ[3] asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhittha. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhittha . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1 2] cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na nirujjhittha; suddhāvāsānaŋ uppatticittassa uppādakkhaṇe[4] tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na nirujjhittha. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhittha . . . Āmantā . . . (*so for* akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, t. akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ kus. dh. uppajjanti, no ca tesaŋ akus. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ

---

[1] Br. *omits*. [2] Br. *inserts* sabbesaŋ.
[3] Br. suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne.
[4] Br. suddhāvāsaŋ upapajjantānaŋ.

kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Cittassa[1] bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasāmapannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ kus. dh. nirujjhissanti, no ca tesaŋ kus. dh. uppaj.; kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ catuvokāre[2] pañcavokāre[2] kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2,1] cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] kusalānaŋ uppādakkhaṇe tesaŋ t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2,1] cittassa bhangakkhaṇe . . . (*as for* akus., kus. Akus., abyā.: *as for* kus., abyā.).

10.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na nirujjhissantīti?[1] Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ akus. dh. na nirujjhissanti; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ

---

[1] Br. *inserts* sabbesaŋ. [2] Br. *omits*.

akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesaŋ kus. dh. na uppaj.; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? [1]Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ abyā. dh. na nirujjhissanti; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (*so for* akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre[2] pañcavokāre[2][1] cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na nirujjhissanti; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppajjanti, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre[2] pañcavokāre[2][1] cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. na nirujjhissanti; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh.

---

[1] Br. *inserts* Sabbesaŋ. [2] Br. *omits*.

na nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (*so for* akus., abyā.).

11.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, t. akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ kus. dh. uppajjittha, no ca tesaŋ akus. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ[1] kus. ca dh. uppajjittha, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,[2] t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ kus. dh. uppaj., no ca tesaŋ abyā. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ[5] kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā. Y. akus. dh. uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ t. kus. dh. uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti . . . Suddhāvāsan uppajjantānaŋ[4] tesaŋ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppajjittha, t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. kus. dh. uppaj., no ca tesaŋ t. abyā. dh. nirujjhissanti; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ[4] asañña-

---

[1] Br. *inserts* tesaŋ.

[2] Uppaj. *now* = uppajjittha. [3] Br. *omits*.

[4] Br. suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne.

sattānaŋ tesaŋ t. abyā. dh. nirujjhissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. uppaj.; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. abyā. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for* akus., abyā.).

12.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akus. dh. na nirujjhissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Uppajjittha . . . (*so for* kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppajjittha, t. t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ[1] tesaŋ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaŋ t. akus. dh. na nirujjhissanti; asaññasattānaŋ tesaŋ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] aggamaggasamangīnaŋ arahantānaŋ y. cittassa anantarā aggamaggaŋ paṭilabhissanti, tesaŋ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesaŋ t. kus. dh. na uppaj.; asaññasattānaŋ tesaŋ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Uppajjittha . . . (*so for* akus., abyā.).[3]

Uppāda-nirodha-vāraŋ niṭṭhitaŋ.[4]

DHAMMAYAMAKAŊ SAMATTAŊ.[5]

---

[1] Br. suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne.

[2] Br. *omits*.

[3] Br. *inserts*: Yo kusalaŋ dhammaŋ bhāveti, so akusalaŋ dhammaŋ pajahatīti? Āmantā. Yo v. p. akusalaŋ dhammaŋ pajahati, so kusalaŋ dhammaŋ bhāvetīti? Āmantā. Yo kus. dh. na bhāveti, so akus. dh. nappajahatīti? Āmantā. Yo v. p. akus. dh. nappajahati, so kus. dh. bhāvetīti? Āmantā . . . *pe* . . .

[4] K. *omits*.

[5] Br. *substitutes* dhammayamakaŋ niṭṭhitaŋ.

X.

[INDRIYAYAMAKAṂ.

PAṆṆATTIVĀRO.

Uddesavāro].[1]

Bāvīsatindriyāni :

1. cakkhundriyaŋ.
2. sotindriyaŋ.
3. ghānindriyaŋ.
4. jivhindriyaŋ.
5. kāyindriyaŋ.
6. manindriyaŋ.
7. itthindriyaŋ.
8. purisindriyaŋ.
9. jīvitindriyaŋ.
10. sukhindriyaŋ.
11. dukkhindriyaŋ.
12. somanassindriyaŋ.
13. domanassindriyaŋ.
14. upekkhindriyaŋ.
15. saddhindriyaŋ.
16. viriyindriyaŋ.[2]
17. satindriyaŋ.
18. samādhindriyaŋ.
19. paññindriyaŋ.
20. anaññātaññassāmītindriyaŋ.[3]
21. aññindriyaŋ.
22. aññātāvindriyaŋ.

1.

1. Cakkhu[4] cakkhundriyaŋ, cakkhundriyaŋ cakkhu[4] ;
2. sotaŋ sotindriyaŋ, sotindriyaŋ sotaŋ ;
3. ghānaŋ ghānindriyaŋ, ghānindriyaŋ ghānaŋ ;
4. jivhā jivhindriyaŋ, jivhindriyaŋ jivhā ;

---

[1] Br. *inserts* Namo tassa, *etc.*
[2] Br. vīrindriyaŋ *always.*
[3] K. anaññat° *always.*
[4] S. cakkhuŋ.

5. kāyo kāyindriyaŋ, kāyindriyaŋ kāyo;
6. mano manindriyaŋ, manindriyaŋ mano;
7. itthī itthindriyaŋ . . . *pe* . . . (*so for* 8-19) . . .
20. anaññātaññassāmīti[1] anaññātaññassāmītindriyaŋ,[1] anaññātaññassāmītindriyaŋ[1] anaññātaññassāmīti;[1]
21. aññā[2] aññindriyaŋ, aññindriyaŋ aññā;[2]
22. aññātāvī aññātāvindriyaŋ, aññātāvindriyaŋ aññātāvī.

2.

1. Na cakkhu na cakkhund.,[3] na cakkhund. na cakkhu;
2. na sotaŋ na sotind.,[3] na sotind. na sotaŋ;
3. na ghānaŋ na ghānind., na ghānind. na ghānaŋ;
4. na jivhā na jivhind., na jivhind., na jivhā;
5. na kāyo na kāyind., na kāyind. na kāyo;
6. na mano na manind., na manind. na mano.
7. na itthī na itthindriyaŋ . . . *pe* . . . (*so for* 8-22).

3.

1-2. Cakkhu cakkhund., indriyā sotind.

1-3. Cakkhu cakkhund., indriyā ghānind . . . *pe* . . . cakkhu cakkhund. indriyā aññātāvind.

2-1. Sotaŋ sotind., indriyā cakkhund.; . . . *pe* . . . sotaŋ sotind., indriyā aññātāvind . . . *pe* . . . (*so for* 3-21) . . .

22-1. Aññātāvī aññātāvind., indriyā cakkhund . . . *pe* . . . indriyā aññindriyaŋ.

4.

1-2. Na cakkhu na cakkhund., na indriyā na sotind.

1-22. Na cakkhu na cakkhund., na indriyā na ghānind . . . *pe* . . . na indriyā na aññātāvind.

2-1. Na sotaŋ na sotind., na indriyā na cakkhund.

2-22. Na sotaŋ na sotind . . . *pe* . . . na indriyā na aññātāvind . . . (*so for* 3-21).

22-1. Na aññātāvī na aññātāvind., na indriyā na cakkhund . . . *pe* . . . na indriyā na aññātāvindriyaŋ.

---

[1] K. anaññat°. *throughout.* [2] Br. aññaŋ.
[3] *For* cakkhundriyaŋ, sotindriyaŋ, *etc.*

5.

1, 2. Cakkhu indriyaŋ, indriyā cakkhund.;[1] sotaŋ indriyaŋ, indriyā sotind . . . *pe* . . . (*so for* 3-20).

21. aññā[2] ind., indriyā aññind;

22. aññātāvī ind., indriyā aññātāvind.

6.

1. Na cakkhu na ind., na indriyā na cakkhund;[3]

2. na sotaŋ na ind., na indriyā na sotind.;[3]

3. na ghānaŋ na ghānind., na indriyā na ghānind.; . . . (*so for* 4-22).

7.

1, 2. Cakkhu indriyaŋ, indriyā sotind.[4]

1, 3. Cakkhu indriyaŋ, indriyā ghānind.[4] . . . (*so for* 1, 4 *to* 1, 22).

2, 1. Sotaŋ ind., indriyā cakkhund.;[5] . . . *pe* . . . indriyā aññātāvind[6] . . . *pe* . . . Sukhaŋ ind., indriyā cakkhund.; . . . *pe* . . . indriyā aññātāvind.

8.

1, 2. Na cakkhu na indriyaŋ, na indriyā na sotind.;[7]

1, 3. na cakkhu na indriyaŋ, na indriyā na ghānind.; . . . *pe* . . .

2, 1. na sotaŋ na indriyaŋ, na indriyā na cakkhund.; . . . *pe* . . .

3, 1. na ghānaŋ na indriyaŋ, na indriyā na ghānindriyaŋ . . . *pe* . . . (*so for* 4-22).

Uddesavāraŋ niṭṭhitaŋ.

---

[1] B. *and* S.: cakkhu.
[2] Br. S.: aññaŋ *always.*
[3] Br. S. cakkhu, sotaŋ, *etc.*
[4] Br. *substitutes* sotaŋ, ghānaŋ, *etc.*
[5] Br. S. *have* indriyā cakkhu *throughout.*
[6] Br. S.: aññātāvī *throughout.*
[7] Br. *has* sotaŋ, ghānaŋ, *etc.*

[*Niddesavāro.*]

1.

1. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund. cakkhu ceva[1] cakkhundriyañ ca. Cakkhund. cakkhūti?[2] Āmantā.

2. Sotaŋ sotindriyan ti? Dibbasotaŋ taṇhāsotaŋ sotaŋ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca sotind. sotan ti? Āmantā.

3. Ghānaŋ ghānindriyan ti? Āmantā. Ghānind. ghānan ti? Āmantā . . . (*so for* 4).

5. Kāyo kāyindriyan ti? Kāyind. ṭhapetvā avaseso kāyo kāyo,[4] na kāyind.; kāyind. kāyo ceva kāyindriyañ ca. Kāyind. kāyo ti? Āmantā.

6. Mano manindriyan ti? Āmantā. Manind. mano ti? Āmantā.

7. Itthī itthindriyan ti? No. Itthind. itthī ti? No . . . (*so for* 8).

9. Jīvitaŋ jīvitindriyan ti? Āmantā. Jīvitind. jīvitan ti? Āmantā . . . (*so for* 10 (sukhaŋ), 11 (dukkhaŋ), 12 (somanassaŋ), 13 (domanassaŋ).

14. Upekkhā upekkhindriyan ti? Upekkhind ṭhapetvā avasesā upekkhā upekkhā, na upekkhind.; upekkhind. upekkhā ceva upekkhindriyañ ca. Upekkhind. upekkhā ti? Āmantā.

15. Saddhā saddhindriyan ti? Āmantā. Saddhind. saddhā ti? Āmantā . . . (*so for* 16-22).

2.

1. Na cakkhu na cakkhundriyan ti? Āmantā. Na cakkhund. na[5] cakkhūti?[2] Dibbacakkhu paññācakkhu na cakkhund., cakkhu; cakkhuñ[6] ca cakkhundriyañ[7] ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca cakkhund.

---

[1] K. cakkhuñ ceva. S. cakkhuŋ ceva.
[2] K. S. cakkhun ti.
[4] Br. S. avasesā.
[5] Br. *omits.*
[6] Br. cakkhuŋ ca.
[7] S. cakkhu-indriyaŋ.

2. Na sotaŋ na sotindriyan ti? Āmantā. Na sotind. na sotan ti? Dibbasotaŋ taṇhāsotaŋ na sotind., sotaŋ; sotañ ca sotindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaŋ na ca sotind.

3. Na ghānaŋ na ghānindriyan ti? Āmantā. Na ghānind. na ghānan ti? Āmantā . . . (*so for* 4).

5. Na kāyo na kāyindriyan ti? Āmantā. Na kāyind. na kāyo ti? Kāyind. ṭhapetvā avaseso[1] kāyo[2] na kāyind., kāyo; kāyañ ca kāyindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca kāyind.

6. Na mano na manindriyan ti? Āmantā. Na manind. na mano ti? Āmantā.

7. Na itthī na itthindriyan ti? Itthind. na itthī, itthind.; itthiñ ca itthindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthind. Na itthind. na itthī ti? Itthī na itthind., itthī; itthiñ ca itthindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca[2] itthind. . . . (*so for* 8).

9. Na jīvitaŋ na jīvitindriyan ti? Āmantā. Na jīvitind. na jīvitan ti? Āmantā . . . (*so for* 10-13).

14. Na upekkhā na upekhindriyan ti? Āmantā. Na upekkhind na upekkhā ti? Upekkhind. ṭhapetvā avasesā upekkhā na upekkhind., upekkhā; upekkhañ ca upekkhind. ca ṭhapetvā avasesā na ceva upekkhā na ca upekkhind.

15. Na saddhā na saddhind. ti? Āmantā. Na saddhind. na saddhā ti? Āmantā . . . (*so for* 16-22).

3.

1, 2. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund, cakkhu[3] ceva cakkhundriyañ ca. Indriyā sotindriyan ti? Sotind. indriyañ ceva sotindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na sotind.

1-3. Cakkhu cakkhund. ti? Dibbacakkhu . . . *pe* . . . Indriyā ghānind. ti? Ghānind. indriyañ ceva ghānind.

---

[1] Br. avasesā. [2] Br. *omits.*
[3] K. S. cakkhuŋ [ñ] *throughout.*

ca, avasesā indriyā indriyā na ghānind. . . . (*so for* 1-4 . . . 1-21).

1, 22. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund. cakkhuñ ceva cakkhundriyañ ca.

Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññātāvindriyañ ca; avasesā indriyā indriyā, n' aññātāvind.

2-1. Sotaŋ sotindriyan ti? Dibbasotaŋ taṇhāsotaŋ sotaŋ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . *pe* . . . (2, 22) sotaŋ sotindriyan ti? Dibbasotaŋ taṇhāsotaŋ sotaŋ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca. Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññatāvind. indriyañ ceva aññindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā n' aññind.

3, 1. Ghānaŋ ghānindriyan ti? Āmantā. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . *pe* . . . (3, 22) ghānaŋ ghānindriyan ti? Āmantā. Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññātāvindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, n' aññātāvind. . . . (*so for* 4, 1, *etc.*; 5, 1, *etc.*; 6, 1, *etc.*).

7, 1. Itthī itthindriyan ti? No. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . *pe* . . .

7, 22. Itthī itthindriyan ti? No. Indriyā aññātāvind. ti? Annātāvind. indriyañ ceva . . . *pe* . . . (*so for* 8-22).

4.

1, 2. Na cakkhu na cakkhundriyan ti? Amantā. Na indriyā na sotindriyan ti? Āmantā . . . (*so for* 1, 3; 1, 4, *etc.*).

2, 1. Na sotaŋ na sotindriyan tī? Āmantā. Na indriyā na cakkhund. ti? Āmantā . . . . *pe* . . . (*so for* 3-6).

7, 1. Na itthī na itthindriyan ti? Āmantā.[1] Na indriyā

---

[1] Br. *has, instead of* Āmantā, itthindriyaŋ na itthī, itthindriyaŋ: itthiñ ca itthindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthindriyaŋ.

na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . *pe* . . .[1] Na indriyā na aññātāvindriyan ti? Āmantā.

Na puriso na purisindriyan ti?[2] Āmantā. Na indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . *pe* . . .[3] No indriyā n' aññātāvindriyan ti? Āmantā.

9, 1. Na jīvitaŋ na jīvitindriyan ti? Āmantā. N' indriyā na cakkhundriyan ti? Amantā . . . *pe* . . . N'indriyā n'aññātāvindriyan ti? Āmantā . . . (*so for* 10-22).

5.

1. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyan ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā,[4] na cakkhund.

2. Sotaŋ indriyan ti? Āmantā.[5] Indriyā sotindriyan ti? Sotind. indriyañ ceva sotindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na sotind.

3. Ghānaŋ indriyan ti? Āmantā. Indriyā ghānindriyan ti? Ghānind. indriyañ ceva ghānindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na ghānind. . . . (*so for* 4).

5. Kāyo indriyan ti? Āmantā.[6] Indriyā kāyindriyan ti? Kāyind. indriyañ ceva kāyindriyañ ca, avasesa indriyā, indriyā, na kāyind.

6. Mano indriyan ti? Āmantā. Indriyā manindriyan

---

[1] Br. *inserts* na itthī na itthindriyan ti, *and repeats* p. 66, *n*. 1.

[2] Br. *inserts* purisindriyaŋ na puriso, purisindriyaŋ: purisañ ca purisindriyañ ca ṭhapetvā avasesā na ceva puriso na ca purisindriyaŋ.

[3] Br. *inserts* na puriso na purisindriyan ti, *and repeats from* purisindriyaŋ . . . purisindriyaŋ. *Cf. preceding note.*

[4] Br. *omits the second* indriyā *throughout.*

[5] Br. *omits and inserts* yaŋ sotaŋ indriyaŋ taŋ sotañ ceva indriyañ ca; avasesaŋ sotaŋ na indriyaŋ.

[6] Br. *omits and inserts* yo kāyo indriyaŋ, so kāyo ceva indriyañ ca, avasesā kāyo na indriyañ.

ti? Manind. indriyañ ceva manindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na manind.

7. Itthī indriyan ti? No. Indriyā itthindriyan ti? Itthind. indriyañ ceva itthindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na itthind. . . . (*so for* 8).

9. Jīvitaŋ indriyan ti? Āmantā. Indriyā jīvitindriyan ti? Jīvitind. indriyañ ceva jivitindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na jīvitind. . . . (*so for* 10-13).

14. Upekkhā indriyan ti? Āmantā.[1] Indriyā upekkhindriyan ti? Upekkhind. indriyañ ceva upekkhindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, n'upekkhind.

15. Saddhā indriyan ti? Āmantā. Indriyā saddhindriyan ti? Saddhind. indriyañ ceva saddhindriyañ ca, avasesa indriyā indriyā, na saddhind. . . . (*so for* 16-22).

6.

1. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhu[2] ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu,[3] indriyā;[4] cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā. Na indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā.

2. Na sotaŋ na indriyan ti? Sotaŋ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaŋ, indriyā, sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaŋ na ca indriyā. Na indriyā na sotindriyan ti? Āmantā . . . (*so for* 3, 4).

5. Na kāyo na indriyan ti? *Kāyaŋ ṭhapetvā avasesā indriyā na kāyo, kāyañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca indriyā.*[5] Na indriyā na kāyindriyan ti? Āmantā.

6. Na mano na indriyan ti? Manaŋ ṭhapetvā avasesā indriyā na mano, indriyā; manañ ca indriye ca ṭhapetvā

---

[1] Br. *omits and inserts* yā upekkhā indriyaŋ, sā upekkhā ceva indriyañ ca, avasesā upekkhā na indriyaŋ.

[2] Br. S. cakkhuŋ *throughout.*

[3] Br. *omits.*

[4] Br. cakkhundriyā.

[5] Br. *omits* * to *, *substituting* Āmantā.

avasesā na ceva mano na ca indriyā. Na indriyā na manindriyan ti? Āmantā.

7. Na itthī na indriyan ti? Itthiŋ ṭhapetvā avasesā indriyā na itthī, indriyā; itthiñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca indriyā. Na indriyā na itthindriyan ti? Āmantā . . . (*so for* 8-22).

7.

1, 2. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā sotindriyan ti? Sotind. indriyan ceva sotindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā,[1] na sotind.

1, 3. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā ghānindriyan ti? Ghānind. indriyañ ceva ghānindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā na ghānind. . . . (*so for* 1, 4—1, 22).

2, 1. Sotaŋ indriyan ti? Āmantā.[2] Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . *pe* . . . (*so for* 2, 3; 2, 4, *etc. So also for* 3 *and* 4).

5, 1. Kāyo indriyan ti? Āmantā.[3] Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhund. ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . *pe*[4] . . . (*so for* 5, 2, *etc., to* 5, 21).

5, 22. Indriyā aññātāvind. ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññātāvind. ca, avasesā indriyā indriyā, na aññātāvind. . . . (*so for* 6).

7, 1. Itthī indriyan ti? No. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . *pe* . . . (*so for* 7, 2 *to* 22; *so also for* 8).

[1] Br. *omits the second* indriyā *throughout.*

[2] Br. *omits, inserting* yaŋ sotaŋ indriyaŋ, taŋ sotañ ceva indriyañ ca, avasesaŋ sotaŋ na indriyaŋ.

[3] Br. S. *omit, substituting* (Br.): Yo kāyo indriyaŋ, so kāyo ceva indriyañ ca; avasesā kāyo na indriyaŋ. (S.): Yo kāyo indriyaŋ, so indriyaŋ ceva kāyo ca; avasesā kāyo na indriyā.

[4] Br. *as in n.* 4; S. *here follows* Br.

9, 1. Jīvitaŋ indriyan ti? Āmantā. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . *pe* . . . (*so for* 10 *to* 13).

14, 1. Upekkhā indriyan ti? Āmantā.[1] Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . *pe* . . . (*so for* 15-22).

8.

1, 2. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhuŋ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā; cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu no ca indriyā. Na indriyā na sotindriyan ti? Āmantā.

1, 3. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhuŋ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā; cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā. *Na indriyā na ghānindriyan ti? Āmantā . . . *pe* . . .

1, 22. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhuŋ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā cakkhuñ na indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā.* Na indriyā na aññātāvindriyan ti? Āmantā.

2, 1. Na sotaŋ na indriyan ti? Sotaŋ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaŋ, indriyā; sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaŋ no ca indriyā. Na indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā . . . *pe* . . . Na sotaŋ na indriyan ti? Sotaŋ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaŋ, indriyā; sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā . . . *pe* . . . Na indriyā n aññātāvindriyan ti? . . . *pe* . . . (*so for* 3-22).

[Niddesavāraŋ niṭṭhitaŋ.]

Paṇṇattivāraŋ niṭṭhitaŋ.

[1] Br. S. *omit and insert* (Br.): Yā upekkhā indriyaŋ, sā upekkhā ceva indriyañ ca; avasesā upekkhā na indriyaŋ. (S.): Yā upekkhā indriyā, sā indriyaŋ ceva uppekkhindriyañ ca; avasesā upekkhā na indriyaŋ.

* *to* * Br. *omits.*

[PAVATTIVĀRO

Uppādavāro.]

1.

1. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ asotakānaŋ uppajjantānaŋ,[1] tesaŋ cakkhund. uppajjati, no ca tesaŋ sotind. uppajjati; sacakkhukānaŋ sasotakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. ca uppajjati, sotind. ca uppajjati. Yassa vā pana sotind. uppajjati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sasotakānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ sotind. uppajjati, no ca tesaŋ cakkhund. uppajjati; sasotakānaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ sotindriyañ ca uppajjati, cakkhundriyañ ca uppajjati. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ aghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. uppajjati, no ca tesaŋ ghānind. uppajjati; sacakkhukānaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhundriyañ ca uppajjati, ghānindriyañ ca uppajjati. Y. v. p. ghānind. uppajjati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Saghānakānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. uppajjati, no ca tesaŋ cakkhund. uppajjati; saghānakānaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ ghānindriyañ ca uppajjati, cakkhundriyañ ca uppajjati.[2] Yassa cakkhund. uppaj., tassa itthind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ na itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. uppaj.; no ca tesaŋ itthind. uppaj.; sacakkhukānaŋ itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ cakkhundriyañ ca uppaj.; itthindriyañ ca uppaj. Y. v. p. itthind. uppaj., tassa cakkhund. uppajjatīti? Acakkhukānaŋ[3] itthīnaŋ[3] uppajjantīnaŋ tesaŋ itthind. uppaj., no ca tāsaŋ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ[3] itthīnaŋ[3] uppajjantīnaŋ tāsaŋ itthindriyañ ca uppaj., cakkhundriyañ ca uppaj.
Yassa cakkhund. uppaj., tassa purisind. uppajjatīti?

[1] Br. K. upappajjantānaŋ *throughout.*

[2] *There should presumably be . . . pe . . . here for* 1, 4; 1, 5; 1, 6.

[3] Br. *inverts order.*

Sacakkhukānaŋ na-purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. . . . *pe* . . . Y. v. p. purisind. uppaj. . . . tassa cakkhund. uppajjatīti? Acakkhukānaŋ[1] purisānaŋ[1] uppajjantānaŋ tesaŋ purisind . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ jīvitind. . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ vinā somanassena uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. uppaj., no ca tesaŋ somanassind. uppaj., sacakkhukānaŋ somanassena uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhundriyañ ca uppaj., somanassindriyañ ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa cakkhund. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ vinā upekkhāya uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. uppaj., no ca tesaŋ upekkhind. uppaj.; sacakkhukānaŋ upekkhāya uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhundriyañ ca uppaj., upekkhindriyañ ca uppaj. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Acakkhukānaŋ[1] upekkhāya[1] uppajjantānaŋ tesaŋ upekkhind. uppaj., no ca tesaŋ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ[1] upekkhāya[1] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ vinā[2] saddhāya[2] uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. uppaj., no ca tesaŋ saddhind. uppaj.; sacakkhukānaŋ saddhāya[3] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Acakkhukānaŋ saddhāya[4] uppajjantānaŋ tesa saddhind. uppaj., no ca tesaŋ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ saddhāya[5] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ vinā[6] ñāṇena[7] uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. uppaj., no ca tesaŋ paññind. uppaj.; sacakkhukānaŋ ñāṇena[8] uppajjantānaŋ

---

[1] Br. *inverts order*. [2] Br. *substitutes* ahetukānaŋ.
[3] Br. *substitutes* sahetukānaŋ.
[4] Br. *has* sahetukānaŋ acakkhukānaŋ.
[5] Br. *has* sahetukānaŋ sacakkhukānaŋ.
[6] Br. *omits*. [7] Br. ñāṇavippayuttānaŋ.
[8] Br. ñāṇasampayuttānaŋ.

tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . .[1] Acakkhukānaŋ ñāṇena[2] uppajjantānaŋ tesaŋ paññind. uppaj., no ca tesaŋ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ ñāṇena[2] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ manind. uppaj., no ca tesaŋ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . .[3]

. . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa itthind[4] uppajjatīti? Saghānakānaŋ na-itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. uppaj., no ca tesaŋ itthind.[5] uppaj.; saghānakānaŋ itthīnaŋ[6] uppajjantīnaŋ tesaŋ ghānindriyañ ca uppaj., itthindriyañ[7] ca uppaj. Y. v. p. itthind.[7] uppaj. . . . Aghānakānaŋ[8] itthīnaŋ[8] uppajjantīnaŋ tāsaŋ[9] itthind.[5] uppaj., no ca tāsaŋ[9] ghānind. uppaj.; saghānakānaŋ[8] itthīnaŋ[8] uppajjantīnaŋ tāsaŋ[9] itthindriyañ[5] ca uppaj., ghānindriyañ ca uppaj. Yassa ghānind. uppaj., tassa purisind.[10] uppajjatīti? Saghānakānaŋ na-purisānaŋ[10] uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. uppaj. no ca tesaŋ purisind.[11] uppaj.; saghānakānaŋ purisānaŋ[12] uppajjantānaŋ tesaŋ ghānindriyañ ca uppaj., purisindriyañ[13] ca uppaj. Y. v. p. purisind.[10] uppaj. . . . Aghānakānaŋ[8] purisānaŋ[8] [12] uppajjantānaŋ tesaŋ purisind.[10] uppaj., no ca tesaŋ ghānind.

---

1 Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaŋ. 2 Br. *omits.*

3 *No pe . . . in any of the versions indicates the hiatus here. On* manindriyaŋ *here see p.* 77, *n.* 10.

4 S. *substitutes* upekkhindriyaŋ.

5 S. *substitutes* upekkhindriyaŋ.

6 S. *substitutes* upekkhāya.

7 S. *substitutes* upekkhindriyañ.

8 Br. *inverts order.*

9 S. tesaŋ. 10 S. *substitutes* saddhind.

11 S. *substitutes* vinā saddhāya.

12 S. *substitutes* saddhāya.

13 S. *substitutes* saddhindriyañ.

uppaj.; saghānakānaŋ[1] purisānaŋ[1 2] uppajjantānaŋ tesaŋ purisindriyañ[3] ca uppaj., ghānindriyañ ca uppaj.

Yassa ghānind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Aghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ jīvitind. uppaj. . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Saghānakānaŋ vinā somanassena uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. uppaj., no ca tesaŋ somanassind. uppaj.; saghānakānaŋ somanassena uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Aghānakanaŋ[1] somanassena[1] uppajjantānaŋ tesaŋ somanassind. uppaj., no ca tesaŋ ghānind. uppaj.; saghānakānaŋ[1] somanassena[1] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa ghānind. uppaj, tassa upekkhind. uppajjatīti? Saghānakānan vinā upekkhāya uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. uppaj., no va tesaŋ upekkhind. uppaj.; saghānakānaŋ upekkhāya uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Aghānakānaŋ[1] upekkhāya[1] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . (*as in preceding reply*).

Yassa ghānind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Saghānakānaŋ vinā[4] saddhāya[4] uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. uppaj., no ca tesaŋ saddhind. uppaj.; saghānakānaŋ saddhāya[5] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . [6]Aghānakānaŋ saddhāya[7] uppajjantānaŋ tesaŋ saddhind. uppaj., no ca tesaŋ ghānind. uppaj.;[6] saghānakānaŋ saddhāya[7] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Saghānakānaŋ vinā[8] ñāṇena[8] uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. uppaj., no ca tesaŋ paññind. uppaj.;

---

1 Br. *inverts order.*
2 S. *substitutes* saddhāya.
3 S. saddhindriyañ.
4 Br. *substitutes* ahetukānaŋ.
5 Br. *substitutes* sahetukānaŋ.
6 Br. *inserts* sahetukānaŋ.
7 Br. *omits.*
8 Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

saghānakānaŋ ñāṇena[1] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj., tassa ghānind. uppajjatīti?[2] Aghānakānaŋ ñāṇena[2] uppajjantānaŋ tesaŋ paññind. uppaj., no ca tesaŋ ghānind. uppaj.;[2] saghānakānaŋ ñāṇena[3] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa ghānind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ aghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ manind. uppaj., no ca tesaŋ ghanind. uppaj.; saghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . .[4]

. . . .

Yassa itthind uppaj., tassa purisind. uppajjatīti? No. Y. v. p. purisind. uppaj., tassa itthind. uppajjatīti? No. Yassa itthind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa vā pana jīvitind. uppaj. . . . Na-itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ jīvitind. uppaj., no ca tesaŋ itthind. uppaj.; itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ . . . *pe* . . . Yassa itthind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Itthīnaŋ vinā somanassena uppajjantīnaŋ tāsaŋ itthind. uppaj., no ca tāsaŋ somanassind. uppaj.; itthīnaŋ somanassena uppajjantīnaŋ tāsaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Na-itthīnaŋ somanassena[5] uppajjantānaŋ tesaŋ somanassind. uppaj., no ca tesaŋ itthind. uppaj.; itthīnaŋ somanassena[6] uppajjantīnaŋ tāsaŋ . . . *pe* . . . Yassa itthind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Itthīnaŋ vinā upekkhāya uppajjantīnaŋ tāsaŋ itthind. uppaj., no ca tāsaŋ upekkhind. uppaj.; itthīnaŋ uppekkhāya uppajjantīnaŋ tāsaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Na-itthīnaŋ upekkhāya[6] uppajjantānaŋ tesaŋ upekkhind. uppaj., no ca tesaŋ itthind. uppaj.; itthīnaŋ[6] upekkhāya[6] uppajjantīnaŋ tāsaŋ

[1] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttakānaŋ.
[2] Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaŋ. [3] Br. *omits*.
[4] *Supply always the 'twin' terms, as e.g. p. 74, l. 2. No pe . . . in any of the versions indicates the hiatus.*
[5] Br. somanassena na itthīnaŋ.
[6] Br. *inverts order.*

. . . *pe* . . . Yassa itthind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Itthīnaŋ vinā[1] saddhāya[1] uppajjantīnaŋ tāsaŋ itthind. uppaj., no ca tāsaŋ saddhind. uppaj.; itthīnaŋ saddhāya[2] uppajjantīnaŋ tāsaŋ itthindriyañ ca uppaj., saddhindriyañ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Na-itthīnaŋ saddhāya[3] uppajjantānaŋ[4] tesaŋ saddhind. uppaj., no ca tesaŋ itthind. uppaj.; [5]itthīnaŋ saddhāya[6] uppajjantīnaŋ tāsaŋ . . . *pe* . . .
Yassa itthind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Itthīnaŋ vinā ñāṇena[7] uppajjantīnaŋ tāsaŋ itthind. uppaj., no ca tāsaŋ paññind. uppaj.; itthīnaŋ ñāṇena[8] uppajjantīnaŋ tāsaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Na-itthīnaŋ ñāṇena[9] uppajjantānaŋ tesaŋ paññind. uppaj., no ca tesaŋ itthind. uppaj.; itthīnaŋ ñāṇena[9] uppajjantīnaŋ tāsaŋ . . . *pe* . . . Yassa itthind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ na-itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ manind. uppaj., no ca tesaŋ itthind. uppaj.; sacittakānaŋ[6] itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tesaŋ . . . *pe* . . .

. . . .

Yassa purisind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Na-purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ jīvitind. uppaj., no ca tesaŋ purisind. uppaj.; purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ . . .
Yassa purisind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Purisānaŋ vinā somanassena uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. uppaj., no ca tesaŋ somanassind. uppaj.; purisānaŋ somanassena uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p.

[1] Br. *substitutes* ahetukānaŋ.
[2] Br. *substitutes* sahetukānaŋ.
[3] Br. *has* sahetukānaŋ na itthīnaŋ.
[4] K. upapajjantīnaŋ.
[5] Br. *inserts* sahetukānaŋ.
[6] Br. *omits*.
[7] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.
[8] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.
[9] Br. ñāṇasampayuttānaŋ na-itthīnaŋ.

somanassind. uppaj. . . . Na-purisānaŋ somanassena[1] uppajjantānaŋ tesaŋ somanassind. uppaj., no ca tesaŋ purisiṇd. uppaj.; purisānaŋ somanassena[1] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Purisānaŋ vinā upekkhāya uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. uppaj., no ca tesaŋ upekkhind. uppaj.; purisānaŋ upekkhāya uppajjantānaŋ tesaŋ . . . Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Na-purisānaŋ upekkhāya[1] uppajjantānaŋ tesaŋ upekkhind. uppaj., no ca tesaŋ purisind. uppaj.; purisānaŋ[1] upekkhāya[1] uppajjantānaŋ tesaŋ. Yassa purisind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Purisānaŋ vinā[2] saddhāya[2] uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. uppaj., no ca tesaŋ saddhind. uppaj.; purisānaŋ saddhāya[3] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Na-purisānaŋ saddhāya[4] uppajjantānaŋ tesaŋ saddhind. uppaj., no ca tesaŋ purisind. uppaj.; purisānaŋ saddhāya[5] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Purisānaŋ vinā[6] ñāṇena[6] uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. uppaj., no ca tesaŋ paññind. uppaj., purisind. ñāṇena[7] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Na-purisānaŋ ñāṇena[8] uppajjantānaŋ tesaŋ paññind. uppaj.; no ca tesaŋ purisind. uppaj.; purisānaŋ ñāṇena[9] uppajjantānaŋ tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj., tassa manind.[10] uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . .

---

1 Br. *inverts order.*
2 Br. *substitutes* ahetukānaŋ.
3 Br. *substitutes* sahetukānaŋ.
4 Br. sahetukānaŋ na-purisānaŋ.
5 Br. sahetukānaŋ purisānaŋ.
6 Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.
7 Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.
8 Br. ñāṇasampayuttānaŋ na-purisānaŋ.
9 Br. ñāṇasampayuttānaŋ purisānaŋ.
10 *It is curious that* manindriyaŋ *should, here and after, function for* indriyas 20-22 (*v.* *p.* 61; 73 *ff.*).

Na-purisānaŋ sacittakānaŋ[1] uppajjantānaŋ tesaŋ manind. uppaj. no ca tesaŋ purisind. uppaj.; purisind. uppajjantānaŋ tesaŋ . . . Yassa jīvitind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Vinā somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ* tesaŋ jīvitind. uppaj., no ca tesaŋ somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ jīvitindriyañ ca uppaj., somanassindriyañ ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa jīvitind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Vinā upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ* tesaŋ jīvitind. uppaj., no ca tesaŋ upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ jīvitindriyañ . . . upekkhindriyañ ca uppaj. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa jīvitind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Vinā[2] saddhāya[2] uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ* tesaŋ jīvitind. uppaj., no ca tesaŋ saddhind. uppaj.; saddhāya[3] uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ jīvitindriyañ . . . saddhindriyañ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa jīvitind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Vina[4] ñāṇena[4] uppajjantānaŋ pavatte[5] ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ* tesaŋ jīvitind. uppaj., no ca tesaŋ paññind. uppaj.; ñāṇena uppajjantānaŋ ñāṇasampayuttacittassa[6] uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . .

---

[1] Br. sacittakānaŋ na purisānaŋ. * * Br. *omits.*
[2] Br. *substitutes* ahetukānaŋ.
[3] Br. *substitutes* sahetukānaŋ.
[4] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ. [5] S. *omits.*
[6] Br. ñāṇasampāyuttānaŋ upapajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayuttacittassa, *etc.*

Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Āmantā.
Yassa jīvitind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Nirodhasamāpannānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] tesaŋ jīvitind. uppaj., no ca tesaŋ manind. uppaj., sacittakānaŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. manind. uppaj. Āmantā. Yassa somanassind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? No. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . No. Yassa somanassind. uppaj. tassa saddhind. uppajjatīti? *Somanassena vinā saddhāya uppajjantānaŋ* pavatte somanassasampayutta - saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ somanassind. uppaj., no ca tesaŋ saddhind. uppaj.,[2] somanassasampayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ somanassindriyañ ca uppaj., saddhindriyañ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya[3] vinā somanassena uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayutta-somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ saddhind. uppaj., no ca tesaŋ somanassind. uppaj.;[2] saddhāsampayutta-somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa somanassind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Somanassena vinā[4] ñāṇena[4] uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ somanassind. uppaj., no ca tesaŋ paññind. uppaj.;[5] somanassasampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena[6] vinā somanassena uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayutta-somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ paññind. uppaj., no ca

---

[1] Br. *substitutes* acittakānaŋ upapajjantānaŋ.
* * Br. *omits.*
[2] Br. *inserts* somanassena upapajjantānaŋ pavatte.
[3] Br. *substitutes* sahetukānaŋ.
[4] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.
[5] Br. *inserts* somanassena ñāṇasampayuttānaŋ upapajjantānaŋ pavatte.
[6] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.

tesaŋ somanassind. uppaj.,[1] ñāṇasampayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa somanassind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ vinā somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ manind. uppaj., no ca tesaŋ somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa upekkhind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Upekkhāya vinā[2] saddhāya[2] uppajjantānaŋ pavatte upekkhāsampayutta-saddhavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ upekkhind. uppaj., no ca tesaŋ saddhind. uppaj.;[3] upekkhāsampayutta - saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya[4] vinā upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayutta - upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ saddhind. uppaj., no ca tesaŋ upekkhind. uppaj.;[5] saddhāsampayutta - upekkhāsampayutta - cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa upekkhind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Upekkhāya vinā[6] ñāṇena[6] uppajjantānaŋ pavatte upekkhāsampayutta - ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ upekkhind. uppaj., no ca tesaŋ paññind. uppaj.;[7] upekkhāsampayutta - ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena[8]

---

[1] Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaŋ somanassena upapajjantānaŋ pavatte.

[2] Br. *substitutes* ahetukānaŋ.

[3] Br. *inserts* upekkhāya sahetukānaŋ upapajjantānaŋ pavatte.

[4] Br. *substitutes* sahetukānaŋ.

[5] Br. *inserts* sahetukānaŋ upekkhāya upapajjantānaŋ pavatte.

[6] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

[7] Br. *inserts* upekkhāya ñāṇasampayuttānaŋ upapajjantānaŋ pavatte.

[8] Br. ñāṇasampayuttānaŋ.

vinā upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayutta-upekkhāvippayuttacittassa[1] uppādakkhaṇe tesaŋ paññind. uppaj.; no ca tesaŋ upekkhind. uppajjati;[1] ñāṇasampayutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa upekkhind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ vinā upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ manind. uppaj., no ca tesaŋ upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa saddhind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Saddhāya[2] vinā[2] ñāṇena[2] uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ saddhind. uppaj., no ca tesaŋ paññind. uppaj.;[3] saddhāsampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppadakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa saddhind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Sacittakānaŋ vinā[4] saddhāya[4] uppajjantānaŋ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ manind. uppaj., no ca tesaŋ saddhind. uppaj.; saddhāya[5] uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . . Yassa paññind. uppaj., tassa manind uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ vinā[6] ñāṇena[6] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ manind. uppaj.; no ca tesaŋ paññind. uppaj.; ñāṇena[7] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ . . . *pe* . . .

---

[1] Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaŋ upekkhāya upapajjantānaŋ pavatte.

[2] Br. *substitutes* sahetukānaŋ ñāṇavippayuttānaŋ.

[3] Br. *inserts* sahetukānaŋ ñāṇasampayuttānaŋ upapajjantānaŋ pavatte.

[4] Br. *substitutes* ahetukānaŋ.   [5] Br. sahetukānaŋ.

[6] Br. ñāṇavippayuttānaŋ.   [7] Br. ñāṇasampayuttānaŋ.

ii. Yattha cakkhund. uppaj., tattha sotind. uppajjatīti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppaj., tattha cakkhund. uppajjatīti? Āmantā. Yattha cakkhund. uppaj., tattha ghānind. uppajjatīti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha cakkhundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ na uppaj. Y.[1] v. p. ghānind. uppaj. . . . Āmantā.

. . . .

Yattha cakkhund. uppaj., tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjatīti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca tattha purisind. uppaj., kāmāvacare tattha cakkhundriyañ . . . purisindriyañ ca uppaj. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.
Yattha cakkhund. uppaj., tattha jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Arūpe[2] asaññasatte[2] tattha jīvitind. uppaj. no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha jīvitindriyañ . . . cakkhundriyañ ca uppaj. Yattha cakkhund. uppaj., tattha somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā. Yattha cakkhund. uppaj., tattha upekkhind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Arūpe tattha upekkhind. uppaj., no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha upekkhindriyañ . . . cakkhundriyañ ca uppaj.
Yattha cakkhund. uppaj., tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. . . . uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Arūpe tattha manind. uppaj., no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha . . . *pe* . . .
Yattha ghānind. uppaj., tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Yattha ghānind. uppaj., tattha jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj., tattha ghānind. uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha jīvitindriyañ . . . *pe* . . .

---

[1] = Yattha. [2] Br. *inverts order.*

Yattha ghānind. uppaj., tattha somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. Rūpāvacare tattha somanassind. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha somanassindriyaŋ . . . *pe* . . . Yattha ghānind. uppaj., tattha upekkhind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppaj.; no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha upekkhindriyañ . . . *pe* . . . Yattha ghānind. uppaj., tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. uppaj., no ca t. ghānind. uppaj.; kāmāvacare t. manindriyañ . . . *pe* . . . Yattha itthind. uppaj., tattha purisind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā. Yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj., t. jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Rūpāvacare[1] t. jīvitind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare tattha jīvitindriyañ . . . Yattha purisind. uppaj., t. somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj . . . Rūpāvacare t. somanassind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. somanassindriyañ . . .
Yattha purisind. uppaj., t. upekkhind. *uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare t. upekkhind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. upekkhindriyañ ca . . . Yattha purisind. uppaj.,* t. saddhind. . . . paññind. . . . manind.[2] uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., t. purisind. uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. manind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. manindriyañ ca uppaj., purisindriyañ ca uppaj.
Yattha jīvitind. uppaj., t. somanassind. uppajjatīti? Asaññasatte t. jīvitind. uppaj., no ca t. somanassind. uppaj.;

---

[1] Br. *inserts* arūpāvacare. * * K. *omits*.

[2] *All three versions agree in placing* manindriyaŋ *here, where it is out of its place according to the list on p.* 61.

. . .[1] pañcavokāre t. jīvitindriyañ . . . somanassindriyañ ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.
Yattha jīvitind. uppaj., t. upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. paññind. manind.[2] uppajjatīti? Asaññasatte t. jīvitind. uppaj., no ca t. manind. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppaj., t. jīvitind. uppajjatīti. Āmantā.
Yattha somanassind. uppaj., t. upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.
Yattha upekkhind. uppaj., t. somanassind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā. Yattha saddhind. uppaj., t. paññind. . . . *pe*[3] . . . manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.
Yattha paññind. uppaj., t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha sotind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ asotakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ tattha cakkhund. uppaj., no ca tesaŋ tattha sotind. uppaj.; sacakkhukānaŋ sasotakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ tattha cakkhundriyañ ca uppaj., sotindriyañ ca uppaj. Yassa vā pana yattha sotind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjatīti? Sasotakānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ tattha sotind. uppaj., no ca tesaŋ tattha cakkhund. uppaj.; sasotakānaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ tattha sotindriyañ ca uppaj., cakkhundriyañ ca uppaj. Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. ghānind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ aghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; sacakkhukānaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ ca uppaj. Y. v. p. y. ghānind. uppaj., t. t. cakkhund. uppaj-

---

[1] Br. S. *insert* catuvokāre. [2] *See n.* 2, *p.* 83.

[3] Br. S. *insert* uppajjatīti? Āmantā. Yattha vā pana paññindriyaŋ uppajjati, tattha saddhindriyaŋ uppajjatīti? Āmantā. Yattha saddhindriyaŋ uppajjati, tattha . . .

jatīti? Saghānakānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. uppajjati, no ca t. t. cakkhund. uppaj.; saghānakānaŋ sacakkhukanaŋ uppajjantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. y. cakkhund. uppajjati, tassa t. na-itthind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ na-itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ tattha cakkhund. uppaj., no ca t. t. itthind. uppaj.; sacakkhukānaŋ itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ tattha cakkhund. . . . itthindriyañ ca uppaj. Y. v. p. y. itthind. uppaj. . . . Acakkhukānaŋ[1] itthīnaŋ[1] uppajjantīnaŋ tāsaŋ t. itthind. uppaj., no ca tāsaŋ t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ[1] itthīnaŋ[1] uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. y. cakkhund. uppaj. tassa t. purisind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ napurisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca tesaŋ t. purisind. uppaj.; sacakkhukānaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . uppaj. Y. v. p. y. purisind. uppaj. . . . Acakkhukānaŋ[1] purisānaŋ[1] uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ[1] purisānaŋ[1] uppajjantānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . . Acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. t. jīvitindriyañ[2] ca uppaj., cakkhund.[2] ca uppaj. Y. y. cakkhund. uppaj. t. t. somanassind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ vinā somanassena uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; sacakkhukānaŋ somanassena uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj., t. t. cakkhund. uppajjatīti? *Acakkhukānaŋ somanassena uppajjantānaŋ t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ somanassena uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ . . . uppaj.* Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. upek-

---

[1] Br. *inverts order.*

[2] K. *wrongly inverts order of these phrases.*

* * Br. *omits.*

khind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ vinā upekkhāya uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. uppekkhind. uppaj.; sacakkhukānaŋ upekkhāya uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . Acakkhukānaŋ[1] upekkhāya[1] uppajjantānaŋ tesaŋ t. upekkhind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ[1] upekkhāya[1] uppajjantānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. saddhind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ vinā[2] saddhāya[2] uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; sacakkhukānaŋ saddhāya[3] uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca. . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . .[4] Acakkhukānaŋ saddhāya[5] uppajjantānaŋ tesaŋ t. saddhind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.;[4] sacakkhukānaŋ saddhāya[5] uppajjantānaŋ t. t. saddhindriyañ ca . . . Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. paññind. uppajjatīti? Sacakkhukānaŋ vinā[6] ñāṇena[6] uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; sacakkhukānaŋ ñāṇena[7] uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . .[8] Acakkhukānaŋ ñāṇena[5] uppajjantānaŋ tesaŋ t. paññind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.;[8] sacakkhukānaŋ ñāṇena[5] uppajjantānaŋ t. t. paññindriyañ ca . . . Y. y. cakkhund. uppaj., tassa t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Acakkhukānaŋ[9] sacittakānaŋ[9] uppajjantānaŋ tesaŋ t. manind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. uppaj.,

---

1 Br. *inverts order.*
2 Br. *substitutes* ahetukānaŋ.
3 Br. *substitutes* sahetukānaŋ.
4 Br. *inserts* sahetukānaŋ.
5 Br. *omits.*
6 Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.
7 Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.
8 Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaŋ.
9 Br. S. *invert order.*

t. t. itthind. uppajjatīti? Saghānakānaŋ na-itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. uppaj.; no ca t. t. itthind. uppaj.; saghānakānaŋ itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppaj. . . . Aghānakānaŋ[1] itthīnaŋ[1] uppajjantīnaŋ tāsaŋ tattha itthind. uppajjati, no ca tāsaŋ t. ghānind. uppaj.; saghānakānaŋ itthīnaŋ[1] uppajjantīnaŋ tāsaŋ t. itthindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. uppaj., tassa t. purisind. uppajjatīti? Saghānakānaŋ na-purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. uppaj., no ca tesaŋ t. purisind. uppaj.; saghānakānaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppaj. . . . Aghānakānaŋ[1] purisānaŋ[1] uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. uppaj., no ca t. t. ghānind uppaj.; saghānakānaŋ[1] purisānaŋ[1] uppajjantānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . . Aghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppaj., no ca t t. ghānind. uppaj.; saghānakānaŋ uppajjāntānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca.

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjatīti? Saghānakānaŋ vinā somanassena uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; saghānakānaŋ somanassena. uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . . Aghānakānaŋ[1] somanassena[1] uppajjantānaŋ tesaŋ t. somanassind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaŋ[1] somanassena[1] uppajjantānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjatīti? Saghānakānaŋ vinā upekkhāya uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; saghānakānaŋ uppekkhāya uppajjantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . Aghānakānaŋ[1] upekkhāya[1] uppajjantānaŋ tesaŋ t. upekkhind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj., saghānakānaŋ[1] upekkhāya[1] uppajjantānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. uppaj., t. t. saddhind.

[1] Br. *inverts order.*

uppajjatīti? Saghānakānaŋ vinā[1] saddhāya[1] uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; saghānakānaŋ saddhāya[2] uppajjantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . .[3] Aghānakānaŋ saddhāya[4] uppajjantānaŋ tesaŋ t. saddhind. uppaj.; no ca t. t. ghānind. uppaj.;[3] saghānakānaŋ saddhāya[4] uppajjantānaŋ t. t. saddhindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. paññind. uppajjatīti? Saghānakānaŋ vinā[5] ñāṇena[5] uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; saghānakānaŋ ñāṇena[6] uppajjantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . .[7] Saghānakānaŋ[8] vinā[9] ñāṇena[4] uppajjantānaŋ tesaŋ tattha ghānind[10] uppaj., no ca t. t. paññind.[11] uppajjati;[7] saghānakānaŋ ñāṇena[4] uppajjantānaŋ t. t. paññindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ aghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. manind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaŋ uppajjantānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. itthind. uppaj., t. t. purisind. uppajjatīti? No. Y. v. p. y. purisind. uppaj. . . . No. Y. y. itthind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . . Na-itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. itthind. uppaj.; itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ t. jīvitindriyañ ca . . . Y. y. itthind. uppaj.,

[1] Br. *substitutes* ahetukānaŋ.
[2] Br. *substitutes* sahetukānaŋ.
[3] Br. *inserts* sahetukānaŋ.
[4] Br. *omits.*
[5] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.
[6] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.
[7] Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaŋ.
[8] Br. S. *substitute* aghānakānaŋ.
[9] Br. S. *omit.*
[10] Br. S. *substitute* paññind.
[11] Br. S. *substitute* ghānind.

t. t. somanassind . . . *pe*[1] . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . uppajjatīti? Itthīnaŋ vinā[2] ñāṇena[2] uppajjantīnan tāsaŋ t. itthind. uppaj., no ca tāsan t. paññind. uppaj.; itthīnaŋ ñāṇena[3] uppajjantīnaŋ tāsaŋ t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Na-itthīnaŋ[4] ñāṇena[4] uppajjantānaŋ tesaŋ t. paññind. uppaj., no ca tesaŋ t. itthind. uppaj.; itthīnaŋ[5] ñāṇena[5] uppajjantīnaŋ tāsaŋ t. paññindriyañ ca . . .
Y. y. itthind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ na-itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. manind. uppaj., no ca t. t. itthind. uppaj.; itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ t. manindriyañ ca . . . Y. y. purisind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . . Na-purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; purisānaŋ uppajjantānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. y. purisind. uppaj., t. t. somanassind. . . . *pe*[6] . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. uppajjatīti? Purisānaŋ vinā[2] ñāṇena[2] uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; purisānaŋ ñāṇena[3] uppajjantānaŋ t. t. purisin-

---

[1] *So* K. Br. S. *here give the pairs:* itthind.-somanassind.; itthind.-upekkhind.; itthind.-saddhind., *in full. The qualifying phrases are:* itthīnaŋ vinā somanassena upapajjantīnan; itthīnaŋ somanassena upap°; somanassena na-itthīnaŋ, somanassena itthīnaŋ; *so for the second pair. In the third pair:* itthīnaŋ ahetukānaŋ [S. vinā saddhāya] upapajjantīnaŋ, itthīnaŋ sahetukānaŋ [S. saddhāya]; sahetukānaŋ na-itthīnaŋ [S. saddhāya]; sahetukānaŋ itthīnaŋ [S. saddhāya].

[2] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

[3] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.

[4] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ na-itthīnan.

[5] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ itthīnaŋ.

[6] Br. S. *give the pairs:* purisind.-somanassind; -upekkhind., -saddhind *in full. The qualifying phrases are analogous to those in the* itthind. *pairs above.*

driyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . Na-purisānaŋ ñāṇena[1] uppajjantānaŋ tesaŋ t. paññind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.;[2] purisānaŋ ñāṇena[3] uppajjantānaŋ t. t. paññindriyañ ca . . . Y. y. purisind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ na-purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. manind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; purisānaŋ uppajjantānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. jīvitind. uppaj. t. t. somanassind. uppajjatīti? *Vinā somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassa vippayuttacittassa uppādakkhaṇe[4] tesaŋ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassa sampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvintind. ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . . Āmantā. Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjatīti? Vinā upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitind. ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . Āmantā.
Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. saddhind. uppajjatīti? Vinā saddhāya[5] uppajjantānaŋ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; saddhāya[5] uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . . Āmantā.
Y. y. jīvitind. uppaj., t. t.* paññind. uppajjatīti? Vinā ñāṇena[6] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ[3] tesaŋ t. jīvitind. uppaj.,

[1] Br. ñāṇasampayuttānaŋ na purisānaŋ.
[2] Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaŋ.
[3] Br. *omits*.
* * K. *omits, with* pe . . . *only*.
[4] S. *inserts* asaññasattānaŋ.
[5] Br. *substitutes* ahetukānaŋ, sahetukānaŋ *respectively*.
[6] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

no ca t. t. paññind. uppaj.; ñāṇena[1] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Acittakānaŋ[2] uppajjantānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppaj.; sacittakānaŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. somanassind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjatīti? No. Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . No.

Y. y. somanassind. uppaj., t. t. saddhind. uppajjatīti? Somanassena vīnā * saddhāya uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayutta - saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. somanassind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . . v. p. y. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya[3] vinā somanassena uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayutta - somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj., somanassena uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayutta-somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhindriyañ ca . . . Y. y. somanassind. uppaj., t. t. paññind. uppajjatīti? Somanassena vinā[4] * ñāṇena[4] uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayutta - ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; somanassena ñāṇena[1] uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayutta - ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj., t. t. . . . Ñāṇena[1] vinā somanassena uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayutta-somanassavippayuttacittassa

---

[1] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.
[2] S. *substitutes* "asaññasattānaŋ."
* * K. *omits.* Br. *omits words before* pavatte.
[3] Br. Sahetukānaŋ.
[4] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

uppādakkhaṇe t. t. paññind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; ñāṇena[1] somanassena uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayutta - somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññindriyañ ca . . . Y. y. somanassind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ vinā somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. manind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. saddhind. *uppajjatīti? Upekkhāya vinā saddhāya[2] uppajjantānaŋ pavatte upekkhāsampayutta-saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. upekkhindriyaŋ uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; upekkhāya saddhāya[2] uppajjantānaŋ pavatte upekkhāsampayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya[3] vinā upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayutta - upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; saddhāya[3] upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayutta - upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. ca. . . .
Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. paññind.* uppajjatīti? Upekkhāya vinā[4] ñāṇena[4] uppajjantānaŋ pavatte upekkhāsampayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. upekkhind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; upekkhāya ñāṇena[1] uppajjantānaŋ pavatte upekkhāsampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena[1] vinā upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayutta-upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññind. uppaj.,

---

[1] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.
* * K. *omits*.
[2] Br. *substitutes* ahetukānaŋ, sahetukānaŋ *respectively*.
[3] Br. sahetukānaŋ.
[4] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

no ca t. t. upekkhind. uppaj.; ñāṇena[1] upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññindriyañ ca . . .

Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ vinā upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. manind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. saddhind. uppaj., t. t. paññind. uppajjatīti? Saddhāya[2] vinā ñāṇena[2] uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. saddhind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; saddhāya[3] ñāṇena[3] uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppadakkhaṇe t. t. saddhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Āmantā. Y. y. saddhind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ vinā[4] saddhāya[4] uppajjantānaŋ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; saddhāya[5] uppajjantānaŋ *pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe* t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. paññind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaŋ vinā[6] ñāṇena[6] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; ñāṇena[1] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyañ ca . . .

[1] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.
[2] Br. *substitutes* sahetukānaŋ ñāṇavippayuttānaŋ.
[3] Br. *substitutes* sahetukānaŋ ñāṇasampayuttānaŋ.
[4] Br. *substitutes* ahetukānaŋ.
[5] Br. *substitutes* sahetukānaŋ.
* * K. *omits*.
[6] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

2.

i. Yassa cakkhund. na uppajjati, tassa satind. na uppajjatīti? Acakkhukānaŋ sasotakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. na uppajjati, no ca tesaŋ sotind. na uppajjati; sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ asotakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhundriyañ ca na uppajjati, sotindriyañ ca[1] na uppajjati. Yassa vā pana sotind. na uppajjati, tassa cakkhund. na uppajjatīti? Asotakānaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ sotind. na uppajjati, no ca tesaŋ cakkhund. na uppajjati; sabbesaŋ cavantānaŋ asotakānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ sotindriyañ ca na uppajjati, cakkhundriyañ ca na uppajjati. Y. cakkhund. na uppaj., t. ghānind. na uppajjatīti? . . . Acakkhukānaŋ saghānakānaŋ . . . Y. v. p. ghānind. na uppaj. . . . (*as for preceding pair*).
Yassa cakkhund. na uppaj., tassa itthind. na uppajjatīti? Acakkhukānaŋ itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsan cakkhund. na uppaj., no ca tāsaŋ itthind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhundriyañ ca na uppaj., itthindriyañ ca na uppaj. Y. v. p. itthind. na uppaj. . . . Na-itthīnaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ itthind. na uppaj. no ca tesaŋ cakkhund. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ na-itthīnaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ itthindriyañ ca . . .
(*So for* cakkhund. purisind.)
Yassa cakkhund. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjatīti? Acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. na uppaj., no ca tesaŋ jīvitind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ tesaŋ cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa cakkhund. na uppaj., tassa somanassind. *na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesan somanassind. na uppaj., no ca tesaŋ cakkhund. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ vinā somanassena acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ somanassindriyañ

---

[1] S. sotindriyañ ca. * * (*p.* 95) K. *omits*.

ca . . . Yassa cakkhund. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjatīti? Acakkhukānaŋ upekkhāya uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. na uppaj., no ca tesaŋ upekkhind. na uppaj., sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ vinā upekkhāya uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā upekkhāya sacakkhukānaŋ . . . (*as for* somanassind).
Yassa cakkhund. na uppaj, tassa saddhind. na uppajjatīti? Acakkhukānaŋ sahetukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. na uppaj., no ca t. saddhind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ vinā saddhāya[1] uppajjantānaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. saddhind. na uppaj. . . . Vinā saddhāya[1] sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. saddhind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ vinā saddhāya acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. saddhindriyañ ca . . . Yassa cakkhund.* na uppaj., tassa paññind. na uppajjatīti? Acakkhukānaŋ ñāṇena[2] uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ vinā[3] ñāṇena[3] uppajjantānaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. paññind. na uppaj. . . .[4] Sacakkhukānaŋ vinā[5] ñāṇena[5] uppajjantānaŋ tesaŋ paññind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[4] acakkhukānaŋ vinā[5] ñāṇena[5] uppajjantānaŋ t. paññindriyañ ca . . . Yassa cakkhund. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Acakkhukānaŋ sacittakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. na uppajjati, no ca t. manind. na uppaj., sabbesaŋ cavantānaŋ acittakānaŋ acakkhukānaŋ[6] uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhundriyañ ca na uppaj., manindriyañ ca na uppaj. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa ghānind. na uppaj., tassa itthind. na uppajjatīti? Aghānakānaŋ itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ

---

[1] Br. ahetukānaŋ. * * *See p.* 94 * *.
[2] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.
[3] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.
[4] Br. *inserts* Ñāṇavippayuttānaŋ.
[5] Br. *omits.* [6] Br. K. *omit.*

ghānind. na uppaj., no ca tāsaŋ itthind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ na-itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesan ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. itthind. na uppaj. . . . Na-itthīnaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ itthind. na uppaj., no ca t. ghānind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ itthīnaŋ aghānakānaŋ uppajjantānaŋ t. itthindriyañ ca . . . Yassa ghānind na uppaj., tassa purisind. na uppajjatīti? (*Answer as for* itthind.) . . . Yassa ghānind. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjatīti? . . . (*as for* itthind). Y. v. p. jīvitind. na uppaj., tassa ghānind. na uppajjatīti? Āmantā. Yassa. ghānind. na uppaj., tassa somanassind.[1] * . . . *pe* . . . upekkhind. . . . saddhind.* . . . paññind. na uppajjatīti? Aghānakānaŋ ñāṇena[2] uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ vinā[3] ñānena[3] uppajjantānaŋ tesaŋ ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. paññind. na uppaj. . . .[4] Saghānakānaŋ vinā[5] ñāṇena[5] uppajjantānaŋ tesaŋ paññind. na uppaj., no ca t. ghānind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[4] aghānakānaŋ vinā[5] ñāṇena[5] uppajjantānaŋ t. paññindriyañ ca . . .
Yassa ghānind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Aghānakānaŋ sacittakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ acittakānaŋ uppajjantānaŋ t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.
Yassa itthind. na uppaj., tassa purisind. na uppajjatīti? Purisānaŋ[6] uppajjantānaŋ tesaŋ itthind. na uppaj., no ca tesaŋ purisind. na uppaj., sabbesaŋ cavantānaŋ na-itthīnaŋ

---

[1] * * Br. S. *give these three pairs in full, the replies being analogous to the foregoing pairs where* cakkhund. *replaces* ghānind.

[2] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.

[3] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

[4] Br. *inserts* ñāṇavippayuttānaŋ.

[5] Br. *omits*.

[6] S. *substitutes* na-itthīnaŋ.

na-purisānaŋ uppajjantānaŋ t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. na uppaj. . . . Itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ purisind. na uppaj., no ca tāsaŋ itthind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ na-itthīnaŋ[1] na-purisānaŋ[1] uppajjantānaŋ tesaŋ purisindriyañ ca . . . Yassa itthind. *uppaj., tassa jīvitind. na uppajjatīti? Na-itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ itthind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj., sabbesaŋ cavantānaŋ t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa itthind. na uppaj., tassa somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? (*Answers analogous to those for these terms coupled with* cakkhund.) Yassa purisind. uppaj., tassa jīvitind. na uppajjatīti? (*Answer as for* itthind.-jīvitind.) Yassa purisind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjatīti?* Na-purisānaŋ somanassena uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. na uppaj., no ca tesaŋ somanassind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ na-purisānaŋ vinā somanassena uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena purisānaŋ tesaŋ somanassind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ vinā somanassena na-purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ . . . Yassa purisind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjatīti? . . . (*as for previous pair*). Yassa purisind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjatīti? . . . (*as for previous pair*, Br. *substituting, as before*, sahetukānaŋ, ahetukānaŋ *for* saddhāya, vinā saddhāya, *respectively*). Yassa purisind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjatīti? Na-purisānaŋ ñāṇena[2] uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ na-purisānaŋ vinā[3] ñāṇena[3] uppajjantānaŋ tesaŋ purisindriyañ ca . . .

---

[1] Br. *inverts order*.

* * K. *omits*; Br. S. *give in full*.

[2] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.

[3] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . [1]Purisānaŋ vinā[2] ñāṇena[2] uppajjantānaŋ tesaŋ paññind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppajjati; sabbesaŋ cavantānaŋ[1] na-purisānaŋ vinā[2] ñāṇena[2] uppajjantānaŋ t. paññindriyañ ca . . .
Yassa purisind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Na-purisānaŋ sacittakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ acittakānaŋ uppajjantānaŋ t. purisind. ca . . . Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.
Yassa jīvitind. na uppaj., tassa somanassind. *na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassa-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe †t. somanassind.† na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. somanassind. ca . . .
Yassa jīvitind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte upekkhavippayuttacittassa uppādakkhaṇe[3] tesaŋ upekkhind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. upekkhind. ca . . . Yassa jīvitind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. saddhind. na uppaj. . . . Vinā saddhāya uppajjantānaŋ pavatte saddhavippayuttacittassa . . . (*as for* somanassind-jīvitind. Br. *substituting* ahetukānaŋ *for* vinā saddhāya). Yassa jīvitind. na uppaj., tassa* paññind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . Vinā[4] nāṇena[4] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ paññind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaŋ

---

[1] Br. *inserts* ñāṇavippayuttānaŋ.

[2] Br. *omits.*

* * K. *omits.*

† † S. *omits, and substitutes* nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ somanassindriyaŋ.

[3] S. *inserts* nirodhasamāpaññānaŋ asaññasattānaŋ.

[4] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. paññindriyañ ca . . . Yassa jīvitind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Nirodhasamāpannānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] tesaŋ manind. na uppaj., no ca t. jīviṭind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. manindriyañ ca . . . Yassa somanassind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjatīti? Vinā[2] somanassena[2] upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte somanassavippayutta-upekkhāsampayutta-cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ somanassind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[2] pavatte[2] cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayutta-upekkhāvippayutta-cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā[2] upekkhāya[2] somanassena uppajjantānaŋ . . . (*as in previous reply, inverting order of* somanassa, upekkhā).

Yassa somanassind. *uppaj., tassa saddhind. na uppajjatīti? Vinā somanassena saddhāya uppajjantānaŋ pavatte . . . (*as for* somanassa-upekkhā, Br. *substituting* sahetukānaŋ *for* saddhāya, *as before*).

Yassa somanassind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjatīti? Vinā somanassena ñāṇasampayuttānaŋ uppajjantānaŋ pavatte . . . (*as for* somanassa-upekkhā). Yassa somanassind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Vinā somanassena sacittakānaŋ uppajjantānaŋ pavatte . . . (*as for* somanassa-upekkhā, *but*) . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa upekkhind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjatīti? Vinā upekkhāya saddhāya uppajjantānaŋ pavatte . . . (*as for* somanassa-upekkhā, Br. *substituting* sahetukānaŋ, *etc.*, *for* saddhāya, *etc.*, *as before*).

Yassa upekkhind. na uppaj., t. *paññind. na uppajjatīti? Vinā upekkhāya ñāṇena[3] uppajjantānaŋ

---

[1] Br. *substitutes* acittakānaŋ upapajjantānaŋ.

[2] Br. *omits*. * * Kr. *omits*.

[3] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.

pavatte upekkhā-vippayutta-ñāṇasampayutta-cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ upekkhind. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[1] pavatte[1] cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ t. upekkhindriyañ ca . . . Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . Vinā[2] ñāṇena[2] upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte ñāṇavippayutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ paññind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[1] pavatte[1] cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayutta-upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ t. paññindriyañ ca . . . Yassa upekkhind. na uppaj., tassa manind na uppajjatīti? Sacittakānaŋ vinā upekkhāya[3] uppajjantānaŋ pavatte . . . (*as for* upekkhā-paññind.). Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa saddhind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . Vinā[4] ñāṇena[4] saddhāya[4] uppajjantānaŋ pavatte . . . (*as for* upekkhā-paññind.). Yassa saddhind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Vinā saddhāya sacittakānaŋ uppajjantānaŋ pavatte . . . (*as for* saddhind.-paññind, Br. *substituting* ahetukānaŋ *as before*). Yassa paññind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Sacittakānaŋ[5] vinā[1] ñāṇena[1] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ paññind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[1] pavatte[1] cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

ii. Yattha cakkhund. na uppaj., tattha sotind. na uppajjatīti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. na uppaj.,

[1] Br. *omits*.
[2] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.
[3] Br. vinā upekkāya *precedes*.
[4] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ sahetukānaŋ.
[5] Br. *inserts* ñāṇavippayuttānaŋ.

tattha cakkhund. na uppajjatīti? Āmantā.

Yattha cakkhund. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha v. p. ghānind. na uppaj. . . . Rūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; arūpe[1] asaññasatte[1] t. ghānindriyañ ca . . . Yattha cakkhund. na uppaj., tattha itthind . . . *pe* . . . purisind. na uppajjatīti? . . . (*as for* ghānind.). Yattha cakkhund. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjatīti? Uppajjati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . N'atthi.

Yattha cakkhund. na uppajjati, tattha somanassind na uppajjatīti? Āmantā . . . (*as for* y. v. p.). Yattha cakkhund. na uppaj., tattha upekkhind.[2] . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjatīti? Arūpe tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. manind. no uppaj.; asaññasatte t. cakkhundriyañ ca na uppajjati, manindriyañ ca na uppajjati. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. na uppaj., tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha ghānind. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjatīti? Uppajjati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . N'atthi.

Yattha ghānind. na uppaj., tattha somanassind. na uppajjatīti? Rūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe[1] asaññasatte[1] t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha ghānind. na uppajjati, tattha upekkhind.[3] . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. ghānind. ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha itthind. na uppaj., tattha purisind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha itthind.[4] . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., tattha

---

[1] Br. *inverts order.*

[2] *This and the two following pairs as for* cakkhundriyaŋ-manindriyaŋ.

[3] *These three pairs as in* ghānind.-manind. [4] Br. *omits.*

jīvitind. na uppajjatīti? Uppajjati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . N'atthi. Yattha purisind. na uppaj., tattha somanassind. na uppajjatīti? Rūpāvacare tattha purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe[1] asaññasatte[1] t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha purisind. na uppaj., tattha upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha purisind. na uppaj., no ca tattha manind. na uppaj.; asaññasatte t. purisind. ca . . . Y. v. p. . . . Āmantā.

Yattha jīvitind. na uppaj., t. somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjatīti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Uppaj. Yattha somanassind. na uppaj., tattha uppekhind. *na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha somanassind. na uppaj., tattha* saddhind. . . . paññind. . . . manind na uppajjatīti? †Arūpe tattha somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. somanassind. ca . . .† Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. na uppaj., tattha manind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhundriyaŋ na uppaj., tassa tattha sotind. na uppajjatīti? Acakkhukānaŋ sasotakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. t. sotind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. t. cakkhund. ca na uppaj., sotind. ca na uppaj. Y. v. p. yattha sotind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjatīti? Asotakānaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. sotind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ asotakānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. t. sotind. ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjatīti? (*Both replies analogous to*

---

[1] Br. *inverts order.*

* * K. *omits.* † † Br. S. *substitute* Āmantā.

preceding pair.) Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha itthind. na uppajjatīti? Acakkhukānaŋ itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ tattha cakkhund. na uppaj., no ca tāsaŋ t. itthind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ na-itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. ca . . . Y. v. p. y. itthind. na uppaj. . . . Na-itthīnaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. itthind. na uppaj., no ca tesaŋ t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ na-itthīnaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. t. itthind. ca . . . Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjatīti? . . . (*Answers analogous to preceding pair.*) Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatīti? Acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ t. t. cakkhund. ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. somanassind. *na uppajjatīti? Āmantā.[1] Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ vinā somanassena acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. t. somanassind. ca . . . Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t.* [2]upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . na uppajjatīti? Acakkhukānaŋ ñāṇena[3] uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ

---

* * K. *omits.*

[1] S. *substitutes* acakkhukānaŋ somanassena uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. somanass. . . . sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ vinā somanassena uppajjantānaŋ t. t. . . .

[2] Br. S. *give this and the next pair in full,* Br. *substituting, as before,* sahetukānaŋ, ahetukānaŋ *for* saddhāya, vinā saddhāya, *in the second pair.*

[3] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.

vinā ñāṇena[1] uppajjantānaŋ t. t. cakkhund. ca . . . Y. v. p. y. paññind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjatīti?[2] Sacakkhukānaŋ [2]vinā[3] ñāṇena[3] uppajjantānaŋ tesaŋ t. paññind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ [2]acakkhukānaŋ vinā[3] ñāṇena[3] uppajjantānaŋ t. t. paññindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Acakkhukānaŋ sacittakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ acittakānaŋ uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca. . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha ghānind. na uppaj., t. t. itthind.[4] . . . *pe* . . . purisind. na uppajjatīti? Aghānakānaŋ purisānaŋ[3] uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ na-purisānaŋ uppajjantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppaj. . . . Saghānakānaŋ[5] na-purisānaŋ[5] uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ[5] na-purisānaŋ[5] uppajjantānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . .

Yassa yattha ghānind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatīti? Aghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. na uppaj., na ca t. t. jīvitind. na uppaj.: sabbesaŋ cavantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha ghānind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . *pe*[6] . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. na uppajjatīti? Aghānakānaŋ ñāṇena[7] uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind.

---

[1] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

[2] Br. *inserts* ñāṇavippayuttānaŋ. [3] Br. *omits.*

[4] *Answers as for* ghānind.-purisind.

[5] Br. *inverts order.*

[6] Br. S. *give the three pairs in full. Answers analogous to* ghānind.-paññind., Br. *substituting, as before,* sahetukānaŋ *in* ghānind.-saddhind.

[7] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.

na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ vinā[1] ñāṇena[1] uppajjantānaŋ t. t., ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . .[2] Saghānakānaŋ vinā[3] ñāṇena[3] uppajjantānaŋ tesaŋ t. paññind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[2] aghānakānaŋ vinā[3] ñāṇena[3] uppajjantānaŋ t. t. paññindriyañ ca . . . Yassa yattha ghānind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Aghānakānaŋ sacittakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ acittakānaŋ uppajjantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjatīti? Purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. itthind. na uppaj., no ca tesaŋ t. purisind. no uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ na-itthīnaŋ na-purisānaŋ uppajjantānaŋ t. t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppaj. . . . itthind. . . .? Itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ . . . t. purisind. na uppaj., no ca tāsaŋ t. itthind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ na-purisānaŋ na-itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. ca . . . Yassa yattha itthind. . . . *pe*[4] . . . Yassa yattha purisind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatīti? Na-purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesan cavantānaŋ t. t. purisind. ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha purisind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . *pe*[5] . . . upekkhind. . . . saddhind.

---

[1] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

[2] Br. *inserts* ñāṇavippayuttānaŋ. [3] Br. *omits*.

[4] Br. S. *continue with* itthind. *as the former term;* itthind.-jīvitind., -somanassind., -upekkhind., -saddhind. (Br. *here substituting, as before,* sahetukānaŋ, *etc.*), -paññind., manind. *The answers are all analogous to those for* purisind.-paññind. *below.*

[5] Br. S. *give the three pairs in full. For answers cf. preceding* n.

. . . paññind. na uppajjatīti? Na-purisānaŋ ñāṇena[1] uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ na-purisānaŋ vinā[2] ñāṇena[2] uppajjantānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . .[3] Purisānaŋ vinā[4] ñāṇena[4] uppajjantānaŋ tesaŋ t. paññind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[3] na-purisānaŋ vinā[1] ñāṇena[1] uppajjantānaŋ t. t. paññindriyañ ca . . . Yassa yattha purisind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Na-purisānaŋ sacittakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na' uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ acittakānaŋ uppajjantānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha jīvitind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . *pe*[5] . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . . Vinā[2] ñāṇena[2] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ[1] t. t. paññind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. t. paññindriyañ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Acittakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. manind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. t. manindriyañ ca.

Yassa yattha somanassind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjatīti? Vinā[4] somanassena[4] upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte somanassavippayutta-

---

[1] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.

[2] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

[3] Br. *inserts* ñāṇavippayuttānaŋ.

[4] Br. *omits*.

[5] Br. S. *give these three pairs in full; answers analogous to* jīvitind.-paññind., Br. *substituting, as before,* sahetukānaŋ, *etc., for* saddhāya, *etc., and omitting* asaññasattānaŋ *in* jīvitind.-somanassind.

upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[1] pavatte[1] cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttupekkhāvippayuttacittassa[2] uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā[1] upekkhāya[1] somanassena uppajjantānaŋ pavatte upekkhāvippayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[1] pavatte[1] cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayutta-somanassavippayuttacittassa[3] uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . .

Yassa yattha somanassind.* na uppaj., t. t. saddhind. na uppajjatīti? Vinā somanassena saddhāya uppajjantānaŋ pavatte somanassavippayuttasaddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe somanassavipp.°-saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ t. t. somanassind. ca . . . Y. v. p. y. saddhind. . . . (*answer analogous to* upekkhind.-paññind *below*).[4]

Yassa yattha* upekkhind. na uppaj., t. t. saddhind.[5] paññind. na uppajjatīti? Paññind. na uppajjatīti? Vinā upekkhāya ñāṇena[6] uppajjantānaŋ pavatte upekkhāvippayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[1] pavatte[1] cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppā-

---

[1] Br. *omits*.

[2] Br. °vippayutta-upekkhā°.

[3] S. *omits* somanassavippayutta.

* * K. *omits*.

[4] Br. S. *here give the pairs* somanassind.-paññind. somanassind.-manind.

[5] Br. S. *give this pair in full. Answer analogous to those of next pair.*

[6] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.

dakkhaṇe asaññasattānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . . Vinā[1] ñāṇena[1] upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte ñāṇavippayutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[2] pavatte[2] cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayutta-upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ t. t. paññindriyañ ca . . . Yassa yattha upekkhind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Sacittakānaŋ vinā upekkhāya[3] uppajjantānaŋ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[2] pavatte[2] cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha saddhind. na uppaj., t. t. paññind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . . Vinā[1] ñāṇena[1] saddhāya[1] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇavippayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. paññind. na uppaj., no ca t. t. saddhind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[2] pavatte[2] cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayutta-saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ t. t. paññindriyañ ca . . . Yassa yattha saddhind. . . .[4] *pe* . . . paññind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Sacittakānaŋ vinā ñāṇena uppajjantānaŋ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. paññind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; sabbesaŋ cavantānaŋ[2] pavatte[2] cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ t. t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.[5]

---

[1] Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaŋ.

[2] Br. *omits*.

[3] Br. vinā upekkhāya sacittakānaŋ.

[4] Br. S. *here give* saddhind.-manind. *in full. Answer analogous to the following pair.*

[5] Br. S. *add* Paccuppannavāraŋ niṭṭhitaŋ.

8.

i. Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa va pana sotind. uppajjittha, tassa cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā. *So for* -ghānind., . . . -itthind., -purisind., -jīvitind., -somanassind., -upekkhind., -saddhind., -paññind., -manind. *So also for* ghānind. . . . itthind., purisind., jīvitind., somanassind., upekkhind., saddhind., paññind.

ii. Yattha cakkhund. uppajjittha, t. tattha sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppajjittha, tattha cakkhund. uppajjitthāti? Āmanta.

Yattha cakkhund. uppaj.,[1] tattha ghānind.[2] . . . *pe* . . . itthind. . . . purisind. uppajjitthāti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. cakkhundriyañ ca uppajjittha, purisindriyañ ca uppajjittha. Yattha v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Arūpe[3] asaññasatte[3] t. jīvitind. uppaj., no ca t. cakkhund. uppaj.; pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca . . .

Yattha cakkhund. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha upekkhind.[4] . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Arūpe tattha manind. uppaj., no ca t. cakkhund. uppaj.; pañcavokāre t. manindriyañ ca . . .

Yattha ghānind.[5] . . . *pe* . . . itthind.

---

[1] Uppaj. *now* = uppajjittha.

[2] Br. S. *give the answers in this pair as analogous to* cakkhund.-purisind *below*.

[3] Br. *inverts order*.

[4] *Answers analogous to the following pair*.

[5] Br. *gives the pairs* ghānind.-itthind., ghānind.-purisind., -jīvitind.-somanassind., -upekkhind., -saddhind., -paññind., -manind. *as analogous to* purisind.-jīvitind. *given in full above*.

uppaj., tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj., tattha itthind. uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj., tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind. uppajjittha, no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. jīvitindriyañ ca uppaj., purisindriyañ uppaj.

Yattha purisind. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Rūpāvacare tattha somanassind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. somanassindriyañ ca . . .

Yattha purisind. uppaj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. manindriyañ ca . . .

Yattha jīvitind. uppajjittha, tattha somanassind . . .[1] *pe* . . . upekkhind. saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Asaññasatte tattha jīvitind. uppaj.; no ca t. manind. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha somanassind. uppaj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? *Arūpe tattha manind. uppaj., no ca t. somanassind. uppaj.; pañcavokāre t. manindriyañ ca* . . .

Yattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. paññind. uppaj., tattha manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., tattha paññind. uppajjitthāti? Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjittha, tassa tattha sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. yattha sotind. uppaj., tassa tattha cakkhind. uppajjitthāti? Āmantā.

---

[1] *Answers in the following analogous to the pair next below.*

* * Br. *omits.* S. Āmantā *only.*

Yassa yattha cakkhund. uppaj.,[1] tassa tattha ghānind. . . . *pe* . . . itthind. . . . purisind. . . . uppajjitthāti? Rūpāvacarānaŋ tesaŋ tattha cakkhund. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvācarānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca uppaj., purisindriyañ ca uppaj. Y. v. p. yattha purisind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] tesaŋ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; pañcavokārānaŋ t. t. jīvitindriyaŋ ca . . . Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Arūpānaŋ tesaŋ tattha manind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; pañcavokārānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Yassa yattha ghānind.[1] . . . *pe* . . . itthind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppaj., t. t. itthind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Yassa yattha purisind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. manind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Yassa yattha jīvitind. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? Suddhāvāsānaŋ

[1] Br. *inverts order.*

dutiye citte vattamāne asaññasattānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; itaresaŋ[1] pañcavokārānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha jīvitind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Asaññasattānaŋ tesaŋ tattha jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppaj.;[2] catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha somanassind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. paññind. manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? Suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne tesan t. manind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; itaresaŋ[1] pañcavokārānaŋ t. t. manindriyañ ca uppaj., somanassindriyañ ca uppaj. Yassa yattha uppekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. uppajjittha, tassa tattha manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha paññind. uppajjitthāti? Āmantā.

4.

i. Yassa cakkhund. na uppajjittha, tassa sotind. . . . *pe* . . . ghānind. . . . itthind. . . . purisind. . . . jīvitind. . . . somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. . . . na uppajjitthāti? Natthi. Yassa vā pana manind. na uppaj., tassa cakkhund. na uppajjitthāti? Natthi. Yassa ghānind. . . . *pe* . . . itthind. . . . purisind. . . . jīvitind. . . . somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . na uppaj., tassa manind. na uppajjitthāti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjitthāti? Natthi.[3]

ii. Yattha cakkhund. na uppaj., tattha sotind. na

---

[1] Br. *inserts* catuvokārānaŋ.

[2] S. *inserts* itaresaŋ.

[3] K. Āmantā.

uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. sotind. na uppaj., tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.
Yattha cakkhund. na uppaj., tattha ghānind. . . . *pe* . . . itthind.[1] . . . purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. purisind. na uppaj. . . . Rūpāvacare tattha purisind. na uppaj., no ca tattha cakkhund. na uppaj.; arūpe asaññasatte tattha purisindriyañ ca na uppaj., cakkhundriyañ ca na uppaj. Yattha cakkhund. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. jīvitind. na uppaj., tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Natthi. Yattha cakkhund. na uppaj., tattha somanassind. na uppajjithāti? Āmantā. Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha cakkhund. na uppaj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Arūpe tattha cakkhund. na uppaj., no ca tattha manind. na uppaj.; asaññasatte tattha cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj., tattha cakkhund. . . . Āmantā.
Yattha ghānind. *na uppaj., tattha *itthind. . . . purisind. . . . Āmantā. Y. v. p. purisind. . . . Āmantā. Yattha ghānind. na uppaj., t. jīvitind. . . . Uppajjittha. Yattha v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Natthi. Yattha ghānind. na uppaj., t. somanassind. na uppajjitthāti? Rūpāvacare t. ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj. . . . Y. v. p. somanassind. . . . *pe* . . .
Yattha ghānind. na uppaj., t. upekkhind. . . . *pe* . . . Rūpāvacare arūpāvacare t. ghānind. . . .; asaññasatte t. ghānind. ca . . . Y. v. p. upekkhind. . . . (*so for* ghānind. -saddhind., -paññind., -manind., *omitting* arūpāvacare).
Yattha itthind. na uppaj., t. purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppaj., tattha itthind. na uppajjitthāti? Āmantā. Yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., t. jīvitind. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Natthi. Yattha purisind. na uppaj., t.

[1] *Answers as in the pair* cakkhund.-purisind.
* * K. *omits*, Br. S. *give the following pairs.*

somanassind. na uppajjitthāti? Rūpāvacare t. purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe[1] asaññasatte[1] t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha purisind. na uppaj., t. upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Rūpāvacare arūpāvacare t. purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. purisindriyañ ca . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha jīvitind. na uppaj., t. somanassind.[2] . . . *pe* . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj., t. jīvitind. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Yattha somanassind. na uppaj., t. upekkhind.[3] . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Arūpe[4] t. somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. somanassind. ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj., t. somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā.
Yattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. paññind. na uppaj., manind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaj., tattha paññind. uppajjitthāti? Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha sotind. na uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana yattha sotind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind.[5] . . . *pe* . . . itthind. purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaŋ tesaŋ tattha purisind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; suddhāvasānaŋ arūpānaŋ[6] asaññasattānaŋ[6] t. t.

---

[1] Br. *transposes.*
[2] Br. S. *give here the reply:* Natthi.
[3] Br. S. *give here the reply:* Āmantā.
[4] Br. S. *substitute the one word:* Āmantā.
[5] *Answers as for* cakkhund.-purisind.
[6] Br. S. *transpose.*

purisindriyañ ca . . . Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Arūpānaŋ[1] āsaññasattānaŋ[1] tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.
Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā.[2] Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha upekkhind.[3] . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Arūpānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj., suddhāvāsānaŋ asaññasattānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. n uppaj., t. t. cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha ghānind.[4] . . . *pe* . . . itthind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., t. t. itthind. na uppajjitthāti? Āmantā.
Yassa yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj; suddhāvāsānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj., tassa t. purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaŋ tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; suddhāvāsānaŋ uppatticittassa[5]

---

[1] Br. S. *transpose.*

[2] S. *substitutes* arūpānaŋ tesaŋ tattha cakkhund. na uppajjittha, no ca t. t. somanassind. na uppajjittha; suddhāvāsānaŋ asaññasattānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . .

[3] *Answers as for* cakkhund.-manind.

[4] Br. S. *give, for* ghānind.-jīvitind., *answers as for* purisind.-jīvitind. *below. So also for* ghānind.-upekkhind., ghānind.-saddhind. *For* ghānind.-somanassind. *same answers, but omitting* arūpāvacarānaŋ. [5] Br. *omits.*

uppādakkhaṇe[1] arūpānaŋ[2] asaññasattānaŋ[2] t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha upekkhind.[3] . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; suddhāvāsānaŋ uppatticittassa[4] uppādakkhaṇe[4] asaññasattānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjittha, tassa tattha purisind. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne arūpānaŋ[5] asaññasattānaŋ tesaŋ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaŋ uppatticittassa[6] uppādakkhaṇe[6] tesaŋ tattha somanassindriyañ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . . manind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjitthāti? Asaññasattānaŋ tesaŋ t. manind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaŋ uppatticittassa[7] uppādakkhaṇe t. t. manindriyañ ca . . . Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne arūpānaŋ[6] tesaŋ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; suddhāvāsānaŋ uppatticittassa[8] uppādakkhaṇe[7] asaññasattānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti?

---

[1] Br. *omits.* [2] Br. *transposes.*
[3] *Answers as for* purisind.-manind.
[4] Br. S. *omits.* [5] Br. *omits.*
[6] Br. *omits.* S. *substitutes* uppajjantānaŋ.
[7] Br. upapatticittassa.
[8] Br. *substitutes* upapajjantānaŋ.

Āmantā. Yassa yattha upekkhind. . . . *pe* . . saddhind. . . . paññind. na uppaj., tassa tattha manind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj., tassa tattha paññind. na uppajjitthāti? Āmantā.

5.

i. Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa sotind. uppajjissatīti? Āmantā. Yassa vā pana sotind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ cakkhund. uppajjissati, no ca tesaŋ ghānind. uppajjissati; itaresaŋ cakkhundriyañ[1] ca uppajjissati, ghānindriyañ[1] ca uppajjissati. Y. v. p. ghānind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ uppajjitvā[2] parinibbāyissanti ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ cakkhund. uppajjissati, no ca tesaŋ itthind. uppajjissati; itaresaŋ cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyassanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ cakkhund. uppajjissati, no ca tesaŋ purisind. uppajjissati; itaresaŋ cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti. Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ jīvitind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresaŋ jīvitindriyañ ca . . . Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ cakkhund. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. soman-

---

[1] K. *inverts order*.

[2] K. Br. upapajjitvā *always*.

assind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ cakkhund. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ upekkhind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresaŋ upekkhindriyañ ca . . . Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjissatīti? Ye arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ manind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresaŋ manindriyañ ca . . . Yassa ghānind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ ghānind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ ghānindriyañ . . . Y. v. p. itthind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa ghānind. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsaŋ ghānind. uppajjissati, no ca tāsaŋ purisind. uppajjissati; itaresaŋ ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Āmantā. Yassa ghānind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ jīvitind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresaŋ jīvitindriyañ ca . . . Yassa ghānind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ ghānind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ somanassind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresaŋ somanassindriyañ ca . . . Yassa ghānind. uppajissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye saghānakā

somanassena uppajjitvā . . . (*analogously to preceding pair*). Yassa ghānind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ manind. uppajjissati, no ca tesaŋ ghānind. uppajjissati; itaresaŋ manindriyañ ca . . . Yassa itthind. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsaŋ itthind. uppajjissati, no ca tāsaŋ purisind. uppajjissati; itaresaŋ itthindriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ purisind. . . . (*analogously to preceding answer.*) Yassa itthind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, *ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti,* tesaŋ jīvitind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ jīvitindriyañ ca . . . Yassa itthind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Yā itthiyo[1] upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti, tāsaŋ itthind. uppajjissati, no ca tāsaŋ somanassind. uppajjissati; itaresaŋ itthindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraŋ upapajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ somanassind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ somanassindriyañ ca . . . Yassa itthind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yā itthiyo[2] somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti, tāsaŋ itthind. uppajjissati, no ca tāsaŋ upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ itthindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye rūpāva-

* * S. *omits.*

[1] Br. S. *insert* eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā.

caraŋ arūpāvacaraŋ[1] uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ upekkhind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ upekkhindriyañ ca . . . Yassa itthind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ . . . (*analogously to preceding* y. v. p.). Yassa purisind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ jīvitind. uppajjissati, no ca tesaŋ purisind. uppajjissati; itaresaŋ jīvitindriyañ ca . . .
Yassa purisind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye purisā[2] upekkhāya upapajjitvā, parinibbāyissanti, tesaŋ purisind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ purisindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . (*analogously to preceding* y. v. p.).
Yassa purisind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā[3] parinibbāyissanti, tesaŋ purisind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ purisindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ upapajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . (*analogously to two preceding* y. v. p.). Yassa purisind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . *pe* . . .. Yassa

[1] K. *omits*.
[2] Br. *inserts* eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā.
[3] Br. S. *insert* somanassena up[a]pajjitvā.

jīvitind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ jīvitind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ jīvitindriyañ ca ... Y. v. p. somanassind. uppajjissati ... Āmantā.
Yassa jīvitind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ jīvitind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ jīvitindriyañ ca ... Y. v. p. upekkhind. uppajjissati ... Āmantā.
Yassa jīvitind. uppajjissati, tassa saddhind. ... *pe* ... paññind. ... manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Yassa somanassind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ somanassind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ somanassindriyañ ca ... Y. v. p. upekkhind. uppajjissati ... Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ upekkhind. ... (*as for preceding answer.*)
Yassa somanassind. uppajjissati, tassa saddhind. ... *pe* ... paññind. ... manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā ... (*analogously to preceding* y. v. p.) Yassa upekkhind. uppajjissati tassa saddhind. ... *pe* ... paññind. ... manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ manind. ... (*analogously to preceding* y. v. p.) Yassa saddhind. uppajjissati, tassa paññind. ... *pe* ... manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa saddhind. uppajjissatīti? Āmantā (*so for* paññind.-manind.).

ii. Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha sotind. uppajjissatīti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppajjissati ... Āmantā. Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha

cakkhund. uppajjissati, no ca tattha ghānind. uppajjissati; kāmāvacare tattha cakkhundriyañ ca uppajjissati, ghānindriyañ ca uppajjissati. Yattha vā pana ghānind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatīti? Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppajjissati, no ca tattha purisind.[1] uppajjissati, kāmāvacare tattha cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati; tattha cakkhund. uppajjissatīti? Āmantā. Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Arūpe[2] asaññasatte[2] tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokāre tattha jīvitindriyañ ca . . . Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. . . . Āmantā. Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatīti? Arūpe tattha upekkhind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokāre t. upekkhindriyañ ca . . . Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatīti? Arūpe . . . (*as for preceding* y. v. p.) Yattha ghānind. uppajjissati, tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacare t. jīvitindriyañ ca . . . Yattha ghānind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha somanassind. uppajjissati, no ca . . . (*as for preceding* y. v. p.)

---

[1] S. *substitutes* jīvitind. [2] Br. *inverts*.

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppajjissati, no ca . . . (*as for preceding* y. v. p.). Yattha ghānind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. . . . (*as for preceding* y. v. p.).

Yattha itthind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppajjissati . . . Āmantā. Yattha itthind. . . . [1]*pe* . . . purisind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind. . . . (*as for preceding* y. v. p.) Yattha purisind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacare t. somanassind. uppajjissati, no ca (*as for preceding* y. v. p.). Yattha purisind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . .

Yattha purisind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare t. manind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . .

Yattha jīvitind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Arūpe[2] asaññasatte t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati;[3] pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā. Yattha jīvitind. uppajjissati tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Asaññasatte tattha

---

[1] Br. S. *give* (*with, in* Br., *many a* '*pe*') itthind.-jīvitind., -somanassind., -upekkhind., saddhind., -paññind., -manind.

[2] Br. *omits*.

[3] Br. *inserts* catuvokāre, K. S. *omit*.

jīvitind. uppajjissati, no ca tattha manind. uppajjissati; catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. *Yattha somanassind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Arūpe t. manind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; pañcavokāre t. upekkhindriyañ ca . . .* Yattha somanassind uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā.[1] Y. v. p. *manind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Arūpe tattha manind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; pañcavokāre tattha manindriyañ ca . . .* Yattha upekkhind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti?[2] Āmantā. Yattha saddhind. uppajjissati, tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha saddhind. uppajjissatī ti? Amantā. Yattha paññind. uppajjissati, tattha manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. . . . paññind. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha sotind. uppajjissatīti? Āmantā. Yassa vā pana yattha sotind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ tesaŋ tattha cakkhund. uppajjissati, no ca tesaŋ tattha ghānind. uppajjissati; kāmāvacarānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca uppajjissati, ghānindriyañ ca uppajjissati. Yassa vā pana yattha

---

* * B. S. *omit.*

[1] S. *omits and inserts* asaññasatte tattha jīvitind. uppajjissati, no ca tattha manind. uppajjissati, catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyañ ca, *etc.*

* * Br. *omits.*

[2] S. *substitutes answer analogous to that in preceding* y. v. p.

ghānind. uppajjissati . . Āmantā. Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, t. t. itthind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā kāmāvacaraŋ[1] uppajjitvā[1] parinibbāyissanti, tesaŋ t. cakkhund. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā kāmāvacaraŋ[1] uppajjitvā[1] parinibbāyissanti, tesaŋ t. cakkhund. uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ t. t. cakkhundriyañ. . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Arūpānaŋ[2] asaññasattānaŋ[2] tesaŋ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokārānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā[3] parinibbāyissanti, tesaŋ t. cakkhund. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ pañcavokārānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ tattha cakkhund uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ pañcavokārānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, tassa tattha cakkhund. uppajjissatīti? Arūpānaŋ tesaŋ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokārānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y.

---

[1] Br. *omits.* [2] Br. *inverts order.*
[3] Br. upapajjitvā *always.*

manind. uppajjissati, tassa t. cakkhund. uppajjissatīti? Arūpānaŋ tesaŋ tattha manind. . . . (*analogously to preceding* y. v. p. y.) Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā kāmāvacaraŋ[1] uppajjitvā[1] parinibbāyissanti, tesaŋ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y itthind. . . . Āmantā. Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā kāmāvacaraŋ[1] uppajjitvā,[1] parinibbāyissanti, tāsaŋ tattha ghānind. uppajjissati, no ca tāsaŋ t. purisind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ tesaŋ t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatīti? Āmantā. Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacarānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Ye saghānakā upekkhāya kāmāvacaraŋ[2] uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ tesaŋ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacarānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Ye saghānakā somanassena kāmāvacaraŋ[2] uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati;

---

[1] Br. *omits*. [2] Br. S. *omit*.

kāmāvacarānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . .
Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ . . . (*analogously to preceding* y. v. p. y.) Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā kāmāvacaraŋ[1] uppajjitvā[1] parinibbāyissanti, tāsaŋ tattha itthind. uppajjissati, no ca tāsaŋ t. purisind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ tesaŋ t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā kāmāvacaraŋ[1] uppajjitvā[1] parinibbāyissanti, tesaŋ t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ . . . *pe* . . . Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā kāmāvacaraŋ[1] uppajjitvā[1] parinibbāyissanti, tesaŋ t. jīvitind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . .
Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya kāmāvacaraŋ[1] uppajjitvā parinibbāyissanti, tāsaŋ t. itthind. uppajjissati, no ca tāsaŋ t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena kāmāvacaraŋ[1] uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ . . . *pe* . . . Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Yā itthiyo[2] somanassena kāmāvacaraŋ[1] uppajjitvā parinibbāyissanti, tāsaŋ t. itthind. uppajjissati, no ca tāsaŋ t. upekkhind. uppajjissati, itaresaŋ . . . *pe* . . .

[1] Br. *omits.*
[2] Br. S. *insert* eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā.

Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ[1] ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya kāmāvacaraŋ[2] uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ . . . *pe* . . . Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ ye ca purisā . . . (*analogously to preceding* y. v. p. y.).
Yassa yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā kāmāvacaraŋ[2] uppajjitvā[2] parinibbāyissanti, tesaŋ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesaŋ t. purisind. uppajjissati; itaresaŋ . . . *pe* . . . Yassa yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Ye purisa[3] upekkhāya kāmāvacaraŋ[2] uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena kāmāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. somanassind. uppajjissati, no ca tesaŋ t. purisind. uppajjissati; itaresaŋ . . . *pe* . . .
Yassa yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Ye purisā[3] somanassena kāmāvacaraŋ[2] uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ yā ca itthiyo[3] upekkhāya kāmāvacaraŋ[2] uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. upekkhind. uppajjissati, no ca tesaŋ t. purisind. uppajjissati; itaresaŋ . . . *pe* . . . Yassa yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind.

---

[1] S. *inserts* arūpā°. [2] Br. *omits*.
[3] Br. S. *insert* eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā.

. . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā kāmāvacaraŋ[1] uppajjitvā[1] parinibbāyissanti . . . (*analogously to preceding*).

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati asaññasattānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ[3] pañcavokārānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca uppajjissati, somanassindriyañ ca uppajjissati. Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati asaññasattānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . *pe* . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Asaññasattānaŋ tesaŋ tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. manind. uppajjissati; catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa yattha somanassind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre[2] yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ tattha somanassind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ[3] pañcavokārānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati . . . (*analogously to preceding* Y. v. p. y., Br. S. *inserting* catuvokārānaŋ.)

Yassa yattha somanassind. uppajjissati,

[1] Br. S. *omit*. [2] Br. *omits*.
[3] Br. *inserts* catuvokārānaŋ.

tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ[2] pañcavokārānaŋ . . . *pe* . . . Yassa yattha upekkhind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre[1] yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Yassa yattha saddhind. uppajjissati, tassa tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa yattha paññind. uppajjissati, tassa tattha manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. . . . Āmantā.

6.

i. Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa sotind. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa v. p. sotind. . . . cakkhund. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa cakkhund. . . . ghānind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ ghānind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ[1] t. ghānindriyañ ca na uppajjissati, cakkhundriyañ ca na uppajjissati. Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. itthind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ

[1] Br. *omits*. [2] Br. S. *insert* catuvokārānaŋ.

itthind. na uppajjissati no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ itthindriyañ ca . . .
Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati, tassa cakkhund. . . . Ye rūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ purisind. na uppajjissati, no ca tesaŋ cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ t. . . . Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ t. cakkhundriyañ ca na uppajjissati, jīvitindriyañ[2] ca na uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Āmantā.
Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ somanassind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ somanassindriyañ ca . . . Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. upekkhind. na uppajjissati; pacchimacittasabhavikānaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ upekkhind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati . . . (*as in preceding y. v. p.*)

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Ye arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. manind. na uppajjissati; pacchima-

bhavikānaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. itthind. na uppajjissati . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ itthind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, t. itthindriyañ ca . . . Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsaŋ purisind. na uppajjissati, no ca tāsaŋ ghānind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbayissanti, tesaŋ purisindriyañ ca . . .
Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ ghānind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ ghānind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa ghānind. na uppajjissatīti?[1] Āmantā.

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ ghānind. na uppajjissati, no ca tesaŋ upekkhind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ

---

[1] Br. S. *substitute* ye saghānikā upekkhāya [S. kāmāvacaraŋ uppajjitvā] parinibbāyissanti, tesaŋ somanassind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca arūpaŋ upapajjitvā parinibbāyissanti, t. somanassind. ca . . .

ye ca somanassena rūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti t. ghānind. ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa na uppajjissatīti? Āmantā.[1] Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ ghānind. na uppajjissati, no ca tesaŋ manind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ tesaŋ ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa itthind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ itthind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsaŋ purisind. na uppajjissati, no ca tāsaŋ itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ purisindriyañ ca . . . Yassa itthind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ itthind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. . . . (*as for preceding reply*). Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa itthind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā[2] parinibbayissanti, tesaŋ itthind. na uppajjissati, no ca tesaŋ somanassind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti,

* * K. S. *omit.*

[1] Br. S. *substitute* ye saghānakā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti . . . (*as in preceding* y. v. p.).

[2] Br. *inserts* somanassena upapajjitvā.

tesaŋ itthindriyañ ca . . . somanassind. ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tāsaŋ somanassind. na uppajjissati, no ca tāsaŋ itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. somanassindriyañ ca . . . itthind. ca na uppajjissati. Yassa itthind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya[1] uppajjitvā[1] parinibbāyissanti, tesaŋ itthind. na uppajjissati, no ca tesaŋ upekkhind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ *ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti* tesaŋ itthindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tāsaŋ upekkhind. na uppajjissati, no ca tāsaŋ itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ upekkhindriyañ ca . . . . Yassa itthind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ itthind. na uppajjissati no ca t. manind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa purisind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten'

[1] S. *omits*. * * S. *omits*.

eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ purisind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ t. purisindriyañ ca . . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa purisind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ[1] uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ purisind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ ye ca arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppajjissati . . . (*as in preceding reply*). Yassa purisind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā, parinibbāyissanti, tesaŋ purisind. na uppajjissati, no ca tesaŋ upekkhind. na uppajjissati . . . (*as in preceding reply*). Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ upekkhind. na uppajjissati, no ca . . . (*as in preceding* y. v. p.). Yassa purisind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissantīti? Ye rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo . . . (*analogously to preceding* yassa). Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa jīvitind. na uppajjissati tassa somanassind na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Yassa cittassa anantarā

---

[1] S. *inserts* arūpa°.

upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ somanassind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaŋ t. somanassindriyañ ca . . . Yassa jīvitind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ upekkhind. na uppajjissati; no ca . . . (*as in preceding* y. v. p.).

Yassa jīvitind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa somanassind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ somanassind. na uppajjissati, no ca . . . (*as for penultimate* Y. v. p.) Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ upekkhind. na uppajjissati, no ca . . .[1] (*as for preceding answer*).

Yassa somanassind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ somanassind. na uppajjissati, no ca . . . (*as for preceding answer*). Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa upekkhind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ upekkhind. na uppajjissati, no ca tesaŋ manind. na uppajjissati . . . (*as in preceding* yassa). Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa saddhind. na uppajjissati, tassa paññind. . . . *pe* . . . manind. . . . Āmantā. Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . Āmantā. (*So for* paññind.-manind.)[2]

ii. Yattha cakkhund. na uppajjissati, tattha sotind. na

[1] S. *substitutes* āmantā.

[2] S. *inserts* puggala-vāraŋ niṭṭhitaŋ.

uppajjissatīti? Āmantā. Yattha v. p. sotind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yattha cakkhund. na uppajjissati, tattha ghānind. . . . Āmantā. Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tattha cakkhund. na uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca tattha cakkhund. na uppaj.; arūpe[1] asaññasatte[1] tattha ghānindriyañ ca na uppaj., cakkhundriyañ ca na uppaj.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Rūpāvacare tattha purisind. na uppajjissati, no ca . . . (*as for preceding* Y. v. p.).

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Natthi.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha somanassind. . . . Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Arūpe tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; asaññasatte t. cakkhundriyañ ca na uppaj., upekkhindriyañ ca na uppaj. Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Arūpe tattha cakkhund. na uppaj. . . . (*as for preceding pair*).

Yattha ghānind. na uppaj., tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. (*So for* purisind.-ghānind.).

Yattha ghānind. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Natthi.

Yattha ghānind. na uppaj., tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacare t. ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe[1] asaññasatte[1] tattha ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. na uppaj., t. upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. ghānind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; asaññasatte t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p.

[1] Br. *inverts order.*

upekkhind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha ghānind. na uppaj., tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare . . . (*as for preceding pair*). Yattha itthind. na uppajjissati, tattha purisind. . . . Āmantā. (*So for converse*). Yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., t. jīvitind. na uppajjissatīti? Uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Natthi.

Yattha purisind. na uppaj., tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacare t. purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe[1] asaññasatte[1] t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā.
Yattha purisind. na uppaj., tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. purisind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj., asaññasatte t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha purisind. na uppaj., tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare . . . (*as for preceding pair*).

Yattha jīvitind. na uppaj., tattha somanassind. na uppajjissatīti? Natthi. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Uppajjissati. (*So for* jīvitind.-upekkhind., -saddhind., -paññind., -manind.). Yattha somanassind. na uppaj., tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Arūpe t. somanassind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; asaññasatte t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha somanassind. na uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. manind. na uppajjissatīti? Arūpe . . . (*as for preceding pair*).[2] Yattha upekkhind. na uppaj., tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā. (*So for the converse*). (*So for* saddhind.-paññind., -manind.; paññind.-manind.)

---

[1] Br. *inverts order*.

[2] *In the* Yattha Br. *substitutes* āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppajjissati, tassa tattha sotind. na uppajjissatīti? Āmantā. (*So for the converse*).

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa vā pana yattha ghānind. na uppajjissati, tassa tattha cakkhund. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ tesaŋ tattha ghānind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] tesaŋ tattha ghānindriyañ ca na uppaj., cakkhundriyañ ca na uppaj. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppaj. . . . Rūpāvacarānaŋ ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ tattha itthind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] t. t. itthindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre . . . (*as for preceding* y. v. p. y.).

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimabhavikānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppajjissati, tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Ye sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] t. t. somanassindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Arūpānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppaj.,

---

[2] Br. *omits*. [3] Br. S. *omit*.

no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj . . . . Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Arūpānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha ghānind. na uppaj, tassa tattha itthind. . . . Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppaj. t. t. ghānind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ t. t. itthindriyañ ca . . . Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsaŋ t. purisind. na uppaj., no ca tāsaŋ t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . . Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ tattha ghānind. na uppajjissati, no ca tesaŋ t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimabhavikānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ tesaŋ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] t. t.

[1] Br. S. *omit.* [2] Br. *omits.*

ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Ye saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimacittasamangīnaŋ arūpānaŋ asaññasattānaŋ t. t. somanāssind. . . . Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Ye saghānakā somanassena uppajjitvā, parinibbāyissanti t. t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppaj.; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ tattha ghānind. na uppaj., no ca t. t. manind. . . . (*analogously to preceding answer*). Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ t. t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha itthind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsaŋ t. purisind. na uppaj., no ca tāsaŋ t. itthind. na uppaj.; kāmāvacare . . . (*as for preceding answer*). Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimabhavikānaŋ t. t. itthindriyañ

---

[1] Br. *inverts order*. [2] Br. *omits*.

ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. itthindriyañ ca somanassind. ca. . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tāsaŋ t. somanassind. na uppaj., no ca tāsaŋ t. itthind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. somanassindriyañ ca itthind. ca na uppajjissati . . .

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena . . . (*as for last* Y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yā itthiyo eten' eva . . . (*analogously with preceding* Y. v. p. y., *but inserting* catuvokāre, Br. *omitting, and omitting* arūpānaŋ).

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ ye ca purisā eten' eva . . . (*as for preceding* y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ yā ca itthiyo eten' eva . . .

---

[1] Br. *inverts order.* [2] Br. S. *omit.*

(*analogously to preceding pair, omitting* asaññasattānaŋ).

Yassay attha purisind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ t. purisindriyañ ca na uppajjissati, somanassindriyañ ca na uppajjissati. Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati. . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj., pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] yā ca itthiyo eten' eva . . . (*as for preceding answer*).

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya . . . (*analogously to preceding* y. y., *inserting* catuvokāre, *omitting* arūpānaŋ. *So for* Y. v. p. y.) Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha somanassind. . . . na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppaj., asaññasattānaŋ tesaŋ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimacittasamangīnaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . .

---

[1] Br. *inverts order*. [2] Br. S. *omit*.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā somanassa. . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.). Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . *Yassa cittassa anantarā pacchimacittaŋ uppajjissati,* asaññasattānaŋ tesaŋ t. manind. . . . (*as for preceding* y. v. p. y.).

Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppaj., tesaŋ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre[1] pañcavokāre[1] pacchimacittasamangīnaŋ asaññasattānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ . . . (*analogously to preceding answer*). Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ . . . (*as for preceding* Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha upekkhind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ . . . (*as for preceding pair*).

Yassa yattha saddhind. na uppaj., tassa tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. . . . (*so for* Y. v. p. y. *So also for* paññind.-manind.).

7.

i. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana sotind. uppajjittha, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ[2] tesaŋ sotind. uppajjittha, no ca t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t.

---

* * Br. *omits.* [1] Br. *omits.*

[2] Br. K. upapajjantānaŋ *always.*

sotindriyañ ca uppajjittha, cakkhundriyañ ca uppajjati.
Yassa cakkhund uppajjati, tassa ghānind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. ghānind. uppajjittha . . . Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ . . . (*as for preceding* y. v. p.).

So also for cakkhund.-itthind., -purisind., -jīvitind., somanassind., -upekkhind., *etc.* . . . manind.).

Yassa ghānind. uppajjati, tassa itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppajjittha . . . Sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. uppajjittha, no ca t. ghānind. uppajjati; saghānakānaŋ uppajjantānaŋ t. purisindriyañ ca uppajjittha, ghānindriyañ ca uppajjati. (*So also for* ghānind.-jīvitind., somanassind., *etc.* . . . manind.).

Yassa itthind. uppajjati, tassa purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana purisind. uppajjittha, tassa itthind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ na itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjati; itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ purisindriyañ ca uppajjittha itthindriyañ ca uppajjati. Yassa itthind. uppajjati, tassa jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. . . . Sabbesaŋ cavantānaŋ itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ jīvitind. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjati; itthīnaŋ uppajjantānaŋ tāsaŋ jīvitind. ca . . .
Yassa itthind. uppajjati, tassa somanassind. . . . *pe* . . . manind. uppajjitthāti? Sabbesaŋ . . . (*as for* itthind.-purisind.).

(Purisind.-jīvitind, *etc.* . . . manind. *analogously to* itthind.-jīvitind, *etc.*). Yassa jīvitind. uppajjati, tassa somanassind.-uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjittha, tassa jīvitind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ somanassind. uppajjittha, no ca t. jīvitind. uppajjati; sabbesaŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. somanassind. ca . . . Yassa somanassind uppajjati, tassa uppekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. paññind. manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj-

jittha, tassa somanassind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ[1] pavatte[1] cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ manind. uppajjittha, no ca t. somanassind. uppajjati; somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ manindriyañ ca . . . Yassa upekkhind. uppajjati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjittha . . . Sabbesaŋ . . . (*analogously to preceding* Y. v. p. *So also for* saddhind. -paññind., -manind., Br. *substituting* sahetukānaŋ *for* saddhāya, *as before*). Yassa paññind. uppajjati, tassa manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjittha . . . Sabbesaŋ cavantānaŋ[1] pavatte[1] cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe, nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ manind. uppajjittha, no ca t. paññind. uppajjati; ñāṇena[2] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ manindriyañ ca . . .

ii. Yattha cakkhund. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha sotind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppajjati, no ca t. t. sotind. uppajjittha; itaresaŋ pañcavokāraŋ[3] uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca uppajjati, sotindriyañ ca uppajjittha.
Yassa vā pana yattha sotind. uppajjittha . . . Pañcavokārā cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. sotind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaŋ pañcavokāraŋ[1] uppajjantānaŋ t. t. sotindriyañ ca . . . Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha ghānind. uppajjitthāti? Sacakkhukānaŋ[1] rūpāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppajjati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; sacakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ

[1] Br. *omits.*
[2] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.
[3] Br. *substitutes* sacakkhukānaŋ.

ca . . . Y. v. p. y. ghānind. uppajjittha . . . Kāmāvacarā cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjitthāti? Sacakkhukānaŋ[1] rūpāvacaraŋ . . . (*as for preceding pair*). Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppajjati, no ca t. t. jīvitind. uppajjittha; itaresaŋ sacakkhukānaŋ pañcavokāraŋ[1] uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha . . . Pañcavokārā[2] cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ[1] uppajjantānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] tesaŋ t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaŋ pañcavokāraŋ[1] uppajjantānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . (*So for* cakkhund.-somanassind., *all omitting* arūpānaŋ asaññasattānaŋ. *So also for* cakkhund.-upekkhind., *all omitting* pañcavokāraŋ *in former reply, restoring* arūpānaŋ *in latter. So also for* cakkhund.-saddhind., *etc.* . . . manind.).

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppajjittha, tassa tattha ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ aghānakānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. ghānind. uppajjati; saghānakānaŋ kāmāvacaraŋ[1] uppajjantānaŋ[1] t. t. purisindriyañ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha . . . Kāmāvacarā[2] cavantānaŋ aghānakānaŋ kāmāvacaraŋ[1] uppajjantānaŋ rūpāvacarānaŋ[1] arūpāvacarānaŋ[1] t. t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. ghānind. uppajjati; saghānakānaŋ . . . (*as in preceding* y. v. p. y.). Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? . . . (*as for pre-*

---

[1] Br. *omits.* [2] Br. *substitutes* sabbesaŋ.

ceding pair, omitting arūpāvacarānaŋ. *So also for* ghānind.-upekkhind, *restoring* arūpāvacarānaŋ. *So also for* ghānind.-saddhind, *etc.* . . . manind.).[1] Yassa yattha itthind. uppajjati, tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppajjittha, tassa tattha itthind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ na-itthīnaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjati; itthīnaŋ kāmāvacaraŋ[2] uppajjantīnaŋ[3] tāsaŋ tattha purisindriyañ ca . . .
Yassa yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha, tassa tattha purisind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ na-purisānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjati; purisānaŋ kāmāvacaraŋ[2] uppajjantānaŋ t. t. jīvitind. ca . . . (*so for* purisind.-somanassind., *etc.* . . . manind., *inserting in each case* arūpāvacarānaŋ *after* rūpāvacarānaŋ).
Yassa yattha jīvitind. uppajjati, tassa tattha somanassind. uppajjitthā ti? Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ[4] asaññasattaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppajjati, no ca t. t. somanassind. uppajjittha; itaresaŋ[5] pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ tattha jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjittha . . . [5]Pañcavokārā cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. somanassind. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjati; [4]pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyañ ca . . .
Yassa yattha jīvitind. uppajjati, tassa tattha upekkhind. uppajjitthāti? Suddhavāsaŋ uppajjantānaŋ asaññasattaŋ . . . (*as for preceding pair, inserting* catuvokāraŋ, -ā, *before* pañcavok°.). Yassa yattha jīvitind. uppaj-

---

[1] Br. *omits, in each converse,* kāmāvacaraŋ *after* saghānakānaŋ.
[2] Br. *omits.* [3] Br. S. up[a]pajjautānaŋ.
[4] Br. *inserts* cittassa uppādakkhaṇe.
[5] Br. *inserts* catuvokāraŋ.

jati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ[1] tesaŋ t. jīvitind. uppajjati, no ca t. t. manind. uppajjittha; itaresaŋ catuvokāraŋ pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjittha . . . Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. manind. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjati; catuvokāraŋ pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyañ ca . . . Yassa yattha somanassind. uppajjati, tassa tattha upekkhind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. upekkhind. uppajjittha . . . *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. upekkhind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjati; somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyañ ca . . . (*so also for* somanassind.-saddhind., -paññind., -manind.). Yassa yattha upekkhind. uppajjati, tassa tattha saddhind.[2] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ tattha upekkhind. uppajjati, no ca t. t. manind. uppajjittha; itaresaŋ catuvokāraŋ[2] pañcavokāraŋ[2] upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjittha . . . *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvipayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjati; catuvokāraŋ[2] pañcavokāraŋ[2] upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyañ ca . . . Yassa yattha saddhind. uppajjati, tassa tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. saddhind. uppajjati, no ca

---

[1] Br. *inserts* asaññasattānaŋ upapajjantānaŋ.
* *to* * Br. *substitutes* sabbesaŋ *only*.
[2] Br. *omits*.

t. t. manind. uppajjittha; itaresan *catuvokāraŋ pañcavokāraŋ saddhāya* uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjittha . . . †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte† saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ tattha manind. uppajjittha, no ca tesaŋ tattha saddhind. uppajjati; *catuvokāraŋ pañcavokāraŋ saddhāya* uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyañ ca . . .
Yassa yattha paññind. uppajjati, tassa tattha manind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. paññind. uppajjati, no ca t. t. manind. uppajjittha; itaresaŋ ‡catuvokāraŋ pañcavokāraŋ ñāṇena‡ uppajjantānaŋ [1]t. t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjittha, tassa tattha paññind. uppajjatīti? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte† cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppajjittha, no ca t t. paññind. uppajjati; §catuvokāraŋ pañcavokāraŋ ñāṇena§ uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyañ ca . . .

8.

i. Yassa cakkhund. na uppajjati, tassa sotind. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. sotind. na uppajjittha, tassa cakkhund. na uppajjatīti? Natthi . . . *pe* . . . (*so for* cakkhund.-ghānind., -itthind. . . . manind.) . . .[2]

---

* *to* * Br. *substitutes* sahetukānaŋ.

† *to* † Br. *substitutes* sabbesaŋ cittassa bhangakkhaṇe. *So* S., *omitting* sabbesaŋ.

‡ *to* ‡ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.

[1] Br. *inserts* pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe.

§ *to* § Br. *substitutes* sabbesaŋ.

[2] K. *footnote:* Ito paraŋ dissamānapotthakesu peyyālaŋ kataŋ.

9.

i. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ *sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. uppajjati.* no ca t. sotind. uppajjissati; itaresaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. cakkhundriyañ ca uppajjati, sotindriyañ ca uppajjissati. Y. v. p. sotind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ sotind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. sotindriyañ ca . . . Yassa cakkhund. uppajjati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ †sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ† tesaŋ cakkhund. uppajjati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. ghānind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjati: itaresaŋ[1] sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. ghānindriyañ ca uppajjissati cakkhundriyañ ca uppajjati.

Yassa cakkhund. uppaj., tassa itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ, ye ca rūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ uppajjantānaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ . . . (*as for preceding* yassa). Y. v. p. itthind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ itthind. uppajjissati, na ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ itthīnaŋ[2] uppajjantīnaŋ[3] t. itthindriyañ ca . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa purisind.

---

* *to* * Br. S. *substitute* pañcavokāraŋ upapajjantānaŋ ye ca arūpaŋ upapajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ upapajjantānaŋ tesaŋ cakkhundriyaŋ uppajjati. . . .

† *to* † Br. *substitutes* pañcavokāraŋ. [1] Br. S. *omit.*

[2] Br. *omits.* [3] Br. upapajjantānaŋ.

uppajjissatīti ?[1] * Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ, ye ca rūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ uppajjantānaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. purisind. uppajjissati; itaresaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjissatīti ? Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ purisānaŋ[2] uppajjantānaŋ tesaŋ purisindriyañ ca uppajjissati, cakkhundriyañ ca uppaj.* Yassa cakkhund. uppaj., tassa jīvitind. uppajjissatīti ? Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ[3] uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. uppaj., no ca tesaŋ jīvitind. uppajjissati; itaresaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhundriyañ ca uppaj., jīvitindriyañ ca uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti ? Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ jīvitind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. jīvitindriyañ ca . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatīti ? Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ[4] uppajjantānaŋ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti ? Sabbesaŋ cavantānaŋ . . . (*as for preceding y. v. p.*). Yassa cakkhund. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti ? Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā . . . (*as for preceding pair*). Yassa cakkhund. uppaj., tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. manind. uppajjissatīti ? Pacchimabhavikānaŋ sacakkhu-

[1] Br. *inserts* sadisaŋ, *and omits* * *to* *.
[2] S. *omits.*
[3] Br. *substitutes* pañcavokāraŋ.
[4] Br. *substitutes* pañcavokāraŋ *throughout in this phrase.*

kānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresaŋ sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ manind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ uppajjantānaŋ t. manindriyañ ca . . . Yassa ghānind. uppaj., tassa itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ[1] uppajjantānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ t. ghānind. uppaj., no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ t. ghānindriyañ ca uppaj., itthindriyañ ca uppajjissati. Y. v. p. itthind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ itthind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppaj.; saghānakānaŋ uppajjantānaŋ t. itthindriyañ ca . . . Yassa ghānind. uppaj., tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ[1] uppajjantānaŋ, ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti *tesaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ,* yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaŋ uppajjantīnaŋ,[2] tesaŋ ghānind. uppaj., no ca tesaŋ purisind. uppajjissati; itaresaŋ . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ . . . (*as for preceding* y. v. p.). Yassa ghānind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ[3] uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. uppaj., no ca t. jīvitind. uppajjissati; itaresaŋ saghānakānaŋ . . . Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ . . . (*as for preceding* y. v. p.). Yassa ghānind. uppaj., tassa

---

[1] Br. *substitutes* kāmāvacaraŋ.

* *to* * Br. *omits.* [2] Br. tesaŋ upapajjantānaŋ.

[3] Br. *substitutes* kāmāvacaraŋ *throughout in this phrase.*

somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, t. ghānind. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ saghānakānaŋ . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ . . . (*as for preceding* Y. v. p).

Yassa ghānind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ, ye ca saghānakā . . . (*as for preceding pair*).

Yassa ghānind. uppaj., tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ . . . *pe* . . . Yassa itthind. uppaj., tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ itthīnaŋ uppajjantīnaŋ, yā ca[1] rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ itthind. uppaj., no ca tāsaŋ purisind. uppajjissati; itarāsaŋ itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ itthindriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ na itthīnaŋ [uppajjantānaŋ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaŋ*] uppajjantānaŋ, t. purisind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppaj.; itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tesaŋ purisindriyañ ca uppajjissati, itthindriyañ ca uppaj. Yassa itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. uppaj., no ca tesaŋ jīvitind. uppajjissati; itaresaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ t. purisind. ca . . . Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa purisind. . . . Sabbesaŋ

---

[1] Br. *inserts* itthiyo.

* Br. S. *omit bracketed clause.*

cavantānaŋ na purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ jīvitind. uppajjissati, no ca t. purisind. uppaj.; purisānaŋ uppajjantānaŋ t. jīvitind. ca . . . Yassa purisind. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ uppajjantānaŋ ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, t. purisind. uppaj., no ca tesaŋ somanassind. uppajjissati; itaresaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ purisindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa purisind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ na purisānaŋ . . . (*as for preceding* Y. v. p.). Yassa purisind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ purisānaŋ . . . (*as for preceding pair*). (*So also for* purisind.-saddhind., -paññind., -manind.). Yassa jīvitind. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ jīvitind. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ somanassind. uppajjissati, no ca t. jīvitind. uppaj.; sabbesaŋ[1] uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t somanassindriyañ ca . . . Yassa jīvitind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimacittassa . . . (*as for preceding pair*). Yassa jīvitind. uppaj., tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā pacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ jīvitind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresaŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ manind. uppajjissati, no ca t. jīvitind. uppaj.; sabbesaŋ uppaj-

[1] S. itaresaŋ.

jantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. manindriyañ ca . . . Yassa somanassind. uppaj. tassa upekkhind. uppajjissatīti? Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ somanassind. uppaj., no ca t. upekkhind. uppajjissati; [itaresaŋ][1] somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Sabbesaŋ cavantānaŋ[2] pavatte[2] cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe[3] tesaŋ upekkhind. uppajjissati, no ca tesaŋ somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantāṇaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ upekkhindriyañ ca . . . Yassa somanassind. uppaj., tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind., manind. uppajjissatīti? Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ somanassind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; [4]somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ[2] pavatte[2] cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ manind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. manindriyañ ca . . .
Yassa upekkhind. uppaj., tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind., manind. uppajjissatīti? Upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ upekkhind. uppaj., no ca tesaŋ manind. uppajjissati; itaresaŋ[5] upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte . . . *pe* . . . Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Sabbesaŋ cavantānaŋ[2] pavatte[2] cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa . . . (*as for pre-*

[1] S. K. *omit*. [2] Br. *omits*.
[3] Br. *inserts* nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ.
[4] Br. *inserts* itaresaŋ. [5] S. *omits*.

ceding y. v. p.) Yassa saddhind.[1] . . . *pe* . . . paññind. uppaj., tassa manind. uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ paññind. uppaj., no ca tesaŋ manind. uppajjissati; ñāṇena[2] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa paññind. uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ[3] pavatte[3] cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ t. manind. uppajjissati, no ca t. paññind. uppaj.; ñāṇena[4] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. manindriyañ ca . . .

ii. Yattha cakkhund. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha sotind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ tattha cakkhund. uppaj., no ca tesaŋ tattha sotind. uppajjissati; itaresaŋ sacakkhukānaŋ pañcavokāraŋ[3] uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhundriyañ ca uppaj., sotindriyañ ca uppajjissati. Y. v. p. y. sotind. uppajjissati, tassa tattha cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. sotind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppaj. sacakkhukānaŋ pañcavokāraŋ[3] uppajjantānaŋ t. t. sotindriyañ ca uppajjissati, cakkhundriyañ ca uppaj.

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa t. ghānind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ[5] rūpāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca tesaŋ t. ghānind. uppajjissati; itaresaŋ sacakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ ca uppajjissati. Y. v. p. y. ghānind. uppajjissati, tassa t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ acakkhukānaŋ

---

[1] *In the pairs* saddhind.-paññind., -manind., Br. *has* sahetukānaŋ *for* saddhāya, *as before.*

[2] Br. *substitutes* itaresaŋ ñāṇasampayuttānaŋ.

[3] Br. *omits.*

[4] Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaŋ.

[5] S. *inserts* sacakkhukānaŋ.

kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. uppajjissati, no ca tesaŋ t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ[1] rūpāvacaraŋ uppajjantānaŋ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici[2] dassetvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, tesaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ sacakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ[1] rūpāvacaraŋ uppajjantānaŋ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaŋ uppajjantīnaŋ, tesaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresaŋ[3] sacakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.).

Y y. cakkhund. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ[4] pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaŋ sacakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ[4] . . . (*as for preceding* Y. y.). Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā[5] cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ[4] uppajjantānaŋ arūpānaŋ[4] asaññasattānaŋ[4] tesaŋ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaŋ pañcavokāraŋ[4] uppajjantānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ, ye ca[6] upekkhāya

---

[1] S. *inserts* sacakkhukānaŋ. [2] Br. *inserts* bhave.
[3] S. *omits.* [4] Br. *omits.*
[5] Br. *substitutes* sabbesaŋ. [6] Br. *inserts* sacakkhukā.

uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, tesaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ sacakkhukānaŋ pañcavokāraŋ[1] uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. somanassind. . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ[1] . . . (*as for preceding* Y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ arūpānaŋ tesaŋ t. upekkhind. . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.) Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. saddhind.[2] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ[1] pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaŋ sacakkhukānaŋ pañcavokāraŋ[1] uppajjantānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānaŋ . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.). Y. y. ghānind. uppaj., t. t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ[3] uppajjantānaŋ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ t. t. ghānind. uppaj., no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ aghānakānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. itthind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaŋ uppajjantānaŋ[4] t. tattha itthindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti?

[1] Br. *omits*.

[2] Br. *gives* cakkhund.-saddhind. *in full, then the other two pairs together as above*.

[3] Br. *substitutes* kāmāvacaraŋ.

[4] S. kāmāvacaraŋ.

Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ[1] uppajjantānaŋ,[2] yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaŋ uppajjantīnaŋ, tesaŋ t. ghānind. uppaj., no ca tesaŋ t. purisind. uppajjissati; itaresaŋ saghānakānaŋ [2]uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.). Y. y. ghānind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ[3] uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā[4] cavantānaŋ aghānakānaŋ kāmāvacaraŋ[5] uppajjantānaŋ [rūpāvacarānaŋ[5] arūpāvacarānaŋ][5] tesaŋ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaŋ uppajjantānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhāvikānaŋ saghānakānaŋ[3] uppajjantānaŋ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, t. t. ghānind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ aghānakānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ rūpāvacarānaŋ tesaŋ t. somanassind. . . . (*as for preceding* y. v. p. y.). Y. y. ghānind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ . . . (*as for preceding pair, adding* arūpāvacarānaŋ *after* rūpāvacarānaŋ). Y. y. ghānind. uppaj., t. t. saddhind . . . [6]*pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ[1] uppajjantānaŋ tesaŋ

---

[1] Br. *substitutes* kāmāvacaraŋ.
[2] S. *inserts* kāmāvacaraŋ.
[3] S. *inserts*, Br. *substitutes*, kamāvacaraŋ.
[4] Br. *substitutes* sabbesaŋ. [5] Br. *omits*.
[6] Br. *gives* ghānind.-saddhind. *in full, first*.

t. ghānind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaŋ saghānakānaŋ uppajjantānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ . . . (*as for two preceding* Y. v. p. y.'s, *adding* arūpāvacarānaŋ).

Y. y. itthind. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ itthīnaŋ[1] uppajjantīnaŋ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaŋ uppajjantīnaŋ, tāsaŋ t. itthind. uppaj., no ca tāsaŋ t. purisind. uppajjissati; itarāsaŋ itthīnaŋ[1] uppajjantīnaŋ tāsaŋ t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. itthind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ na-itthīnaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppaj., itthīnaŋ uppajjantīnaŋ tāsaŋ t. purisindriyañ ca . . . Y. y. itthind. . . . *pe*[2] . . . purisind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ na-purisānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ rūpāvacarānaŋ arūpāvacārānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesaŋ purisind. uppaj.; purisānaŋ[1] uppajjantānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. y. purisind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ purisānaŋ[1] uppajjantānaŋ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, t. t. purisind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ purisānaŋ[1] uppajjantānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. purisind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ na-purisānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ rūpāvacarānaŋ[3] tesaŋ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppaj.; purisānaŋ

---

[1] S. *inserts* kāmāvacaraŋ.
[2] Br. *first gives* itthind.-jīvitind. *in full.*
[3] S. *inserts* arūpāva°.

uppajjantānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . .
Y. y. purisind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ purisānaŋ[1] . . . (*as for preceding pair, inserting* arūpāvacarānaŋ) . . . no ca tesaŋ t. purisind. uppaj.; purisānaŋ[1] uppajjantānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. yassa yattha purisind. uppaj., t. t. saddhind. . . . [2]*pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ purisānaŋ[1] uppajjantānaŋ tesaŋ t. purisind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . .
Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. purisind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ (*as for preceding* Y. v. p. y.).

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ catuvokāraŋ[4] pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. jīvitind. uppajjatīti? Catuvokārā[4] pañcavokārā cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. uppaj.; catuvokāraŋ[4] pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. jīvititind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ catuvokāraŋ pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. jīvitindriyañ ca . . .
Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. jīvitind. uppaj-

---

[1] S. *inserts* kāmāvacaraŋ.
[2] Br. *first gives* purisind.-saddhind. *in full.*
[3] Br. *omits.* [4] K. *omits.*

jatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.). Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Catuvokāre[1] pañcavokāre[2] pacchimacittassa uppādakkhaṇe[3] tesaŋ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissatī;[4] catuvokāraŋ pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. jīvitind. uppajjatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.). Y. y. somanassind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti?[4] Pañcavokāre[5] somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttacittaŋ[6] uppajjissati, tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. somanassind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. somanassind. uppajjatīti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppaj.,[7] somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. somanassind. uppaj.; t. t. saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pañcavokāre[1] somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. somanassind. uppa., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaŋ somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. somanassind. uppajjatīti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe somanassa-

---

[1] Br. *omits.* [2] Br. S. *omit.*
[3] Br. *inserts* asaññasattaŋ upapajjantānaŋ.
[4] Br. *inserts* itaresaŋ. [5] S. *inserts* catuvokāre.
[6] Br. somanassasampayuttapacchimacittaŋ.
* *to* * Br. *omits, inserting* sabbesaŋ. [7] S. *inserts* itaresaŋ.

vippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaŋ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. upekkhind. uppaj., tassa t. saddhind.[1] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] upekkhasampayuttapacchimacittassa . . . (*as for preceding pair*). Y. y. saddhind. uppaj., t. t. paññind. . . . *pe* . . .[3] manind. uppajjissatīti? Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. saddhind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresaŋ saddhāya[1] uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. saddhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. saddhind. uppajjatīti? Catuvokārā[4] pañcavokārā[4] cavantānaŋ[4] pavatte[4] cittassa bhangakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. saddhind. uppaj.; saddhāya[5] uppajjantānaŋ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyañ ca . . .
Y. y. paññind. uppajjissati, t. t. manind. uppajjissatīti? Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. paññind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaŋ catuvokāraŋ[6] pañcavokāraŋ[6] ñāṇena[6] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. paññind. uppajjatīti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. paññind. uppaj.; ñāṇena[6] uppajjantānaŋ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. manindriyañ ca uppajjissati, paññindriyañ ca uppajjati.

---

[1] Br. *gives this in full.* [2] Br. *omits.*
[3] Br. *gives* saddhind.-paññind. *as well.*
[4] Br. *omits, substituting* sabbesaŋ.
[5] Br. *substitutes* sahetukānaŋ.
[6] Br. *omits, and inserts* ñāṇasampayuttānaŋ.
* *to* * Br. *substitutes* sabbesaŋ.

10.

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa sotind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. na uppaj., no ca t. sotind. na uppajjissati;[1] parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ, ye ca arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ cavantānaŋ, t. cakkhundriyañ ca na uppaj., sotindriyañ ca na uppajjissati. Yassa vā pana sotind. na uppajjissati tassa cakkhund. na uppajjatīti? Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ[2] uppajjantānaŋ, ye ca arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ sacakkhukānaŋ[3] uppajjantānaŋ, t. sotind. na uppajjissati, no ca tesaŋ cakkhund. na uppaj.;[1] parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ, ye ca arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ cavantānaŋ, t. sotindriyañ ca . . . cakkhundriyañ ca na uppajjati. Yassa cakkhund. na uppaj., tassa ghānind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. na uppaj., no ca tesaŋ ghānind. na uppajjissati;[1] parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ. . . . Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjatīti? Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ[2] uppajjantānaŋ, ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ sacakkhukānaŋ[3] uppajjantānaŋ t. ghānind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.; [1]parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ, ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. ghanindriyañ ca . . . Yassa cakkhund. na uppaj., tassa itthind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. na uppaj., no ca tesaŋ itthind. na uppajjissati;[1] parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ, ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena

---

[1] Br. *inserts* pañcavokāre.

[2] Br. *substitutes* pañcavokāraŋ.

[3] Br. *omits*.

katici bhave dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. itthind. na uppajjissati, tassa . . . Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ[1] uppajjantānaŋ, ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ sacakkhukānaŋ[1] uppajjantānaŋ, t. itthind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.;[2] parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ, ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. itthindriyañ ca . . . Yassa cakkhund. na uppaj., tassa purisind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ . . . (*as for preceding pair*).[3] Yassa cakkhund. na uppaj.; tassa jīvitind. na uppajjissatīti. Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati;[2] parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjatīti? Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ[4] uppajjantānaŋ tesaŋ jīvitind. na uppajjissati, no ca tesaŋ cakkhund. na uppaj.; [2]parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ t. jīvitindriyañ ca . . . Yassa cakkhund. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; [2]parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ[4] uppajjantānaŋ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.;[5] parinib-

[1] Br. *omits*. [2] Br. *inserts* pañcavokāre.
[3] *Substituting* yā ca itthiyo *for* ye ca purisā.
[4] Br. *substitutes* pañcavokāraŋ.
[5] Br. *inserts* pañcavokāre *throughout*.

bantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. somanassindriyañ ca . . . Yassa cakkhund. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ . . . (*as for preceding pair*).[1] Yassa cakkhund. na uppaj., tassa saddhind.[2] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ acakkhukānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ cakkhund. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ sacakkhukānaŋ[3] uppajjantānaŋ tesaŋ manind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.; parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ t. manindriyañ . . .
Yassa ghānind. na uppaj., tassa itthind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. na uppaj., no ca t. itthind. na uppajjissati;[4] parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ, ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ[5] uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ[6] uppajjantānaŋ, ye ca saghānakā rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, t. uppajjantānaŋ, t. itthind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ, ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ t. itthindriyañ ca . . .
Yassa ghānind. na uppaj., tassa purisind.

---

[1] *In the latter half, for* arūpe Br. *substitutes* yaŋ rūpe.
[2] Br. *first gives* cakkhund.-saddhind. *in full.*
[3] Br. *substitutes* pañcavokāraŋ.
[4] Br. *inserts henceforward* kāmāvacare.
[5] S. *omits.*
[6] Br. *substitutes* kāmāvacaraŋ.

na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ . . . (*analogously with preceding pair*).[1] Yassa ghānind. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ[2] uppajjantānaŋ tesaŋ jīvitind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ t. jīvitindriyañ ca . . . Yassa ghānind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ aghānakānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, tesaŋ ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ[2] uppajjantānaŋ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. somanassindriyañ ca . . .
Yassa ghānind. na uppaj.; tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ . . . (*analogously with preceding pair*). Yassa ghānind. na uppaj., tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ . . . *pe* . . . rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ tesaŋ ghānindriyañ ca na uppaj., manindriyañ ca na uppajjissati. Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ saghānakānaŋ[2] . . . (*as for* ghānind.-jīvitind.). Yassa itthind. na uppaj., tassa purisind.

---

[1] *Substituting* yā ca itthiyo *for* ye ca purisā, *and* tāsaŋ cavantīnaŋ *for* tesaŋ cavantānaŋ.

[2] Br. *substitutes* kāmāvacaraŋ.

na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ na itthīnaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ itthind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppajjissati; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ, ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaŋ cavantānaŋ, t. itthindriyañ ca na uppaj. . . . Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ itthīnaŋ uppajjantīnaŋ, ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaŋ[1] uppajjantānaŋ,[2] tesaŋ[1] purisind. na uppajjissati, no ca tesaŋ[1] itthind. na uppaj.; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. purisindriyañ ca . . . Yassa itthind.[3] . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ na-purisānaŋ uppajjantānaŋ, tesaŋ purisind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj.; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ t. jīvitindriyañ ca . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ na-purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ, ye ca

---

[1] *So* K. S.; Br. tāsaŋ. [2] Br. uppajjantīnaŋ.

[3] Br. *first gives* itthind.-jīvitind. *in full, giving feminine inflexions as above.*

purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj.; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ[1] ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. somanassindriyañ ca . . . Yassa purisind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ napurisānaŋ . . . (*analogously with preceding pair*). Yassa purisind. na uppaj., tassa saddhind . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ na-purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ manind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj.; parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ t. manindriyañ ca . . . Yassa jīvitind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ jīvitind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; pacchimacittassa bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ somanassind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppaj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ somanassindriyañ ca . . . Yassa jīvitind. na uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Sabbesaŋ cavantānaŋ . . . (*analogously with preceding pair*). Yassa jivitind. na uppaj., tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti?

---

[1] S. *inserts* purisānaŋ.

Sabbesaŋ cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ jīvitind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; [1]pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ manind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppaj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. manindriyañ ca . . . Yassa somanassind. na uppaj, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? *Vinā somanassena uppajjantānaŋ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ somanassind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppajjissati; [2]pacchimacittassa bhangakkhaṇe[3] upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe t. somanassindriyañ ca. Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppaj., [4]pacchimacittassa bhangakkhaṇe *upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe* t. upekkhindriyañ ca . . . Yassa somanassind. na uppaj., tassa saddhind. . . . *pe*[5] . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cittassa bhangakkhaṇe †vinā somanassena uppajjantānaŋ pavatte† somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpan-

---

[1] S. *inserts* parinibbantānaŋ.

* *to* * Br. *omits, substituting* sabbesaŋ.

[2] Br. *inserts* somanassasampayutta°.

[3] Br. *reads* upekkhāsampayuttapacchimacittasamangīnaŋ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe . . .

[4] Br. *inserts* somanassasampayutta° *and reads* * * *thus:* Upekkhāsampayuttapacchimacittasamangīnaŋ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe . . .

[5] Br. *first gives* somanassind.-saddhind. *in full.*

† *to* † Br. *omits.*

nānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; [1]pacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittassa[2] uppādakkhaṇe[3] t. somanassindriyañ ca ... Y. v. p. manind. na uppajjissati ... Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ manind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppaj.;[1] pacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittassa[2] uppādakkhaṇe[3] t. manindriyañ ca ...

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa saddhind.[4] ... *pe* ... paññind. ... manind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cittassa bhangakkhaṇe *vinā upekkhāya uppajjantānaŋ pavatte* upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ upekkhind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; [5]pacchimacittassa bhangakkhaṇe somanassasampayuttapacchimacittassa[2] uppādakkhaṇe[3] tesaŋ upekkhindriyañ ca ... Y. v. p. manind. na uppajjissati ... Upekkhāsampayuttapacchimacittassa ... (*analogously with preceding* Y. v. p.).

Yassa saddhind. na uppaj., tassa paññind.[6] ... *pe* ... manind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cittassa bhangakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ saddhind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati, pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. saddhindriyañ ca ... Y. v. p. manind. na uppajjissati ... Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ manind. na uppajjissati, no ca t. saddhind. na uppaj., pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesaŋ manindrindriyañ ca ... Yassa paññind. na uppaj., tassa manind. na uppajjissatīti? Sabbesaŋ cittassa bhangakkhaṇe pavatte[3] ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe niro-

---

[1] Br. *inserts* somanassasampayutta°.

[2] Br. °cittasamangīnaŋ. [3] Br. *omits.*

[4] Br. *writes in full with* saddhind., *repeating with* paññind. manind.

* *to* * Br. S. *omit.* [5] Br. *inserts* upekkhāsampayutta°.

[6] Br. *gives* saddhind.-paññind. *first in full.*

dhasamāpannānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ paññind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ manind. na uppajjissati, no ca t. paññind. nā uppaj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. manindriyañ ca na uppajjissati, paññindriyañ ca na uppajjati.

ii. Yattha cakkhund. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha sotind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ tassa cakkhund. na uppaj., no ca t. t. sotind. na uppajjissati; pañcavokāre parinibbantānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] t. t. cakkhundriyañ ca na uppaj., sotindriyañ ca na uppajjissati. Yassa vā pana yattha sotind. na uppajjissati, t. t. cakkhund. na uppajjatīti? Pacchimabhavikānaŋ pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. sotind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre parinibbantānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] t. t. sotindriyañ ca . . . Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacarā cavantānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. ghānind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ rūpāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacarā cavantānaŋ arupānaŋ asaññasattānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. itthind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ . . . (*as for preceding* Y. y.).[2]

---

[1] Br. *inverts order*.

[2] Br. *inserts after* arūpānan asaññasattānaŋ: ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaŋ cavantānaŋ.

Y. v. p. y. itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ, kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ rūpāvacaraŋ uppajjantānaŋ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, t. t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacarā cavantānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. t. itthindriyañ ca . . . Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacarā cavantānaŋ arūpānaŋ asaññasattānaŋ[2] tesaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ kāmāvacaraŋ . . . (*analogously with preceding* Y. v. p. y.)* Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatīti? Pañcavokārā[3] cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ[4] uppajjantānaŋ arūpānaŋ[4] asaññasattānaŋ[4] tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; pañcavokāre parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ tesaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p y. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; pañcavokāre parinibbantānaŋ arūpānaŋ asaññasattānaŋ, ye ca sacakkhukā

---

[1] Br. *inverts order throughout.*

[2] Br. *inserts* yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaŋ cavantīnaŋ.

* *Substituting* yā ca itthiyo . . . tāsaŋ cavantīnaŋ.

[3] Br. *substitutes* sabbesaŋ. [4] Br. *omits.*

upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānaŋ arūpānaŋ asaññasattānaŋ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ t. t. somanassind. ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ arūpānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati ; pañcavokāre parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. cakkhundriyañ ca. Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, t. t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. cakkhund. na uppaj., t. t. saddhind.[1] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Pancavokārā cavantānaŋ acakkhukānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ arūpānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; pañcavokāre parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ, t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ pañcavokāraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. itthind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ aghānakānaŋ

[1] Br. *first gives this pair in full.*

kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. itthind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaŋ cavantānaŋ, t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, t. t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. t. itthindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ . . . (*analogously with preceding pair*).[1] Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā[2] cavantānaŋ aghānakānaŋ kāmāvacaraŋ[3] uppajjantānaŋ rūpāvacarānaŋ[3] arūpāvacarānaŋ[3] tesaŋ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca tesaŋ t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ, tesaŋ t. jīvitindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ aghānakānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ rūpāvacarānaŋ tesaŋ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacare pacchimabhavikānaŋ arūpānaŋ[4] asaññasattānaŋ,[4] ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. t. ghānindriyañ ca . . .

---

[1] *Substituting* yā ca itthiyo *as before, and* tāsaŋ cavantīnaŋ, K. S. cavantānaŋ.

[2] Br. *substitutes* sabbesaŋ. [3] Br. *omits*.

[4] Br. *inverts order*.

Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacare pacchimabhavikānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ,[1] ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ . . . (*analogously with preceding pair, adding* arūpāvacar-ānaŋ, -e, *to* rūpāvacar-ānaŋ, -e; *and omitting* arūpānaŋ *both times*). Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. saddhind.[2] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ aghānakānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ t. t. ghānindriyañ ca. . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. itthind. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ na-itthīnaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaŋ cavantīnaŋ,[3] t. t. itthindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ itthīnaŋ uppajjantīnaŋ,[4] yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaŋ uppajjantīnaŋ, tāsaŋ t. purisind. na uppajjissati, no ca tāsaŋ t. itthind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaŋ

---

[1] Br. *inverts order*. [2] Br. *in full, as before*.
[3] K. S. tāsaŋ cavantānaŋ. [4] K. S. uppajjantānaŋ.

rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaŋ cavantīnaŋ,[1] tesaŋ t. purisindriyañ ca . . .
Y. y. itthind.[2] . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ purisānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ[3] tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. y. purisind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ na-purisānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ rūpāvacarānaŋ[4] tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacare pacchimabhavikānaŋ arūpānaŋ[5] asaññasattānaŋ,[5] ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaŋ, t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ uppajjantānaŋ, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacare pacchimabhavikānaŋ arūpānaŋ asaññasattānaŋ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ cavanātnaŋ, t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. y. purisind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ . . . (*as for preceding pair, adding* arūpāvacar-ānaŋ, -e, *and omitting* arūpānaŋ *as before*).
Y. y. purisind. na uppaj., t. t. saddhind.[2] . . . *pe* . . .

---

[1] K. S. tāsaŋ cavantānaŋ. [2] Br. *expands as before.*
[3] S. *inserts* asaññasattānaŋ.
[4] S. *inserts* arūpā°.
[5] Br. *inverts order always.*

paññind. . . . manind. . . . na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaŋ na-purisānaŋ kāmāvacaraŋ uppajjantānaŋ rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ t. t. purisindriyañ ca . . .

Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaŋ purisānaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaŋ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ asaññasattānaŋ t. t. manindriyañ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatīti?[1] Pañcavokārā cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokare parinibbantānaŋ asaññasattā cavantānaŋ* yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe[2] tesaŋ t. jīvitindriyañ ca . . .

Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaŋ asaññasattā cavantānaŋ* yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe[2] t. t. somanassindriyañ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaŋ asaññasattā cavantānaŋ* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ up-

---

[1] Br. *inserts* catuvokārā.

* *to* * Br. *substitutes* pacchimacittassa bhangakkhaṇe.

[2] Br. *inserts* asaññasattā cavantānaŋ.

[3] Br. *omits*.

pajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe [1]t. . jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaŋ uppajjantānaŋ t. t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj. ; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaŋ asaññasattā cavantānaŋ* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe[1] t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. saddhind.[3] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesaŋ t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; catuvokāre[4] pañcavokāre[4] parinibbantānaŋ[4] asaññasattā cavantānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre[2] pañcavokāre[2] pacchimacittassa uppādakkhaṇe asaññasattaŋ uppajjantānaŋ tesaŋ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj. ; catuvokāre[4] pañcavokāre[4] parinibbantānaŋ[4] asaññasattā cavantānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. somanassind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte† cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; ‡catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe‡[5] yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ t. t.

---

[1] Br. *inserts* asaññasattā cavantānaŋ. [2] Br. *omits.*

* *to* * Br. *substitutes* pacchimacittassa bhangakkhaṇe.

[3] Br. *expands as before.*

[4] Br. *omits, substituting* pacchimacittassa bhangakkhaṇe.

† *to* † Br. *omits, substituting* sabbesaŋ.

[5] *For* ‡ *to* ‡ Br. *substitutes* somanassasampayuttapacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamangīnaŋ.

somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . [1]Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppaj.; *catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. somanassind. na uppaj., t. t. saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte† cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; §catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe§ asaññasattānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppaj.; §catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe§ asaññasattānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. upekkhind. na uppaj., t. t. saddhind.[2] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe* [3] asaññasattānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca

---

[1] Br. *inserts* somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe. * *to* * Br. *omits, substituting* sabbesaŋ.

† *to* † Br. *substitutes* somanassasampayuttapacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamangīnaŋ.

§ § Br. *substitutes* somanassasampayuttapacchimacittassa . . . *pe* . . . *as before.* [2] Br. *expands as before.*

[3] *For* * *to* * Br. *substitutes* upekkhāsampayuttapacchimacittassa bhangakkhaṇe somanassasampayuttapacchimacittassamangīnaŋ.

. . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; *catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe*[1] asaññasattānaŋ t. t. manindriyañ ca . . .
Y. y. saddhind. na uppaj., t. t. paññind. . . . *pe*[2] . . . manind. na uppajjissatīti? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ†[3] cittassa bhangakkhaṇe pavatte[4] saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. saddhind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; catuvokāre[5] pañcavokāre[5] pacchimacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. saddhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre[5] pañcavokāre[5] pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. saddhind. na uppaj., catuvokāre[4] pañcavokāre[4] pacchimacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. paññind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjissatīti? ‡Catuvokārā pañcavokārā cavantānaŋ pavatte‡ ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. paññind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; catuvokāre[4] pañcavokāre[4] pacchimacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre[4] pañcavokāre[4] pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. paññind. na uppaj.; catuvokāre[4] pañcavokāre[4] pacchimacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaŋ t. t. manindriyañ ca na uppajjissati, paññindriyañ ca na uppajjati.

---

[1] *For* * *to* * Br. *substitutes* upekkhāsampayuttapacchimacittassa . . . *pe* . . . *as before.*
[2] Br. *expands as before.*
[3] † *to* † Br. *omits, substituting* sabbesaŋ.
[4] Br. *omits.*
[5] Br. S. *omit.*
‡ *to* ‡ Br. *omits, substituting* sabbesaŋ cittassa bhangakkhaṇe.

11.

i. Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa sotind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ ye ca arūpaŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ cakkhund. uppajjittha, no ca tesaŋ sotind. uppajjissati; itaresaŋ cakkhundriyañ ca uppajjittha, sotindriyañ ca uppajjissati. Yassa vā pana sotind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa ghānind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ cakkhund. uppajjittha . . . (*as for preceding pair*). Y. cakkhund. uppajjittha, tassa itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ cakkhund. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ . . . (*as for preceding pair*). Y. cakkhund. uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ . . . (*analogously with the preceding pair*).[1] Y. cakkhund. uppajjittha, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ tesaŋ cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (*as for* cakkhund.-sotind.). Y. cakkhund. uppajjittha, t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhāvikānaŋ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (*as for preceding pair*). Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ ye ca somanassena . . . (*as for preceding pair*). Y. cakkhund. uppajjittha, t. saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ tesaŋ cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (*as for* cakkhund.-sotind.). Yassa ghānind. uppajjittha, t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ ghānind. uppajjittha, no

---

[1] *Substituting* yā ca itthiyo.

ca . . . (*as for preceding pair*). Y. ghānind. uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ . . . (*analogously*[1] *with preceding pair*). Y. ghānind. uppajjittha, t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ tesaŋ ghānind. uppajjittha, no ca . . . (*as for* cakkhund.-sotind.). Y. ghānind. uppajjittha, t. somanassind. uppajjatīti? Pacchimabhavikānaŋ ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ ghānind uppajjittha, no ca . . . (*as for preceding pair*). Y. ghānind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ ye ca saghānakā[2] somanassena . . . (*as for preceding pair*). Y. ghānind. uppajjittha, t. saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ tesaŋ ghānind. uppajjittha, no ca . . . (*as for preceding pair*).

Yassa itthind. uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ ye ca rūpāvacaraŋ arūpāvacaraŋ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ itthind. uppajjittha, no ca . . . (*as for preceding pair*). Y. itthind.[3] . . . *pe* . . . purisind. uppajjittha, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ tesaŋ purisind. uppajjittha; no ca . . . (*as for preceding pair*). Yassa purisind. uppajjittha, tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ purisind. uppajjittha, no ca . . . (*as for preceding pair*).

Y. purisind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ ye ca somanassena . . . (*as for preceding pair*). Y. purisind. uppajjittha, t. saddhind.[3] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaŋ tesaŋ purisind. uppajjittha, no ca . . . (*as for preceding pair*). Yassa jīvitind. uppajjittha, tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchima-

---

[1] Yā ca itthiyo, *etc.* [2] Br. *omits.*
[3] Br. *expands as before.*

cittasamangīnaŋ yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ jīvitind. uppajjittha, no ca . . . (*as for preceding pair*). Y. jīvitind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimacittasamangīnaŋ *ye ca somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesaŋ jīvitind. uppajjittha, no ca . . . (*as for preceding pair*). Yassa jīvitind. uppajjittha, tassa saddhind.[1] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ jīvitind. uppajjittha, no ca . . . (*as for preceding pair*).
Yassa somanassind. uppajjittha, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimacittasamangīnaŋ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ somanassind. uppajjittha, no ca . . . *pe* . . . Y. somanassind. uppajjittha, t. saddhind. . . . *pe* . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ somanassind. uppajjittha, no ca . . . *pe* . . . (*So also for* upekkhind.-saddhind., -paññind., manind.; *and for* saddhind.-paññind., -manind.; *and for* paññind.-manind.)

ii. Yattha cakkhund. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjittha, tesaŋ tattha sotind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ tesaŋ tattha cakkhund. uppajjittha, no ca tesaŋ tattha sotind. uppajjissati; itaresaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ tattha cakkhundriyañ ca uppajjittha, sotindriyañ ca uppajjissati. Yassa va pana yattha sotind. uppajjissati, tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha cakkhund. uppajjittha, tassa t. ghānind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ rūpāvacarānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. ghānind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . (*as for preceding pair*). Y. y. cakkhund. uppajjittha, t. t. itthind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ rūpāvacarānaŋ yā ca itthiyo[2]

---

* *to* * Br. *substitutes* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati.

[1] Br. *expands as before.* [2] Br. ye ca purisā.

eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ . . . (*as for preceding pair*).
Y. y. cakkhund. uppajjittha, t. t. purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ rūpāvarānaŋ, ye ca purisā[1] eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ . . . (*as for preceding pair*). Y. y. cakkhund. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaŋ pañcavokārānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjitthāti? Arūpānaŋ[2] asaññasattānaŋ[2] tesaŋ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. y. cakkhund. uppajjittha, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. cakkhund. uppajjittha, no ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā. Y. y. cakkhund. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ, ye ca sacakkhukā somanassena . . . (*analogously with preceding* y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Arūpānaŋ tesaŋ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . .
Y. y. cakkhund. uppajjittha t. t. saddhind.[3] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ tesaŋ t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaŋ pañcavokārānaŋ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Arūpānaŋ tesaŋ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Yassa yattha ghānind. uppajjittha,

[1] Br. yā ca itthiyo. [2] Br. *inverts order*.
[3] Br. *expands as before*.

tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati . . . Āmantā. Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ, yā ca itthiyo . . . (*as for preceding pair*). Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ tesaŋ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesaŋ t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ, ye ca[1] upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ tesaŋ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ, ye ca[1] somanassena uppajjitvā . . . (*as for preceding pair, adding* arūpāvacarānaŋ *after* rūpāv°.). Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. saddhind. . . . *pe*[2] . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ tesaŋ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarānaŋ t. t. manindriyañ ca . . .

Yassa yattha itthind. uppajjittha, tassa tattha purisind.

---

[1] Br. *inserts* saghānakā. [2] Br. *expands as before.*

uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. itthind. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati . . . Āmantā. Y. y. itthind.[1] . . . *pe* . . . purisind. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ tesaŋ t. purisind. uppajjittha, no ca tesaŋ t. jīvitind. uppajjissati; itaresaŋ . . . *pe* . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppajjittha; kāmāvacarānaŋ t t. jīvitindriyañ ca . . . Y. y. purisind. uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaŋ . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ tesaŋ t. somanassind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . . Y. y. purisind. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ, ye ca purisā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. upekkhind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . . Y. y. purisind. uppajjittha, t. t. saddhind.[1] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ purisind. uppajjittha, no ca tesaŋ t. manind. uppajjissati; itaresaŋ kāmāvacarānaŋ tesaŋ t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. manind. . . . (*as in preceding* Y. v. p. y.)
Y. y. jīvitind. uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pañcavokāre[2] pacchimacittasamangīnaŋ* asaññasattānaŋ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesaŋ t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati;

[1] Br. *expands as before.* [2] Br. *omits.*
* *to* * Br. *substitutes* yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, asaññasattānaŋ . . .

itaresaŋ[1] pañcavokārānaŋ tesaŋ t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Suddhāvāsānaŋ[2] tesaŋ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. uppajjittha; itaresaŋ[1] pañcavokārānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. y. jīvitind. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] pacchimacittasamangīnaŋ *asaññasattānaŋ, ye ca somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesaŋ t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.[3] Y. y. jīvitind. uppajjittha, t. t. saddhind. . . . *pe*[4] . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] pacchimacittasamangīnaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ t. jīvitind. uppajjittha, no ca . . . (*as for preceding pair*).[5] Yassa yattha somanassind. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre[3] pacchimacittasamangīnaŋ *ye ca somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesaŋ t. somanassind. uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaŋ[1] pañcavokārānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y.

---

[1] Br. *inserts* catuvokārānaŋ.

[2] S. *inserts* uppajjittha cittassa uppādakkhaṇe. Br. suddhāvāsaŋ upapajjantānaŋ.

[3] Br. *omits.*

* *to* * Br. *substitutes* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, asaññasāttānaŋ.

[3] Br. *omits and inserts* suddhāvāsaŋ upapajjantānaŋ tesaŋ tattha upekkhindriyaŋ uppajjissati no ca tesaŋ tattha jīvitindriyaŋ uppajjittha; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ tesaŋ t. upekkhindriyañ ca uppajjissati, jīvitindriyañ ca uppajjittha.

[4] Br. *expands as before.*

[5] Br. *omits* Āmantā, *inserting* suddhāvāsaŋ upapajjantānaŋ tesaŋ t. manind.

* *to* * Br. *substitutes* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati.

upekkhind. uppajjissati . . . *Catuvokāre pañcavokāre pacchimacittasamangīnaŋ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesaŋ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjittha, itaresaŋ[1] pañcavokārānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. somanassind. uppajjittha, t. t. saddhind.[2] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pañcavokare[3] pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ t. somanassind. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaŋ[1] pañcavokārānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Catuvokārānaŋ[4] tesaŋ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjittha;[5] pañcavokārānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Y. y. upekkhind. uppajjittha t. t. saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ t. upekkhind. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaŋ catuvokārānaŋ[6] t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Āmantā.[7] Yassa yattha saddhind. uppajjittha, t. t. paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjissatīti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] . . . Āmantā.[8] Y. y. paññind. uppajjittha, t. t. manind. uppajjissatīti? Catuvokāre[3] pañcavokāre[3] . . . (*as for preceding pair*).

* *to* * Br. *substitutes* suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne . . .

[1] Br. *inserts* catuvokārānaŋ.

[2] Br. *expands as before.*

[3] Br. *omits.*

[4] Br. *substitutes* suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne.

[5] S. *inserts* itaresaŋ; Br. itaresaŋ catuvokārānaŋ . . .

[6] Br. *inserts* pañcavokārānaŋ.

[7] Br. *omits, inserting* suddhāvāsaŋ upapajjantānaŋ tesaŋ t. manind. uppajjissati; no ca t. t. upekkhind. uppajjittha; itaresaŋ catuvokārānaŋ pañcavokārānaŋ t. t. manind. . . .

[8] Br. *omits, inserting* suddhāvāsaŋ . . . *pe* . . . *substituting* saddhind. *for* upekkhind.

12.

i. Yassa cakkhund. na uppajjittha, tassa sotind. na uppajjissatīti? Natthi. Yassa vā pana sotind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjitthāti? Uppajjittha.

(*So also for the remainder of the Yassaka* (i).)

ii. Yattha cakkhund. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppajjittha t. t. sotind. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa va pana yattha sotind. na uppajjissati, tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ tesaŋ t. sotind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaŋ arūpānaŋ[1] asaññasattānaŋ[1] t. t. sotindriyañ ca na uppajjissati cakkhundriyañ ca na uppajjittha.

Yassa yattha cakkhund. na uppajjittha, t. t. ghānind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. ghānind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ rūpāvacarānaŋ tesaŋ t. ghānind. na uppajjissati, no ca tesaŋ t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaŋ arūpānaŋ asaññasattānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ rūpāvacarānaŋ ye ca purisā eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaŋ arūpānaŋ asaññasattānaŋ t. t. itthindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ rūpāvacarānaŋ, yā ca itthiyo eten' eva . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Arūpānaŋ asaññasattānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; suddhāvāsānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ tesaŋ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na

---

[1] Br. *inverts order always.*

uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ tesaŋ t. jīvitind. na uppajjissati; no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaŋ arūpe pacchimabhavikānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ, ye ca[1] upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaŋ arūpānaŋ asaññasattānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Arūpānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppajjittha, no ca tesaŋ t. upekkhind. na uppajjissati; suddhāvāsānaŋ . . . (*as for preceding* Y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ, ye ca[1] somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. upekkhind. na uppajjissati, no ca tesaŋ t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsānaŋ arūpe . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.). Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. saddhind.[2] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Arūpānaŋ tesaŋ t. cakkhund. na uppajjittha, no ca tesaŋ t. manind. na uppajjissati; suddhāvāsānaŋ arūpe . . . (*as for preceding* Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ tesaŋ t. manind. na uppajjissati, no ca . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.).

Yassa yattha ghānind. na uppajjittha, t. t. itthind.[3] . . . *pe* . . . purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. purisind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ[3] t. t. purisindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. na uppajjittha, t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. ghān-

---

[1] Br. *inserts* sacakkhukā. [2] Br. *expands as before.*
[3] S. *inserts* asaññasattānaŋ.

ind. na uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ suddhāvāsānaŋ[1] t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ tesaŋ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ suddhāvāsānaŋ t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ tesaŋ t. ghānind. na uppajjittha, no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; rūpāvacare pacchimabhavikānaŋ suddhāvāsānaŋ[1] arūpānaŋ asaññasattānaŋ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesaŋ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacare pacchimabhavikānaŋ suddhāvāsānaŋ[1] asaññasattānaŋ[2] t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. y. ghānind. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. ghānind. na uppajjittha, no ca tesaŋ t. upekkhind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ . . . (*as for preceding pair, adding* arūpāvacare *in latter reply*). Y. yattha ghānind. na uppajjittha, t. t. saddhind.[3] . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ . . . (*as for preceding* Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ t. t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ suddhāvāsānaŋ[4] t. t. manindriyañ ca . . . Yassa yattha itthind. na uppajjittha, t. t. purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesaŋ

---

[1] Br. *omits.* [2] Br. *inserts* arūpānaŋ.
[3] Br. *expands as before.*
[4] Br. *omits, and inserts* asaññasattānaŋ.

t. purisind. na uppajjissati, no ca t. t. itthind. na uppajjittha; rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ[1] t. t. purisindriyañ ca . . . Y. y. itthind.[2] . . . *pe* . . . purisind. na uppajjittha, t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. purisind. na uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ suddhāvāsānaŋ[3] t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ tesaŋ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ suddhāvāsānaŋ[3] tesaŋ . . . *pe* . . . Y. y. purisind. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacaran tesaŋ t. purisind. na uppajjittha, no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; rūpāvacare pacchimabhavikānaŋ suddhāvāsānaŋ[3] arūpānaŋ asaññattānaŋ tesaŋ t. . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppajjittha; rūpāvacare pacchimabhavikānaŋ suddhāvāsānaŋ[4] arūpānaŋ asaññasattānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. y. purisind. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ tesaŋ t. purisind. na uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ suddhāvāsānaŋ[3] asaññasattānaŋ tesaŋ t. . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaŋ ye ca purisā[4] somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaŋ suddhāvāsānaŋ[3] asaññasattānaŋ t. t. . . . Y. y. purisind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaŋ arūpāvacarānaŋ . . . (*as for preceding pair, omitting the*

---

[1] S. *inserts* asaññasattānaŋ.

[2] Br. *expands as before.* [3] Br. *omits.* [4] S. *omits.*

clause ye ca purisā . . . parinibbāyissanti).

Yassa yattha jīvitind. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Natthi.[1] Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati. . . . Uppajjittha. *So for* jīvitind.-upekkhind. . . . -manind. Yassa yattha somanassind. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Catuvokārānaŋ[2] tesaŋ t. somanassind. na uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; *catuvokāre pacchimacittasamangīnaŋ asaññasattānaŋ, ye ca somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti,* t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre[3] pacchimacittasamangīnaŋ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaŋ uppajjissati, tesaŋ t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppajjittha; asaññasattānaŋ t. t. upekkhindriyañ ca . . . Y. y. somanassind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā.[4] Y. v. p y. manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre[5] pañcavokāre[3] pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppajjittha,[6] asaññasattānaŋ t. t. manindriyañ ca . . . Yassa yattha upekkhind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā.[7] Y. v. p. y.

---

[1] Br. *substitutes* uppajjissati.

[2] Br. *omits, inserting* suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne . .

* *to* * Br. *omits, inserting only* asaññasattānaŋ.

[3] Br. *omits.*

[4] Br. *omits, inserting* suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne tesaŋ t. somanassind. na uppajjittha, no ca t. t. manind. na uppajjissati; asaññasattānaŋ t. t. somanassindriyañ ca . . .

[5] Br. S. *omit.*

[6] S. *inserts* catuvokāre pacchimabhavikānaŋ.

[7] Br. *omits, inserting* suddhāvāsaŋ upapajjantānaŋ tesaŋ t. upekkhindriyaŋ na uppajjittha, no ca tesaŋ t. manind. na uppajjissati, asaññasattānaŋ tesaŋ t. upekkhindriyañ ca . . .

manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre[1] pañcavokāre[1] . . . (*as for preceding* Y. v. p. y.). Yassa yattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind.[2] na uppajjittha, t. t. manind. na uppajjissatīti? Āmantā. (*Continue as above.*)

Pavattivāraŋ niṭṭhitaŋ.[3]

[4]Yo cakkhund. parijānāti, so domanassind. pajahatīti? No. Yo vā pana domanassind. pajahati, so cakkhund. parijānātīti? No. (*So for* cakkhund.-anaññātaññassāmītind.)[5]

Yo cakkhund. parijānāti, so aññind. bhāvetīti? Āmantā. Yo vā pana aññind. bhāveti, so cakkhund. parijānātīti? *Dve puggalā aññind. bhāventi, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī aññindriyañ ca bhāveti, cakkhundriyañ ca parijānāti.* †Yo cakkhund. parijānāti, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo vā pana aññātāvind. sacchikaroti, so cakkhund. parijānātīti? No.

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmītind. bhāvetīti? No. Yo vā pana anaññātaññassāmītind. bhāveti, so domanassind. pajahatīti? No. Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvetīti?† Āmantā.

---

[1] Br. *omits.*

[2] *For the last pair,* Br. *inserts* Y. y. paññind. na uppajjittha, t. t. manind. na uppajjissatīti? Suddhāvāsaŋ upapajjantānaŋ tesaŋ t. paññind. na uppajjittha, no ca t. t. manind. na uppajjissati; asaññasattānaŋ t. t. paññindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittasamangīnaŋ tesaŋ t. manind. na uppajjissati, no ca . . . asaññasattānaŋ t. t. manindriyañ . . .

[3] Br. °vāro niṭṭhito.

[4] Br. *inserts* Yo cakkhund. parijānāti, so sotind. parijānātīti? Āmantā. Y. v. p. sotind. parijānāti, so cakkhund. parijānātīti? Āmantā.

[5] K. S. anaññataññassāmītind. *throughout.*

* *to* * S. *omits and substitutes* Yo cakkhund. parijānāti so aññātā (*sic*) yo domanassind. pajahati so aññind. bhāvetīti? Āmantā. † *to* † Br. *omits, inserting* Āmantā.

Yo v. p. aññind. bhāveti, so domanassind. pajahatīti? Sakadāgāmimaggasamangī[1] aññind. bhāveti,[2] no ca domanassind. pajahati;[3] anāgāmimaggasamangī aññindriyañ ca bhāveti, domanassindriyañ ca pajahati. Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo vā pana aññātāvind. sacchikaroti, so domanassind. pajahatīti? No.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññind. bhāvetīti? No. Yo v. p. aññind. bhāveti, no anaññātaññassāmītind. bhavetīti? No. Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo v. p aññātāvind. sacchikaroti, so asaññātaññassāmītind. bhāvetīti? No.

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaroti, so aññind. bhāvetīti? No.

2.

Yo cakkhund. na parijānāti, so domanassind. nappajahatīti?[4] Anāgāmimaggasamangī cakkhund. na parijānāti, no ca domanassind. nappajahati; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, domanassindriyañ ca nappajahanti. Yo v. p. domanassind. nappajahati, so cakkhund. na parijānātīti? Aggamaggasamangī domanassind. nappajahati, no ca cakkhund. na parijānāti; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, cakkhundriyañ ca na parijānanti. Yo cakkhund. na parijānāti, so anaññātaññassāmītind. na bhavetīti? Aṭṭhamako cakkhund. na parijānāti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; dve maggasamangino[5] ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so cakkhund. na parijānātīti? Aggamagga-

[1] Br. S. *substitute* dve puggalā.
[2] Br. S. bhāventi.
[3] Br. pajahanti.
[4] Br. na pajahatīti.
[5] S. maggasamangīnaŋ.

samangino[1] anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca cakkhund. na parijānāti; dve maggasamangino ṭhapetva avasesa puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, cakkhundriyañ ca na parijānanti.

Yo cakkhund. na parijānāti, so aññind. na bhāvetīti? *Dve puggalā cakkhund. na parijānanti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangīno ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, aññindriyañ ca na bhāventi.* Yo v. p. aññind. na bhāveti, so cakkhund. na parijānātīti? Āmantā. Yo cakkhund. na parijānāti, so aññātāvind. na sacchikarotīti? Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so cakkhund. na parijānāti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; aggamaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti . . . Aggamaggasamangī aññātāvind. na sacchikaroti, no ca cakkhund. na parijānāti; aggamaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti, cakkhundriyañ ca na parijānanti.

Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetīti? Aṭṭhamako domanassind. nappajahati, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; dve maggasamangino thapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so domanassind. nappajahatīti? Anāgāmimaggasamangī anaññātaññassamītind. na bhāveti, no ca domanassind. nappajahati; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, domanassindriyañ ca nappajahanti.

Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāvetīti? Dve puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajjahanti, aññindriyañ ca na

---

[1] Br. S. aggamaggasamangī.

* *to* * Br. *omits, inserting* Āmantā.

bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahati, so aññātāvind. na sacchikarotīti? Yo aggaphalaŋ sacchikaroti, so domanassind. nappajjahati, no ca aññatāvind. na sacchikaroti; anāgāmimaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, aññātāvindriyañ na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so domanassind. nappajahatīti? Anāgāmimaagasamangī aññātāvind. na sacchikaroti, no ca domanassind. nappajahati; anāgāmimaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ na sacchikaronti, domanassindriyañ ca nappajahanti.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvetīti? Tayo[1] puggalā[1] anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññind. na bhāventi; *aṭṭhamakañ ca tayo maggasamangino* ca ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, aññindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetīti? Aṭṭhamako aññind. na bhāveti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; *aṭṭhamakañ ca tayo maggasamangino* ca thapetvā avasesā puggalā aññindriyañ ca na bhāventi, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi. Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarotīti? Yo aggaphalaŋ sacchikaroti, so anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; aṭṭhamakañ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetīti? Aṭṭhamako aññātāvind. na sacchikaroti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; aṭṭhamakañ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi.

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarotīti?

---

[1] Br. *substitutes* maggasamangino.

* *to* * Br. *substitutes* cattāro maggasamangino . . .

Yo aggaphalaŋ sacchikaroti, so aññind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; tayo maggasamangino ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññindriyañ ca na bhāventi, aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so aññind. na bhavetīti? Tayo maggasamangino aññātāvind. na sacchikaronti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikaronti, aññindriyañ ca na bhāventi.

8.

Yo cakkhund. parijānittha, so domanassind. pajahitthāti? Āmantā. Yo vā pana domanassind. pajahittha, so cakkhund. parijānitthāti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca cakkhund. parijānittha; arahā domanassindriyañ ca pajahittha, cakkhundriyañ ca parijānittha. Yo cakkhund. parijānittha, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so cakkhund. parijānitthāti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca cakkhund. parijānittha; arahā anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvittha, cakkhundriyañ ca parijānittha. Yo cakkhund. parijānittha, so aññind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvittha, so cakkhund. parijānitthāti? Āmantā. Yo cakkhund. parijānittha, so aññātāvind. sacchikaritthāti?[1] Āmantā. Yo v. p. aññātāvind.[1]sacchikarittha, so cakkhund. parijānitthāti? Āmantā.

Yo domanassind. pajahittha, so anaññātaññassāmītind. bhavitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so domanassind. pajahitthāti? Cattāro puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca domanassind. paja-

---

[1] Br. *inserts* Yo aggaphalaŋ sacchikaroti, so cakkhund. parijānittha no ca aññātāvind. sacchikarittha. Yo aggaphalaŋ sacchākāsi, so cakkhundriyañ ca parijānittha aññātavindriyañ ca sacchikarittha. Yo vā pana aññātāvind. sacchikarittha, so cakkhund. parijānitthāti.

hittha; tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyañ bhāvittha, domanassindriyañ ca pajahittha. Yo domanassind. pajahittha, so aññind. bhāvitthāti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññind. bhāvittha; arahā domanassindriyañ ca pajahittha, aññindriyañ ca bhāvittha. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . Āmantā. Yo domanassind. pajahittha, so aññātāvind. sacchikaritthāti? Tayo puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññātāvind. sacchikarittha; arahā domanassindriyañ ca pajahittha, aññātāvindriyañ ca sacchikarittha. Y. v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so aññind. bhāvitthāti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca aññind. bhāvittha; arahā anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvittha, aññindriyañ ca bhāvittha. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . Āmantā. Yo anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikaritthāti? Cha[1] puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca aññātāvind. sacchikarittha; arahā anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikarittha. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . Āmantā.[2]

4.

Yo cakkhund. na parijānittha, so domanassind. nappajahitthāti? Dve puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā cakkhundriyañ ca na parijānittha, domanassindriyañ ca nappajahittha. Yo vā pana domanassind. nappajahittha, so cakkhund. na parijānitthāti? Āmantā. Yo cakkhund. na parijānittha, so anaññātaññassāmītind. na bhavitthāti?

---

[1] Br. Satta.

[2] Br. *inserts* Yo aññind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikaritthāti? Yo aggaphalaŋ sacchikaroti, so aññind. bhāvittha, no ca aññātāvind. sacchikarittha. Yo aggaphalaŋ sacchākāsi, so aññindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikarittha. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha, so aññindriyaŋ bhāvitthāti? Āmantā.

Cha puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca anaññā-taññassamītind. na bhāvittha; dve puggalā cakkhundriyañ ca na parijānittha anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāvittha. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, so cakkhund. na parijānitthāti? Āmantā.

. Yo cakkhund. na parijānittha, so aññind. na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. na bhāvittha .. Āmantā. Yo cakkhund. na parijānittha, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Yo aggaphalaŋ sacchikaroti, so aññātāvind. na sacchikarittha, no ca cakkhund. na parijānittha; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittha, cakkhundriyañ ca na parijānittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so anaññātaññassāmītind. na bhavitthāti? Cattāro puggalā domanassind. nappajahittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; dve puggalā domanassindriyañ ca nappajahittha, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāvittha. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvittha . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahittha, so aññind. na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Dve puggalā aññind. na bhāvittha, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā aññindriyañ ca . . .

Yo domanassind. nappajahittha, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Tayo puggalā aññātāvind. na sacchikarittha, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittha, domanassindriyañ ca nappajahittha.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, so aññind. na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. na bhāvittha, no anaññātaññassāmītind. na bhāvitthāti? Cha puggalā aññind. na bhāvittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; dve puggalā aññindriyañ ca na bhāvittha, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāvittha.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha, so anaññātaññassāmītind. na bhāvitthāti?

Satta puggalā aññātāvind. na sacchikarittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, dve puggalā aññātāvindriyañ ca . . . Yo aññind. na bhāvittha, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Yo aggaphalaŋ sacchikaroti, so aññātāvind. na sacchikarittha, no ca aññind. na bhāvittha; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittha, aññindriyañ ca na bhāvittha.

5.

Yo cakkhund. parijānissati; so domanassind. pajahissatīti? Dve puggalā cakkhund. parijānissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā cakkhundriyañ ca parijānissanti, domanassindriyañ ca pajahissanti. Yo vā pana domanassind. pajahissati, so cakkhund. parijānissatīti? Āmantā. Yo cakkhund. parijānissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti?[1] Cha puggalā cakkhund. parijānissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti;[2] ye puthujjanā maggaŋ paṭilabhissanti, te cakkhundriyañ ca parijānissanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvissanti.[2] Yo v. p. aññātaññassāmītind. bhāvissati,[2] so cakkhund. parijānissatīti? Āmantā. Yo cakkhund. parijānissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati, so cakkhund. parijānissatīti? Āmantā. Yo cakkhund. parijānissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Y. v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so cakkhund. parijānissatīti? Aggamaggasamangī aññātāvind. sacchikarissati, no ca cakkhund. parijānissati; satta puggalā aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti, cakkhundriyañ ca parijānissanti.

Yo domanassind. pajahissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti? Cattāro puggalā domanassind. pajahissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti. Ye puthujjanā

---

[1] Br. bhāvessatī *always.*

[2] Br. bhāvessanti *always.*

maggaŋ paṭilabhissanti, te domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvissati . . . Āmantā. . Yo domanassind. pajahissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Dve puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā aññindriyañ ca . . . Yo domanassind. pajahissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Tayo puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāvissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Cha puggalā aññind. bhāvissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti; ye puthujjanā maggaŋ paṭilabhissanti, te aññindriyañ ca . . . Yo anaññātaññassāmītind. bhāvissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti; ye puthujjanā maggaŋ paṭilabhissanti, te aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. bhāvissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Aggamaggasamangī aññātāvind. sacchikarissati, no ca aññind. bhāvissati, satta puggalā aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti, aññindriyañ ca bhāvissanti.

6.

Yo cakkhund. na parijānissati, so domanassind. nappajjahissatīti? Āmantā. Yo vā pana domanassind. nappajahissati; so cakkhund. na parijānissatīti? Dve puggalā domanassind. nappajahissanti, no ca cakkhund. na parijānissanti, tayo puggalā domanassindriyañ ca nappajahissanti, cakkhundriyañ ca na parijānissanti.

Yo cakkhund na parijānissati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo y. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, so cakkhund. na parijānissatīti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; no ca

cakkhund. na parijānissanti; tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo cakkhund. na parijānissati, so aññind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.
Yo cakkhund. na parijānissati, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Aggamaggasamangī cakkhund. na parijānissati, no ca aññātāvind. na sacchikarissati; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahissati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, so domanassind. nappajahissatīti? Cattāro puggalā anaññātaññassamītind. na bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahissanti; pañca puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . .
Yo domanassind. nappajahissati, so aññind. na bhāvissatīti? Dve puggalā domanassind. nappajahissanti, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . .
Yo domanassind. nappajahissati, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Tayo puggalā domanassind. nappajahissanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā Yo anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, so aññind. na bhavissatīti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā. Yo anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo aññind. na bhāvissati, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Aggamaggasamangī aññind. na bhāvissati, no ca aññātāvind. na sacchikarissati; dve puggalā aññindriyañ ca . . . Yo v. p aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

7.

Yo cakkhund. parijānāti, so domanassind. pajahitthāti? Āmantā. Yo v. p. domanassind. pajahittha, so cakkhund. parijānātīti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī domanassindriyañ ca . . . Yo cakkhund. parijānāti, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvittha . . . Pañca[1] puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo cakkhund. parijānāti, so aññind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . No. Yo cakkhund. parijānāti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so domanassind. pajahatīti? Tayo[1] puggalā anaññātaññassamītind. bhāvittha, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvitthāti? No. Yo v. p. aññind. bhāvittha, so domanassind. pajahatīti? No. Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññind. bhāvitthāti? No. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . No. Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo. v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind., sacchikarittha so aññind. bhāvetīti? No.

8.

Yo cakkhund. na parijānāti so domanassind. nappajahitthāti? Anāgāmī[2] cakkhund. na parijānāti,[3] no ca

---

[1] Br. cha. [2] Br. *substitutes* Dve puggalā.
[3] Br. parijānanti.

domanassind. nappajjahittha; pañca[1] puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti; domanassindriyañ ca napajahittha. Yo vā pana domanassind. nappajahittha, so cakkhund. na parijānātīti? Āmantā. Yo cakkhund. na parijānāti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvitthā ti? Pañca[1] puggalā cakkhund. na parijānanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvittha . . . Āmantā. Yo cakkhund. na parijānāti, so aññind. na bhāvitthāti? Āmantā.[2] Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Āmantā.[3]

Yo cakkhund. na parijānāti, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Arahā cakkhund. na parijānāti, no ca aññātāvind. na sacchikarittha; aṭṭha puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Aggamaggasamangī aññātāvind. na sacchikarittha, no ca cakkhund. na parijānāti; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittha, cakkhundriyañ ca na parijānanti.

Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmītind. na bhavitthāti? Cha puggalā domanassind. nappajahanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; dve puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvittha . . . Āmantā. Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāvitthāti? Arahā domanassind. nappajahati, no ca aññind. na bhāvittha; satta puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Anāgāmimaggasamangī aññind. na bhāvittha, no ca domanassind. nappajahati; satta puggalā aññindriyañ ca . . . Yo domanassind. nappajahati so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Arahā domanassind.

[1] Br. cha.

[2] Br. *omits, and inserts* arahā cakkhund. na parijānāti, no ca aññind. na bhāvittha. Satta puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, aññindriyañ ca na bhāvittha.

[3] Br. *omits, and inserts* aggamaggasamangī aññind. na bhāvittha, no ca cakkhund. na parijānāti. Satta puggalā aññindriyañ ca . . .

assind. nappajahati, no ca aññātāvind. na sacchikarittha; aṭṭha puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Anāgāmimaggasamangī aññātāvind. na sacchikarittha, no ca domanassind. nappajahati; aṭṭha puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvitthāti? Dve[1] puggalā[1] anaññātaññassāmītind. na bhāventi,[2] no ca aññind. na bhāvittha; satta puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca. Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Aṭṭhamako aññind. na bhavittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; satta puggalā aññindriyañ ca . . . Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Arahā anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikarittha; aṭṭha[3] puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Aṭṭhamako aññātāvind. na sacchikarittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; aṭṭha[3] puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Arahā aññind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikarittha; aṭṭha[4] puggalā aññindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Aggamaggasamangī[5] aññātāvind. na sacchikarittha, no ca aññind. na bhāveti; aṭṭha[4] puggalā aññnātāvindriyañ ca na sacchikarittha, aññindriyañ ca na bhāventi.

9.

Yo cakkhund. parijānāti, so domanassind. pajahissatīti? No. Yo vā pana domanassind. pajahissati, so cakkhund. parijānātīti? No. Yo cakkhund. parijānāti, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti.[6] No. Yo v. p.

---

[1] Br. *substitutes* arahā. [2] Br. bhāveti.
[3] Br. satta. [4] Br. pañca.
[5] Br. *substitutes* Tayo maggasamaṅgino.
[6] Br. bhāvessati *always*.

anaññātaññassāmītind. bhāvissati . . . No. (*So also for* cakkhund.-aññind.) Yo cakkhund. parijānāti, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī aññātāvindriyañ ca . . .

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti? No. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvissati . . . No. Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Cha puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī aññindriyañ ca . . . Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī aññātāvindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Satta puggalā aññind. bhāvissanti, no ca anaññātaññassamītind. bhāventi; aṭṭhamako aññindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. sacchikarissati . . . Aṭṭha[1] puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāventi; aṭṭhamako aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so aññind. bhāvetīti? Satta[2] puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca aññind. bhāventi; aggamaggasamangī[3] aññātāvindriyañ ca sacchikarissati, aññindriyañ ca bhāveti.

---

[1] Br. satta.

[2] Br. pañca.

[3] Br. *substitutes* tayo maggasamangino, *with verbs in plural.*

10.

Yo cakkhund. na parijānāti, so domanassind. nappajahissatīti? Pañca puggalā cakkhund. na parijānanti, no ca domanassind, nappajahissanti; cattāro puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, domanassindriyañ ca nappajahissanti. Yo vā pana domanassind. nappajahissati, so cakkhund. na parijānātīti? Āmantā.[1] Yo cakkhund. na parijānāti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaŋ paṭilabhissanti, te cakkhund. na parijānanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; aṭṭha puggalā cakkhundriyañ ca na parijānanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāvissanti. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati . . . Aggamaggasamangī anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na parijānāti; aṭṭha puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo cakkhund. na parijānāti, so aññind. na bhāvissatīti? Satta puggalā cakkhund. na parijānanti, no ca aññind. na bhāvissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Aggamaggasamangī aññind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na parijānāti; dve puggalā aññindriyañ ca . . . Yo cakkhund. na parijānāti, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā cakkhund. na parijānanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaŋ paṭilabhissanti, te domanassind. nappajahanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; aṭṭha puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati . . . Anāgāmimaggasamangī anaññātaññas-

---

[1] Br. *omits, inserting* aggamaggasamangī domanassind. nappajahissati, no ca cakkhund. na parijānāti; cattāro puggalā domanassindriyañ ca nappajahissanti, cakkhundriyañ ca na parijānanti.

sāmītind. na bhāvissati, no ca domanassind. nappajahati; aṭṭha puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā. Yo domanassind. nappajahati, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca. . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā. Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta[1] puggalā aññind. na bhāventi, no ca aññātāvind na sacchikarissanti; dve puggalā aññindriyañ ca na bhāventi, aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so aññind. na bhāvetīti? Āmantā.

11.

Yo cakkhund. parijānittha, so domanassind. pajahissatīti? No. Yo v. p. domanassind. pajahissati, so cakkhund. parijānitthāti? No. (*So also for* cakkhund.-anaññātaññassāmītind. [parijānittha-bhāvissati] *and for* cakkhund.-aññind. [d° d°], *and for* cakkhund.-aññātāvind. [parijānittha—sacchikarissati].)

---

[1] Br. pañca.

Yo[1] domanassind. pajahittha, so aññātaññassāmītind. bhāvissatīti? No. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvissati. . . . No. Yo domanassind. pajahittha, so aññind. bhāvissatīti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññind. bhāvissatīti; anāgāmī domanassind. ca . . . Yo v. p. aññind. bhāvissanti . . . Pañca[2] puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahittha; anāgāmī aññindriyañ ca . . . Yo domanassind. pajahittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.[3] Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Cha puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahittha; dve puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā.[4] Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Aṭṭhamako[5] aññind. bhāvissati,[6] no ca anaññātaññassāmītind. bhāvittha; pañca puggalā aññindriyañ ca . . . Yo anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.[7] Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Dve puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvittha; cha puggalā aññindriyañ ca . . .

---

1 K. *omits this pair*. 2 Br. cha.

3 Br. *substitutes* arahā domanassind. pajahittha, no ca aññātāvind. sacchikarissati. Dve puggalā domanassindriyañ ca pajahittha, aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti.

4 Br. *substitutes* dve puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca aññind. bhāvessanti. Pañca puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvittha aññindriyañ ca bhāvessanti.

5 Br. *substitutes* dve puggalā.

6 Br. bhāvessanti.

7 Br. *substitutes* arahā anaññātaññassāmītind. bhāvittha; no ca aññātāvind. sacchikarissanti. Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikarissanti.

Yo aññind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.[1] Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so aññind. bhāvitthāti? No.

12.

Yo cakkhund. na parijānittha, so domanassind. nappa jahissatīti? Pañca puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca domanassind. nappajahissanti; tayo puggalā cakkhundriyañ ca na parijānittha, domanassindriyañ ca nappajahissanti. Yo vā pana domanassind. nappajahissati, so cakkhund. na parijānitthāti? Arahā domanassind. nappajahissati, no ca cakkhund. na parijānittha; tayo puggalā domanassindriyañ ca nappajahissanti, cakkhundriyañ ca na parijānittha. Yo cakkhund. na parijānittha, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaŋ paṭilabhissanti, te cakkhund. na parijānittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; aṭṭha puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati . . . Arahā anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na parijānittha; aṭṭha puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . .
Yo cakkhund. na parijānittha, so aññind. na bhāvissatīti? Satta puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca aññind. na bhāvissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Arahā aññind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na parijānittha; dve puggalā aññindriyañ ca . . . Yo cakkhund. na parijānittha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Cha[2] puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaŋ na paṭilabhissanti, te cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so cakkhund. na parijānitthāti? Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca cakkhund. na parijānittha; ye puthujjanā maggaŋ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti, cakkhundriyañ ca na parijānittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so anaññātaññassā-

---

[1] Br. *substitutes* No. [2] Br. S. aṭṭha.

mītind. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaŋ paṭilabhissanti, te domanassind. nappajahittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; cha puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati . . . Dve[1] puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāvissanti, domanassindriyañ ca nappajahittha. Yo domanassind. nappajahittha, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā domanassind. nappajahittha, no ca aññind. na bhāvissanti; ye puthujjanā maggaŋ na paṭilabhissanti, te domanassindriyañ ca nappajahittha, aññindriyañ ca na bhāvissanti. Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Dve puggalā aññind. na bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahittha; ye puthujjanā maggaŋ na paṭilabhissanti, te aññindriyañ ca na bhāvissanti; domanassindriyañ ca nappajahittha. Yo domanassind. nappajahittha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Pañca[2] puggalā domanassind. nappajahittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaŋ na paṭilabhissanti, te domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca domanassind. nappajahittha; ye puthujjanā maggaŋ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti, domanassindriyañ ca nappajahittha.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, so aññind. na bhāvissatīti? Dve puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, no ca aññind. na bhāvissanti; ye puthujjanā maggaŋ na paṭilabhissanti, te anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāvittha, aññindriyañ ca na bhāvissanti. Yo v. p. aññind. na bhāvissati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvitthāti? Dve puggalā aññind. na bhāvissanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; ye puthujjanā maggaŋ na paṭilabhissanti, te aññindriyañ ca . . . Yo anaññātaññassāmītind. no bhāvittha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Dve puggalā anañ-

[1] Br. tayo. [2] Br. S. cha.

ñātaññassāmītind. na bhāvittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaŋ na paṭilabhissanti, te anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāvittha, aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; ye puthujjanā maggaŋ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. na bhāvittha so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Aṭṭha puggalā aññind. na bhāvittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaŋ na paṭilabhissanti, te aññindriyañ ca na bhāvittha aññindriyañ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so aññind. na bhāvitthāti? Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca aññind. na bhāvittha; ye puthujjanā maggaŋ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti, aññindriyañ ca na bhāvitthāti.

INDRIYAYAMAKAŊ NIṬṬHITAŊ.

YAMAKAPPAKARAṆAŊ NIṬṬHITAŊ.

INDEX

References to Vol. II. are printed in italics.

APPENDIX

A DISSERTATION ON THE YAMAKA,

containing replies to inquiries as to the traditional view held in Burmese culture on the scope and method of the work, and including discussions on some psychological and philosophical principles.

By

THE REVEREND DR. LEDI THERA

OF MANDALAY.

LANDANA-PĀḶI-DEVĪ-PUCCHĀ-VISSAJJANĀ.

By

LEDI SADAW.

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa!

1. Satta Abhidhamma - pakaraṇāni desento Buddho Bhagavā pañcamassa Kathāvatthu-pakaraṇassa anantare chaṭṭhamaŋ Yamaka-pakaraṇaŋ deseti. Tattha kiŋ kāraṇaŋ kiñ ca payojanan ti pucchā paṭhamā?

2. Chaṭṭhamaŋ Yamaka-pakaraṇaŋ desento Buddho Bhagavā paṭhamaŋ Mūla - yamakaŋ deseti, tad - antare Khandha - yamakaŋ, tad-antare . . . Indriya-yamakaŋ deseti. Tattha kiŋ kāraṇaŋ, kiñ ca payojanaŋ, kathañ ca pubbāparanusandhi vattabbā ti pucchā dutiyā.

3. Dasannaŋ Yamakapakaraṇānaŋ sarīratthabhūtā dhammā dasavidhā honti: navamūladhammā, pañca khandhadhammā . . . bāvīsati indriyānīti. Kasmā te eva dasadhammā 'Yamaka'-bhāvena desitā? Aññe pi bahuvidhā dhammā atthi: jhānadhammā maggadhammādayo āsavādayo vedanāttika dhammādayo; kasmā pana te pi dhammā yamaka-bhāvena na desitā ti pucchā tatiyā.

4. Tesu ca Yamaka-pakaraṇesu ekamekassa pi atthassa tattha tattha bhiyyo punappunaŋ vacanaŋ dissati. Tathā vacanaŋ pana atipapañcaŋ hoti, ganthagarukaŋ ganthabhāriyaŋ, punaruttidoso ca āpajjati. Kiŋ tattha kāraṇaŋ kiñ ca payojanan ti pucchā catutthā.

5. Dasasu Yamaka-pakaraṇesu ekam ekassa Yamakakapakaraṇassa visuŋ visuŋ samudāyattho katamo ti pucchā pañcamā.

PUCCHĀ-KAṆḌO NIṬṬHITO.

Ayaŋ vissajjana-kaṇḍo :

1.

Buddhānaŋ Bhagavantānaŋ sabbaññutañāṇaŋ nāma tīṇi sāmatthiyehi sampannaŋ hoti : 1. Sabbe ca ñeyyadhamme anavasesato yathābhūtaŋ jānāti. Tesu ekasmiŋ pi dhamme desetabbapakārasankhātā bahū desanānayā labbhanti. Bahūsu dhammesu vattabbam eva natthi. 2. Yatthakehi desanānayehi dhammā vibhajitabbā honti, tatthake desanānaye anavasesato yathābhūtaŋ jānāti. 3. Vinetabbabodhetabbapuggalānañca āsayājjhāsayānusayādhimuttivāsanācaritapubbakammapubbapāramiyo anavasesato yathābhūtaŋ jānātīti. Tesu heṭṭhā pañcasu pakaraṇesu saccikaṭṭhaparamatthabhūtā ñeyyadhammā bahūhi anekasatehi desanānayehi desitā honti. Tesu dhammesu puggaladiṭṭhi ca visodhitā hoti. Tesañ ca majjhe nānādhammavohāra-nānādhammapavatti-nānādhammapariññāṇaŋ ekatthā nānatthā ekakkhaṇa-nānakkhaṇapasanga-visodhako yamakadesanānayo pi eko desanānayo eva hoti. Tasmā te dhamme tena desanānayena desento, Buddho Bhagavā Kathāvatthupakaraṇānantaraŋ idaŋ Yamakapakaraṇaŋ nāma desetīti idaŋ tattha kāranaŋ.

Tattha āsayā . . . *pe* . . . pubbapāramiyo ti ettha :

Āsayā nāma purimabhavesu cittanivāsagehabhūtā sassatadiṭṭhi-ucchedadiṭṭhiyo ca kammasammādiṭṭhi-yathābhūtañāṇavipassanāñāṇāni ca ;

Ajjhāsayā nāma āsayehi pi adhikāsayabhūtā lobhajjhāsaya-dosajjhāsayādayo alobhajjhāsaya-adosajjhāsayādayo ca ;

Anusayā nāma kāmarāgānusayādayo ;

Adhimuttiyo nāma araññe viya migānaŋ, udake viya macchānaŋ ārammaṇesu nissangapavattā hinādhimuttiādayo ;

Vāsanā nāma pūrimabhavesu santāne pavattibahulānaŋ rāgādīnaŋ vāsanā eva ;

Caritāni nāma santāne ussannāni rāgacaritādīni ;

Pubbakammāni nāma pubbabhavesu katāni puññāpuñña-kammāni;

Pubbapāramiyo nama pubbabhavesu samupacitāni vivaṭṭanissitāni dānādīni puññāni evāti.

Nānādhammā . . . *pe* . . . nānakkhaṇapasangavisodhako ti ettha:

Pasango nāma ekadesena lagganaŋ paṭibandhanaŋ. Ye keci kusalā dhammā sabbe te kusalamūlā ti ādi; rūpaŋ rūpakkhandho ti ādi ca nānadhammavohārānaŋ ekatthanānatthapasangavisodhako. Yassa rūpakkhandho uppajjati tassa vedanākkhandho uppajjatīti ādi nānādhammapavattīnaŋ ekakkhaṇa-nānakkhaṇapasangavisodhako. Yo rūpakkhandhaŋ parijānāti so vedanakkhandhaŋ parinānātīti ādi nānādhammapariññānaŋ ekakkhaṇanaṇakkhaṇapasangavisodhako ti. Evaŋ nānāpasangavisodhakena yamakadesanānayena imasmiŋ Yamakapakaraṇe desite sati Ābhidhammikabhikkhūnaŋ tesu dhammesu nānāsaŋsayavisuddhi hoti. Idaŋ tattha payojanan ti.

Ettha nānāsaŋsayavisuddhatthaŋ nānāpasangaŋ visodhentena nāma saŋsayitabbesu dhammapadesu eva yamakadesanānayena so nānāpasango visodhetabbo, na asaŋsayitabbesu dhammapadesu; tesu hi taŋ sodhentassa payojanaŋ natthīti codanā. Parihāro vuccate:—Duvidhā hi dhammadesanā: dhammadharānaŋ bhikkhūnaŋ cīrakālaŋ dhāraṇatthāya tantiṭhapanavasena desanā ca atthi; sammukhibhūtānaŋ jānanatthāya puggalavasena desanā ca atthi. Tattha tantiṭhapanavasena desanāyam saŋsayitabbaŋ pi asaŋsayitabbaŋ pi sabbaŋ desetabbapakāraŋ sankhepena vā vitthārena vā vibhajjitvā deseti. Puggalavasena desanāyaŋ pana sammukhibhūtānaŋ puggalānaŋ saŋsayitabbesu eva pasangaŋ sodhetvā deseti. Ayaŋ Abhidhammadesanā nāma mahātantivisayo hoti. Tasmā uddesavāresu saŋsayitabbaŋ pi asaŋsayitabbaŋ pi sabbaŋ ṭhapeti. Upari labbhamānavissajjanaŋ pi alabbhavissajjanaŋ moghapañhapadaŋ pi uddesavāresu ṭhapeti. Evaŋ hi sati dhārentānaŋ sukhadhāraṇaŋ hoti. Niddesavāresu ca uddesānukkamena āgatāgataŋ sabbaŋ labbhamānavissajjanaŋ padaŋ punappunaŋ pi deseti yeva. Api ca ekaŋ dīghakathā-

maggaŋ suttaŋ mukhena dhārento samukhipitvā pi dhārenti. Tad-eva potthakesu āropentā vitthārena āropenti āyatiŋ cīraṭṭhitatthāyāti.

Pathamapucchāya vissajjanā niṭṭhitā.

2.

Chaṭṭhaŋ dasavidhaŋ Yamakapakaraŋ desento Buddho Bhagavā pathamaŋ Mūlayamakaŋ deseti, tadanantare . . . *pe* . . . Indriyayamakaŋ deseti. Kiŋ tattha kāraṇaŋ kiñca payojanaŋ, kathañ ca tattha pubbāparānusandhi vattabbāti dutiyāya pucchāya ayaŋ vissajjanā :—

Heṭṭhā pañcahi pakaraṇehi saccikaṭṭhaparamatthadhammānaŋ anekasahassehi desanānayehi nānāvitthāradesanañ ca tesveva dhammesu puggaladiṭṭhādimicchāgāhavisodhanañ ca katvā. Idāni tesañ ñeva dhammānaŋ majjhe ye dhammā ajjhattasaṇṭhāne sabbesaŋ pi sankhatadhammānaŋ suppatiṭṭhitabhāvasādhakattasankhātena mūlaṭṭhena mahantā honti tesaŋ lobhādīnaŋ dhammānaŋ ten' ev' atthena mahantadhammabhāvaŋ dīpetuŋ sabbapathamaŋ Mūlayamakaŋ deseti.

Api ca pūrimāni pañca pakaraṇāni dhammavavatthānañāṇasankhātāya diṭṭhivisuddhiyā khettāni honti. Dhammavavatthāna-ñāṇānantare ca tena ñāṇena vavatthitānaŋ dhammānaŋ paccayavavatthānassa okāso hoti. Paccayadhammesu ca hetupaccayadhammā nāma padhānadhammā honti, pamukhadhammā pabhavadhammā, tasmā tesaŋ dhammānaŋ te padhānapaccayadhamme dīpetuŋ Kathāvatthupakaraṇānantaraŋ Mūlayamakaŋ nāma deseti. Idaŋ tattha sānūsandhikaŋ kāraṇaŋ.

Ettha ca Mūlayamakaŋ nāmāti idaŋ upalakkhaṇavacanaŋ. Hetuvārādīnaŋ vasena hetuyamakaŋ nidānayamakaŋ sambhava-, pabhava-, samuṭṭhāna-, āhāra-, ārammaṇa-, paccaya-, samudaya-yamakan ti ca vuccati. Etehi ca vārehi imesaŋ mūladhammānaŋ mahantadhammabhāvo suṭṭhu pākaṭṭho hoti. Sabbāni ca etāni hetunidānādīni vacanāni idha attano attano paccayuppannadhammānaŋ suppatiṭṭhitabhāvasādhakaṭṭhena. Paccayavisesa-

bhūtānaŋ navannaŋ lobhādīnaŋ mūladhammānaŋ nāmāni eva. Suppatiṭṭhitabhāvasādhakaṭṭhenāti ca yathā rukkhassa mūlāni sayaŋ anto pathaviyaŋ suṭṭhu ṭhatvā pathavīrasañ ca āporasañ ca gahetvā rukkhaŋ yāva aggā abhiharanti. Mahoghe vā mahāvāte vā paharante rukkhaŋ akaḍḍhitvā apatamānaŋ katvā tiṭṭhanti. Tena rukkho asukkho apatanto vaḍḍhanto vassasataŋ pi vassasahassaŋ pi tath' eva tiṭṭhati. Evamevaŋ lobha-dosa-mohadhammā yāva attano attano ārammaṇesu rajjanadussanamuyhanavasena suṭṭhu daḷhataraŋ patiṭṭhitā honti. Tāva tesaŋ paccayuppannabhūtā kaṇhapakkhā kāyika-vācasika-mānasika-kiriyā-dhammā tesu ārammaṇesu suṭṭhu daḷhataraŋ patiṭṭhitā honti. So puggalo dasavassaŋ pi vīsativassaŋ pi tiŋsavassaŋ pi yāva-jīvaŋ pi bhavābhavesu pi tesaŋ ārammaṇānaŋ vase vattamāno vicarati. Alobhādosāmohesu pi es' eva nayo. Tesu pana paccayuppannabhūtā sukkapakkhā ti vattabban ti.

Idaŋ pana tattha payojanaŋ. Tesaŋ dhammānaŋ padhānapaccayadhammesu ñātesu tesañ ca sappaccayasankhata-paticcasamuppannataŋ jānanto tividhāni titthāyatanāni aṭṭhavidhā vā soḷasavidhā vā vicikicchādhammā suṭṭhu vikkhambhitā honti. Idaŋ tattha payojanaŋ.

Ettha ca tividhāni titthāyatanāni. Katamāni tāni? 1. Yaŋkiñcāyaŋ pūrisapuggalo paṭisaŋvedeti sukhaŋ vā dukkhaŋ vā adukkhamasukhaŋ vā sabbaŋ taŋ pubbe-katahetūti idaŋ ekaŋ titthāyatanaŋ. 2. Yaŋ kiñcāyaŋ pūrisapuggalo paṭisaŋvedeti sukhaŋ vā dukkhaŋ vā adukkhamasukhaŋ vā sabbaŋ taŋ issaranimmāna-hetūti idaŋ dutiyaŋ titthāyatanaŋ. 3. Yaŋ kiñcāyaŋ pūrisapuggalo paṭisaŋvedeti, sukhaŋ vā dukkhaŋ vā adukkhamasukhaŋ vā sabbaŋ taŋ ahetu-apaccayāti idaŋ tatiyaŋ titthāyatanaŋ. (*Anguttara* i, 173 f.)

Tattha *titthāyatanānīti* ettha titthāni vuccanti. Nadītittha-samuddatittha-sadisattā sabbāni dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni vā aññāni vā loke dissamānāni diṭṭhigatāni. Tesaŋ titthānaŋ samosaraṇaṭṭhena āyatanānīti titthāyatanāni. Ayam ettha sankhepattho. Yāni ca loke sukhadukkhāni dissanti, yā ca sampatti-vippattiyo dissanti, yāni ca sucarita-duccaritāni dissanti, sabbāni tāni pubbabhavesu

katakammehi eva uppajjantīti ayaŋ pubbe-katahetu-diṭṭhi nāma. Sabbāni tāni sabbaŋ lokaŋ māpentena sabbassa lokassa issarena ekena thāvaraṭṭhāyinā mahālokādhipatinā iddhiyā māpitāni eva uppajjantīti ayaŋ issaranimmānahetu-diṭṭhi nāma. Sabbāni tāni ahetukāni apaccayāni pakati-sabhāvasiddhānīti ayaŋ ahetuka-diṭṭhi nāma. Imāsu tīsu diṭṭhīsu ekam-ekaŋ diṭṭhiŋ paripuṇṇaŋ gaṇhantehi sabbe paccuppannapaccayā paṭikkhittā nāma honti, loke sabbe purisakārā purisathāmā purisaparakkamā purisapaññā purisavīriyā niratthakā nippayojanā ti vuttā honti

Imasmiŋ sāsane pana paccuppannehi lobhādīhi paccayehi tesaŋ dhammānaŋ sapaccaya - saṅkhata - paṭiccasamup-pannabhāvaŋ passantassa sabbāni tāni titthāyatanāni pahīnān' eva honti.

Tesu pana pubbe-katahetuvāde taŋ pubbe-katakammaŋ, ambabījaŋ viya ambarukkhassa paccuppannabhavassa padhānapamukhapaccayamattaŋ hoti; mūladhammā pana ambarukkhamūlāni viya ambarukkhassa sahagatapadhāna-paccayā honti. Vatthārammaṇādīni pathavīvassodakāni viya ambarukkhassa patiṭṭhānānuggahapaccayā honti. Sabbe purisakārā purisathāmā purisaparakkamā ambaruk-khasāmikassa ambarukkhe katapayogā viya paccuppanna-bhave abhisankharaṇapaccayā hontīti daṭṭhabbā.

Issaranimmānavādo ca ahetuvādo ca Buddhabhāsāyaŋ sabbaso paṭikkhitto hoti.

Aṭṭhavidhā vicikicchādhammā Dhammasangaṇiyaŋ āgatā: Buddhe kankhati, Dhamme kankhati, Sanghe . . . sikkhāya . . . pubbante . . . aparante . . . pubbantāparante . . . idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu kankhatīti.

Tattha Buddhena yo tesaŋ dhammānaŋ sappaccaya-sankhata-paṭiccasamuppannabhāvo vutto, taŋ attani sama-nupassantassa Buddhe kankhā natthi; avecca pasādo eva tiṭṭhati: Sammāsambuddho vata so Bhagavā ti. Buddhe kankhāya asati, tena Buddhena desitesu dhammesu ca, tena Buddhena yathānusiṭṭhaŋ paṭippanne Sanghe ca, tena Buddhena paññattāsu tīsu sikkhāsu ca kankhā natthi yeva. Pubbante kankhatīti ahosiŋ nu kho aham atītam

addhānan ti ādinā Suttantesu āgatehi pañcahi pakārehi atītabhave kankhati. Aparante kankhatīti bhavissāmi nu kho ahaŋ anagatam addhānan ti āgatehi pañcahi pakārehi anāgate bhave kankhati. Pubbantāparante kankhatīti kin nu kho 'smi kathaŋ nu kho 'smīti ādinā āgatehi chahi pakārehi paccuppanne bhave kankhati. Sampattakhaṇaŋ majjhe katvā atītānāgatadvayayuttattā paccuppannabhavo pubbantāparanto ti vuccati. Imā yeva soḷasavicikicchā dhammā nāma. Idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu kankhatīti ettha idappaccayatā vuccati paṭiccasamuppādo. Paticcasamuppādena saddhiŋ paṭiccasamuppannesu dhammesu kankhatīti attho. Cakkhu nāma atthi taŋ kathaŋ uppajjati? Kiŋ pubbekatahetu na vā uppajjati, issaranimmānena vā ahetu-apaccayā vā udāhu taŋ taŋ kāraṇaŋ paṭicca vā uppajjatīti ayaŋ paṭiccasamuppāde kankhati nāma. Cakkhu nāma visuŋ eko dhammo ekā dhātu ekaŋ āyatanaŋ tañ ca paṭiccasamuppannaŋ na attā, na jīvo, na satto, na puggalo ti vadanti. Evaŋ nu kho no nu kho aññathā nu kho ti evaŋ cakkhussa dhammabhāve kankhati. Ayaŋ cakkhusankhāte paṭiccasamuppanne dhamme kankhati nāma. Sotādīsu pi es' eva nayo.

Tattha ayaŋ imassa paccayo, ayaŋ imassa paccayo ti evaŋ niddissitabbo; ayaŋ paccayo yesaŋ te idappaccayā. Yaŋ jarāmaraṇaŋ nāma atthi, ko imassa paccayo ti? Yā jāti nāma atthi, ayaŋ imassa paccayo. Yā jāti nāma atthi, ko imassa paccayo ti? Yo bhavo nāma atthi ayaŋ imassa paccayo ti vā, imasmiŋ sati, idaŋ hoti; imassa uppādā, idaŋ uppajjati; imasmiŋ asati, idaŋ na hoti; imassa nirodhā, idaŋ nirujjhatīti vā: evaŋ niddissitabbā dvādasaangadhammā. Idappaccayānaŋ bhāvo idappaccayatā. Paṭiccasamuppādo ti attano attano uppattipaccayaŋ labhitvā suṭṭhu uppajjanaŋ pātubhavanaŋ.

Pūrisassa ekaŋ suppasannaŋ ādāsapaṭṭaŋ hatthena gahetvā mahā-āpaṇamajjhena gacchantassa ubhato pakkhe ṭhitānaŋ sabbesaŋ sajīva-nijjīvavatthūnaŋ chāyānimittāni ādāsatale pātubhavanti. Tāni chāyānimittāni ādāsañ ca paṭicca tāni tāni sammukhibhūtāni vatthūni ca paṭicca majjhe ālokañ ca paṭicca pātubhavanti. Na ca tāni chāyā-

nimittāni pātubhāvato pubbe ādāse atthi, nāpi tato tato vatthuto āgatāni honti. Pubbe anuppannāni yeva hutvā khaṇe khaṇe uppajjanti. Khaṇe khaṇe uppajjitvā taŋ taŋ ṭhānaŋ atikkantassa khaṇe khaṇe nirujjhanti, antaradhāyanti, khayavayaŋ gacchanti. Ayaŋ tesaŋ chāyānimittānaŋ paṭicca samuppādo nāma, tāni ca chāyānimittāni paṭiccasamuppannāni nāma, evam-evaŋ sabbesu sankhatadhammesu paṭiccasamuppādo ca veditabbo, paṭiccasamuppannadhammā ca veditabbā. Tatrāyaŋ nayo: etassa pi puggalassa santāne ekasmiŋ pi divase nānākhaṇesu nānārammaṇāni paṭicca chasu dvāresu kadāci rāgasahagatacittāni rajjanavasena samudācaranti, kāyanga-vācangāni khobhetvā pavattanti. Kadāci dosasahagatacittāni dussanavasena, kadāci mohasahagatacittāni vikkhepavasena samudācaranti; kadāci kāmasaññāsahagatāni, kadāci nekkhammasaññāsahagatāni, kadāci byāpādasahagatāni, kadāci mettāsahagatāni, kadāci saddhāsahagatāni, kadāci macchariyasahagatāni, kadāci dussilya-duccaritasahagatāni, kadāci susilya-sucaritasahagatāni samudācaranti. Attano puttadāresu pi kadāci dosasahagatāni, kadāci mettāsahagatāni samudācaranti.

Tattha ādāso viya sattānaŋ kāyo daṭṭhabbo. Mahā āpaṇaŋ viya ayaŋ loko. Āpaṇe pasāritāni nānāvatthūni viya loke chaḷārammaṇāni. Ādāsañ ca vatthūni ca ālokañ ca paṭicca ādāsatale nānāchāyānimittānaŋ khaṇe khaṇe uppādo viya nirodho viya ca ajjhattakāyañ ca bahiddhā nānārammaṇāni ca manasikārañ ca paṭicca imasmiŋ kāye tesaŋ tesaŋ cittānaŋ khaṇe khaṇe uppādo ca nirodho ca daṭṭhabbo.

Evaŋ paṭicca samuppādañ ca paṭicca samuppanne ca dhamme suṭṭhu passantassa dhammato añño ahan ti gahetabbo. Puggalo nāma koci natthīti dassanato. Ahaŋ nu kho 'smīti ādikā paccuppanne bhave kankhā pahinā hoti.

Tathā tīsu kālesu tattha tattha paccayaŋ labhitvā uppannā dhammā tattha tatth' eva nirujjhanti tato idha āgato. Ito tattha gamissatīti gahetabbo koci dhammo natthi dhammato ca añño ahan ti gahetabbo, puggalo

nāma koci natthīti dassanato ahosiŋ nu kho ahaŋ atītam addhānan ti ādikā bhavissāmi nu kho ahaŋ anāgatam addhānan ti ādikā ca atītānāgatavisayā kankhā pahinā honti. Yathā etarahi pi paccuppanne bhave niccakālaŋ santatipaññattiyā paricchannattā duddasehi dubbodhehi nipuṇehi gambhīrehi uppādanirodhehi paripūritā suddhadhammaparamparā eva pavattanti. Tathā atīte pi addhāne tathārūpā suddhadhammaparamparā eva pavattiŋsu. Tathā anāgate pi addhāne tathārūpā suddhadhammaparamparā eva pavattissantīti sanniṭṭhānaŋ gacchatīti, evaŋ sanniṭṭhānaŋ gacchanto vinipātaŋ saŋsāraŋ ativattati. Vuttaŋ h' etaŋ Bhagavatā: Etassa, Ānanda, dhammassa anaññā ananubodhā apaṭivedhā evam ayaŋ pajā tantākulakajātā guṇaguṇṭhikajātā muñjapappajabhūtā apāyaŋ duggatiŋ vinipātaŋ saŋsāraŋ nātivattatīti. (*Dīgha N.* ii, 55.)

Tattha *etassa dhammassāti* paṭiccasamuppādadhammassa. *Anaññāti* sutamaya-cintāmaya-ñāṇena anaññattā. *Ananubodhāti* vipassanābhāvanāmaya-ñāṇena ananubodhattā. *Apaṭivedhāti* maggañāṇena apaṭividdhattā. Ayaŋ pajā ākulasuttatantaŋ viya jātā, sākuṇika-kulāvakaŋ viya jātā, muñjatiṇavana-pabbajatiṇavanaŋ viya bhūtā apāyaduggatiŋ vinipātañ ca saŋsārañ ca nātivattati.

Tattha *vinipātan* ti virūpaŋ hutvā niccakālaŋ patanaŋ yathā hi gimhakāle mahāvane rukkhesu sukkhapaṇṇāni mahāvātena pahaṭāni vaṇṭato muñcitvā anusaŋvaccharaŋ niccakālaŋ virūpaŋ hutvā patanti. Aniyamaŋ katvā ito cito vippakirantāni hutvā patantīti attho. Evam-evaŋ ime sattā paṭiccasamuppādassa anaññā ananubodhā apaṭivedhā nānādiṭṭhigahaṇehi evaŋ tantākulakajātā, evaŋ guṇaguṇṭhikajātā, evaŋ muñjapabbajabhūtā saŋsarantā jīvitavaṇṭato muttamuttā eva cuti-anantare niccakālaŋ pi virūpaŋ hutvā yebhuyyena apāyaŋ duggatiŋ patanti; ahaŋ ito cuto asukasmiŋ bhave uppajjissāmīti niyamituŋ na labhati; mahāvātapahaṭāni rukkhapaṇṇāni viya jarāmaraṇavātapahaṭā, nānākammavātakkhittā vippakirantā tesu tesu apāyaduggatibhavesu patanti. Cittena yathā yathā icchanti vā gaṇhanti vā, cavanakāle pana tathā tathā ahutvā yathā vā tathā vā patantīti attho. Keci: mayaŋ

idh' eva maraṇakāle ucchijjissāma; natthi sattānaŋ bhavantara-gamanan ti daḷhaŋ gaṇhanti vā vadanti vā. Evaŋ gaṇhantā pi vadantā pi, tathā ahutvā, apāyesu patanti yeva. Ye pi lokasammataŋ vā kulagottasammataŋ vā taŋ taŋ devataŋ upaṭṭhahanti: ayaŋ amhe iddhiyā uparibhummiŋ pāpessatīti, te pi tathā ahutvā patanti. Ye pi sīlabbatavādino: taŋ taŋ tapaŋ caritvā uparibhummiŋ gantvā tattha ekantasukhaŋ attānaŋ labhissāmāti gaṇhanti caranti; te pi tathā ahutvā patanti yeva. Ye pi kammavādino tathā patanaŋ jānanti, te pi tathā patanti. Ye pi kiñci na jānanti, te pi tathā patanti. Manussā pi cavitvā tathā patanti. Upari ca kāmāvacaradevā pi tato tato cavitvā tathā patanti. Brahmāno pi puthujjanā tato tato cavitvā tathā patanti. Upari bhavaggaŋ patvā pi yāva Avīci-mahā-nirayā tathā patanti yeva. Vuttaŋ h' etaŋ Bhagavatā:

Ukkhittā puññatejena, kāmarūpagatiŋ gatā,
Bhavaggaŋ pi ca sampattā, punāgacchanti duggatin ti.

Evaŋ paṭiccasamuppādassa anaññā ananubodhā apaṭivedhā vinipatanaŋ nāma veditabbaŋ. Paṭiccasamuppādaŋ ājānanto pana anubujjhanto paṭivijjhanto taŋ vinipatanaŋ ativattati. Tassa apāyaduggatīsu patanaŋ nāma natthīti. Kasmā? Paṭiccasamuppādaŋ passantassa sabbāsaŋ diṭṭhivicikicchānaŋ pahānena yathā bhūtañāṇadassane patiṭṭhitattāti. Idaŋ paccayavavatthānañāṇassa payojanan ti.

Ettha codanā siyā: Idaŋ tattha payojanan ti vuttaŋ. Ayaŋ Mūlayamakadesanā ca ativitthārā. Kiŋ pana etthakaŋ ativitthāraŋ katvā desite eva idaŋ payojanaŋ siddhan ti? Na etthakaŋ ativitthāraŋ katvā desite eva idaŋ payojanaŋ siddhaŋ hoti. Sankhepena Suttanta-desanā nayena desite pi, idaŋ payojanaŋ siddham eva hoti. Tathā hi: Ye dhammā hetupabhavā, tesaŋ hetuŋ Tathāgato āha, tesañ ca yo nirodho: evaŋvādī mahāsamaṇo ti, evaŋ Assaji-Therena sankhepen' eva desitaŋ gāthā-padaŋ sutvā Sāriputta-Mahātherassa idaŋ payojanaŋ siddhaŋ. Evaŋ sante kasmā idaŋ yamakaŋ etthakaŋ ativitthāraŋ katvā desetīti? Abidhammadesanāvisayattā. Ayaŋ hi Yamakadesanā nāma Abhidhammadesanā hoti, Abhidhammadesanañ ca

desentena nāma sammukhibhūtānaŋ suṇantānaŋ mukhaŋ na oloketabbaŋ, dhammānaŋ atthabyañjana-gatiyo eva oloketabbā. Evaŋ desanā hi dhammadharānaŋ ariyasāvakānaŋ paṭisambhīdāñāṇavepullatthāya hoti; puthujjanasāvakānañ ca āyatiŋ kāle paṭisambhidāñāṇa-paṭilābhatthāya hoti. Sesaŋ vattabbaŋ upari catuttha-pucchā vissajjanāyaŋ āgamissatīti.

Dutiyapucchāya vissajjanā niṭṭhitā.

3.

Dasannaŋ Yamakapakaraṇānaŋ atthabhūtā dhammā dasavidhā honti . . . Kasmā te eva dasavidhā dhammā yamakabhāvena vuttā, aññe pi bahuvidhā dhammā atthi . . . Kasmā pana te dhammā yamakabhāvena na vuttā ti tatiyāya pucchāya ayaŋ vissajjanā.

Yamakan ti dvinnaŋ dvinnaŋ dhammānaŋ nāmaŋ: *yassa rūpakkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho uppajjatīti* ettha rūpakkhandho ca vedanākkhandho cāti dve dhammā, ekaŋ yamakaŋ nāma. Tattha rūpakkhandho sanniṭṭhānattho; vedanākkhandho saŋsayattho. *Yassa rūpakkhandho uppajjatīti* sanniṭṭhānavacanaŋ; *tassa vedanakkhandho uppajjatīti* saŋsayavacanaŋ. Ekassa puggalassa yadā rūpakkhandho uppajjati, tadā vedanākkhandho ekantena uppajjati nu kho, nuppajjati nu kho ti attho. Evaŋ dvinnaŋ dvinnaŋ dhammānaŋ yamakabhāvena desitā desanā Yamakadesanā nāma, Cittayamake pana cittassa ekadhammassa dvīhi uppādanirodhehi yamakadesanā hotīti.

Evaŋ yamaka-desanānayena dasavidhesu dhammesu desitesu, sesānaŋ jhānadhamma-maggadhammādīnaŋ pi yamaka-desanānayo paṇḍitehi sakkā viññātuŋ. Tasmā te dhammā yamakabhāvena na vuttā ti. Kathaŋ paṇḍitehi sakkā viññātun ti?

Yassa pathamajhānaŋ uppajjati, tassa dutiyajhānaŋ uppajjatīti? No. Yassa vā pana dutiyajhānaŋ uppajjati, tassa pathamajhānaŋ uppajjatīti? No. Yassa pathamajhānaŋ nuppajjati, tassa dutiya-

jhānaŋ nuppajjatīti? Dutiyajhānena upapajjantānaŋ pavatte dutiyajhānasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ pathamajhānaŋ nuppajjati, no ca tesaŋ dutiyajhānaŋ nuppajjati. Sabbesaŋ cavantānaŋ vinā pathamajhānena dutiyajhānena upapajjantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe pathamajhāna-dutiyajhāna-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ tesaŋ pathamajhānañ ca nuppajjati, dutiyajhānañ ca nuppajjati. Yassa pathamajhānaŋ uppajjittha, tassa dutiyajhānaŋ uppajjitthāti? Āmantā. Yassa pathamajhānaŋ nuppajjittha, tassa dutiyajhānaŋ nuppajjitthāti? Natthi . . . *pe* . . . Yassa pathamajhānaŋ nuppajjati, tassa dutiyajhānaŋ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

Tika-duka-padesu ca: Yassa sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā uppajjanti, tassa dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā uppajjantīti? No . . . *pe* . . . Yassa sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti, tassa dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjantīti? Dukkhāya vedanāya upādakkhaṇe tesaŋ sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti, no ca tesaŋ dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti. Sabbesaŋ cavantānaŋ vinā sukhāya vedanāya upapajjantānaŋ pavatte cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvedanāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaŋ, tesaŋ sukhāya vedanāya sampayuttā ca dhammā nuppajjanti, dukkhāya vedanāya sampayuttā ca dhammā nuppajjanti.

Evam ādinā nayena paṇḍitehi so Yamaka-desanānayo sakkā viññātun ti.

Tatiyapucchāya vissajjanā niṭṭhitā.

4.

Tesu ca yamakesu ekam-ekassa pi atthassa tattha tattha bhiyyo punappuna vacanaŋ dissati. Tathā vacanaŋ pana atipapañcaŋ hoti . . . *pe* . . . Kiŋ tattha kāraṇaŋ? Kiñ ca payojanan ti catutthiyā pucchāya ayaŋ vissajjanā.

Idaŋ tāva tattha kāraṇaŋ. Dve desanāgatiyo: Suttantadesanāgati ca Abhidhammadesanāgati ca.

Tattha Suttantadesanāgati nāma taŋ taŋ Suttantaŋ desento Buddho Bhagavā suṇantānaŋ ajjhāsayaŋ oloketi, kiŋ-disāya dhammadesanāya ime janā sukhena saccapaṭivedhaŋ pāpuṇissanti: khandhadesanāya vā udahu āyatanadesanāya vā dhātudesanāya vā ti; khandhadesanāyaŋ pi kiŋ uddesamattena vā niddesena vā ti: evaŋ Suttantadesa-

naŋ desento Buddho Bhagavā suṇantānaŋ ajjhāsayaŋ viditvā ajjhāsayānurūpaŋ desanaŋ deseti. Ayaŋ Suttantadesanā gati nāma. Khandha-Saŋyutte bahūni khandhadesanāsuttantāni; Saḷāyatana-Saŋyutte bahūni saḷāyatanadesanā-suttantāni; Dhātu-Saŋyutte bahūni dhātudesanā-suttantāni ettha nidassanāni honti.

Abhidhammadesanā-gati nāma suṇantānaŋ ajjhāsayaŋ na oloketi. Dhammānaŋ gatiyo ca sabbaññutañāṇassa gatiñ ca oloketi. Ime dhammā etthakehi atthanayehi vā byañjananayehi vā vibhajitabbā hontīti: evaŋ Abhidhammadesanaŋ desento Buddho Bhagavā dhammagatīnañ ca ñāṇagatiyā ca anurūpaŋ vitthāradesanaŋ deseti. Khandhavibhangakhandhayamakādīni ettha nidassanāni honti. Evañ ca katvā sabbe pi Buddhā Bhagavanto Abhidhammaŋ desentā devaloke eva desenti. Satta pi Abhidhammapakaraṇāni ekāya tika-duka-mātikāya paṭipāṭiyā upanibandhāni honti. Ādito paṭṭhāya yāva pariyosānaŋ pāpetvā ekasmiŋ eva iriyāpathe ekissāya parisāya desetuŋ vaṭṭanti. Na ca manussā nāma tayo māse pavattanayogyaŋ kathāmaggaŋ ekena iriyāpathena ādito paṭṭhāya yāva pariyosānaŋ pāpetvā sotuŋ sakkonti, deva-Brāhmāno[1] eva sakkonti. Manussaloke tayo māsā devaloke ekanāḍikāmattaŋ[1] pi na pahontīti. Ettha ca kusalādīsu khandhādīsu dhammesu Suttantadesanā-gatiyā desitesu eva veneyyasattā sallakkhetuŋ sakkonti, saccapaṭivedhaŋ pi pāpuṇituŋ sakkonti, Abhidhammadesanā-gatiyā desitesu pana te sallakkhetuŋ pi na sakkonti, kuto saccapaṭivedhaŋ pāpuṇituŋ? Tathā hi devaloke Abhidhammadesanāpariyosāne asītiyā devata-koṭīnaŋ dhammābhisamayo ti vadanti. So pi antarantarā Suttantadesanā-gatiyā desitattāti veditabbaŋ. Ettāvatā sabbe pi Suttanta-Nikāyā veneyyasattānaŋ sukhena saccapaṭivedhāya honti. Abhidhammapakaraṇāni pana paṭividdhasaccānaŋ bhikkhūnaŋ paṭisambhidāñāṇa-vepullāya hoti, etarahi puthujjanānañ ca āyatiŋ paṭisambhidāñāṇa-paṭilābhāya hontīti daṭṭhabbaŋ.

---

[1] *Sic.*

Tāsu pana dvīsu desanā-gatīsu ayaŋ Yamakadesanā Abhidhammadesanā gatiyā visayo hoti. Tasmā ettha bhiyyo punappunaŋ vacanan ti ca punaruttidoso ti ca na labbhā kiñci vattuŋ; pacchāpavattesu sangahaganthesu eva etaŋ labbhā vattun ti.

Catutthapucchāya vissajjanā niṭṭhitā.

5.

Dasasu Yamaka-pakaraṇesu ekekassa Yamakapakaraṇassa visuŋ visuŋ samudāyattho katamo ti pañcamiyā pucchāya ayaŋ vissajjanā.

Samudāyattho ti samūhattho piṇḍattho ti vuttaŋ hoti.

(*Mūla*).

Tīṇi akusalamūlāni: lobho doso moho. Tīṇi kusalamūlāni: alobho adoso amoho. Tīṇi abyākatamūlāni: alobho adoso amoho.

Dve dhammā: sahetukā dhammā, ahetukā dhammā. Tattha sahetukā nāma dhammā hetusahajātā cittacetasikā ca taŋ-sahajātarūpañ ca. Ahetukā nāma dhammā aṭṭhārasāhetukacittacetasikā ca taŋ-sahajātarūpañ ca pavattiyaŋ kammajarūpa-utujarūpa-āhārajarūpāni ca asaññasattarūpañ ca bahiddhārūpañ ca nibbānañ ca, mohamūlacittadvaye moho ca. So hi natthi hetu etassāti atthena ahetuko nāma. Tattha ṭhapetvā imaŋ mohaŋ, avasesā sabbe pi ahetukā dhammā imasmiŋ yamake abyākatapade sangahitā. Sahetukā ca cittacetasikarūpadhammā ayañ ca moho sabbāni ca mūlāni imasmiŋ yamake sarīrabhūtāni hontīti.

(*Naya*).

Cattāro nayā: mūlanayo ca mūlamūlanayo ca mūlakanayo ca mūlamūlakanayo ca. Tattha mūlakan ti mūlaŋ etassa atthīti mūlakaŋ; mūlavantaŋ dhammajātaŋ. Mūlamūlakan ti hetupaccayaṭṭhena mūlasankhātaŋ mūlaŋ etassāti mūlamūlakaŋ; mūlavantam eva dhammajātaŋ.

(*Yamaka*).

Catūsu nayesu dvādasa yamakāni. Mūlanaye tīṇi yamakāni: mūlayamakaŋ, ekamūlayamakaŋ, aññamaññamūlayamakaŋ. Tathā mūlamūlayamake tīṇi, mūlakanaye tīṇi mūlamūlakaṇaye tīṇīti.

Tattha ekaŋ samānaŋ mūlaŋ yassāti ekamūlaŋ samānamūlavantaŋ dhammajātaŋ. Añño aññassa mūlaŋ aññamaññamūlaŋ. Sahajātāni dve tīṇi mūlāni. Ekamūlan ti ca ekamūlamūlan ti ca mūlakan ti ca ekamūlakan ti ca mūlamūlakan ti ca ekamūlamūlakan ti ca sabbam etaŋ ekatthaŋ; byañjanam eva nānaŋ.

Lobhamūlacitte lobhamohavasena dve mūlāni labbhanti, dosamūlacitte dosa-mohavasena dve, mohamūlacitte mohavasena ekaŋ mūlaŋ labbhati. Sasampayuttaŋ mohamūlacittadvayaŋ mūlayamake mūlaŋ na hoti, akusalam eva hoti Ekamūlayamake ekamūlañ ca hoti, akusalañ ca. Aññamaññayamake akusalam eva hoti, na aññamaññamūlaŋ. Taŋ cittasamuṭṭhānarūpaŋ pana ekamūlayamake ekamūlam eva hoti. Tasmiŋ cittadvaye moho pana mūlayamake mūlañ ca akusalañ ca hoti. Ekamūlayamake ekamūlaŋ na hoti. Dutiyassa mūlantarassa abhāvā so moho ahetukaŋ akusalaŋ nāma hotīti. Mūlanaye ca mūlamūlanaye ca yaŋ ekamūlaŋ nāma hoti. Taŋ mūlakanaye ca mūlamūlakanaye ca mūlakañ ca mūlamūlakañ ca ekamūlakañ ca ekamūlamūlakañ ca hoti.

Sesāni pana akusalacittāni kusalacittāni sahetukābyākatacittāni ca dvimūlikāni ceva honti timūlikāni ca. Tasmā tesu atthavibhāgo suviññeyyo. Abyākatapadayamakesu ahetukaŋ abyākatan ti. Ṭhapetvā ahetukaŋ mohaŋ avasesā sabbe pi ahetukā dhammā vuccanti. Sahetukaŋ abyākatan ti abyākatamūlasamuṭṭhitarūpaŋ pi sahetukapaṭisandhicittasahajātarūpaŋ pi saṅgayhati. Nāmapadayamakesu ahetukaŋ nāman ti ettha nibbānaŋ pi saṅgayhati.

Ayaŋ mūlayamakassa samudāyattho.

Tadantaraŋ khandhayamakassa samudāyattho vattabbo.

Imasmiŋ ṭhāne nāma-paññatti vicāraṇā vuccati.

Tattha duvidhaŋ nāmaŋ: sammutināmaŋ paramatthanāmaŋ. Tattha sammutināmaŋ nāma paramatthadhammaŋ ajānantānaŋ lokiyamahājanānaŋ saññāmattena sammataŋ anantaŋ aparimāṇaŋ nāmaŋ. Taŋ kataman ti? Attā jīvo manusso devo Sakko Brahmā hatthī asso iccādi ca, gāmo nagaraŋ gehaŋ ratho sakkhaṭo ghaṭo paṭo mañco piṭṭhaŋ iccādi ca, sarīraŋ sīsaŋ hattho pādo kesā lomā nakhā dantā taco maŋsaŋ nhāru iccādi ca. Paramatthadhammaŋ jānantānaŋ Buddhānaŋ paṭivedhañāṇena paññattaŋ nāmaŋ paramatthanāmaŋ nāma. Taŋ kataman ti? Cittaŋ viññāṇaŋ phasso vedanā pathavī āpo khandhāyatanadhātusaccapaṭiccasamuppādādi ca aniccaŋ dukkhaŋ anattā nisatto nijīvo iccādi ca.

Tattha *satto puggalo* iccādikaŋ nāmaŋ saṇṭhānapaññattiyā eva nāmaŋ, na paramatthakhandhānaŋ. Saṇṭhānapaññatti ca nāma sabhāvato avijjamānā eva hoti. Iti imasmiŋ nāme attho pi avijjamāno hoti, nāmam pi avijjamānaŋ hoti. Evaŋ sante pi lokiyamahājanā saññāmattena attā nāma atthi, jīvo nāma atthi, satto nāma atthi, puggalo nāma atthīti sañjānanti samannanti. Tasmā taŋ nāmaŋ kevalaŋ lokasammutiyā siddhattā sammutināmaŋ nāma. Sammutimatte pana aṭṭhatvā paramatthakhandhe attā ti jīvo ti satto ti puggalo ti gaṇhantā sammutiŋ abhidhāvanti parāmasanti.

Avijjamānaŋ sattapuggalādikaŋ lokapaññattimattaŋ vijjamānehi rūpavedanādīhi paramatthakhandhehi abhinnaŋ katvā vijjamānan ti gaṇhanti. Evaŋ gaṇhantā vijjamānaŋ rūpaŋ avijjamānassa sattassa sāraŋ nāma karonti, vatthuŋ nāma karonti, sarīraŋ nāma karonti. Evaŋ karontā rūpaŋ attato samanupassanti nāma, vedanaŋ, saññaŋ, sankhāre, viññāṇaŋ attato samanupassanti nāma.

Tattha *rūpaŋ attato samanupassantīti* vijjamānaŋ rūpaŋ avijjamānassa sattassa attānaŋ katvā samanupassanti; paramatthasārabhūtaŋ rūpaŋ paramatthasāra-rahitassa tucchassa suññassa sattassa sāraŋ katvā samanupassanti; sarīrabhūtaŋ rūpaŋ asarīrassa sattassa sarīraŋ katvā samanupassantīti attho. Yaŋ rūpan, so satto; yo satto, taŋ rūpan ti vā, yaŋ rūpaŋ, so ahaŋ; yo ahaŋ, taŋ rūpan ti

vā daḷhaŋ passantīti vuttaŋ hoti. Vedanādīsu pi es' eva nayo. Sattānaŋ sīse pavattaŋ rūpaŋ sīsasaṇṭhānassá attānaŋ katvā samanupassanti; hatthe pavattaŋ rūpaŋ hatthasaṇṭhānassa attānaŋ katvā samanupassanti; kesesu pavattaŋ rūpaŋ kesasaṇṭhānassa attānaŋ katvā samanupassantīti ādinā pi yojetabbaŋ. Yaŋ yaŋ hi vaṭṭasaṇṭhānaŋ vā maṇḍalasaṇṭhānaŋ vā dīghasaṇṭhānaŋ vā rassasaṇṭhānaŋ vā caturassasaṇṭhānaŋ vā antamaso aṇumattaŋ pi saṇṭhānaŋ nāma paññāyati, taŋ taŋ saṇṭhānaŋ sabhāvato avijjamānaŋ paññattimattaŋ hoti. Taŋ taŋ saṇṭhānaŋ vijjamānan ti gaṇhantā tad-adiṭṭhānabhūtaŋ rūpaŋ tassa tassa saṇṭhānassa attānaŋ katvā gaṇhanti, sāraŋ katvā gaṇhanti, vatthudhammaŋ rūpaŋ avatthudhammassa saṇṭhānassa vatthuŋ katvā gaṇhanti. Yaŋ rūpaŋ, taŋ vaṭṭaŋ; yaŋ vaṭṭaŋ, taŋ rūpan ti rūpañ ca vaṭṭañ ca advayaŋ katvā gaṇhantīti. Bahiddhā pi rukkhe pavattaŋ rūpaŋ rukkhasaṇṭhānassa attānaŋ katvā gaṇhanti; sākhāya ankure patte pupphe phale pavattaŋ rūpaŋ phalasaṇṭhānassa attānaŋ katvā gaṇhantīti ādinā vattabbaŋ.

Tattha *yaŋ rūpaŋ so satto; yo satto, taŋ rūpan* ti ettha ayaŋ satto dīgho rasso, sīsaŋ vaṭṭaŋ maṇḍalaŋ, hatthapādā dīghā rassā, kesā dīghā rassā ti ādinā vaṇṇarūpe attagāho. Ayaŋ satto thaddhasarīro mudusarīro ti ādinā pathavīrūpe; ayaŋ satto baddhasarīro kilinnasarīro ti ādinā āporūpe; ayaŋ satto uṇhasarīro sītasarīro ti ādinā tejorūpe; ayaŋ satto calano kampano phandano calati kampati phandati gacchati tiṭṭhati nisīdati sayati samiñjeti passāretīti ādinā vāyorūpe attagāho. Ayaŋ satto sukhito dukkhito somanassito domanassito upekkhito ti ādinā vedanākkhandhe—ayaŋ satto attano visaye viññū cheko byatto kusalo ti ādinā saññākkhandhe—ayaŋ satto idaŋ nāma kammaŋ karoti idaŋ nāma vācaŋ bhāsati idaŋ nāma atthaŋ cintetīti ādinā cetanā-sankhāte sankhārakkhandhe; ayaŋ satto idaŋ nāma manasīkaroti, idaŋ nāma vitakketi vicāreti vāyamati tussati icchatīti ādinā manasīkārādīsu; ayaŋ satto luddho duṭṭho muḷho mānī atimānī micchādiṭṭhī issukī maccharīti ādinā lobhādīsu; ayaŋ satto saddho pasanno sato ti ādinā sad-

dhādīsu sankhārakkhandhesu attagāho veditabbo. Ayaŋ satto imaŋ nāma rūpaŋ passati, imaŋ nāma saddaŋ suṇātīti ādinā viññāṇakkhandhe attagāho veditabbo. Tatrāyaŋ upamā. Ekasmiŋ ṭhāne pubbe ajjhokāso siyā, pacchā pana tattha mahanto rukkho ruheyya sākhāpattapupphaphalasampanno. Eko ca puriso tasmiŋ dese bhaveyya vippallaṭṭhacitto. So eva vadeyya: Pubbe imasmiŋ padese ajjhokāse ākāso atthi. So ākāso idāni mahārukkho hotīti. Tattha añño ākāso, añño rukkho. Evaŋ sante pi so pūriso vippallaṭṭhacittattā vijjamānaŋ rukkhaŋ avijjamānassa ākāsassa attānaŋ katvā so ākāso idāni mahā rukkho hotīti vadati. Evaŋ sampadam idaŋ daṭṭhabbaŋ.

Ayaŋ sammutināme vicāraṇā.

Paramatthanāme pana, sabbe pi paramatthadhammā nāma sabbaso saṇṭhānarahitā honti; ākāravikārakiriyāmattā eva honti. Aṇumatte pi saṇṭhāne dissamāne tasmiŋ vatthusmiŋ aneke paramatthadhammā vattanti. Tattha pathavī ti nāmaŋ kakkhaḷākāre eva vattati, na ābandhanādīsu. Āpo ti nāmaŋ ābandhanākāre eva vattati, na kakkhaḷākārādīsu. Cittaŋ mano mānasaŋ viññāṇan ti nāmaŋ vijānanākāre eva vattati, na phusanavedayitākārādīsu. Phasso ti nāmaŋ phusanākāre eva vattati, na vijānanavedayitākārādīsu. Tasmā tāni nāmāni visuŋ visuŋ attano attano vācakasattiyā anurūpesu vijjamānesu dhammesu eva vattanti, na vijjamānesu pi aññadhammesu. Avijjamānesu pana sattapuggala-attajīvādīsu vattabbam eva natthi.

Kasmā pana sabbe te paramatthadhammā satta-puggalassa attajīvā na honti? Anattā ca ajīvā ca hontīti sārakaṭṭhena. Na hi te dhammā sattapuggalassa sārā honti. Khaṇe khaṇe uppajjanato nirujjhanato ca, tathā hi satto nāma ekasmiŋ bhave khaṇe khaṇe uppajjati nirujjhatīti natthi. Paṭisandhikāle sakiŋ uppajjitvā, yāvatāyukaŋ ṭhatvā, bhavapariyosāne cutikāle sakiŋ eva nirujjhati, maraṇaŋ gacchatīti atthi. Paramatthakhandhā pana ekasmiŋ pi divase khaṇe khaṇe uppajjhanti nirujjhanti. Yāva puggalo amiyyamāno tiṭṭhati, na tāva te dhammā

amiyyamānā tiṭṭhanti. Tasmā te dhammā puggalassa sārā na honti; asārattā ca puggalassa attā na honti, anattā eva honti; jīvā na honti, ajīvā eva hontīti. Ekasmiŋ pi divase khaṇe khaṇe uppajjanti, nirujjhantīti: ettha kathaŋ khaṇe khaṇe uppajjanti nirujjhantīti vuccate? Pathavīdhātu nāma kakkhaḷākāro. So ekasmiŋ divase avipariṇāmanto niccalo tiṭṭhatīti natthi; gamanādīsu nānā-iriyāpathesu nānā-avatthāyutto hoti. So gamanasahito aññathā hoti, ṭhānasahito aññathā, nisajjāsahito aññathā, seyyā sahito aññathā. Gamanasahito gamanapariyosāne khiyyati; ṭhānaŋ na pāpuṇāti. Yadi pāpuṇeyya, gamanam eva siyā, ṭhānaŋ nāma na siyā. Tathā ṭhānasahito ṭhānapariyosāne khiyyati; nisajjaŋ na pāpuṇāti. Yadi pāpuṇeyya, ṭhānam eva siyā, nisajjā nāma na siyā. Esa nayo sesesu. Gamane pi ca añño pathamapade, añño dutiyapade. Yadi añño na bhaveyya, idaŋ pathamapadaŋ idaŋ dutiyapadan ti na paññāyeyya. Esa nayo tatiyapadādīsu.

Idam pan' ettha sanniṭṭhānaŋ.

Loke nānākiriyāyo dissanti. Gamanaŋ nāma dissati, ṭhānaŋ nāma dissati, nisajjā nāma dissati, seyyā nāma dissati, samiñjanaŋ nāma dissati, pasāraṇaŋ nāma dissati, abhikkamanaŋ nāma dissati, paṭikkamanaŋ nāma dissati. Ālokanaŋ nāma vilokanaŋ nāma ukkhīpanaŋ[1] nāma nikkhīpanaŋ[1] nāma iccādi tā sabbā pi dhātūnaŋ udayabbayena paricchinnā honti. Antamaso akkhīnaŋ ummisananimmisanāni[2] pi, assāsanapassāsanāni pi dhātūnaŋ udayabbayena paricchinnāni evāti. Evaŋ paramatthakhandhā nāma ekasmiŋ divase pi khaṇe khaṇe uppajjanti, khaṇe khaṇe nirujjhanti. Tasmā te dhammā puggalassa sārā na honti, jīvā na honti; asārattā puggalassa attā na honti, anattā eva honti; jīvā na honti, ajīvā eva honti. Na hi ṭhapetvā dve nāma rūpajīvitindriyāni, añño jīvo nāma atthi yena jīvena satto sattāhaŋ jīvati, māsaŋ jīvati, saŋvaccharaŋ jīvatīti ādinā

---

[1] *Sic.*

[2] *Cf. D.* ii, 20, § 37, *n.* 7.

sañjānanti voharanti. Saṇṭhānassa sāro attā ti sañjānanti, santatiyā sāro jīvo ti sañjānantīti pūrimāni ca dve jīvitindriyāni khaṇikadhammānaŋ eva jīvitāni, na sattassāti.

Ayaŋ paramatthanāme vicāraṇā.

Dve saccāni: sammutisaccañ ca paramatthasaccañ ca. Satto atthi, puggalo atthi, attā atthi, jīvo atthīti sammutisaccaŋ. Satto natthi, puggalo natthi, attā natthi, jīvo natthi, dhammā eva atthīti paramatthasaccaŋ.

Tattha *sammutisaccaŋ* lokasammutiyā siddhaŋ, musāvādapaṭipakkhaŋ; *paramatthasaccaŋ* sabhāvasiddhaŋ, diṭṭhipaṭipakkhaŋ. Tathā hi sammutisacce ṭhatvā satto atthīti vadantassa musāvādo na hoti. Kasmā? Sabbalokiya-mahājanānaŋ tathā sammatattā kassaci janassa visaŋvādakābhāvato, diṭṭhivādo pana hoti yeva. Kasmā? Sabhāvato avijjamānassa sattassa vijjamānatā vacanato. Paramatthasacce ṭhatvā satto natthīti vadantassa musāvādo pi na hoti, diṭṭhivādo pi na hoti. Yāni yāni loke diṭṭhigatāni dissanti, yāni yāni duccaritāni dissanti, yāni yāni apāyadukkhāni dissanti, sabbāni tāni attadiṭṭhimūlikāni honti, attadiṭṭhito uppajjanti. Yassa attadiṭṭhi pahīnā hoti, samucchinnā tassa pahīnadiṭṭhissa sabbāni diṭṭhigatāni sabbāni duccaritāni sabbāni apāyadukkhāni bhave bhave na uppajjanti. Idaŋ Buddhasāsane saupādisesaŋ nāma asankhataŋ pathama-mahānibbānan ti.

Saccavicāraṇā niṭṭhitā.

Imasmiŋ Khandhayamake tayo vārā honti: paṇṇattivāro, pavattimahāvāro, pariññāvāro.

Tattha yamakadesanāya paramatthasaccaṭṭhānattā paramattha-nāma-paññattīnaŋ thokaŋ visodhanavāro paṇṇattivāro nāma. So heṭṭhā vuttāsu tīsu pariññāsu ñātapariññāya sangahito. Tīsu kālesu uppādanirodhehi dhammānaŋ aniccatā dukkhatā anattatā dīpanavāro pavatti-mahāvāro nāma. So tiraṇapariññāya visayo. Parijānanamukhena aparijānanassa sammoha-dhammassa pahāna-dīpanavāro pariññā-vāro nāma. So pahānapariññāya visayo.

Tattha paṇṇattivāre, *pañcakkhandhā* ti pañcakoṭṭhāsā;

rūpakkhandho ti atītādibhedaŋ[1] sabbaŋ rūpaŋ ekasmiŋ ruppanasabhāve ñāṇena rāsīkatvā paññatto rūpakoṭṭhāso rūpakkhandho nāma. Esa nayo vedanākhhandhādīsu.

Kasmā pana sankhatadhamme khandhapaññattiyā desentena Buddhena Bhagavatā pañca paricchedo va kato ti pucchā? Vissajjanā vuccate: taṇhā-visayesu ṭhānesu hitakammasaññitassa assādānubhavanakammassa imehi pañcahi dhammakoṭṭhāsehi saŋsijjhanato tatrāyaŋ upamā: Eko mahaddhano pūriso[2] bahudhanaŋ icchanto ekaŋ mahāsaŋpotaŋ katvā, tattha dve paññāsamatte kammakārakapūrise ṭhapetvā gamikamahājane samuddamaggena icchitaŋ ṭhānaŋ pāpento dhanaŋ saŋharati. Kammakārakapūrisesu ca eko saŋpotasmiŋ sabbakammesu kusaḷo hoti. So eva tattha sabbakammāni vicāreti. Eko samudde gantabbamagge ca gantabbadisāyaŋ ca kusalo hoti. So pamukhaṭṭhāne ṭhatvā gantabbamaggañ ca gantabbadisañ ca olokento saŋpotaŋ niyojeti. Sesajanā sabbakammakusalena pūrisena vicāritesu saŋpotagamana-saŋpotaṭṭhāna-saŋpotābhisankharaṇesu sabbakammāni karonti. Saŋpotasāmī pana saŋpotañ ca kārakajane ca rakkhanto anuggaṇhanto saŋpotakammena laddhadhanāni pariggaṇhanto paribhuñjanto tiṭṭhati.

Tattha samuddo viya saŋsāramaggo; saŋpotasāmī viya taṇhā-sahito satto; saŋpoto viya rūpakkhandho; saŋpotakammena laddhadhanarāsi viya vedanākkhandho; sabbakammikapūriso viya saññākkhandho; sabbakammikapūrisavicāraṇāya ṭhatvā sabbakammakārakajanā viya paññāsamattā sankhārakkhandhadhammā; pamukhe ṭhatvā gantabbamaggadisāniyojako[3] viya viññāṇakkhandho daṭṭhabbo.

Tattha vedanākkhandho nāma anubhavana-paribhuñjanadhammakoṭṭhāso; saññākkhandho nāma manussānaŋ manussavisayesu, devānaŋ devavisayesu, brahmūnaŋ brahmavisayesu, tiracchānagatānaŋ tiracchānagatavisayesu pāpakalyāṇakammesu kusalatā, chekatā, viññutā

---

[1] MS. *has* atītātibhedaŋ. *Cf. Saŋy.* iii. 47; *Vibhanga* 1.
[2] *Sic throughout.*
[3] MS. °maggadīsā°.

vuccati; sankhārakkhandho nāma yathākusalaŋ yathāchekaŋ kāyanga-vācanga-cittangābhisankhārā vuccanti; viññāṇakkhandho nāma catūsu iriyāpathesu: idha idaŋ atthi, ettha idaŋ atthīti ācikkhantāni viya gatagataṭṭhāne pubbangamapūrecārakiccāni rūpadassanādīni vuccanti. Evaŋ taṇhāvisayesu ṭhānesu hitakammasaññītassa[1] assādānubhavanakammassa imehi pañcahi dhammakoṭṭhāsehi saŋsijjhanato khandhānaŋ pañca paricchedo va kato ti. *Rūpaŋ rūpakkhandho; rūpakkhandho rūpan* ti ettha: yaŋ yaŋ loke rūpan ti vuccati, taŋ sabbaŋ Abhidhamme rūpakkhandho nāma nu kho? Yo vā pana Abhidhamme rūpakkhandho so loke rūpaŋ nāma nu kho ti attho. Imassa pañhassa niddese *piyarūpaŋ sātarūpan* ti. Cakkhu loke piyarūpaŋ sātarūpaŋ; sotaŋ loke, ghānaŋ loke, jivhā loke, kāyo loke, mano loke piyarūpaŋ sātarūpan ti ādinā Mahāsatipaṭṭhāna-sutte āgataŋ[2] tebhummikamme jātaŋ piyarūpaŋ sātarūpaŋ nāma etaŋ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti piyāyitabbattā assāditabbattā ca taŋ rūpam eva hoti rūpakkhandho hotīti attho.

Parato Suddhakhandhavāro, Suddhakhandhacakkavāro ti dve vārā suddha-abhidhammavārā nāma. Tattha uddese *rūpaŋ khandho, khandho rūpan* ti uddiṭṭhaŋ, tassa niddese pana *khandhā rūpakkhandho* ti paduddhāro kato. Kasmā? Abhidhamme suddharūpasaddo pi rūpakkhandhavimuttaŋ aññaŋ na vadati. Tasmā evaŋ paduddhāro kato ti.

Pavatti-mahāvāre: Pañcasu khandhesu rūpakkhandho arūpabhummiyaŋ na labbhati; sesāsu tiŋsabhummīsu labbhati. Cattāro nāmakkhandhā asaññasattabhummiyaŋ na labbhati; sesāsu labbhati. Tasmā *rūpakkhandho uppajjati, uppajjittha, uppajjissati, nirujjhati, nirujjhittha, nirujjhissatīti* sabbam idaŋ arūpabhummiyaŋ na labbhati; asaññasattabhummiyañ ca sesāsu ca bhummīsu niccakālaŋ labbhati. *Vedanākkhandho uppajjati . . . pe . . . nirujjhissatīti* sabbam idaŋ asaññasattabhummiyaŋ na labbhati; arūpabhummiyaŋ ca sesāsu ca bhummīsu niccakālaŋ

[1] MS. *sic*. [2] *Dīgha-N.* ii, 308.

labbhati. Cattāro nāmakkhandhā ekasadisā ti vedanākkhandhe vutte sesesu tīsu vattabbaŋ natthi. Ayaŋ suddhabhummivasena khandhānaŋ pavattivibhāgo.

Puggalasantāne pana sabbesaŋ pi puggalānaŋ rūpakkhandho uppajjittha nirujjhittha, vedanākkhandho uppajjittha nirujjhitthāti idaŋ atītavacanaŋ labbhati. Na hi anamatagge saŋsāre koci puggalo nāma atthi. Yassa rūpakkhandho vā vedanākkhandho vā na uppannapubbo ti. Tasmā arūpasattānaŋ pi rūpakkhandho uppajjittha nirujjhittha; asaññasattānaŋ pi vedanākkhandho uppajjittha nirujjhitthāti; arūpe ariya-puggalānaŋ rūpakkhandho uppajjissati nirujjhissatīti natthi; arūpe tattha tattha pacchimabhavikānaŋ pana vedanākkhandho pi uppajjissatīti natthi. Ye ca puggalā anantare bhave arūpaŋ gantvā tatth' eva parinibbāyissanti, tesaŋ pi pañcavokārā cavantānaŋ rūpakkhandho nuppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaŋ pana rūpakkhandho pi vedanākkhandho pi nuppajjissati yeva. Sabbesaŋ pi parinibbāyantānaŋ rūpakkhandho pi nuppajjissati na nirujjhissati, vedanākkhandho pi nuppajjissati na nirujjhissati. Arūpasattānaŋ paṭisandhicittassa upādakkhaṇe vedanākkhandho uppajjati, na nirujjhati, tesaŋ yeva cuti-cittassa bhangakkhaṇe vedanākkhandho nirujjhati na uppajjati. Asaññasattānaŋ paṭisandhi-rūpassa uppādakkhaṇe rūpakkhandho uppajjati, na nirujjhati, tesaŋ yeva cutirūpassa bhangakkhaṇe rūpakkhandho nirujjhati na uppajjati. Pañcavokārasattānaŋ paṭisandhicittassa uppādakkhaṇe rūpakkhandho pi vedanākkhandho pi uppajjati na nirujjhati, tesaŋ yeva cuticittassa bhangakkhaṇe rūpakkhandho pi vedanākkhandho pi nirujjhati na uppajjatīti ayaŋ suddhapuggalavasena khandhānaŋ pavattivibhāgo.

Bhummipuggalasambandhe pana kassaci sattassa pi arūpe rūpakkhandho uppajjitthātīti pi natthi; asaññasatte vedanākkhandho uppajjitthātīti natthi; suddhāvāsabhummīsu rūpakkhandho pi vedanākkhandho pi uppajjitthāti vā uppajjissatīti vā natthi. Kasmā? Ekassa pi sattassa suddhāvāsesu ekabhummiyaŋ dvikkhattuŋ uppatti nāma natthīti; sesapañcavokārasattānaŋ pana tasmiŋ tasmiŋ

bhave anamatagge saŋsāre rūpakkhandho pi vedanākkhandho pi na uppajjitthāti natthīti ayaŋ bhummipuggalasambandhavasena khandhānaŋ pavatti-vibhāgo. Evaŋ imesu tividhesu vibhāgesu suṭṭhu ñātesu pavatti-mahāvāre asaññasattaŋ upapajjantānaŋ pañcavokāraŋ upapajjantānan ti ādīnaŋ atthuddhārapadānaŋ atthasarūpāni suviññeyyāni hontīti.

Sanniṭṭhānasaŋsayā vuccante :—

Yassāti vā yatthāti vā yassa-yatthāti vā yo ti vā yato ti vā evaŋ ya-kārayuttaŋ pūrimapadaŋ sanniṭṭhānapadaŋ nāma. Tassāti vā tatthāti vā tassa tatthāti vā so ti vā tato ti vā evaŋ ta-kārayuttaŋ pacchimapadaŋ saŋsayapadaŋ nāma. Tad-ubhayaŋ padaŋ ekaŋ yamakaŋ nāma sanniṭṭhānapadassa attho, sanniṭṭhānattho nāma. Saŋsayapadassa attho saŋsayattho nāma. Pakatiyā ñāto attho sanniṭṭhānattho nāma. Pakatiyā aññāto idāni ñātuŋ icchito attho saŋsayattho nāma.

Pañca vissajjanā vuccante :

1. Natthi vissajjanā. 2. No vissajjanā. 3. Na paṭikkhepa - vissajjanā. 4. Āmantā - vissajjanā 5. Vibhajjavissajjanā.

1. Yattha sanniṭṭhānattho pi natthi, saŋsayattho pi natthi, tattha *natthi-vissajjanā* hoti. Taŋ yathā : *yassa rūpakkhandho nuppajjittha, tassa vedanākkhandho nuppajjitthāti? Natthi. Yassa vā pana vedanākkhandho . . . pe . . . nuppajjitthāti? Natthi.*

Yattha vā pana sanniṭṭhānattho natthi, saŋsayattho pana atthi, evaŋ sante pi sanniṭṭhānatthassa abhāvā saŋsayattho pi natthīti sankhyaŋ gacchati. Tattha pi *natthi-vissajjanā* hoti. Taŋ yathā :—*yassa vā pana vedanākkhandho nuppajjittha, tassa rūpakkhandho nuppajjatīti? Natthi.*

2. Yattha añño sannitthānattho, añño saŋsayattho, tattha saŋsayatthaŋ paṭisedhetuŋ *no-visajjanā* hoti. Taŋ yathā : *yassa rūpakkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho nirujjhatīti? No. Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhati . . . pe . . . uppajjatīti? No.*

3. Yattha sanniṭṭhānattho atthi, saŋsayattho natthi,

tattha saŋsayapadamhi na-kāraŋ paṭikkhipituŋ *na-paṭikkhepavissajjanā* hoti. Taŋ yathā: *yassa rūpakkhandho nuppajjati, tassa vedanākkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.*

4. Yattha ubhayapadattho sabbasadiso hoti, tattha *āmantā*-vissajjanā hoti. Taŋ yathā: *yassa rūpakkhandho uppajjittha tassa vedanākkhandho uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana vedanākkhandho uppajjittha . . . pe . . . uppajjitthāti? Āmantā.*

5. Yattha pana ubhayapadattho ekadesena sadiso hoti, ekadesena asadiso, vibhajitvā vissajjetabbo, tattha *vibhajjavissajjanā* hoti. Taŋ yathā: *yassa rūpakkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho uppajjatīti? Asaññasattaŋ upapajjantānaŋ tesaŋ rūpakkhandho uppajjati no ca tesaŋ vedanākkhandho uppajjati; pañcavokāraŋ upapajjantānaŋ tesaŋ rūpakkhandho ca uppajjati, vedanākkhandho ca uppajjati.* Anusayayamake pana Cittayamake ca aññathā pi vissajjanāyo dissanti. Pariññāvāre *yo rūpakkhandhaŋ parijānātīti* yo rūpakkhandhe pariññā-kiccassa matthakaŋ pāpuṇātīti attho. Taŋ pāpuṇanañ ca nāma rūpakkhandhe sammohassa anavasesapahānam eva; tañ ca pahānaŋ aggamaggakkhaṇe sijjhati. Tasmā paccuppannavāre aggamaggasamangī gayhati. Atītavāre arahā gayhati so hi parijānittha yeva, na parijānāti. Anāgatavāre imasmiŋ bhave yeva aggamaggaŋ avasesaŋ labhissamāno puggalo gayhati.

Āyatanayamake pi tayo vārā honti: paṇṇattivāro, pavatti - māhāvāro, pariññāvāro. Tattha paṇṇattivāro khandhayamake vuttanayattā suviññeyyo. Pavattimahāvāre pana dvādasasu āyatanesu arūpabhummiyaŋ dve manāyatanadhammāyatanāni eva labbhanti; sesāni dasāyatanāni na labbhanti. Asaññasattabhummiyaŋ dve rūpāyatanadhammāyatanāni eva labbhanti. Sesāni dasāyatanāni na labbhanti. Sesāsu rūpāvacarabhummīsu cakkhāyatanaŋ sotāyatanaŋ manāy° rūpāy° saddāy° dhammāyatanan ti cha āyatanāni labbhanti; ghānāyatanaŋ jivhāy° kāyāy° gandhāy° rasāy° phoṭṭhabhāyatanan ti cha āyatanāni na labbhanti. nāsāsaṇṭhāna-jivhāsaṇṭhāna-kāyasaṇ-

ṭhānāni pana rūpabrahmānaŋ suṭṭhutaraŋ paripuṇṇāni eva honti. Nanu rūpāvacarabrahmānaŋ sarīre cattāri mahabhūtāni vaṇṇo gandho raso ojāti imāni aṭṭhi avinibbhogarūpāni atthīti? Atthi. Atha kasmā? Gandhāyatana-rasāyatana-phoṭṭhabbāyatanāni na labbhantīti vuttanti. Ghāna - jivhā - kāyāyatanānaŋ abhāvena tattha gandhādīnaŋ āyatanakiccassa abhāvato ti vadanti. Āyatanakiccaŋ nāma: cakkhuŋ ca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaŋ ... *pe* ... manañ ca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇan ti evaŋ vuttaŋ. Taŋ taŋ viññāṇuppattiyā paccayavisesabhūtaŋ dvinnaŋ dvinnaŋ āyatanānaŋ sannipātakiccaŋ. Sesam ettha vattabbaŋ atthi. Taŋ amhehi racitāya Paramatthadīpaniyā nāma Abhidhammatthasangaha - ṭīkāya rūpasangahasaŋvaṇṇanāyaŋ vuttam eva. Kāmāvacarabhummiyaŋ pana sabbāni pi dvādasāyatanāni labbhanti. Yattha yattha yaŋ yaŋ na labbhati, tattha tattha tassa tassa tīsu kālesu uppādanirodhā sabbaso paṭikkhittā honti. Ayaŋ suddhabhummivasena āyatanānaŋ vibhāgo.

Puggalasantāne pana sabbesaŋ pi puggalānaŋ atītabhavesu sabbāni āyatanāni uppajjiŋsu yeva. Tasmā atītavāre anulomayamakesu *āmantā* ti ekā va vissajjanā labbhati. Paccanikayamakesu *natthīti* ekā va vissajjanā labbhati. Sabbesaŋ pacchimabhavikānaŋ kiñci āyatanaŋ uppajjissatīti? natthi; paṭisandhikkhaṇe ṭhitānaŋ pana tesaŋ taŋ taŋ āyatanaŋ nirujjhissatīti? atthi yeva. Arūpe ariyapuggalānaŋ cakkhādīni dasāyatanāni uppajjissanti nirujjhissantīti? natthi. Rūpāvacare ariyapuggalānaŋ ghāna-jivhā-kāya-gandha-rasa-phoṭṭhabbāyatanāni uppajjissanti nirujjhissantīti? natthi. Ye puggalā anantare bhave taŋ taŋ āyatanarahitāsu, rūpārūpabhummīsu uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaŋ pi pūrimabhave cavantānaŋ taŋ taŋ āyatanāni uppajjissanti nirujjhissantīti? natthi.

Uppajjatīti idaŋ paṭisandhiyā uppādakkhaṇe eva labbhati. *Nirujjhatīti* idaŋ cutiyā bhangakkhaṇe eva labbhati. Arūpe vā asaññasatte vā sesarūpāvacaresu vā alabbhamānaŋ taŋ taŋ āyatanaŋ tesu upapajjantānaŋ pi uppajjatīti natthi, cavantānaŋ pi nirujjhatīti natthi. Kāmabhummiyaŋ pi

paṭisandhikāle taŋ taŋ āyatanavekallatā nāma atthi. Tattha kesañci opapātikapuggalānaŋ cakkhu-sotavekallatā atthi, ghāna-jivhā-kāyavekallatā nāma atthi. Kesañ ca gabbhaseyyakānaŋ saŋsedajānañ ca cakkhu-sota-ghānavekallatā atthi, jivhā-kāyavekallatā pana natthi. Gabbhaseyyakānaŋ pana cattāri cakkhu-sota-ghāna-jivhāyatanāni paṭisandhikkhaṇe nuppajjanti; pavattikāle ekādasamasattāhe eva uppajjanti. Tasmā eva rūpaŋ vibhāgaŋ sallakkhetvā pāṭhiyaŋ atthuddhārapadānaŋ atthasarūpādi veditabbāni. Kathaŋ veditabbāni? Acakkhukānan ti pade. Arūpapuggalā pi asaññasattā pi kāmabhummiyaŋ vikalacakkhukā pi paṭisandhikkhaṇe anuppannacakkhukā pi veditabbā. Esa nayo asotakānaŋ aghānakānan ti padesu. Ajivhakānaŋ akāyakānan ti padesu pana rūpārūpuggalā eva veditabbā. Tattha rūpabrāhmānaŋ ghānajivhā-kāyāyatanāni eva natthi. Nāsasaṇṭhānajivhāsaṇṭhānakāyasaṇṭhānāni pana suparipuṇṇāni atthīti. Ayaŋ suddhapuggalavasena āyatanānaŋ pavattivibhāgo.

Bhummipuggalasambandhe pana yathā uppajjittha uppajjissatīti atītānāgatavacanāni suddhāvāsabhummiyaŋ suddhāvāsapuggalānaŋ labbhanti, na tathā imasmiŋ vāre labbhanti. Kasmā? Suddhāvāsapuggalānaŋ ekissaŋ bhummiyaŋ dvikkhattuŋ uppattiyā eva abhāvato ti.

Āyatanayamakaŋ niṭṭhitaŋ.

Dhātuyamake, attano sabhāvaŋ dhārentīti dhātuyo. Kassaci sattassa vase avattitvā attano attano sabhāvam eva dhārenti. Na hi etā sattānaŋ cittachandavasā yattavuttikā honti; attano attano paccayā-yattavuttikā eva honti. Paccaye sati[1] anicchantānaŋ pi uppajjanti yeva; paccaye asati icchantānaŋ pi na uppajjanti yeva. Tathā ajjhattasantāne kesakoṭṭhāse aṭṭhadhātuyo atthi: pathavī āpo tejo vāyo vaṇṇo gandho raso ojā ti etā paccekaŋ attano sabhāvaŋ eva dhārenti. Na aññā dhātu aññissā dhātuyā sabhāvaŋ dhāreti. Aññamaññavavatthitā ete dhammā ti attano sabhāvaŋ dhārentīti dhātuyo. Tathā lomakoṭṭhādīsu. Bahiddhā-santāne pathavī-pabbata-rukkhādīsu pathavī-

koṭṭhāsesu samudda-nadī-jālassara-pokkharaṇī-talākādīsu āpokoṭṭhāsesu, kaṭṭhaggi-salākaggi-tiṇaggi-ādīsu tejokoṭṭhāsesu, pūrattima-vātādīsu vāyokoṭṭhāsesu ca etā aṭṭha aṭṭha dhātuyo paccekaŋ attano sabhāvaŋ eva dhārenti. Na aññā dhātu aññissā dhātuyā sabhāvaŋ dhāreti. Aññamaññavavatthitā ete dhammā ti attano sabhāvaŋ dhārentīti dhātuyo.

Api cāyaŋ dhātu-saddo nisatta-nijīvaṭṭhe pi niruḷho ti nisatta-nijjīvaṭṭhena dhātuyo. Tattha sattaṭṭho nāma īhābyāpāro nirīhakatā nibyāpāratā nisattaṭṭho nāma. Tattha idaŋ nāma karissāmīti ādinā kattabbakiccassa pubbārambho pubbapayogo īhā nāma. Karaṇakkhaṇe ārambhamānapayogo byāpāro nāma ime dve sattānaŋ dissamānapayogā dhātūnaŋ natthi. Kasmā? Ekavijjuppādamatte pi tāsaŋ anekasatasahassavāre uppajjanato bhijjanato ca. Paramparāpavattasantati-paññattivasena pana sattānaŋ te sattapayogā nāma dissantīti. Jīvaṭṭho nāma vipphandanaŋ, vinā parapayogena sarasato iñjanaŋ phandanaŋ kampanaŋ calanaŋ vikārakaraṇaŋ. Nijjīvaṭṭho nāma avipphandanaŋ. Yadi evaŋ asaññasattānaŋ nirodhasamāpannānañ ca nijjīvatāpatti siyā ti codanā. Loke sajīva-nijīva-sallakkhaṇe pākaṭanimittavasena vipphandanaŋ vuttaŋ. Usmā-dhātuyā saha indriyadhammānaŋ vijjamānatā eva ekantena na sajīvaṭṭho nāma, tesaŋ avijjamānatā nijjīvaṭṭho nāma. Idañ ca ayaŋ satto sattāhaŋ jīvati, māsaŋ jīvati, saŋvaccharaŋ jīvatīti ādinā loke sammatassa taŋ jīvaŋ taŋ sarīran ti ādinā titthiyehi parikappitassa paramāyusankhātassa jīvassa vasena vuttaŋ. Paramatthato pana so jīvo eva natthi. Sabbe pi dhammā tena jīvena nijjīvā eva honti. Kasmā? Aniccadhammattā. Evaŋ sante dvinnaŋ jīvitindriyānaŋ niratthakatāpatti siyā ti? Na siyā. Tesaŋ vijjamānattā eva loke sajīva-nijjīva-paññāpanāya dhammānaŋ pavatti visesassa siddhattāti. Tathā hi yo yo dhammesu visuŋ eko dhammo nāma atthi, tassa tassa dhammassa vasena loke visuŋ visuŋ paññatti-visesā dissanti. Ime pana sattā mohavasena taŋ taŋ dhammaŋ ajānantā diṭṭhivasena bahiddhā paññattīsu eva pakkhalantā nānākammavasena vinipātasote

patantā cīrakālaŋ vuyhantīti. Tattha yathā Āyatanayamake saddāyatanaŋ paṇṇattivāre gahitaŋ, pavattimahāvāre pana paṭisandhi-cuti-khaṇesu aparattattā taŋ na gahitaŋ, tathā Dhātuyamake pi pañca viññāṇadhātuyo manodhātu ca: imā cha dhātuyo paṇṇattivāre eva gahitā, na pavattimahāvāre. Kasmā? Tāsaŋ pi paṭisandhi-cutikhaṇesu appavattanato imāni hi Khandh'-Āyatana-Dhātuyamakāni paṭisandhi-cutivasena vuttāni na pavatti kālavasenāti.

Dhātuyamakaŋ niṭṭhitaŋ.

Saccayamake paṇṇattivāre niddese, *dukkhasaccaŋ dukkhan ti? Kāyikaŋ dukkhaŋ cetasikaŋ dukkhaŋ ṭhapetvā, avasesaŋ dukkhasaccaŋ, na dukkhan* ti ettha kāyikaŋ dukkhan ti kāyikā dukkhavedanā, cetasikaŋ dukkhan ti cetasikā domanassavedanā. Tad-ubhayaŋ ṭhapetvā avasesaŋ taṇhāvajjitaŋ tebhummikadhammajâtaŋ dukkhasaccam eva hoti. Dukkhaŋ na hotīti attho. Dukkhe abhonte kathaŋ dukkhasaccaŋ hotīti pucchā. Vissajjanā vuccate: attha-nānattato kāyikaŋ dukkhaŋ cetasikaŋ dukkhan ti. Ettha hi dukkhasaddo asātalakkhaṇe anubhavanadukkhe vattati; dukkhasaccan ti ca aniccaŋ dukkhaŋ anattā ti ca ettha pana asanti-akhema-asīva-lakkhaṇe sappaṭibhayatā dukkhe vattati. Tathā hi sukhā vedanā loke anubhavanaṭṭhāne dukkhā nāma na hoti, sātalakkhaṇā sukhā eva hoti. Asantilakkhaṇena dukkhena pana sā sukhā vedanā dukkhā eva hoti. Yathā hi eko gilānapuggalo atthi, so lukhāni bhojanāni bhuñjanto yāpeti; siniddhāni bhojanāni bhuñjantassa pana maraṇaŋ vā bhavissati, maraṇamattaŋ vā dukkhaŋ. Eko puriso puññatthiko puññatthāya tassa gīlānassa atisiniddhāni maŋsodanāni deti. So tāni disvā ativiya bhuñjituŋ icchanto pi rogadukkhaŋ disvā:—alaŋ, samma! ahaŋ evarūpānaŋ bhojanānaŋ bhāyāmi; evarūpāni me bhojanāni bhuñjantassa maraṇaŋ vā bhavissati, maranamattaŋ vā dukkhan ti paṭikkhipati. Tattha sace so tāni bhojanāni bhuñjeyya, bhuñjanakkhaṇe ativiya rasapaṭisaŋvedī bhaveyya, bhuñjitvā pan' assa maraṇaŋ va bhaveyya, maraṇamattaŋ vā dukkhaŋ. Ettha tāni bhojanāni anubhavanaṭṭhāne pīyarūpāni sātarūpāni bhutvā

tassa puggalassa sukhavedaniyāni honti; sappaṭibhayaṭṭhena pana tāni tassa ekantena dukkhāni eva honti. Tato yeva ahaŋ evarūpānaŋ bhojanānaŋ bhāyāmīti paṭikkhipati. Evam eva sukhā vedanā anubhavanaṭṭhāne vedanāttikavisaye eva sukhā nāma hoti. Catusaccaṭṭhānavipassanāṭṭhānesu pana sappaṭibhayaṭṭhāne sabbesaŋ dasattānaŋ ekantena dukkhā eva hoti. Taŋ hi ye ye sattā: etaŋ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti upādiyanti, te te sattā sabbehi kilesabhayehi, sabbehi duccaritabhayehi, sabbehi apāyabhayehi aparimuttā eva honti. Yathā taŋ sagāhakaŋ samārakaŋ sadaṇḍakaŋ sarajjukaŋ sabalīsaŋ maŋsakhaṇḍaŋ gilitvā ṭhitā macchā sabbehi macchabandhakānaŋ vadhabandhanādīhi bhayehi na parimuccanti. Vuttaŋ h' etaŋ Bhagavatā Khandhasaŋyuttake:—Yo bhikkhave rūpaŋ abhinandati dukkhaŋ so abhinandati; dukkhaŋ abhinandanto aparimutto dukkhasmā ti vadāmi. Yo bhikkhave vedanaŋ . . . saññaŋ . . . sankhāre . . . viññāṇaŋ . . . abhinandati dukkhaŋ so abhinandati; dukkhaŋ abhinandanto aparimutto dukkhasmā ti vadāmīti.[1] Tena vuttaŋ kāyikaŋ dukkhaŋ, cetasikaŋ dukkhaŋ ṭhapetvā, avasesaŋ dukkhasaccaŋ na dukkhan ti.

Ye ye sattā taŋ sukhaŋ vedanaŋ: etaŋ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti upādiyanti, tesaŋ tesaŋ sattānaŋ taŋ upādānaŋ taṇhāya sati hoti; taṇhāya asati na hoti. Tasmā taṇhā eva ekantena sabbesaŋ vaḍḍhadukkhānaŋ samuppatti-kāraṇattā samudayasaccaŋ nāma. Na Saccavibhange[2] niddiṭṭhā kāmāvacarakusalādibhedā kusalākusaladhammā, te hi saccasāmaññe samudayasaccaŋ nāma, ariyasacce pana samudayasaccaŋ na honti, dukkhasaccam eva honti. Avijjā pi hi ariyasaccaṭṭhānaŋ patvā dukkhasacce sangahitā ti. Tena vuttaŋ: *Samudayasaccaŋ ṭhapetvā avaseso samudayo, na samudayasaccan* ti. Avaseso samudayo ti Saccavibhange niddiṭṭho, kusalamūlādibhedo dukkhasaccassa paccayo. Yasmā ca ariyāsaccaṭṭhānaŋ patvā taṇhā eva samudayasaccaŋ nāma hoti,

---

[1] *Saŋyutta*, iii, 31. [2] *Vibhanga*, p. 106 *f*.

tasmā nirodho pi taṇhā-nirodho eva nirodhasaccaŋ nāma, na avasesakilesadhammakusalākusaladhammānaŋ nirodho. Tena vuttaŋ :—*nirodhasaccaŋ ṭhapetvā avaseso nirodho na nirodhasaccan* ti. Avaseso nirodho ti avasesānaŋ kilesādhammānaŋ lokiya-kusalākusaladhammānañ ca nirodho. Api ca taṇhā-nirodho pi duvidho : uppannanirodho anuppādanirodho ti. Tattha paccayaŋ labhitvā uppannāya taṇhāya bhangapattivasena nirodho uppannanirodho nāma. Tad-anga-pahānādi-vasena paccayaŋ pajahantassa taṇhāya puna uppādābhāvo anuppādanirodho nāma. So : tadanganirodho vikkhambhananirodho samucchedanirodho paṭipassaddhinirodho nissaraṇanirodho ti pañca vidho. Tattha tad-anganirodho kāmakusalesu labbhati, vikkhambhananirodho mahaggatakusalesu, samucchedanirodho ariyamaggesu, paṭipassaddhinirodho ariyaphalesu, nissaraṇanirodho nibbāne labbhati. Samucchedo hi paṭipassaddhi ca ṭaṇhāpariyante pavatto upakkamo hoti. Taṇhāya nissaraṇaŋ nāma na hoti. Taṇhāpariyantato suṭṭhu vimuccitvā bahiddhā dissamānaŋ nibbānakiccam eva nissaraṇan ti vuccati. Tasmā visuŋ nissaraṇanirodho nāma vuccati. Ayam eva idha adhippeto.

Yasmā ca taṇhāya anuppādanirodhattāya pavatto ariyamaggo eva idha maggasaccaŋ nāma, na lokiyamaggo. Tena vuttaŋ : *maggasaccaŋ ṭhapetvā avaseso maggo na maggasaccan* ti.

Ettha codanā siyā :—Avijjā pi hi ariyasaccaṭṭhānaŋ patvā dukkhasacce sangahitā ti : kasmā ? vuttaŋ, nanu sā paṭiccasamuppāde ādipabhavabhūtā hoti, taṇhāya ca paccayabhūtā ; tasmā avijjāya sati taŋ upādānaŋ hoti, avijjāya asati taŋ upādānaŋ na hotīti pi siddhattā avijjā pi samudayasaccaŋ nāma siyā ti?

Parihāro vuccati : Paṭiccasamuppādapariyāyaŋ patvā avijjā padhānaŋ hoti, ariyasaccapariyāyaŋ patvā taṇhā padhānaŋ. Yathā hi eko puriso ekaŋ bhūmipadesaŋ sodhetvā nānārukkhasampannaŋ uyānaŋ karoti, tattha ādito paṭṭhāya uyānapavattiyā paccayaparaŋparā katamā ti vutte, bhūmipathamaŋ vattabbā hoti. Ko uyānaŋ karoti ? ko uyānasāmīti vutte, pūriso vattabbo hoti :—ayaŋ

uyānakārako, ayaŋ uyānasāmīti. So hi bhummisodhanādikaŋ sabbaŋ uyāne kattabbakiccaŋ karoti. Tato pavattaŋ bhogaŋ so eva bhuñjati. Tattha uyānaŋ viya sattasantānaŋ. Bhūmi viya avijjā. Sāmiko viya taṇhā. Tattha ādito patthāya sattasantānapavattiyā paccayaparaŋparāya desiyamānāya avijjā pathamaŋ vattabbā. Sā hi ādi pabhavabhūtā ti. Ko dhammo sattasantānaŋ karotīti vutte, taṇhā eva vattabbā. Tattha uyānapavattiyā paccayaparaŋparakathā viya paṭiccasamuppādadesanā. Uyānakārakakathā viya catusaccadesanā ti. Saccasāmaññaŋ ariyasaccan ti ko viseso? Saccasāmaññe yo yo dhammo udayabbaya-paṭipiḷanādi vasena dukkhādi paripariyānaŋ[1] labbhati, so so dhammo dukkhasaccādīsu sangahito. Ariyasaccaŋ pana nippariyāyasaccaŋ acalasaccaŋ suddhaabhidhammabhūtan ti.

Sattasantānapavattiyā paccayaparanparākathāya avijjā pathamaŋ vattabbā ti ettha kasmā pathamaŋ vattabbā? Nanu avijjāya pi paccayo atthīti? Atthi. Evaŋ sati avijjāya paccayo pathamaŋ vattabbo ti? Na vattabbo. Kasmā ti ce, sace hi avijjāya pi paccayo atthīti katvā taŋ paccayaŋ pathamaŋ vadeyya. Tassa paccayassā pi paccayo atthi yeva. Tasmā tassa paccayassā pi paccayo pathamaŋ vattabbo ti āgacchati yeva. Evañ ca sati tassa paccayassāpi paccayo tassa paccayassa pi paccayo ti anamatagge atītamaddhāne pariyantam eva na gaccheyyāti.

Atha kasmā avijjā ādimhi vuttāti? Saŋsārapavattiyā mūlapabhavapadhānaŋ jeṭṭhakakiccatāya ādimhi vuttā. Sā hi aññāṇakiccā hoti. Aññāṇañ ca vaḍḍhadukkhapavattiyā mūlapabhavo hoti, mūlapadhānaŋ hoti, mūlajeṭṭhakaŋ tato pubbaṭṭhānārahassa kiccantarass' eva abhāvato ti. Api ca paṭiccasamuppādadesanā nāma ekabhavavisayā hoti. Ekaŋ bhavaŋ paripuṇṇaŋ katvā desento Bhagavā paticcasamuppādaŋ deseti. Ekaŋ bhavaŋ paripuṇṇaŋ katvā desentena ca āgamanangehi gamanangehi ca saddhiŋ vattabbo hoti. Tattha āgamanangāni nāma pūrimabhave siddhā: avijjā sankhārā. Gamanangāni

[1] MS. *sic*.

nāma idhabbhavapaccayā anantare bhave jātijarāmaraṇāni. Ekañ ca bhavaŋ paripuṇṇaŋ katvā desite, anamatagge saŋsāre bhavābhavā pi viññāyanti. Ettha pi evam eva; tattha pi evam evāti. Evaŋ dvinnaŋ dhammānaŋ dvīsu desanāsu visuŋ visuŋ padhānakāraṇaŋ veditabban ti.

Pavattimahāvāre nirodhasaccaŋ na labbhati. Kasmā? Nirodhasaccasankhātassa nibbānassa uppādanirodhābhāvato. Na hi pathamamaggena niruddhānaŋ diṭṭhivicikicchānañ ca sabbesaŋ apāyagāmikammānañ ca apāyabhavānañ ca bhavantaresu pi tassa puggalassa santāne puna uppādo nāma natthi, tassa tassa nirodhassa puna nirodho nāma natthi. Uppādābhāvo pan' assa ajātidhammattā hotīti evañ ca katvā so nirodho saŋsāre apāyadukkhabhirukānaŋ[1] ariyajanānaŋ tāṇaŋ hoti, leṇaŋ hoti, saraṇaŋ hoti, parāyanaŋ hoti, gati hoti, patiṭṭhā hotīti.

Samudayasaccañ ca maggasaccañ ca paṭisandhikkhaṇe cutikkhaṇesu na labbhanti, pavattikāle eva labbhanti. Tasmā imasmiŋ Saccayamake pavattimahāvāre pavattikāle pi uppādanirodhā gahitā honti: *pavatte taṇhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe; pavatte maggavippayuttacittassa uppādakkhaṇe* ti ādinā.

Atītavāre *anabhisametāvīnan* ti puthujanānaŋ, *abhisametāvīnan* ti ariyajanānaŋ; te pi ariyamaggakkhaṇe abhisamentā eva honti, na abhisametāvino. Ariyaphalakkhaṇe eva te abhisametāvino. *Suddhāvāsānaŋ dutiye citte vattamāne* ti paṭisandhicittaŋ atikkamitvā ṭhitānaŋ. Dutiye bhavangacittasantāne vattamāne. Bhavanikantika-pathamajavanacittaŋ pi dutiyacitte sangahitaŋ.

Pariññāvāre nirodhasaccaŋ ca maggasaccañ ca na labbhanti. Kasmā? Lokuttarasaccesu pariññākiccassa abhāvato. Na hi *parijānātīti?* vattabbā. Ñātatiraṇapariññāyo tesu saccesu atthi. Tasmā yo nirodhasaccaŋ parijānāti, yo maggasaccaŋ parijānātīti na sakkā vattuŋ. Pahānapariññā pi natth' eva. Tasmā yo nirodhasaccaŋ pajahati, yo maggasaccaŋ pajahatīti na sakkā vattun ti.

Tattha tesu saccesu pahāna-pariññā natthīti yuttaŋ,

---

[1] MS. *sic.* ? abhiruhantānaŋ.

ñātatiraṇapariññāyo pana tesu sakkā laddhuŋ, tāni hi abhiññeyyadhammattā, sabhāvato vā pabhedato vā ñātabbāni eva honti, maggasaccañ ca uppādanirodhadhammattā aniccaŋ dukkhaŋ anattā ti tiritabbam eva hotīti codanā.

Parihāro vuccati: pariññā nāma matthakapattaŋ ñāṇakiccaŋ hoti, pariniṭṭhitañāṇakiccaŋ. Tesu ca dvīsu saccesu sabhāvato vā pabhedato vā ñātamattena ñāṇakiccaŋ na pariniṭṭhāti; Nirodhasacce attano ajjhattasantāne paṭilabhitvā rāgo ne niruddho ti ādinā sacchikate eva, tasmiŋ ñāṇakiccaŋ pariniṭṭhāti. Maggasacce ca attano ajjhattasantāne upasampādanavasena bhāvite eva, tasmiŋ ñāṇakiccaŋ pariniṭṭhāti. Tasmā tesu saccesu ñātapariññā natthīti vuttaŋ. Yesu ca dhammesu taṇhāgāho uppajjati nivīsati, tesveva tassa taṇhāgāhassa pahānatthaŋ tiraṇapariññā icchitabbā. Lokuttaradhammesu pana taṇhāgāho yeva natthi. Tasmā tesu tiraṇapariññā pi natthīti vuttaŋ. Yathā ca tesu, tathā samudayasacce pi ñātatiraṇapariññāyo natthi, pahānapariññā eva atthi. Na hi ñātamattena tiritamattena tasmiŋ ñāṇakiccaŋ pariniṭṭhāti, pahine eva pariniṭṭhātīti. Dukkhasaccadhammesu ca pahānakiccaŋ natthi, ñātatiraṇapariññāyo eva atthi. Na hi samudayasaccaŋ apajahitvā tesu dhammesu pahinesu pi tesaŋ pahānakiccaŋ pariniṭṭhāti; tesu apahinesu pi samudayasacce pahine tesaŋ pahānakiccaŋ pariniṭṭhāti yeva. Tesaŋ pahānakiccante ca anantarabhavato paṭṭhāya anāgate kāle anantesu bhavesu uppajjissamānānaŋ tesaŋ dukkhasaccadhammānaŋ imasmiŋ yeva bhave maggakkhaṇe ekappahārena samucchedakiccaŋ, phalakkhaṇe paṭipassaddhikiccaŋ, tato paraŋ tehi anāgatehi dukkhasaccadhammehi nissaraṇakiccan ti attho. Yathā hi ekasmiŋ padese eko vīsarukkho sañjāyati, sace so vaḍḍhamāno pupphaphalāni vihanto tiṭṭheyya, taŋ paṭicca tasmiŋ padese vassasahassaŋ pi vassasatasahassaŋ pi, sakalakappaŋ pi vīsarukkhaparamparā sañjāyeyya. Eko puriso taŋ rukkhaŋ disvā: ayaŋ vīsarukkho; yassa pupphaphalāni khādantā marantīti ñatvā taŋ rukkhaŋ chindeyya. Tasmiŋ rukkhe chinne taŋ paṭicca uppajjissamānā sabbā pi vīsarukkhaparamparā

chinnā eva nāma honti, na jāyissanti, anuppādadhammataŋ pāpuṇanti. Evam eva tesaŋ dukkhasaccadhammānaŋ pahānaŋ veditabbaŋ. Taŋ rukkhaŋ chindeyyāti c' ettha chedo duvidho: mūlacchedo rukkhacchedo ti. Tattha mūlacchedo eva samucchedo nāma. Rukkhacchedo samucchedo na hoti. Kasmā? Mūle acchinne punappunaŋ chinnassa pi tassa rukkhassa punappunaŋ ruhanato tasmiŋ ca ruḷhe sabbāsaŋ pi rukkhaparamparānaŋ tasmiŋ padese ruhanato. Mūle pan' assa chinne acchinnassa pi tassa aruhanato. Tasmiŋ ca aruḷhe sabbāsaŋ pi rukkhaparamparānaŋ tasmiŋ padese aruhanato ti.

Tattha so rukkho viya paccuppanno ayaŋ aṭṭabhāvo daṭṭhabbo. Tassa mūlaŋ viya imasmiŋ attabhāve taṇhā daṭṭhabbā. So puriso viya Buddhabhāvako daṭṭhabbo. Rukkhaparamparā viya dutiyabhavato paṭṭhāya apāyādīsu uppajjissamānā dukkhasaccaparamparā daṭṭhabbā. Tassa rukkhassa mūlasamucchedo viya tassā taṇhāya samucchedo daṭṭhabbo. Tassa mūle samucchinne tasmiŋ rukkhe aviruḷhe āyatiŋ rukkhaparamparānaŋ anuppādo viya taṇhāya samucchinnāya imasmiŋ attabhāve aviruḷhidhamme jāte tāsaŋ sabbāsaŋ dukkhasaccaparamparānaŋ anuppādanirodhasankhātaŋ nirodhasaccaŋ daṭṭhabbaŋ. Purisassa mūlacchedāya upakkamo viya pubbabhāgapariññāhi sahamaggasaccabhāvanā daṭṭhabbā.

Tattha yadā attadiṭṭhisahagatā taṇhā samucchinnā hoti, tadā sabbe duccaritadhammā ca apāyabhavā ca samucchinnā honti. Taŋ-khaṇato paṭṭhāya tassa puggalassa bhavābhavesu duccaritābhayehi ca apāyadukkhehi ca vimokkho hoti. Idaŋ Buddhasāsane sa-upādisesaŋ nāma asankhataŋ pathamamahānibbānaŋ hoti.

Yadā diṭṭhivippayuttā kamataṇhā samucchinnā hoti, tadā sabbe kāmapuññabhisankhārā ca kāmasu gatibhavā ca samucchinnā honti. Taŋ-khaṇato paṭṭhāya tassa puggalassa anāgate bhavābhavesu kāmapuññābhisankhārehi ca kāmakilesavicitarangasankhobhitehi duccaritadurācāra-durājīvabahulehi accāsanna-apāyaduggativinipatanadhammehi kāmasu gatibhavehi ca vimokkho hoti. Idaŋ Buddhasāsane sa-upādisesaŋ nāma asankhataŋ dutiyamahānibbānaŋ hoti.

Yadā rūparāga-arūparāgasankhātā bhavataṇhā samucchinnā hoti, tadā sabbe mahaggatapuññābhisankhārā ca rūpārūpabrahmabhavā ca samucchinnā honti. Taŋkhaṇato paṭṭhāya tassa puggalassa rūpārūpapuññābhisankhārehi ca sassatucchedagāhamānātimāna-bahulehi anicca-adhūva-vipariṇāmadhammehi rūpārūpabhavehi ca vimokkho hoti. Idaŋ Buddhasāsane anupādisesaŋ nāma asankhataŋ tatiyamahānibbānaŋ hoti. Ettha ca asankhatan ti tassa nibbānassa jarāmaraṇābhāvena niccadhūvāvipariṇāmadhammattā tad-atthāya puna maggabhāvanākiccābhāvato sankhāradukkharahitaŋ.

Tattha Buddhakāle pi devamanussā pathama-mahānibbānapattā eva bahutarā honti. Dutiyamahānibbānapattā appakā va honti. Tatiyamahānibbānapattā pana appakatarā eva. Kasmā? Indriyadhammānaŋ mudutarabahulattāti. Tattha sesakilesadhammā ca sesabhavakhandhā ca upādisesā ti vuccanti. Sa-upādisesaŋ pathamamahānibbānaŋ pattassa tato paṭṭhāya bhavābhavesu saŋsarantassa sabbāmicchādiṭṭhiyo ca sabbāni duccaritāni ca sabbāni apāyadukkhāni ca natthi. Devamanussesu saŋsarantassa pi hinabhavā nāma natthi, paṇitabhavā eva atthi. Sa-upādisesaŋ dutiyamahānibbānaŋ pattassa tato paṭṭhāya kāmabhavesu paṭisandhi eva natthi. Uparimaggaŋ labhitvā tasmiŋ bhave vā parinibbāyati, jhānaŋ bhāvetvā uparibrahmalokaŋ vā gacchati. Anupādisesaŋ tatiyamahānibbānaŋ pattassa pana punabbhavo nāma natthi. Tasmiŋ bhave eva parinibbāyati.

Ettha codanā siyā: Tatiyamahānibbānaŋ pattassa punabbhavo nāma natthīti vuttaŋ. Punabbhave asati khandhapañcakaŋ natthi. Khandhapañcake asati vedanākkhandho pi natthi. Vedanākkhandhe asati, tasmiŋ nibbāne kiñci vedayitabbaŋ nāma natthi. Vedayitabbe asati tasmiŋ nibbāne kiñci sukhaŋ nāma natthi, kiñci assāditabbaŋ nāma natthi, kiñci kāmaniyaŋ nāma natthi, modaniyaŋ natthi, pamodaniyaŋ natthi, sammodaniyaŋ natthi, kiñci iṭṭhaŋ kantaŋ manāpaŋ pīyarūpaŋ[1] sātarūpaŋ natthi,

[1] MS. *sic.*

suddhaŋ ajaṭṭhākāsaŋ viya rittakañ ñeva khāyati, tucchakañ ñeva khāyati, suññakañ ñeva khāyati, niratthakañ ñeva khāyati. Ye ca loke manussā vā manussasampattiyaŋ ṭhitā samānā, devā vā devasampattiyaŋ ṭhitā samānā, brahmāno vā brahmasampattiyaŋ ṭhitā samānā tassa nibbānassa atthāya mahantaŋ vāyāmaŋ karonti. Sabbe te attānaŋ heṭṭhā anante ajaṭākāse[1] pātetuŋ mahantaŋ vāyāmaŋ karontā ti viya khāyantīti.

Parihāro vuccate: Yā ca manussesu manussasampatti nāma atthi, devesu devasampatti nāma atthi, brahmesu brahmasampatti nāma atthi, sabbā tā taṇhāya āhārā honti. Taṇhaŋ paṭicca sampattināmaŋ labhanti. Yesaŋ kāmataṇhā atthi, tesaŋ devamanussānaŋ attabhāvā ca pīyarūpā[2] sātarūpā khāyanti, devamanussasampattiyo ca rammaṇiyā khāyanti. Yesaŋ rūpārūpataṇhā atthi, tesaŋ brahmattabhāvā ca pīyarūpā[2] sātarūpā khāyanti, brahmasampattiyo ca rammaṇiyā khāyanti. Yesaŋ kāmataṇhā natthi, tesaŋ devamanussasampattiyo vāḷamigehi vā vāḷayakkhehi vā pariggahitā mahāvanasaṇḍā viya nibbindaniyā khāyanti. Devamanussānaŋ attabhāvā ca nānākilesānaŋ vā nānākunapānaŋ vā paripūrā jegucchaniyā khāyanti. Tesu attabhāvesu punabbhavaŋ na icchanti, apunabbhavam eva icchanti. Tesu apunabbhavaŋ icchantānañ ca tā sampattiyo pi tucchā suññā niratthakā sappaṭibhayā khāyanti. Tesu attabhāvesu ayaŋ apunabbhavo eva taŋ dutiyaŋ mahānibbānaŋ hoti. Esa nayo tatiyamahānibbāne pi. Tattha pana yesaŋ rūpārūpataṇhā natthi, tesaŋ atidīghāyuko brahmattabhāvo acavanadhammaŋ asokaŋ anupāyāsaŋ thāvaramahānibbānaŋ khāyatīti ādinā vattabbaŋ. Tesu āyusampatti-vaṇṇasampatti-sukhasampatti-iddhisampatti-parivārasampattiyo taṇhāya āhārā honti. Taṇhaŋ paṭicca sampattināmaŋ labhanti. Yesaŋ rūpārūpataṇhā natthi, tesaŋ tā sampattiyo naṭisamajjānaŋ naccagīta-vāditakiriyā bhaṇḍāni viya, bāladārakānaŋ kiḷanakiriyā bhaṇḍāni viya, surāmadamanuyuttānaŋ majjanakiriyā bhaṇḍāni viya

[1] *For this term, cf. Asl.* 314 *f.*; 346 [2] MS. *sic.*

ca khāyanti. Attabhāvā ca nesaŋ naṭanāṭakānaŋ vā bāladārakānaŋ vā surāmadamanuyuttānaŋ vā attabhāvā viya khāyanti. Kasmā? Kilesānaŋ nisandadhammattā. Yāni hi devamanussesu ca brahmalokesu ca kāyacittānaŋ iñjanaphandana-kampana-calanāni nāma atthi. Sabbāni tāni kilesadhammānaŋ nisandāni evāti. Tasmā tesu brahmattabhāvesu punabbhavaŋ na icchanti. Apunabbhavam eva icchanti. Tesu ayaŋ apunabbhavo yeva taŋ tatiyamahānibbānan ti.

Chaṭṭhe Sankhārayamake assāsapassāsā kāyasankhāro, vitakkavicārā vacīsankhāro; ṭhapetvā vitakkavicāre avasesā sabbe pi cetasikā dhammā cittasankhāro. Tattha oḷārikena nāma rūpakāyena sankhariyatīti kāyasankhāro; vacībhedaŋ sankharotīti vacīsankhāro; cittaŋ nissāya uppannattā cittena sankhariyātīti cittasankhāro. Paṇṇattivāro suviññeyyā.

Pavattimahāvāre suddhabhummivāre jhānaŋ pi idha bhummiṭṭhāne āgataŋ. Taŋ pana catukkanayena catubbidhaŋ hoti: paṭhamajhānaŋ dutiyajhānaŋ tatiyajhānaŋ catutthajhānan ti.

Tattha kāyasankhāro kāmabhummiyaŋ labbhati, rūpārūpabhummīsu na labbhati. Brahmānaŋ assāsapassāsā natthi. Jhānesu paṭhamajhāne ca dutiyajhāne ca tatiyajhāne ca labbhati, catutthajhāne na labbhati. Kāmasattānaŋ pi catutthajhānaŋ samāpannānaŋ assāsa-passāsā na pavattanti.

Vacīsankhāro tīsu bhummīsu labbhati, asaññasatte na labbhati. Jhānesu paṭhamajhāne eva labbhati, dutiyatatiya-catuttha-jhānesu na labbhati. Kasmā? Tesaŋ avitakka-avicāra-jhānattā.

Cittasankhāro pana cetasikadhammattā asaññasattavijjitāsu sabbāsu bhummīsu sabbesu jhānesu labbhati.

Kāyasankhāro pavattikāle eva labbhati, paṭisandhicutikālesu na labbhati. Sesā dvesankhārā tīsu kālesu labbhati.

Imasmiŋ Yamake uppādanirodhā pavattikāle pi vuttā.

Loke sattā assāsapassāsesu jīvasaññino honti, ime hi sattā jīvanti, ime hi sattā yāpenti, imesu avattamānesu sattānaŋ

jīvitaŋ natthīti. Tathā cittassa pākaṭakiriyā byāpārabhūtesu vitakkavicāresu vedanāsaññādīsu ca attasaññino,[1] citte pana niccasaññīno.[1] Tasmā tesu dhammesu sattānaŋ attajīvasaññā-pahānatthaŋ idaŋ Yamakaŋ desitan ti. Citte niccasaññā-pahānatthaŋ upari Cittayamakaŋ desitan ti.

Sattame Anusaya-yamake *sattānusayā* ti anusayāvatthāyaŋ ṭhitā satta dhātuyo. Yathā hi vāsanā-dhātuyo nāma atthi, pahīnasabbakilesā sāvakā pi paccekabuddhā pi taŋ taŋ kilesavāsanaŋ pajahituŋ na sakkonti. Keci vitarāgā[2] pi samānā rajjaniye ṭhāne rajjanākāravikāraŋ pāpuṇanti. Keci vitadosā[2] pi samānā dussaniye ṭhāne dussanākāravikāraŋ pāpuṇanti. Keci vitamohā[2] pi samānā muyhaniye ṭhāne muyhanākāravikāraŋ pāpuṇanti. Sabbaññū Buddhā eva sabbaŋ kilesavāsanaŋ pajahanti. Koci tesaŋ kilesākāravikāro nāma natthi. Sabbaṭṭhānesu acalā niccalā nibbikārā tiṭṭhanti. Yato te sammāsambuddhā ti vuccanti. Tathā sabbesaŋ puthujjanānaŋ anusayadhātuyo nāma atthi. Sekkha-ariyānaŋ pi kesañci kāci anusayadhātuyo atth' eva. Khīṇāsavānaŋ pana natthi.

Tisso hi kāmarāgassa bhummiyo: anusayabhummi, pariyuṭṭhānabhummi, vitikkamabhummīti; tathā paṭighassa, mānassa, diṭṭhiyā, vicikicchāya, bhavarāgassa, avijjāya. Tattha kāmarāgo, yadā kāyanga-vācangāni cālento pavattati, tadā tathā-pavatti tassa vitikkamabhummi nāma. Yadā kāyanga-vācangacālanaŋ apatvā manodvāre va eva uṭṭhānaŋ pāpuṇāti, tadā tathā-pavatti tassa pariyuṭṭhānabhummi nāma. Manodvāre pi uṭṭhānaŋ apatvā niccakālaŋ cittasantānānugato avatthākāraviseso, tassa kāmarāgassa anusayabhummi nāma. So hi uppādaŋ pi apatvā cittasantāne sayanākārena pavattamāno hutvā, yadā chasu dvāresu aññatarasmiŋ dvāre rajjaniyavatthubhūtaŋ ārammaṇaŋ ābādham āgacchati, tadā ayoniso bhavangaŋ āvaṭṭetvā parato pariyuṭṭhānabhummiŋ patvā kāmarāgasahagataŋ javanacittaŋ uppādeti, tadā sace taŋ

---

[1] MS. *sic.*

[2] MS. *sic.*

ārammaṇaŋ dubbalaŋ hoti, tasmiŋ ārammaṇe niruddhe puna so kāmarāgo nirujjhitvā puna anusayabhummiyaŋ patiṭṭhāti. Yadi taŋ ārammaṇaŋ balavaŋ hoti, pariyuṭṭhānabhummiyaŋ pi aṭṭhatvā vitikkamabhummiŋ patvā kāyangaŋ vā vācangaŋ vā cālento pavattati. Tattha yathā paccayaŋ pavattitvā puna anukkamena pariyuṭṭhānabhummiŋ ca anusayabhummiŋ ca patvā yāva tādisaŋ ārammaṇaŋ ābādhaŋ na āgacchati, tāva kusalākusalābyākatacittasantāne anuseti yeva.

Esa nayo paṭighānusayādīsu pi.

So ca kusalābyākatacittasantāne anusayanto pi kusalo vā abyākato vā na hoti. Kasmā? Akusalajātikattā. Tañ ca kusalaŋ vā abyākataŋ vā akusalasampayuttaŋ nāma na hoti. Kasmā? Visuŋ sampayuttadhammabhāvena anuṭṭhānattā. So ca cittavippayutto na hoti sampayuttadhammajātikattā, na c' assa khaṇikanirodho atthi. Kasmā? Uppādassa pi abhāvato. Tato yeva c' assa uppajjittha uppajjissatīti atītānāgatabhāvo pi natthi, paccuppannapariyāyo pana labbhati. Kasmā? Bhavābhavesu cittasantāne niccakālaŋ vattamānabhāvena siddhattā, tasmā imasmiŋ Yamake nirodhavāro nama natthi. Tathā atītānāgatavārā ca. *Yassa kāmarāgānusayo anuseti . . . yassa kāmarāgānusayo uppajjatīti* pana paccuppannavāro va atthi. Ettha ca *uppajjatīti* uppajjanāraho hoti. Uppajjanaka-sattiyutto hotīti attho. Kasmā? Maggena appahīnattā. So ṭhapetvā maggabhāvanaŋ aññena yena kenaci vāyāmena pajahituŋ asakkuṇeyyattā thāmagatakileso ti pi vuccati.

So bhavābhavesu cittasantānaŋ anuvattamāno kadāci balavā hoti, kadāci dubbalo. Tattha yesaŋ kāmarāgo pariyuṭṭhānabahulo hoti, seyyathāpi rājūnaŋ vā upari kāmāvacaradevānaŋ vā, tesaŋ kāmarāgānusayo balavā hoti. Tato cavitvā manussabhūtānañ ca tesaŋ hi kāmarāgo lahuŋ ca pariyuṭṭhāti bahuŋ ca pariyuṭṭhātīti. Yesaŋ dukkhadomanassā[1] uppatti-bahulā honti, seyyathāpi nerayikānaŋ, tesaŋ paṭighānusayo balavā hoti. Tathā tato

[1] MS. °domanussā.

cavitvā manussabhūtānañ ca tiracchānayonito āgatānaŋ pi yebhuyyena avijjānusayo balavā hoti. Pūrimabhave micchādiṭṭhīsu, pariciṇṇānaŋ pacchā bhavābhavesu diṭṭhānusayo balavā hoti.

Brahmūnaŋ vā brahmalokato āgatānaŋ vā mānānusayo vā bhavarāgānusayo vā balavā hoti.

Ekasmiŋ bhave pi yadā yassa bahuŋ kāmarāgapariyuṭṭhānaŋ hoti, tadā tassa kāmarāgānusayo balavā hoti. Yasmiŋ ca ārammaṇe yassa bahuŋ kāmarāgo pavattati, taŋ ārammaṇaŋ paṭicca tassa kāmarāgānusayo balavā hoti. Paṭighānusayādīsu pi es' eva nayo.

Brahmalokato āgatānaŋ kāmarāgānusayo vā paṭighānusayo vā dubbalo hoti. Yadā paṭipakkhadhammabhāvanā vasena yo yo anusayo niggahaŋ pāpuṇāti, tato paṭṭhāya so so anusayo dubbalabhāvaŋ pāpuṇāti.

Yadā tena tena maggena taŋ taŋ anusayaŋ samucchindati, tadā so so anusayo parikkhayaŋ gacchati; puna pariyuṭṭhānaŋ nāma natthi. Kuto vitikkamo? Pubbedassitā vīsarukkhopamā ettha pi dassitabbā hoti.[1] So vīsarukkho viya kāmarāgo. Vīsarukkhassa mūlaŋ viya kāmarāgassa anusayabhummi. Vīsarukkhassa khandho viya kāmarāgassa pariyuṭṭhānabhummi. Vīsarukkhassa sākhā-pasākhāyo viya kāmarāgassa kāyanga-vācangāni copetvā pavattākāyika-vācasikavitikkamakiriyā. Sesaŋ suviññeyyaŋ.

Satta pi anusayā suddhāvāsavajjitāsu sabbāsu kāmarūpārūpabhummīsu labbhanti, paṭighasampayuttacittadvayaŋ rūpārūpabhummīsu na labbhati. Paṭighānusayo pana tāsu bhummīsu labbhati yeva. Asaññasattabhummiyaŋ cittappavatti nāma natthi. Tattha pi anusayā na labbhantīti natthi. Ettha codanā siyā: cittasantāne anusentīti vuttaŋ. Asaññasatte ca cittasantānaŋ natthi. Kathaŋ tattha satta anusayā labbhantīti? Appahīnaṭṭhena labbhanti. Yattha hi cittasantānaŋ atthi, tattha cittasantāne anusayanaṭṭhena ca apahīnaṭṭhena labbhanti. Yattha cittasantānaŋ natthi, tattha apahīnaṭṭhena labbhantīti.

---

[1] See p. 258 *f*.

Yathā aññesu Yamakesu arūpe asaññasatte ti ādinā kevalaŋ uppajjanaṭṭhānaŋ nāma vuttaŋ, na tathā idha. Idha pana saddato pi atthato pi anusayanaṭṭhānaŋ nāma aññathā vuttaŋ. Tathā hi rūpārūpabrahmānaŋ pi puthujjanabhūtānaŋ *satta anusayā anusentīti* vuttaŋ. Kāmadhātuyā cutassa rūpadhātuŋ arūpadhātuŋ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusentīti. Tattha puthujjanabrahmānaŋ paṭisandhikkhaṇe te satta anusayā anusenti, te kattha anusentīti? Tesaŋ brahmānaŋ pi kāmarāgānusayo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu anuseti; tesaŋ brahmānaŋ pi paṭighānusayo dukkhāya vedanāya anusetīti ādinā vattabbo. Apāyikasattānaŋ bhavarāgānusayo rūpadhātuyā arūpadhātuyā anusetīti vattabbo.

Suddhapuggalavāre pi sabbesaŋ puthujjanānaŋ satta anusayā anusenti; sabbesaŋ sotāpannasakadāgāmīnaŋ pañca anusayā anusenti; sabbesaŋ anāgāmīnaŋ tayo anusayā anusenti; sabbesaŋ arahantānaŋ sabbe pi anusayā nānusenti; catunnaŋ maggaṭṭhapuggalānaŋ koci anusayo anusetīti vā nānusetīti na vattabbo ti. Evaŋ atthavibhāgo veditabbo.

Idāni anuttānesu pāḷipadesu atthidīpanā vuccati. Uddesapāṭhe: kāmarāgānusayo paṭighānusayo ti idaŋ dvayaŋ ekaŋ tad-ekaṭṭhaŋ nāma. Tatiyamaggena ekato pahātabbattā mānānusayena saha bhavarāgānusayo avijjānusayo ti idaŋ tayaŋ ekaŋ tad-ekaṭṭhaŋ nāma. Catutthamaggena ekato pahātabbattā diṭṭhānusayo vicikicchānusayo ti idaŋ dvayaŋ ekaŋ tad-ekaṭṭhaŋ nāma. Pathamamaggena ekato gahātabbattā idaŋ pahānekaṭṭhaŋ nāma. Pathamamaggena diṭṭhānusaye pahiyyamāne diṭṭhisahajātā kāmarāgabhavarāgamānaavijjāyo pi pahiyyanti. Vicikicchānusaye pahiyyamāne taŋ sahajātā avijjā pi pahiyyatīti ādi sahajekaṭṭhaŋ[1] nāma.

Anusayanaṭṭhānuddese *kāmadhātuyā* ti dukkhasahagata-

---

[1] MS. *sic.*

domanassasahagata-cittuppādavajjitesu kāmāvacaracittuppādesu aṭṭhavīsati rūpadhammesu ca.

Dvīsu vedanāsūti sukhopekkhā vedanāsu. *Dukkhāya vedanāyāti* kāyikadukkha-cetasikadukkhavedanāya. *Rūpadhātuyāti* pannarasasu rūpāvacaracittuppādesu. *Arūpadhātuyāti* dvādasasu arūpāvacaracittuppādesu, sabbasakkāyapariyāpannesu dhammesūti sabba-tebhummikadhammesu. Apariyāpannesu pana lokuttaradhammesu koci anusayo anusetīti natthi.

Suddhapuggalavāre anusetīti puggalasantāne anusayanabhāvena vattati, na cittasampayogavasena.

Suddhabhummivāre *yattha kāmarāgānusayo anusetīti* ettha *yatthāti* pubbe kāmadhātuyā *dvīsu vedanāsūti* vutte, yasmiŋ dhammasamūhe ti attho. So pana dhammasamūho paṭighānusayassa ṭhānaŋ na hoti, tasmā *no* ti paṭisedheti.

Dvimūlakavāre: *yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusentīti* ettha tesaŋ dvinnaŋ anusayānaŋ ekato anusayanaṭṭhānaŋ nāma natthi, tasmā *natthīti* paṭikkhipati. Purimapadatthaŋ nivārento natthīti āha; pacchimapadatthaŋ nivārento *no* ti. Imasmiŋ vāre sesaŋ suviññeyyaŋ.

Sānusayavāre suddhapuggalavāro suviññeyyo. *Yato* ti pade pi yattha iccev' attho. Ten' eva vissajjanāpāṭhesu kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayena ca sānusayo kāmarāgānusayena ca sānusayo ti evaŋ satta myantāni attha padāni vuttāni. Yattha anusayitena kāmarāgānusayena sānusayo ti vuttaŋ hoti, yato uppannenāti pi vaṇṇenti. Pajahatīti āgate pajahanavāre. Maggaṭṭhapuggalānaŋ pahānapariññā vuttā. Tattha *tad-ekaṭṭhaŋ pajahatīti* tena kāmarāgena saddhiŋ ekasmiŋ citte ṭhitaŋ kāmarāgasampayuttaŋ mānaŋ pajahati; āyatiŋ anuppādadhammataŋ āpādeti. Rūparāga-arūparāgasahajātaŋ pana mānaŋ na pajahatīti adhippāyo. Athavā: Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu kāmarāgena saha anusayitaŋ tena ekaṭṭhānaŋ mānaŋ pajahati. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā anusayitaŋ pana mānaŋ na pajahatīti adhippāyo. Esa nayo sesesu tad-ekaṭṭhapadesu.

Aṭṭhamako ti sotāpattimaggaṭṭho. Dakkhiṇeyyānukkamena arahattaphalaṭṭhato paṭṭhāya heṭṭhā gaṇiyamāne sotāpattimaggaṭṭho aṭṭhamako hoti.

Parijānātīti āgate pariññā-vāre maggaṭṭhapuggalānaŋ tisso pariññā vuttā.

Pahīnavāre phalaṭṭhapuggalānaŋ pahānapariññā vuttā. Tattha suddhabhummivāre: *Yattha kāmarāgānusayo pahīno, tattha paṭighānusayo pahīno ti . . . na vattabbo pahīno ti vā, appahīno ti vā* ti ettha kāmarāgānusayaṭṭhāne kāmarāgānusayo eva pahīno ti vā appahīno ti vā vattabbo, na paṭighānusayo. Paṭighānusayaṭṭhāne paṭighānusayo eva pahīno ti vā appahīno ti vā vattabbo, na kāmarāgānusayo. Idha pana kāmarāgānusayaṭṭhānattā tattha paṭighānusayo pahīno ti vā apahīno ti vā na vattabbo ti. Sesaŋ pāḷianusārena suviññeyyaŋ. Uppajjativāro anusetivārasadiso.

Dhātuvāre: sabbesaŋ pi kāmarūpārūpaputhujjanānaŋ satta anusayā anusenti. Sabbesaŋ pi sotāpannasakadāgāmīnaŋ diṭṭhānusaya-vicikicchānusayavajjitā pañca anusayā anusenti. Sabbesaŋ pi ānāgāmīnaŋ mānānusayabhavarāgānusaya - avijjānusayasankhātā tayo anusuyā anusenti. Catunnaŋ maggaṭṭhapuggalānaŋ koci anusayo anusetīti natthi. Kasmā? Maggassa nāma kilesadhammānaŋ accantapaṭipakkhattā. Arahato ca natthi yeva. Kasmā? Sabbesaŋ pi anusayānaŋ pahīnattā.

Brahmaloke ṭhitā ariyapuggalā kāmalokaŋ nupapajjanti. Kasmā?[1] Rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā cavitvā kāmadhātuŋ upapajjantā nāma puthujjanā[2] eva honti. Sotāpanna-sakadāgāmino pi brahmāloke ṭhitā anāgāmisankhyaŋ gacchanti. Arūpadhātuyā cavitvā rūpadhātuŋ upapajjantā nāma natthi. Tasmā pāḷiyaŋ arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā upapatti nāma natthi. *Heṭṭhā upapajjamāno kāmadhātuŋ yeva upapajjatīti* vuttaŋ. *Anusayā-bhangā natthīti* ime nāma anusayā kāmadhātuŋ upapajjantānaŋ puthujjanānaŋ eva labbhanti, na rūpā-

---

[1] MS. tasmā. [2] MS. puthujanā.

rūpadhātuŋ upapajjantānaŋ puthujjanānan ti evaŋ vibhajjitabbā natthi. Sabbesaŋ pi puthujjanānaŋ satt' eva anusayā anusenti. Tathā sotāpanna-sakadāgāmi-anāgāminan ti. Yathā taŋ cittuppādesu paṭighasampayutto cittuppādo kāmapuggalānaŋ eva labbhati, na rūpārūpapuggalānaŋ kāmapuggalānaŋ pi pavattikāle eva labbhati. Na paṭisandhikāla-cutikālesu evarūpo vibhāgo. *Anusayesu natthīti* vuttaŋ hoti. Bhangā natthīti vā. Bhijjanasabhāvā natthi. Anamatagge saŋsāre saŋsarantānaŋ sattānaŋ yāva ariyamaggaŋ na bhāventi. Tāva kassaci anusayassa khaṇabhango nāma natthīti vuttaŋ hoti.

Anusayayamakaŋ.

Cittayamake: Cittaŋ mano mānasaŋ viññāṇan ti atthato ekaŋ vividhākārena jananassa nāmaŋ. Vividhākārenāti rūpaŋ dassanākārena jānāti. Saddaŋ savanākārena jānāti; gandhaŋ ghāyanākārena jānāti; rasaŋ sayanākārena jānāti; phoṭṭhabbaŋ phusanākārena jānāti; taŋ taŋ dhammaŋ mananākārena jānāti. Āvajjanākārena sampaṭicchanākārena santīraṇākārena, vavatthānākārena, javanākārena, anubandhanākārena, avibhūtākārena jānatīti vuttaŋ hoti. Nilaŋ[1] nilato jānāti; pitaŋ[1] pi tato jānāti; lohitaŋ lohitato jānātīti ādinā vā bhūtaŋ bhūtato jānāti; bhūtaŋ abhūtato jānāti; abhūtaŋ abhūtato jānāti; abhūtaŋ bhūtato jānāti. Iṭṭhaŋ iṭṭhato jānāti . . . aniṭṭhaŋ iṭṭhato jānātīti ādinā vā vattabbaŋ.

Tividhaŋ hi jānanaŋ: vijānanaŋ, sañjānanaŋ, pajānanan ti. Tattha vijānanaŋ vuttapakāraŋ. Sañjānanaŋ nāma suṭṭhujānanaŋ. Kālantare pi apamussamānaŋ katvā jānanan ti attho. Pajānanaŋ nāma pakārato jānanaŋ. Yatthakaŋ jānitabbaŋ hoti, tatthakaŋ sabbaŋ asesato jānanan ti attho. Ekasmiŋ pi ñeyyadhamme sabhāvato hetuto paccayato phalato ādīnavato[2] ānisaŋsato aniccato dukkhato ti ādinā bahuŋ jānitabbaŋ atthi. Taŋ sabbaŋ

---

[1] MS. *Sic.* [2] MS. ādina°.

asesato jānanan ti vuttaŋ hoti. Ñāṇapariyantaŋ ñeyyaŋ ñeyyapariyantaŋ ñāṇan ti hi vuttaŋ. Idaŋ sabbaññutañāṇavasena vuttaŋ. Idañ ca Abhidhamme sattapakaraṇāni disvā visesato sattamaŋ Mahā-Paṭṭhānapakaraṇaŋ disvā veditabbaŋ. Sāvakañāṇe pana yatthakaŋ jānanto kilesakkhayaŋ pāpuṇāti, tatthakaŋ jānanaŋ pajānanaŋ nāma. Idaŋ pana Abhidhamme Vibhange Suttantabhājaniyāni pañca Suttanta-Nikāye ca disvā veditabbaŋ. Lokiyamahājanānaŋ ñāṇe yatthakaŋ jānanto ahitaŋ apaneti, hitaŋ upaneti, tatthakaŋ jānanaŋ pajānanaŋ nāma. Tattha sabbaññutañāṇaŋ Paṭisambhidāmagge Anāvaraṇañāṇaniddesena dīpetabbaŋ. Sāvakañāṇaŋ abhiññeyya Padaniddesena lokiyamahājanañāṇaŋ. Abhidhamme Ñāṇavibhange kammāyatanañāṇasippāyatana - ñāṇavijjāṭṭhānañāṇehi ca āyakosalla - apāyakosalla - upāyakosalla - ñāṇehi ca kammasakatā-sammādiṭṭhi-dasavatthuka - sammādiṭṭhi - ñāṇehi ca dīpetabbaŋ.

Tattha kammasakatā-sammādiṭṭhi-ñāṇe kammaŋ nāma duvidhaŋ: atītakammaŋ paccuppannakamman ti. Tattha ime sattā atītabhavesu attanā katehi kusalākusalakammehi sugati-duggati-bhavesu tasmiŋ tasmiŋ sattanikāye paṭisandhiŋ paṭilabbhanti. Idaŋ atīta-kammassa ṭhānaŋ nāma. Idaŋ Dīghanikāye Subha-suttena, Majjhimanikāye Cūḷakammavibhanga - Mahākammavibhangasuttehi dīpetabbaŋ. Yāni pana tasmiŋ tasmiŋ sattanikāye paṭiladdhapaṭisandhikānaŋ tesaŋ tesaŋ sattānaŋ pavattikāle nānākammāni dissanti. Rājūnaŋ rājakammāni, vessānaŋ vessakammāni, suddhānaŋ suddhakammāni samaṇabrahmaṇānaŋ samaṇabrahmaṇakammāni, corānaŋ corakammāni, nesādānaŋ nesādakammāni, kevaṭṭānaŋ kevaṭṭakammāni, tiracchānagatānaŋ tiracchānagatakammāni dissanti. Idaŋ paccuppannakammaŋ nāma. Idaŋ pana Suttanipāte Vāseṭṭhasuttena dīpetabbaŋ.

Tattha ye sattā tasmiŋ tasmiŋ sattanikāye paṭisandhiŋ paṭilabhanti, tesaŋ paṭisandhivasena siddhāni vaṇṇasaṇḍānāni vā sāmāraṇasukhadukkhāni vā atītakammehi dinnāni nāma honti. Tathā yesu mātāpītūsu paṭisandhiŋ paṭilabhanti, yāni tesaŋ mātāpitūnaŋ santakāni khetta-vatthu-

dhana-dhaññādīni santi, tāni tesaŋ dāyādabhūtehi puttakehi paṭisandhikkhaṇe eva dāyajjavasena laddhāni nāma honti. Tāni ca tesaŋ atītakammehi dinnānīti vuccanti.

Yāni pana pavattikāle rājakammādīnaŋ paccuppannakammānaŋ vasena laddhāni sukhadukkhāni, tāni tesaŋ paccuppannakammehi dinnāni nāma honti.

Ettha ca eko puriso ekassa seṭṭhissa gehaŋ paṭisankharoti. Kamme niṭṭhite gehasāmī seṭṭhī tassa purisassa sataŋ kahāpaṇaŋ deti. Tassa purisassa taŋ kahāpaṇaŋ kena dinnan ti vutte seṭṭhinā dinnan ti pi attano hatthakammena dinnan ti pi dvidhā vattuŋ vaṭṭati. Tattha seṭṭhinā dinnan ti idaŋ bahujanānaŋ sādhāraṇavacanaŋ. Attano hatthakammena dinnan ti idaŋ paṇḍitānañ ñeva vacanaŋ. Seṭṭhī hi attano gehassa katattā eva deti, akate na deti. Attano hatthakammaŋ pana tassa dhanaŋ yāvajīvaŋ pi dassati yeva. Taŋ kahāpaṇaŋ tassa purisassa santakaŋ hotīti pi, taŋ hatthakammaŋ tassa purisassa santakaŋ hotīti pi dvidhā vattuŋ vaṭṭati. Tattha taŋ kahāpaṇaŋ tassa purisassa santakaŋ hotīti idaŋ bahujanānaŋ sādhāraṇavacanaŋ. Taŋ hatthakammaŋ tassa purisassa santakan ti idaŋ paṇḍitānañ ñeva vacanaŋ. Kahāpaṇaŋ hi bāhiradhanaŋ hoti. Tāva kālikadhanaŋ aggibhayādīnaŋ sādhāraṇaŋ, hatthakammaŋ pana ajjhattadhanaŋ hoti. Thāvaradhanaŋ aggibhayādīnaŋ asādhāraṇan ti paṇḍitāhi bāhiradhanaŋ na pasaŋsanti. Paññā dhanavīriya - dhanasankhātaŋ ajjhattadhanaŋ ajjhattasantakaŋ pasaŋsantīti. Esa nayo atītakammesu pi. Ayaŋ sabbe sattā kammasakā ti vacane sankhepato vinicchayo.

Idaŋ vijānana-sañjānana-pajānanānaŋ nānattadassanaŋ. Imasmiŋ pana ṭhāne vijānanaŋ adhippetuŋ. Taŋ pana vijānanasankhātaŋ cittaŋ kim atthaŋ idha visuŋ yamakanayena desitan ti? Visesato cittassa sassatadiṭṭhiyā vatthubhūtattā tassā diṭṭhiyā pahānatthan ti. Cittañ hi niccadiṭṭhiyā visesavatthu hoti, sassatadiṭṭhijā visesabhummi. Vuttaŋ h'etaŋ Dīghanikāye Brahmajālasutte: Idh' ekacco samaṇo vā brahmaṇo vā takkī hoti vimaŋsī,[1]

[1] MS. *sic.* *Comp.* *D.* i. 16.

so takkapariyāhataŋ, vimaŋsānucaritaŋ sayaŋ-paṭibhānaŋ evam āha: Yaŋ kho idaŋ vuccati cakkhu iti pi sotaŋ iti pi ghānaŋ iti pi jivhā iti pi kāyo iti pi ayaŋ attā anicco adhuvo asassato vipariṇāmadhammo. Yañ ca kho idaŋ vuccati cittan ti vā mano ti vā viññāṇan ti vā ayaŋ attā nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo. Sassatisamaŋ tath' eva ṭhassatīti.

Tattha ime vādino diṭṭh' eva dhamme maraṇakāle rūpakāyassa paribhedaŋ passanti, cittassa paribhedaŋ na passanti. Rūpakāye paribhinne cittasankhāto attā aññaŋ bhavaŋ upeti, upentamatte yeva. Tasmiŋ bhave abhinavo rūpakāyo bhavati. Tannissito so attā tasmiŋ bhave yāvatāyukaŋ tiṭṭhatīti gaṇhanti. Bahū ca janā evaŋ saññino[1] honti. Cittassa pana khaṇe khaṇe uppādañ ca nirodhañ ca dassetvā citte taŋ sassatadiṭṭhiŋ jahāpetuŋ idaŋ yamakaŋ desitan ti.

Evañ ca sati rūpakāyo ca idh' eva paribhinno diṭṭho na bhavantaraŋ gacchati. Nāmakāyo ca idh' eva paribhinno ti vutto. Tathā ca sati so so satto idh' eva paribhinno ucchinno. Bhavantaraŋ sankamanto nāma koci natthīti apajjatīti? Nāpajjati. Rūpakāyo nāma kāyo ti idaŋ nāmaŋ paramatthasaccanāmaŋ hoti. So so satto ti idaŋ nāmaŋ sammutisaccanāmaŋ hoti.

Yathā imasmiŋ diṭṭhadhamme pi sammutisaccaṭṭhāne ṭhatvā so so satto ito aññaŋ ṭhānaŋ gacchati, aññato imaŋ ṭhānaŋ āgacchatīti vadantānaŋ vohāro saccavohāro eva hoti.

Paramatthasaccaṭṭhāne ṭhatvā tassa tass' eva sattassa rūpakāye ca sabbaŋ rūpaŋ nāmakāye ca sabbaŋ nāmaŋ ṭhānato ṭhānantaraŋ sankamantaŋ nāma natthi. Tattha tatth' eva bhijjatīti vadantānaŋ vohāro saccavohāro eva hoti.

Evam eva sammuti-saccaṭṭhāne ṭhatvā, so so satto bhavato bhavantaraŋ sankamati, sandhāvati saŋsaratīti vadantānaŋ vohāro saccavohāro eva. Paramatthasaccaṭ-

---

[1] MS. *sic*.

ṭhāne ṭhatvā ekaŋ pi rūpaŋ ekaŋ pi nāmaŋ bhavato bhavantaraŋ na sankamati na sandhāvati na saŋsarati. Tattha tatth' eva bhave sijjatīti vadantānaŋ vohāro pi saccavohāro eva. Yathā hi vālikāyo samāharitvā eko dīghamaggo kato, tattha magganāmaŋ gahetvā: ayaŋ maggo ito dve tīṇi gāmantarāni gacchatīti vadantānaŋ vohāro saccavohāro eva hoti. Vālikanāmaŋ pana gahetvā sabbā pi vālikāyo angulimattaŋ pi desantaraŋ na gacchanti, attano attano ṭhāne eva tiṭṭhantīti vadantānaŋ vohāro pi saccavohāro eva hoti. Evam eva idha pi saccanānattena vohāranānattaŋ paccetabbaŋ. Nāmarūpaŋ bhavato bhavantaraŋ na sankamatīti katvā so so satto ucchinno ti na vattabbo. So so satto bhavato bhavantaraŋ sankamatīti katvā nāmarūpaŋ sassataŋ hoti bhavato bhavantaraŋ sankamatīti na vattabbo.

Nāmarūpaŋ attā ti jīvo ti satto ti puggalo ti gahetvā satto ucchinno ti vadantassa ucchedadiṭṭhivādo hoti. Tath' eva gahetvā satto sassato ti vadantassa sassatadiṭṭhivādo hoti. Nadī-upamāya pi ayam attho dīpetabbā. Nadiyā ekasmiŋ tirapadese[1] ṭhatvā ayaŋ nadī vassasataŋ pi vassasahassaŋ pi idha tiṭṭhatīti evaŋ nadī-nāmena vadantassa saccam eva hoti. Ayaŋ udakarāsi ekadivasaŋ pi idha na tiṭṭhati saddati yeva adhogacchati yevāti udakanāmena vadantassa saccam eva hotīti. Evam eva idha pi saccanānattena vohāranānattaŋ paccetabban ti.

Tattha yaŋ vuttaŋ pubbe.

Cittassa pana khaṇe khaṇe uppādañ ca nirodhañ ca dassetvā taŋ sassatadiṭṭhiŋ jahāpetuŋ idaŋ Yamakaŋ desitan ti.

Tattha cittassa khaṇe khaṇe uppādo ca nirodho ca kathaŋ veditabbo ti pucchā?

Vissajjanā vuccate: cha viññāṇāni: cakkhuviññāṇaŋ sotaviññāṇaŋ ghānaviññāṇaŋ jivhāviññāṇaŋ kāyaviññāṇaŋ manoviññāṇan ti. Tattha cakkhusmiŋ uppannaŋ viññāṇaŋ cakkhuviññāṇaŋ. Taŋ hi uppajjamānaŋ pi cakkhusmiŋ

---

[1] MS. *sic*.

eva uppajjati, na aññattha. Nirujjhamānaŋ pi cakkhusmiŋ eva nirujjhati, na aññattha. Tasmā cakkhusmiŋ eva uppannaniyamattā cakkhuviññāṇan ti vuccati. Yaŋ loke dassanaŋ passanaŋ pekkhanaŋ ālokanaŋ olokanaŋ vilokanan ti vuccati, ahaŋ rūpaŋ passāmīti vadanto cakkhuviññaṇaŋ attā ti vadati. Cakkhuviññāṇaŋ nāma visuŋ eko dhammo, ekā dhātu, ekaŋ āyatanaŋ, n' etaŋ mama n' eso 'ham asmi, na m' eso attā ti vadanto, cakkhuviññāṇaŋ anattāti vadati. Esa nayo sotaviññāṇādīsu pi. Kāyasmiŋ uppannaŋ viññāṇaŋ kāyaviññāṇaŋ. Kāyasmin ti sakale kāyapadese: kesakāyalomakāya-nakhakāyādīsu dvittiŋsavidhesu kāyakoṭṭhāsesu, yasmiŋ yasmiŋ kāyapadese kāyapasādarūpaŋ atthi sakale tasmiŋ tasmiŋ kāyapadese ti attho. Kathaŋ pana jānitabbaŋ? Imasmiŋ imasmiŋ kāyapadese kāyapasādarūpaŋ atthīti tikhiṇadhārena sucikaṇḍakena vijjhitvā jānitabbaŋ. Tena vijjhantassa yasmiŋ yasmiŋ ṭhāne dukkhā vedanā pātubhavati, tattha tattha kāyapasādarūpaŋ atthi. Heṭṭha pādatalato paṭṭhāya upari yāva muddhatalā tiriyaŋ sakalakāye bahi cammatalato paṭṭhāya anto yāva aṭṭhimiñjā, yattha yattha kāyapasādarūpaŋ atthi, tattha tattha kāyaviññāṇaŋ uppajjatīti. Tattha yadā sakalaŋ pādatalaŋ atiuṇhe bhūmipadese vā pāsāṇatale vā vālikātale vā ṭhapeti, tadā sakale pādatale dukkhā vedanā pātubhavati. Dayhati[1] vata me pādatalan ti kandati: tasmiŋ kāle sakale pādatale cattāro nāmakkhandhā pātubhavanti. Dukkhasahagatāni anekasatasahassāni kāyaviññāṇacittāni ekappahārena viya pātubhavanti: ayaŋ viññāṇakkhandho nāma. Etena sahagatā anekasata-sahassiyo dukkhā vedanā pātubhavanti: ayaŋ vedanākkhandho nāma. Tena sahagatā anekasatasahassā saññāyo pātubhavanti: ayaŋ saññākkhandho nāma. Tena sahagatā anekasatasahassā phassā pātubhavanti, cetanā pātubhavanti,[1] ekaggatā pātubhavanti,[1] jīvitindriyāni pātubhavanti, manasīkārā pātubhavanti: ayaŋ sankhārakkhandho nāma.

---

[1] MS. *sic.*

Tasmiŋ kāle sakale pādatale ime cattāro nāmakkhandhā pātubhavanti. Tattha uṇharūpavijānanamattaŋ viññāṇaŋ nāma. Tasmiŋ uṇharūpe vijānanamatte aṭṭhatvā yaŋ tasmiŋ rūpe nāma kāyassa phusanaŋ piḷanaŋ sanghaṭṭanaŋ: ayaŋ phasso nāma. Phasse sati, asātā vedayitakiriyā pātubhavati: ayaŋ vedanā nāma. Phasse sati, sañjānanakiriyā pātubhavati, yāya pacchājānāti tadā me īdīsī pavatti hotīti: ayaŋ saññā nāma. Phasse sati, taŋ ārammaṇaŋ ārabbha, yaŋ nāmakāyassa sampiṇḍanaŋ, tasmiŋ ārammaṇe punappunaŋ ekato uṭṭhāpanaŋ: ayaŋ cetanā nāma. Tasmin ārammaṇe yaŋ cittassa samādhānaŋ, avikkhepakaraṇaŋ: ayaŋ ekaggatā nāma. Taŋ ārammaṇaŋ ārabbha punappunaŋ niruddhe pi cittasantāne taŋ muñcituŋ adatvā, tasmiŋ yeva ārammaṇe punappunaŋ niyojanaŋ: ayaŋ manasīkāro nāma. Ime aṭṭha cittacetasikadhammā tasmiŋ pādatale pātubhavanti. Yāva so uṇhābhāvo na vūpasammati, tāva tasmiŋ pādatale cammesu vā tacesu vā maŋsesu vā te nāmakkhandhā pavattanti yeva. Yadā pana so uṇhabbhāvo vūpasammati, pādatalaŋ sītalaŋ hoti, tadā tattha tesaŋ nirodho paññāyati; khayo, vayo, bhedo paññāyati; viññāṇakkhandhassa aniccatā paññāyati, vedanā-, saññā-sankhārakkhandhassa aniccatā paññāyati. Na kevalañ ca tadā pādatale eva nāmakkhandhā pavattanti. Tesaŋ antarantarā hadayabbhantare manoviññāṇasantānāni ca nirantarāni viya pavattanti. Yehi tadā taŋ dukkhavedanaŋ ārabbha nānāvidhāni kāyanga-vācangacalāni pavattanti, tesaŋ antarantarā cakkhuviññāṇa-sotaviññāṇavīthiyo ca pavattanti. Tāni sabbāni, bhavangantaritāni hutvā asaŋmissāni pavattanti. Ekapuggalasantāne dve cittāni ekato pavattantīti natthi. Kasmā? Ekasmiŋ khaṇe dvinnaŋ cintanākārānaŋ asambhavato. Cittassa pana atilahu-pavattitāya dassanasavana-cintanādīni ekato pavattāni viya khāyantīti.

Ayaŋ pādatalasankhāte kāyapadese catunnaŋ nāmakkhandhānaŋ uppādanirodhavasena' pavatti. Esa nayo sabbesu cammakāya-tacakāya-maŋsakāya-nhārukāya-aṭṭhikāya-aṭṭhimiñjakāyesu ca hadaya-yakana-kilomaka-pihaka-papphāsa-anta-antaguṇa-mattalungakāyesu ca. Sankhepato

pana sīse nānāsīsa-rogā nāma atthi. Te pi ime dukkhasahagatā cattāro khandhā eva nānāsīsarogānaŋ uppādo ca nirodho ca imesaŋ catunnaŋ khandhānaŋ uppādo eva nirodho eva ca. Tathā cakkhūsu, kaṇṇesu, nāsāsu, mukhesu, dantesu, jivhāya nānājivhārogā nāma atthīti ādinā vattabbāti. Ayaŋ sakalakāye dukkhasahagatānaŋ catunnaŋ khandhānaŋ uppādanirodhavasena pavatti.

Sukhasahagatesu pi yadā gimhakāle majjhantikasamaye sūriyātape maggaŋ gacchanto santattakāyo puriso vanamajjhe atisītalaŋ udakarahadaŋ patvā otaritvā nimmujjati, tadā sakalakāye santāpavasena uppannā cattāro dukkhasahagatā khandhā nirujjhanti, cattāro sukhasahagatā khandhā uppajjanti. Puna gacchante te sukhasahagatā khandhā nirujjhanti, dukkhasahagatā khandhā uppajjanti. Evaŋ sukhasahagatānaŋ catunnaŋ khandhānaŋ uppādo ca nirodho ca hotīti ādinā nayena sabbaŋ lokapavattiŋ ñatvā sukhasahagatānaŋ catunnaŋ khandhānaŋ uppādo ca nirodho ca veditabbo.

Api c' ettha kāmasukhasamangīnaŋ rājānaŋ vā uparidevānaŋ vā aññesaŋ vā pana kāmaratiŋ sevantānaŋ kāyasamphassa-jātā cattāro khandhā uppajjanti, yesaŋ atthāya ime sattā dārapariggahañ ca gehapariggahañ ca dhanadhaññapariggahañ ca karontā nānā dukkhehi kilamanti. Kāmaratisahagatā pana kāyasamphassajātā te khandhā taŋ ratiŋ anubhavantānañ ñeva nirujjhanti. Te janā tan khaṇe eva kilantakāyā honti. Dukkhasahagatā khandhā kāyesu pātubhavanti. Evaŋ sukhasahagatānaŋ catunnaŋ khandhānaŋ uppādo ca nirodho ca pākato hoti. Ayaŋ kāyaviññāṇacittassa nirodhadīpanā.

Cakkhādivatthu-rūpavikārehi vinā kevalaŋ manodvāre eva uppannaŋ viññāṇaŋ manoviññāṇaŋ. Taŋ pana atthi akusalaŋ, atthi kusalaŋ, atthi abyākataŋ. Akusalaŋ pi atthi lobhasahagataŋ, atthi dosasahagataŋ, atthi mohasahagataŋ. Lobhasahagataŋ pi atthi, somanassasahagataŋ atthi, upekkhāsahagataŋ. Atthi rūpārammaṇaŋ, atthi saddārammaṇādikaŋ. Rūpārammaṇaŋ pi atthi, nilārammaṇaŋ atthi, pitārammaṇādikaŋ. Nilārammaṇaŋ pi atthi meghanilārammaṇaŋ atthi, pabbatanilārammaṇaŋ atthi,

vananilārammaṇaŋ atthi, rukkhanilārammaṇādikan ti sabbaŋ vitthāretabbaŋ. Tathā lobhasahagataŋ atthi dinnādānakiccaŋ, atthi kāmesu micchācārakiccādikaŋ.

Tattha aññaŋ akusalaŋ, aññaŋ kusalaŋ, aññaŋ abyākataŋ. Ekassa puggalassa akusale citte vattamāne kusalaŋ cittaŋ natthi; pubbe va niruddhaŋ hoti. Puna kusale citte vattamāne, taŋ akusalaŋ natthi; pubbe va niruddhaŋ hoti. Na hi dve kusalākusalacittāni. Ekassa ekato uppajjanti.

Ettha codanā siyā: Cittaŋ nāma ekassa puggalassa ekam eva hoti; niccaŋ dhuvaŋ thāvaraŋ. Taŋ pana yadā lobhasahagataŋ vā hoti, dosasahagataŋ, mohasahagataŋ vā, tadā akusalaŋ nāma. Yadā alobhasahagataŋ vā hoti, mettā sahagataŋ vā, ñāṇasahagataŋ vā, tadā kusalaŋ nāma. Tathā tad-eva cittaŋ, yadā pāpakaŋ cinteti, tadā akusalaŋ nāma; yadā kalyāṇaŋ cinteti, tadā kusalaŋ nāmāti.

Codako pucchitabbo: Yo lobhasahagatassa cintanākāro, yo dosasahagatassa cintanākāro, ubhayam etaŋ ekaŋ, udāhu nānan ti? So jānanto vakkhati: na ekaŋ hoti, nānam eva hoti. Lobhasahito hi anurodhākāro, dosasahito virodhākāro. Na ca anurodhena virodho, virodhena ca anurodho kadāci ekattaŋ gacchatīti. Evaŋ sati, añño lobhasahagato cintanākāro, añño dosasahagato ti siddhaŋ hoti. Paccakkhato pi lokassa pākaṭaŋ. Rajjantaŋ puggalaŋ disvā ayaŋ rajjati na dussatīti jānanti. Dussantaŋ puggalaŋ disvā ayaŋ dussati, nirajjatīti jānanti. Tiracchānagatā pi keci tathā jānanti yeva. Evaŋ sante, akusalena akusalaŋ pi tāva ekattaŋ na gacchati, kuto akusalena kusalaŋ, kusalena ca akusalan ti? Tasmā na yuttam etaŋ cittaŋ nāma ekassa . . . *pe* . . . tadā kusalaŋ nāmāti. So evaŋ vadeyya: Saccaŋ anurodhena virodho kadāci ekattaŋ na gacchatīti. Anurodho hi lobho, virodho ca doso. Na te dhammā ekato pi pavattanti, kuto ekattaŋ gacchanti? Taŋ taŋ sahito ca cintanākāro aññamaññavirodho hoti, kuto ekattaŋ gacchati? Tad-ubhayā pana ākārā ekassa cittassa ākārā honti. Tad-eva cittaŋ kadāci anurodhākāraŋ karoti kadāci virodhākāraŋ karotīti. So vattabbo: Cittañ ca cintanākāro ca ubhayam etaŋ ekaŋ

udāhu nānan ti? Ekan ti vutte, dve cintanākārā dve cittānīti āpajjanti.

Nānan ti vutte cittaŋ cittam eva; na cittaŋ cintanākāro. Aññaŋ cittaŋ, añño cittassa cintanākāro. Yathā taŋ uppannassa cittassa uppādo ca jarā ca maraṇañ ca, etaŋ tayaŋ cittato aññaŋ hoti; uppādo jāti nāma visuŋ eko dhammo, jarā ca eko dhammo, maranañ ca eko dhammo ti evañ ca sati, cintanākāro pi cittamhā añño visuŋ eko cetasikadhammo ti āpajjati, tathā ca sati so katamo nāma cetasiko ti.

Tadā vakkhati: Yathā jāti eko dhammo, jarā eko dhammo, maraṇaŋ eko dhammo, tathā cintanākāro pi cintanacetasiko nāmāti evañ ca sati, phassassa pi phusanākāro nāma atthi, vedanāya pi vedayitākāro nāma atthi, saññādīnaŋ pi sañjānanākārādayo atthi; pathaviyādīnaŋ pi kakkhaḷākārādayo atthi; nibbānassa pi vūpasamākāro nāma dissati. Sabbe pi te ākārā visuŋ visuŋ dhamma-visesā nāma siyuŋ. Cittassa pi bahū cintanākārā honti. Tesu cakkhuviññāṇacittassa dassanākāro eko dhammo, sotaviññāṇacittassa savanākāro eko dhammo ti ādi. Tathā ākārassa ākārā pi bahū vattabbā siyuŋ.

Ekan ti vāde cittaŋ nāma ekassa puggalassa ekam eva hoti; niccaŋ dhuvaŋ thāvaran ti vatvā, cittañ ca cintanākāro ca ubhayam etaŋ ekan ti vutte, niccabhūtaŋ cittaŋ cintanākārassa attā ti vadanto hoti, sāro ti vadanto hoti. Evañ ca vadanto: yathā cittaŋ niccaŋ dhuvaŋ thāvaraŋ, tathā sabbe pi dassana-savanādayo cittassa ākārā niccā dhuvā thāvarā eva siyuŋ; evañ ca sati, ime sattā rūpaŋ pi niccakālaŋ passeyyuŋ, saddaŋ pi niccakālaŋ suṇeyyuŋ, gandhaŋ pi niccakālaŋ ghāyeyyuŋ, rasaŋ pi niccakālaŋ sāyeyyuŋ, phoṭṭhabbaŋ pi niccakālaŋ phuseyyuŋ.

Codako vadeyya: Ārammaṇe ābādhaŋ gacchante sati passanti, asati na passantīti; evañ ca sati dassanākāro anicco ti āpajjati. Dassanākāre anicce cittaŋ pi aniccan ti āpajjati yeva. Loke ca passati, na passatīti vavatthānaŋ paññāyati. Tasmā cittaŋ niccan ti vadanto lokiyajanānaŋ dassanaŋ adassanan ti ādīhi nānāvavatthānehi sandiṭṭhehi sahaviruddho hoti.

Nāṇan ti vāde codako vattabbo: Cittaŋ nāma niccaŋ dhuvaŋ thāvaran ti tvaŋ vadasi: Pubbe-vuttanayena pādatale uppannaŋ dukkhasahagataŋ kāyaviññāṇacittaŋ[1] kiŋ niccaŋ dhuvaŋ thāvaran ti? Āma niccan ti. Katarasmiŋ ṭhāne taŋ cittaŋ niccaŋ tiṭṭhatīti? Hadayabbhantare taŋ cittaŋ niccaŋ tiṭṭhatīti. Tañ hi paṭisandhito paṭṭhāya tattha niccaŋ tiṭṭhati. Yadā cakkhu-sota-ghāna-jivhāsu ca hattha-pādādīkāyangesu ca taŋ taŋ ārammaṇaŋ ābādham āgacchati, tadā tato hadayabbhantarato nikkhamitvā gantvā tasmiŋ tasmiŋ ange ṭhatvā taŋ taŋ ārammaṇaŋ vijānāti. Phassādayo dhammā tatth' eva pātubhavanti. Ārammaṇe niruddhe sayaŋ anirujjhitvā puna hadayabbhantaraŋ paccāgantvā tiṭṭhatīti.

Parihāro vuccate: lokasmiŋ pana, cakkhusmiŋ cakkhurogo uppajjati. So tasmiŋ sotarogo uppajjatīti ādinā pākato. Sīsasmiŋ ca nānā sīsarogā nāma atthi. Te uppajjamānā sīse uppajjanti, nirujjhamānā sīse nirujjhanti. Vūpasammantīti evaŋ sañjānanti voharanti. Hattharoga-pādarogādīsu pi es' eva nayo. Evaŋ tesaŋ tesaŋ rogānaŋ tattha tatth' eva uppādo ca nirodho ca loke saññāto voharito.

Tattha rogo nāma tattha tattha vikārapattehi rūpehi saddhiŋ tattha tatth' uppannānaŋ dukkhasahagatānaŋ catunnaŋ nāmakkandhadhammānaŋ adhivacanaŋ. Tava vādo iminā lokasaññāṇena lokavohārena saha viruddho ti.

Codako vadeyya: loke saññā vohārā nāma yathā tathā pavattan ti ñāṇam ev' ettha pamāṇan ti.

So vattabbo: ñāṇan ti tvaŋ vadasi; taŋ pana ñāṇaŋ—anumānañāṇaŋ, paṭivedhañāṇan ti—duvidhaŋ. Tattha saṇhasukhumagambhira[2]-dhammesu vimaŋsantānaŋ[2] pakatimanussānaŋ ñāṇaŋ anumānañāṇaŋ. Tesu dhammesu yathā paṭivedhaŋ pāpuṇanti, tathā cittaŋ bhāvetvā, paññaŋ bhāvetvā, tesu paṭivedhaŋ pāpuṇanti. Tesaŋ ñāṇaŋ paṭivedhañāṇaŋ, puggala-satta-atta-jīvasaññaŋ pahāya, suddhena dhammasabhāvena, dhātusabbhāvena viññātabbā.

---

[1] *See* p. 269. [2] MS. *sic*.

Citta-cetasika-rūpa-nibbānadhammā [1] nāma saṇhasukhumagambhira [2]-dhammā eva honti. Puggala-satta-atta-jīvasaññaŋ khaṇamatte pi vikkhambhituŋ asakkontānaŋ, cittapaññā-bhāvanā-rahitānaŋ pakati-manussānaŋ avisayabhūtā. Ete dhammā paṭivedhañāṇikānaŋ eva visayabhūtā. Ye pana paṭivedhañāṇikānaŋ paramattha-ariyānaŋ desanā-dhammesu ñāṇabhāvanā bahulā honti, tesaŋ anumānañāṇaŋ pana paṭivedhañāṇamaggānugatattā paṭivedhañāṇagatikaŋ hoti; punappunaŋ paricayantānaŋ tad-eva ñāṇaŋ paṭivedhañāṇabhāvaŋ gacchati; itaresaŋ pana anumānañāṇaŋ puggala-satta-saññānugataŋ hoti. Te ca janā mukhena paramatthadhammaŋ nāma kathenti, ñāṇaŋ pana tesaŋ puggalasattagatiyo anudhāvati. Sukkha-tiṇapaṇṇaŋ gambhire [2] udake pakkhittaŋ viya hoti.

Yaŋ pana tayā codakena vuttaŋ ñāṇam ev' ettha pamāṇan ti, tattha tava ñāṇaŋ tvam eva jānāhīti.

Yesaŋ ñāṇaŋ nāma rūpadhammānaŋ uppādañ ca nirodhañ ca na paṭivijjhati, te janā nāma rūpadhammānaŋ uppādañ ca nirodhañ ca na passanti, tesaŋ dhammānaŋ santati-ṭhitiyo eva passanti. Te janā attano cittaŋ niccan ti gaṇhanti. Sarīrabbhantare tam eva cittaŋ tattha tattha sañcarati pharamānaŋ pavattatīti saññino [2] honti. Pāto pi tad-eva cittaŋ; majjhaṇtike pi tad-eva cittaŋ; sāyaŋ pi tad-eva cittaŋ. Ahaŋ ten' eva cittena gacchāmi, ten' eva cittena tiṭṭhāmi . . . nisīdāmi . . . sayāmi, samiñjemi, pasāremīti ādinā upādiyanti.

Te cittassa paṭicca-samuppādañ ca na jānanti na passanti.

Katamo pana cittassa paṭiccasamuppādo ti? Cakkhuñ ca paṭicca rūpe ca uppajjati viññāṇaŋ cakkhuviññāṇan t' eva vuccati. Sotañ ca paṭicca sadde ca uppajjati viññāṇaŋ sotaviññāṇan t' eva vuccati. Ghānañ ca paṭicca gandhe ca uppajjati viññāṇaŋ ghānaviññāṇan t' eva vuccati. Jivhañ ca paṭicca rase ca uppajjati viññāṇaŋ jivhāviññāṇan t' eva vuccati. Kāyañ ca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati

---

[1] *Cf. Abhidhammatthasangaha* i., 1. [2] MS. *sic.*

viññāṇaŋ kāyaviññāṇan t' eva vuccati. Manañ ca paṭicca dhamme ca uppajjati viññāṇaŋ manoviññāṇan t' eva vuccatīti: ayaŋ cittassa paṭiccasamuppādo. Tattha *cakkhuñ ca rūpe ca paṭicca* yaŋ viññāṇaŋ uppajjati, taŋ viññāṇaŋ cakkhuviññāṇaŋ icc' eva vuccatīti yojanā. *Uppajjatīti* pubbe anuppannaŋ hutvā idāni uppādaŋ pāpuṇāti. Idān' eva jāyati. Kiŋ paṭicca jāyati? Cakkhuñ ca rūpe ca paṭicca jāyati. Dvīsu cakkhu-angesu vattamānaŋ pasāda-cakkhuñ ca paṭicca bahiddhā itthi-purisa-geha-ratha-sakaṭa-bhummi-pabbata-rukkhādīsu vattamānāni vaṇṇarūpāni ca paṭicca jāyati. Paṭiccātītaŋ viññāṇaŋ tehi cakkhurūpehi vinā kenaci manussena vā devena vā brahmunā vā lokādhipatinā vā kenaci payogena vā iddhiyā vā uppādetuŋ na sakkā hoti. Cakkhunā saha tesaŋ vaṇṇarūpanimittānaŋ sannipāte sati, kenaci manussena vā devena vā brahmunā vā lokādhipatinā vā kenaci payogena vā iddhiyā vā anuppādetuŋ na sakkā hoti. Sayaŋ ekantena cakkhurūpāyattavuttikattā tad-ubhayaŋ paticcāti attho.

Cakkhuviññāṇan t' eva vuccatīti cakkhuvatthu rūpaŋ nissāya uppajjanattā cakkhussa viññāṇan ti atthena cakkhuviññāṇan ti eva vuccati. Cakkhussa viññāṇan ti indriyapaccayattā sānūbhūtassa cakkhussa idaŋ vijānanaŋ, ayaŋ dassanakiriyā ti attho.

Yathā pasanne ādāse vā udake vā rūpanimittānaŋ sannipāto hoti, evaŋ sante pi ādāsudakānaŋ rūpadassanakiriyā natthi. Tasmā tāni nijjīvāni, nisattānīti loke sañjānanti. Na tathā cakkhu. Cakkhussa pana attani rūpanimittānaŋ sannipāte sati rūpadassanakiriyā atthi. Cakkhu me rūpaŋ passati, candaŋ passati sūriyaŋ passatīti ādinā vattabbataŋ āpajjati. Tasmā cakkhujīvayuttaŋ sattajātikan ti loke sañjānanti. Evaŋ lokasaññāvasena cakkhussa viññāṇattā cakkhu viññāṇaŋ nāma, loke pana taŋ viññāṇaŋ visuŋ eko nāma dhammo ti na jānanti. Abhidhamme pana cakkhuvatthuŋ nissāya uppanno visuŋ eko nāma dhammo ti ayaŋ viseso. Esa nayo sotaviññāṇaŋ ghānaviññāṇaŋ jivhāviññāṇesu.

Kāyassa viññāṇaŋ kāyaviññāṇaŋ. Ettha pi yathā dārukhandhe vā mattikākhandhe vā agginā phuṭṭhe tesaŋ

vijānanakiriyā natthi, tasmā te nijīvā nisattāti sañjānanti, na tathā sattānaŋ kāyo. Kāyassa pana tasmiŋ tasmiŋ aŋge agginā phuṭṭhe vijānanakiriyā atthi. Hatthā me phusanaŋ jānanti, pādā me phusanaŋ jānanti, piṭṭhi me phusanaŋ jānātīti ādinā vattabbataŋ āpajjati. Tasmā sakalakāyo jīvayutto sattajātiko ti loke sañjananti. Evaŋ lokasaññā vasena kāyassa viññāṇattā kāyaviññāṇaŋ nāma. Loke pana taŋ viññāṇaŋ visuŋ eko nāma dhammo ti na jānanti. Abhidhamme pana kāyapasādarūpaŋ nissāya uppanno visuŋ eko nāma dhammo ti ayaŋ viseso.

Manoviññāṇan ti ettha mananamattena jānanamattena mano dassana-savana-ghāyana-sāyana-phusanehi visuŋ bhūto jānanadhammaviseso. Manassa viññāṇaŋ manoviññāṇaŋ. Apākaṭassa manodvārasankhātassa bhavangabhūtassa pakatimanassa pabhedabhūtā anekavidhā vijānanakiriyā. Sā pana akusalā pi atthi, kusalā pi atthi, abyākatā pi atthi. Taŋ pana manoviññāṇaŋ sattassa padhāna-angī-jīvantan ti loke sañjānanti. Mano me sabbaŋ cintitabbaŋ cinteti, jānitabbaŋ jānātīti maññanti. So eva sabbaŋ kāyakammaŋ vacīkammaŋ pavattetīti gaṇhanti. Ettha ca mano me cinteti jānāti pavattetīti idaŋ lokūpacāre na vuttaŋ. Loke hi kārako nāma visuŋ atthi, kiriyā nāma visuŋ atthi. Taŋ taŋ kiriyan kattā kārako nāma. Kārakena katā taŋ taŋ kiriyā, kiriyā nāma. Puriso gacchatīti ettha gacchanto puriso kārako nāma. Gamanakiriyā kiriyā nāma. Añño kārako, aññā kiriyā ti loke sañjānanti. Kārako ti ca attā jīvo puriso kārako vedako sāmī sāmiko issaro nivāsī sayaŋvasīti: etesu āgato kārako taŋ taŋ kiriyaŋ karotīti atthena. Eko hi kārako anekasahassiyo kammakiriyāyo karoti. So eva gacchati, so eva tiṭṭhati, so eva nisīdati, so eva pacati, so eva bhuñjati, so eva kammaŋ karoti, so eva vipākaŋ paṭisaŋvedeti, so eva jāyati, jīrati, miyyati, cavati, upapajjati, bhavato bhavaŋ sandhāvati, saŋsaratīti.

Sabbe p' ete sammutisaccaṭṭhāne yujjanti.

Abhidhamme pana paramatthasaccaṭṭhāne kiriyato añño visuŋ kārako nāma natthi. Cintanākāro cintanakiriyā nāma. Cintanakiriyato aññaŋ visuŋ cintanakārakaŋ cittaŋ

nāma natthi. Yaŋ pubbe codakena vuttaŋ[1]: cittañ ca cintanākāro ca ubhayam etaŋ nānan ti taŋ pi Abhidhammaŋ patvā na yujjati. Tathā phusanākārato añño visuŋ phusanākārato phasso nāma natthīti ādinā sabbaŋ vitthāretabbaŋ.

Sabbe pi citta-cetasika-rūpa-nibbānasankhātā paramatthadhammā nāma kiriyāmattā eva honti. Cintanakiriyā cittaŋ nāma eko paramatthadhammo. Tassa pariyāyā mananavijānanādayo, dassana-savana-ghāyanādayo ca. Phusanakiriyā phasso nāma eko paramatthadhammo. Tassa pariyāyā sangati-sannipātādayo. Cittassa uppādo jāti nāma eko paramatthadhammo; sañjāti-nibbatti-ācayo-upacayo-santati-iccādayo tassa pariyāyā . . . cittassa jiraṇaŋ[2] jarā nāma eko: jiraṇatā khaṇiccaŋ pāliccaŋ iccādayo tassa pariyāyā . . . cittassa bhedo maraṇaŋ nāma eko paramatthadhammo. Cuti cavanatā iccādayo tassa pariyāyā. . . .

Tattha cintanakiriyā ti dassanakiriyā savanakiriyādivasena anekapabhedā hoti. Tattha dassanakiriyā ekaŋ cittaŋ cakkhuviññāṇaŋ nāma; savanakiriyā ekaŋ cittaŋ sotaviññāṇaŋ nāma. Esa nayo ghāyanakiriyādīsu.

Dassanakiriyā pi ārammaṇabhedena dīsādesaṭṭhānavatthubhedena[2] khaṇabhedena anekapabhedā hoti. Nilavaṇṇadassanaŋ[2] ekaŋ cittaŋ, pitavaṇṇadassanaŋ[2] ekaŋ cittaŋ; añño nilan ti cintanākāro; añño pitan ti cintanākāro. Ubho p' ete ekato na uppajjantīti paccakkhato va siddham etaŋ. Nilavaṇṇadassanaŋ pi nānādīsāsu, nānādesesu, nānāṭhānesu, nānāvatthūsu ṭhitānaŋ nānānilānaŋ vasena; ekadīsāyaŋ[2] pi nānāvatthūsu ṭhitānaŋ nilānaŋ vasena nānappakāraŋ hoti. Añño pūrattimāya dīsāya nilan ti cintanākāro; añño pacchimā dīsāyāti ādi vattabbaŋ. Ekaŋ nilavaṇṇaŋ passantassa pi kadāci passati, kādāci na passatīti vavatthānaŋ dissati akkhidalānaŋ ummisanakkhaṇe passati, nimmisanakkhaṇe na passati; dassanakiriyāya uppajjamānāya passati, anuppajjamānāya na passati: evaŋ ekassa ekasmiŋ iriyāpathe pi nānādassanakiriyāyo paccakkhato siddhā honti. Tāni sabbāni nānācittāni eva. Evaŋ saddasavanādīsu pi.

---

[1] See p. 272. [2] MS. *sic.*

Sankhepato pana yāni ajjhattasantānesu anekasahassāni nānākiriyā-gatāni dissanti, yāni bahiddhā santānesu, yāni ca tesaŋ sabbesaŋ kiriyā-gatānaŋ idañ ca ekaŋ, idañ ca ekan ti nānāvavatthānāni dissanti. Tathā vavatthitānañ ca tesaŋ yāni navanavānaŋ pātubhāvavasena pūrāṇapūrāṇānaŋ antaradhānavasena nānāvavatthānāni dissanti. Yathā taŋ sandamānaŋ nadīsotaŋ vā pajjalantaŋ aggijālaŋ vā nijjāyantānaŋ calanākāro va dissati, na ṭhitākāro, calanañ ca nāma nirantarapavattānaŋ navanavakiriyānaŋ pātubhāvena pūrāṇapūrāṇakiriyānaŋ antaradhāne na hotīti, tāni tesaŋ sabbāni nānākiriyā-vavatthānāni nāma. Uppādanirodhavasena pākaṭā visuŋ visuŋ nāmarūpadhammapavattiyo eva hontīti.

Yāni yāni ca nānācintanākārādīni navanavakiriyāgatāni taŋ taŋ paccayaŋ labhitvā, yadā yadā uppajjanti tāni tāni sabbāni, pubbe anuppannāni hutvā, tadā tadā uppajjanti. Pubbe anuppannakāle tāni sabbāni tasmiŋ sattasantāne na vijjanti, asukasmiŋ nāmaṭṭhāne tiṭṭhanti, tato idha āgacchantīti natthi; uppajjitvā tatth' eva nirujjhanti. Tato asukaŋ nāmaṭṭhānaŋ gacchantīti natthi. Ettāvatā cittassa vā aññesaŋ vā nāmarūpadhammānaŋ paṭicca samuppādo ca tesaŋ dhammānaŋ paṭicca-samuppannadhammabhāvo ca pākaṭo hoti. Tena vuttaŋ, katamo pana cittassa samuppādo ti? Cakkhuŋ ca paṭicca rūpe ca . . . *pe* . . . Ayaŋ cittassa paṭiccasamuppādo ti.[1]

Tattha cakkhu nāma ajjhattikarūpaŋ hoti; ajjhattasaṇṭhāne eva labbhati. Rūpe ti bāhirāni vaṇṇarūpāni; tāni pana ajjhattasaṇṭhāne ca bahiddhā ca labbhanti. Evaŋ sante pi ajjhattikarūpehi visesanatthaŋ bāhirarūpānīti vuccanti. Tāni pana bahiddhā pi dassanūpacāre ṭhitāni, candamaṇḍalarūpādīni veditabbāni. Tesu yaŋ yaŋ pekkhati, yattha yattha ca sūriyā lokadīpālokādikaŋ paccayaŋ labhati, taŋ taŋ paṭicca navaŋ navaŋ cakkhuviññāṇaŋ uppajjati. Ayaŋ cakkhuviññāṇaŋ cittassa paṭicca-samuppādo. Esa nayo sotaviññāṇaŋ cittādīsūti.

---

[1] *See* p. 275; *cf. Majjhima* i., 259.

Ayaŋ tāva cittassa khaṇe khaṇe uppādo ca nirodho ca kathaŋ veditabbo ti pucchāya vitthāravissajjanā.

Idāni Cittayamake kiñci atthadīpanaŋ hoti.

Uddesavāre ca niddesavāre ca uddesapadānaŋ atthaŋ kathentena pucchāpadabhāvena kathetabbo. *Yassa cittaŋ uppajjati na nirujjhatīti* idaŋ sanniṭṭhānapadaŋ nāma, ṭhapanāpadan ti pi yujjati. *Tassa cittaŋ nirujjhissati, na uppajjissatīti* idaŋ saŋsayapadaŋ nāma, pucchāpadan ti pi yujjati. Nirujjhissati kiŋ ? na uppajjissati kin ti yojetabbaŋ.

Uppajjati, uppajjamānan ti dvayaŋ uppādakkhaṇasamangī-cittaŋ vadati. *Nirujjhati nirujjhamānan* ti dvayaŋ bhangakkhaṇasamangī-cittaŋ vadati. *Uppannan* ti idaŋ khaṇadvayasamangī-cittaŋ vadati.

Atikkantakālavākye : *Yassa cittaŋ uppajjamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ, atikkantakālaŋ, nirujjhamānaŋ khaṇaŋ khaṇaŋ vitikkantaŋ atikkantakālaŋ tassa cittan* ti ettha uppajjamānaŋ khaṇan ti uppādakkhaṇaŋ. Khaṇaŋ vitikkanti khaṇena vitikkantaŋ, na cīren' eva vitakkan ti attho. atikkantakālan ti khaṇena vitikantattā yeva. Uppādakkhaṇasankhātaŋ kālaŋ atikkanti attho. Pacchimapade pana *nirujjhamānaŋ khaṇan* ti nirodhakkhaṇaŋ, bhangakkhaṇaŋ, khaṇaŋ vitikkantan ti khaṇena nirodhakkhaṇaŋ vitikkantaŋ, atikkantakālan ti. Nirodhakkhaṇasankhātaŋ kālaŋ atikkantaŋ.

Idaŋ vuttaŋ hoti : yassa cittaŋ uppādakkhaṇaŋ atikkamati, tassa cittaŋ nirodhakkhaṇaŋ atikkamati kin ti.

Paṭilomavākye pi yassa cittaŋ nirodhakkhaṇaŋ atikkamati, tassa cittaŋ uppādakkhaṇaŋ atikkamati kin ti.

Uddesavāre sesaŋ sabbaŋ, niddesavāre na pākaṭaŋ hoti. Niddesavāresu ca pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ cittaŋ uppajjati, na nirujjhati ; nirujjhissati, na uppajjissatīti evam ādikehi vissajjanā-padehi attho pākaṭo yeva.

Sarāga-vitarāgādīsu[1] : *yassa sarāgaŋ cittaŋ uppajjati, na nirujjhati, nirujjhissati na uppajjissatīti* pacchimasarāga-

---

[1] MS. *sic.*

cittassa uppādakkhaṇe tesaŋ sarāgaŋ cittaŋ uppajjati na nirujjhati; nirujjhissati, na uppajjissati. Itaresaŋ sarāgacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ sarāgaŋ cittaŋ uppajjati, na nirujjhati, nirujjhissati ceva uppajjissati cāti ādinā vissajjanā veditabbā. Tattha pacchimasarāgacittaŋ nāma: yassa sarāgacittassa anantarato paṭṭhāya yāva aggamagguppādā antarā aññaŋ sarāgacittaŋ nuppajjati, idaŋ pacchimasarāgacittaŋ nāma. Sadosādīsu pi es' eva nayo.

Tikadukapadesu[1] pi *yassa kusalaŋ cittaŋ uppajjati, na nirujjhati, tassa kusalaŋ cittaŋ nirujjhissati, na uppajjissatīti* aggamaggassa upādakkhaṇe tesaŋ kusalaŋ cittaŋ uppajjati na nirujjhati; nirujjhissati, na uppajjissati; itaresaŋ kusalacittassa uppādakkhaṇe tesaŋ kusalaŋ cittaŋ uppajjati, na nirujjhati; nirujjhissati ceva uppajjissati cāti ādinā vissajjanā veditabbā. Pacchima - akusalacittassa uppādakkhaṇe pacchima-abyākatacittassa uppādakkhaṇe ti ādinā vattabbaŋ. Pacchima-abyākatacittaŋ nāma parinibbānacittaŋ. Sesaŋ suviññeyyaŋ.

Cittayamakaŋ niṭṭhitaŋ.

Dhammayamake:

Kusalā dhammā akusalā dhammā abyākatā dhammā ti imesaŋ tiṇṇaŋ padānaŋ attho tāva vattabbo.

Kusalā dhammā ti: Ye keci loke kusalā ti vuccanti, sabbe te dhammā evāti yojanā. Tattha ye keci loke kusalā ti vuccantīti: kathaŋ vuccanti? Loke paṇḍitehi ayaŋ puriso kusalo, kalyāṇo, na kiñci pāpaŋ karoti, na kiñci pāpaŋ bhāsati, na kiñci pāpaŋ cinteti; kalyānaŋ karoti, kalyāṇaŋ bhāsati, kalyāṇaŋ cintetīti vā vuccanti. Ayaŋ puriso attatthakusalo, paratthakusalo, ubhayattha-kusalo. Ayaŋ puriso asukasmiŋ kammāyatane kusalo, asukasmiŋ sippāyatane kusalo, asukasmiŋ vijjāṭṭhāne kusalo; cheko paṇḍito byatto medhāvī ti vā vuccanti. Ayaŋ puriso aluddho kusalo, aduṭṭho kusalo, amuḷho kusalo ti vā vuccanti. Ayaŋ devo aluddho, aduṭṭho kusalo, ayaŋ

[1] MS. tikka-dukka°.

brahmā brahmavihārī kusalo, ayaŋ pabbajito dhammacārī kusalo ti vā vuccanti. Evaŋ loke kusalo ti idaŋ nāmaŋ puggalassa guṇavisesanaŋ katvā voharanti. Abhidhamme pana purisādikassa puggalass' eva abhāvato, dhammass' eva ca bhāvato, kusalo ti idaŋ nāmaŋ puggalassa visesanaŋ na hoti, atha kho dhammass' eva visesanaŋ hoti. Tasmā ye keci loke kusalā nāma vuccanti, sabbe te dhammā eva honti, na puggalā, na sattā, na attā, na jīvā, na manusso, na devo, na brahmā ti vuttaŋ hoti.

Akusalapade tappaṭipakkhavasena attho ca adhippayo ca vattabbo.

Abyākatā ti avattabbā. Kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā ti vuttaŋ hoti. Ye iṭṭhaphalaŋ vipaccanti, te kusalā nāma. Ye aniṭṭhaphalaŋ vipaccanti, te akusalā nāma. Ye pana iṭṭhaphalañ ca na vipaccanti, aniṭṭhaphalañ ca na vipaccanti, atha kho vijjamānakkhaṇe taŋ taŋ angatthāya, taŋ taŋ paribhogatthāya eva honti, te abyākatā nāma. Ye keci loke kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā honti, sabbe te dhammā evāti yojanā. Pathavī nāma atthi: sā kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā. Pathavī icc' eva vattabbā. Āpo nāma atthi, tejo nāma atthi, vāyo nāma atthi, vaṇṇo gandho raso ojā nāma atthi: sā ojā icc' eva vattabbā. Loke pana ete sabbe ekato katvā puggalo ti vuccanti, satto ti attā ti jīvo ti manusso ti devo ti puriso ti itthīti sīsan ti hattho ti pādo ti kesā ti lomā ti makhā ti dantā ti bhummīti pabbato ti rukkho ti sākhā ti gehan ti ratho ti sakaṭo ti yānan ti vatthan ti mañco ti piṭhan ti vuccanti. Abhidhammaŋ patvā pana sabbe te pathavī ādayo dhammā eva. Na puggalo, na satto, na attā, na jīvo . . . *pe* . . . na piṭhan ti vuttaŋ hoti. Ayaŋ kusalatikapadānaŋ[1] attho.

Vedanāttike[2] pi: Sukhavedanāsampayutte dhamme ekato katvā, loke sukhito puggalo, dukkhito puggalo ti ādinā vuccanti, Abhidhammaŋ patvā pana sabbe te dhammā eva. Na puggalo, na satto, na attā, na jīvo ti

---

[1] MS. °tikka°. [2] MS. *sic.*

ādinā vattabbo. Esa nayo sesesu sabba-tika-duka-padesu.[1] Sabbaŋ loke dissamānaŋ sammuti-saccavohārañ ca Abhidhamme paramatthasaccavohārañ ca ñatvā ekam ekasmiŋ tika-duka-pade[1] saccadvayaŋ dīpetvā atthayojanā kātabbā ti.

Yamakapāṭhe pana yasmā heṭṭhā Dhammasangaṇī[2]-pakaraṇādīsu kusalādīnaŋ dhammabhāvo vinicchito, tasmā kusalākusalā dhammā ti ādīsu sammuti-saccavohāraŋ agahetvā, kevalaŋ paramatthasaccavohārena attho vattabbo. Tasmā Niddese: *kusalākusalā dhammā* ti *Āmantā* ti niddiṭṭho. Sammutisaccavohāre gahite pana *kusalākusalā dhammā* ti *kusalā dhammā kusalā ceva kusalā dhammā ca, avasesā kusalā na kusalā dhammā* ti niddiṭṭho siyā ti. Imasmiŋ Yamake sesaŋ sabbaŋ suviññeyyaŋ.

Dasame indriya-yamake:

Indriyaŋ issariyaŋ ādhipaccan ti atthato ekaŋ. Tasmā bāvīsatindriyānīti bāvīsati vidhāni, issariyāni ādhipaccānīti attho.

Tattha indassa bhāvo indriyaŋ. Indassāti tesaŋ tesaŋ ajjhattadhammānaŋ tathā tathā kāyanga-cittangabhāvatthāya issarissa sāmino adhipatino. Bhāvo ti yena dhammena samannāgatattā ayaŋ sattanikāyo, ahaŋ dassana-savanādīsu indo issaro ti saññaŋ uppādeti. Etaŋ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti saññaŋ janeti. So dhammo evaŋ indasaññāya uppattikaraṇattā bhāvo ti vuccati. Tasmā indassa bhāvo ti indasaññāya uppattikāraṇan ti attho; yathā sabbe pi ajjhattā dhammā attasaññāya attadiṭṭhiyā uppattikāraṇattā attabhāvo ti vuccantīti. Atthato pana cakkhu-sotādayo eva.

Imasmiŋ attabhāve padhānajeṭṭhakabhūtāni kiccaṭṭhānāni bāvīsati vidhāni honti. Yesu indriyāni indriyakiccaŋ sādhenti dassanaṭṭhānaŋ savana-, ghāyana-, sāyana-, phusana- manana-ṭṭhānaŋ, itthīnaŋ itthibhāvāya pariṇāmanaṭṭhānaŋ, purisānaŋ purisabhāvāya pariṇāmanaṭṭhā-

[1] MS. tikkadukka°. [2] MS. *sic.*

naŋ . . . jīvanaṭṭhānaŋ pañca vidhāni vedayitaṭṭhānāni, pañca vidhāni kammakiriyāṭṭhānāni, tividhāni ñāṇadassanavisuddhiṭṭhānānīti.

Tattha dassanam eva dassanaṭṭhānaŋ. Tathā savanaṭṭhānādi. Tattha dassanaṭṭhānādīni pākaṭāni mananaṭṭhānan ti ārammaṇavijānanaṭṭhānaŋ. Itthīnaŋ itthibhāvāya pariṇāmanaṭṭhānan ti iṭṭhīnaŋ paṭisandhikāle itthibhāvarūpaŋ uppajjati. Tassānubhāvena tāsaŋ tato paṭṭhāya sabbāni catusamuṭṭhānika-rūpāni itthiliṅga-itthinimitta-itthikutta-itthākappabhāvāya pariṇamanti, no aññathā. Purisānaŋ purisabhāvāya pariṇāmanaṭṭhānan ti purisānaŋ paṭisandhikāle purisabhāvarūpaŋ uppajjati. Tassānubhāvena tesaŋ tato paṭṭhāya sabbāni catusamuṭṭhānika-rūpāni purisalinga-purisanimitta-purisakutta-purisākappabhāvāya pariṇamanti. Jīvanaṭṭhānan ti attabhāvassa addhāna-pharaṇaṭṭhānaŋ cīrakālaŋ pavattanaṭṭhānaŋ.

Pañca vidhāni vedayitaṭṭhānānīti kāyika-cetasika-sātāsātamajjhattānubhavanaṭṭhānāni. Pañca vidhāni kammakiriyāṭṭhānānīti kāyakamma-vacīkamma-manokammakiriyāṭṭhānāni. Tividhāni ñāṇadassanavisuddhiṭṭhānānīti sotāpattimagge ekaŋ, arahattaphale ekaŋ, majjhe chasu maggaphalesu ekan ti: tividhāni ñāṇadassanavisuddhiṭṭhānāni.

Tattha cakkhurūpadassanaṭṭhāne indriyaŋ hoti. Yena ahaŋ rūpaŋ passāmīti saññā uppajjati, ahaŋ rūpaŋ passāmīti ca ahaŋ rūpadassane indo, issaro, sāmi, adhipati; paccayasāmaggiyaŋ sati, yadā yadā passituŋ icchāmi, tadā tadā passāmi; yattha yattha passituŋ icchāmi, tattha tattha passāmi; yāvattakaŋ passituŋ icchāmi, tāvattakaŋ passāmi; tathā hi cakkhu mama attā, mama vase vattatīti vuttaŋ hoti. Ariyapuggalā pi sammutikathaŋ kathentā, evarūpaŋ vacanaŋ kathenti yeva, kathentā pi na parāmasanti. Tattha na parāmasantīti ahaŋ rūpaŋ passāmīti kathentā pi cakkhu me attā ti na gaṇhantīti attho.

Esa nayo sesesu indriyesu ca ṭhānesu cāti.

Tattha paṇṇattivāre: *itthī itthindriyan* ti *no* ti ettha itthilinga-itthinimitta-itthikutta-itthākappākārena pavatte

khandhe paṭicca ayaŋ itthī nāmāti mahājanehi paññatto sattapaññatti viseso itthī nāma. Yassa dhammassa ānubhāvena so paññatti-viseso pātubhavati, so dhammaviseso itthindriyaŋ nāma. Tasmā *no* ti pacchimapadatthaŋ paṭisedheti.

Anaññātaññassāmītīti ettha *iti*-saddo ākārattho, ākāro ca tassa indriyassa pavatti-viseso ti *āmantā* ti vuttaŋ. *Aññātāvī-aññātāvindriyan* ti ettha *āmantā* ti pāṭho. Aññātāvī nāma catuttha-phalaṭṭho. So sattapaññatti viseso. Aññātāvindriyaŋ nāma catutthaphale ñāṇaŋ. Taŋ dhammaviseso eva. Tasmā yathā puriso purisindriyan ti *no* ti pāṭho, tathā ettha pi *no* ti yujjeyya.

Lekhakārānaŋ pamādalekhā nāma tattha tattha dissati yeva. Ājānitthāti *aññātāvi*, catutthaphale ñāṇaŋ, tad-eva *indriyan* ti *aññātāvindriyan* ti evaŋ vā atthaŋ cintentānaŋ vasena so pāṭho likkhito siyā. *Na aññātāvī na aññātāvindriyan* ti *āmantā* ti ādīsu esa nayo.

Pavattimahāvāre : bāvīsatiyā indriyesu, sukhindriyaŋ dukkhindriyaŋ domanassindriyan ti imāni tīṇi ante-lokuttarindriyāni tīṇīti cha indriyāni nāgatāni.

Sesesu soḷasindriyesu cakkhundriyādīni cha indriyāni Ayatanayamake cakkhāyatanādīni eva tesu manindriyaŋ yamaka - yojanā sukhatthaŋ pacchāpaññindriyānantare katvā yojitaŋ.

Sesesu dasasu indriyesu : dve itthindriyapurisindriyāni kāmabhummiyaŋ eva labbhanti; rūpārūpabhummīsu na labbhanti. Kāmabhummiyaŋ pi ādikappikānañ ca napuŋsakānañ ca na labbhanti.

Jīvitindriyaŋ duvidhaŋ. Rūpajīvitindriyaŋ nāma jīvitindriyan ti. Tattha rūpajīvitindriyaŋ arūpabhummīsu na labbhati. Asaññasattabhummiyaŋ etad-eva ekaŋ indriyaŋ labbhati. Pañcavokārabhummīsu pana duvidhaŋ pi jīvitindriyaŋ labbhati.

Somanassindriyaŋ sugatikāmabhummīsu. Heṭṭhā navasu brahmabhummīsu paṭisandhi-cutikāle pi labbhati.

Upekkhindriyaŋ asaññasattavajjitāsu sabba-bhummīsu labbhati.

Saddhindriyādīsu pañcasu, paññindriyaŋ terasasu ñāṇa-

sampayuttapaṭisandhi-cutīsu labbhati. Dve saddhindriya-satindriyāni sattarasasu sahetuka-paṭisandhi-cutīsu labbhanti.

Dve vīriyindriya-samādhindriyāni pi sahetuka-paṭisandhi-cutīsu eva labbhanti. Kasmā? Ahetukapaṭisandhi-cutīsu labbhamānassa pi samādhissa indriyakiccābhāvato.

Tattha *sacakkhukānaŋ acakkhukānan* ti ādīnaŋ attho Āyatanayamake dassito yeva.[1]

[1] NOTE.—I wish to take upon myself the responsibility for any inaccuracy in the transcription and printing of this dissertation. The author has not had the proofs submitted to him, and had made no request to that effect; indeed, I imagine he is not conversant with the Roman characters. I have indicated by footnotes some of the peculiarities of the Burmese traditional methods of Pali orthography; these may be compared with the table given by Rhys Davids in the preface to the *Sumangala Vilāsinī*, vol. i., P.T.S. ed.—C. RY. D.

Printed in Great Britain by
Antony Rowe Ltd, Chippenham, Wiltshire